

บทบาทและการใช้พื้นที่ในสวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร

นายพงศธร เนตรวิเชียร

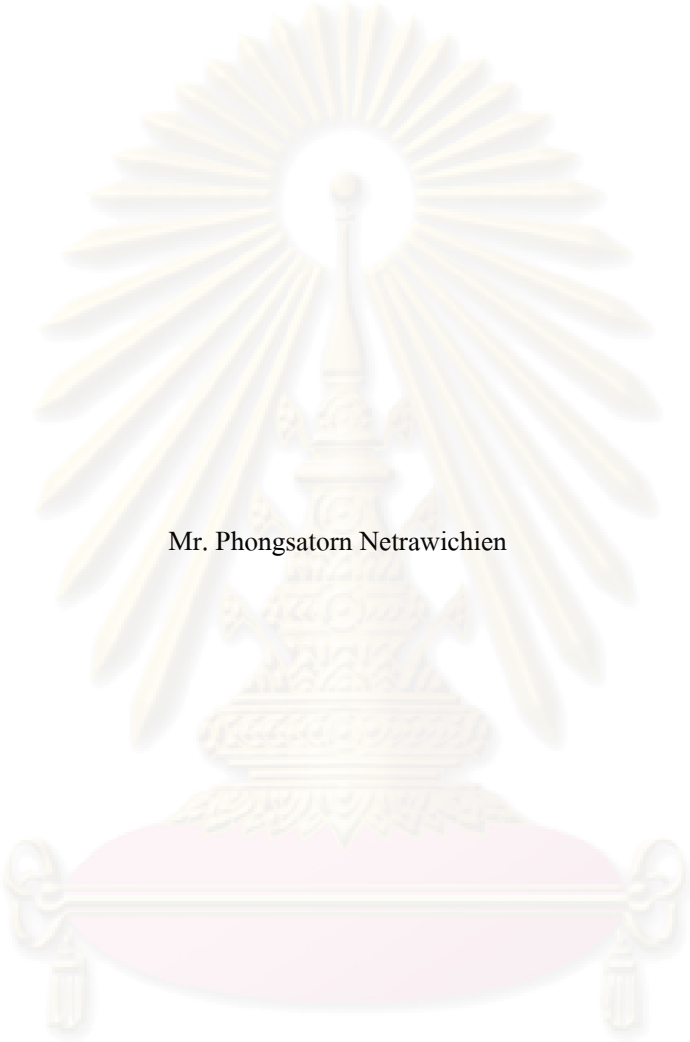
ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางผังเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ROLES AND SPACE UTILIZATION IN LUMPHINI PARK, BANGKOK

Mr. Phongsatorn Netrawichien

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Urban and Regional Planning Program Urban Planning

Department of Department of Urban and Regional Planning

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทและการใช้พื้นที่ในสวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร

โดย

นายพงศธร เนตรวิเชียร

สาขาวิชา

การวางผังเมือง

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย ศิริจันทร์ภาณุ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต จุลาสัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ ศิลพัชรนันท์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย ศิริจันทร์ภาณุ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชศรี ภาคศิษุเจริญ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์)

พงศธร เนตรวิเชียร : บทบาทและรูปแบบการใช้พื้นที่ในสวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร.

(ROLES AND SPACE UTILIZATION IN LUMPHINI PARK, BANGKOK)

อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ.ดร.ศักดิ์ชัย ศิริจันทร์ภาณุ, 174 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของสวนลุมพินี 2) วิเคราะห์รูปแบบและใช้พื้นที่ทางด้านกายภาพภายในสวนลุมพินี 3) ศึกษาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สวนลุมพินี ให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อเสริมสร้างความคุ้มค่าทางกายภาพ

มีวิธีการศึกษาโดยใช้การแจกแบบสอบถามจำนวน 390 ชุด โดยใช้วิธีการสุ่มแจกผู้ที่เข้ามาใช้สวนลุมพินีตลอดช่วงเวลาที่เปิดให้บริการ และการสังเกตการณ์โดยการบันทึกรูปแบบ ประกอบด้วย 1) บันทึกอัตราการสัญจรผ่าน (Gate Method) เป็นการนับปริมาณคนเดินเท้าที่สัญจรในแต่ละด้าน (Gate) ที่เข้ามาใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี โดยการกำหนดตำแหน่งของด้าน ณ ประตูทางเข้า-ออก 2) บันทึกรูปแบบการสัญจรผ่าน (Movement Trace) เป็นการบันทึกเส้นทางสัญจรของคนเดินเท้าเข้ามาในพื้นที่สวนลุมพินี โดยการสะกดรอยเริ่มต้นเมื่อผู้ถูกติดตามเข้ามาในพื้นที่ ณ จุดประตูเข้า-ออก 3) บันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ (Static Snapshots) เป็นการบันทึกรูปแบบกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะอย่างเป็นระบบ โดยจะทำการบันทึกตำแหน่งของคนที่ทำกิจกรรมต่างๆ ลงในแผนที่ มีการแบ่งแยกสัญลักษณ์ตามประเภทคนและกิจกรรมการศึกษาเพื่อบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่

ผลการศึกษาพบว่า สวนลุมพินีมีรูปแบบการใช้พื้นที่ ดังนี้ 1) การบันทึกอัตราการสัญจรผ่าน ประตูที่มีการสัญจรผ่านเข้ามาในพื้นที่มากที่สุดคือ ประตู 3 (ถนนพระรามที่ 4) ประตู 4 (พระบรมรูป ร.6) 2) การบันทึกรูปแบบการสัญจรผ่าน (1) รูปแบบการสัญจรระยะยาว คือการสัญจรที่มีจุดหมายปลายทางอยู่ไกลจากพื้นที่และระยะสั้นในพื้นที่คือการสัญจรที่มีจุดหมายปลายทางอยู่ใกล้บริเวณประตูทางเข้า-ออก (2) รูปแบบการสัญจรผ่าน-ออกนอกพื้นที่ คือใช้สวนลุมพินีเป็นเพียงทางสัญจรผ่านเท่านั้น (3) รูปแบบจุดหมายปลายทางที่มีการทับซ้อนของพื้นที่ คือบริเวณที่มีจุดหมายปลายทางของผู้ที่สัญจรผ่านเข้าไปใช้ทำกิจกรรมในช่วงเวลาเดียวกัน 3) บันทึกอัตราการสัญจรผ่าน มีรูปแบบคือ (1) การจับจองพื้นที่ที่มีการถูกใช้งานตลอดเวลา คือพื้นที่ที่ถูกใช้งานอยู่ตลอดเวลาและมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นเพียงกิจกรรมเดียวเท่านั้น เช่น บริเวณแก้อ้ำมัน บริเวณที่ตั้งเครื่องออกกำลังกาย (2) การจับจองพื้นที่ที่มีการถูกใช้งานเป็นช่วงเวลา คือพื้นที่ที่ถูกใช้ทำกิจกรรมเดียว แต่จะถูกใช้ตามช่วงเวลาของกิจกรรมที่เกิดขึ้นเท่านั้น เช่น บริเวณลานหลังพระบรมรูป ร.6 (3) การจับจองพื้นที่ที่มีการถูกใช้งานในพื้นที่เดียวกันโดยมีการสลับเปลี่ยนกิจกรรมตามช่วงเวลา คือพื้นที่ที่เดียวแต่จะถูกใช้ทำกิจกรรมที่หลากหลาย ในช่วงเวลาต่างๆ เช่นบริเวณโดยรอบพื้นที่สวนป่า และบทบาทของสวนลุมพินีประกอบด้วยนี้ 1) สอดตามพระราชประสงค์ พระสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 2) อยู่ใจกลางเมืองล้อมรอบด้วยย่านต่างๆ ที่สำคัญ และมีระบบขนส่งสาธารณะที่สะดวกในการเดินทางเข้าถึงพื้นที่ 3) แหล่งศูนย์รวมทางสังคม เป็นสถานที่พบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน 4) ศูนย์รวมความหลากหลายของกิจกรรม สวนลุมพินีนับได้ว่าเป็นสถานที่ที่เป็นศูนย์กลางที่มีขนาดใหญ่มากที่สุด และเป็นที่เหมาะสมต่อกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลายที่สามารถใช้พื้นที่พื้นที่เดียวที่จัดกิจกรรมในช่วงเวลาเดียวกัน 5) สภาพทางเศรษฐกิจ สวนลุมพินีเป็นแหล่งลงทุนและให้บริการแก่ผู้มาใช้บริการในการแลกเปลี่ยน-ซื้อสินค้า และส่งเสริมสุขภาพให้แก่ประชาชน รวมถึงประหยัดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และประหยัดเวลาในเดินทาง 6) การใช้พื้นที่ปัจจุบัน ช่วงเวลาที่เกิดการใช้พื้นที่สูงสุด กล่าวคือช่วงเวลาที่เกิดความหนาแน่นของผู้ที่เดินทางเข้ามาใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินีมากที่สุด คือช่วงเวลา 4.30 – 8.30 น. ในตอนเช้า และช่วงเวลา 16.30 – 18.30 น. ในตอนเย็น

จากผลของการศึกษาทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าสวนลุมพินีมีความโดดเด่นของที่ตั้ง และมีการใช้ประโยชน์เป็นปอดขนาดใหญ่ของกรุงเทพมหานคร ที่มีคุณสมบัติที่ดีและมีคุณค่าต่อเมือง

ภาควิชา.....การวางแผนภาคและเมือง.....ลายมือชื่อนี้ลิต.....
 สาขาวิชา.....การวางแผนผังเมือง.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
 ปีการศึกษา.....2552.....

4974133025 : MAJOR URBAN PLANNING

KEY WORD : ROLES / SPACE UTILIZATION / LUMPHINI PARK

PHONGSATORN NETRAWICHIEEN : ROLES AND SPACE UTILIZATION IN LUMPHINI

PARK, BANGKOK. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.SAKCHAI KIRINPANU, PH.D., 174 pp.

The objectives of this thesis are 1) to study the role of Lumpini Park, 2) to analyze its size, form and how the space is being used within the park area and 3) to develop a possible approach to reinvent and improve the Lumpini Park area to make it more attractive to residents.

To analyze the role and importance of Lumpini Park the 390 questionnaires were used to interview random visitors of the park area within the opening times. Furthermore, a statistical evaluation was performed to record: 1) the usage ratio of all the Parks entrances (Gate Method) by counting the number of visitors by each entrance point.2) Additionally, a movement trace study was used to collect and analyze the movement patterns of visitors differentiated by the used entrance point. 3) Subsequently, an activity map was created to show different activities within the Park Area (Static Snapshots) to analyze the Lumpini Parks usage in more detail for further improvements.

The results of the survey are: 1) The entrances most used by visitors are Gate III (Rama IV Road) and Gate IV (King Rama the VI Statue) 2) Movement trace findings 2.1) People who visited the Park for a longer period of time usually stayed in the center area, short term visitors mostly stayed closer to the entrances. 2.2) Most people that stayed in the outer areas mostly used the Park as a mean to reach another area of the city. 2.3) Park Visitors usually tend to use their destinations within the Park for more than one activity. 3) Usage data findings 3.1) Many areas of the Park are only used for one single purpose. For example places with benches for people to just rest and relax, while other places are only used to do physical exercise. 3.2) Other areas are used for several activities but scheduled by a defined time table. Good example is the Royal Plaza behind the Rama 6th Statue. 3.3) Other places could also be used for alternative activities instead of just being used for a single purpose also scheduled by a defined time table. Example is an area of palm tree garden.

The purpose of the Lumpini Park is: 1) To serve the King Mongkutklaus purpose (King Rama VI) 2) The Lumpini Park is located in a central location in downtown surrounded by public transport stations (Bus, BTS and MRT) 3) Central area of marketplace and social activities 4) Lumpini Park is the largest area in Bangkok to offer a great variety of activities within its main area and vicinity. 5) From an economical point of view Lumpini Park and surroundings is a great area for investment that not only includes opportunities of shopping areas but also includes possibilities for medical treatment facilities to serve the local residents. 6) The prime times of the Park area are between 4.30 – 8.30 am and 4.30 – 8.30 pm. In these periods of time the Park usually has its peak of visitors.

In conclusion, it can be said that the Lumpini Park fulfills its outstanding role as a central hub to provide many different activities to the local residents. Additional improvements can strengthen its important role as a place to meet and greet within downtown Bangkok.

Department.....Urban and Regional Planning..... Student’s signature.....
Field of study.....Urban Planning..... Advisor’s signature.....
Academic year.....2009.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจากความช่วยเหลือและความกรุณาจากบุคคลหลายท่าน ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย ศิริจันทร์ภาณุ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ ศิลาพัชรินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชศรี ภักดีสุขเจริญ และศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้สละเวลาให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นในแง่มุมต่าง ๆ ที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมืองรุ่นที่ 31 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกคนที่ช่วยให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงสำหรับ บิดา มารดา พี่ ญาติ ๆ ทุกคน ที่ได้ให้การสนับสนุนในการศึกษาและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เขียนในทุกด้าน

ท้ายสุดนี้ หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขออภัยเป็นอย่างสูงในข้อบกพร่องและข้อผิดพลาดทั้งหมด และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์นี้คงจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจทุกท่าน

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนที่.....	ฉ
สารบัญแผนภูมิ.....	ท
สารบัญภาพ.....	ฒ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	2
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	2
1.4 วิธีการศึกษา.....	4
1.5 แหล่งที่มาของข้อมูล.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 ทบทวนแนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมนันทนาการ.....	7
2.1.1 การพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมนันทนาการ.....	7
2.1.2 ลักษณะการพักผ่อนหย่อนใจของมนุษย์.....	8
2.1.3 ลักษณะกิจกรรมนันทนาการของมนุษย์.....	8
2.1.4 ประโยชน์ของแหล่งนันทนาการ.....	9
2.2 แนวความคิดของพื้นที่ว่างสาธารณะ.....	10
2.2.1 ประเภทของพื้นที่ว่างสาธารณะ.....	10
2.2.2 แนวความคิดของการสร้างพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดี.....	12
2.2.3 ความสำคัญของพื้นที่ว่างสาธารณะในชุมชนเมือง.....	13
2.2.4 พฤติกรรมและรูปแบบของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนเดินเท้า.....	14
2.2.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนเดินเท้า.....	14

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะ.....	15
2.3.1 ความหมายของสวนสาธารณะ.....	15
2.3.2 การจัดระดับของสวนสาธารณะ.....	16
2.3.3 ลักษณะและหน้าที่ของสวนสาธารณะที่ดี.....	18
2.3.4 สวนสาธารณะที่ประสบความสำเร็จในต่างประเทศ.....	19
2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะ.....	21
2.4.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกกิจกรรมนันทนาการ.....	21
2.4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้และไม่ใช้สวนสาธารณะ.....	22
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	24
2.6 สรุปบททวนแนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	25
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	29
3.1 พื้นที่ศึกษา.....	29
3.2 การศึกษาข้อมูลการสำรวจ.....	29
3.2.1 ประชากรเป้าหมาย.....	29
3.2.2 ขนาดตัวอย่างและกลุ่มตัวอย่าง.....	29
3.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	31
3.2.4 ตัวแปรในการศึกษาที่สำคัญ.....	31
3.3 รูปแบบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	32
3.3.1 การสังเกตการณ์.....	32
3.3.2 การใช้แบบสอบถาม.....	34
3.4 การจำแนกพื้นที่ของสวนลุมพินีที่ใช้ในการศึกษา.....	35
3.4.1 ประตูทางเข้า-ออก.....	35
3.4.2 เขตการแบ่งการจัดการสวนสาธารณะ.....	35
3.4.3 ลักษณะภูมิทัศน์.....	36
3.4.4 การแบ่งพื้นที่สวนลุมพินี.....	36
3.5 ระยะเวลาการเก็บข้อมูล.....	37
3.6 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38

บทที่ 4 ความสำคัญและสภาพปัจจุบันสวนลุมพินี	39
4.1 ความสำคัญของพื้นที่.....	39
4.1.1 ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพื้นที่.....	39
4.1.2 วิวัฒนาการของพื้นที่เมือง.....	40
4.1.3 วิวัฒนาการภายในพื้นที่ศึกษา.....	42
4.2 ลักษณะทางกายภาพโดยรวม.....	44
4.2.1 ข้อมูลเบื้องต้นของสวนลุมพินี.....	44
4.2.2 ลักษณะการเข้าถึงพื้นที่.....	44
4.2.3 ลักษณะโดยรอบของพื้นที่.....	49
4.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่.....	52
4.3.1 ลักษณะทางเศรษฐกิจ.....	52
4.3.2 ลักษณะทางสังคม.....	52
4.4 ลักษณะทางกายภาพพื้นที่ภายในสวนลุมพินี.....	50
4.4.1 บริเวณที่ 1 เขตบริการและเขตนันทนาการแบบใช้พละกำลัง.....	53
4.4.2 บริเวณที่ 2 เขตนันทนาการแบบสงบเงียบและแบบใช้พละกำลัง.....	56
4.4.3 บริเวณที่ 3 เขตนันทนาการแบบสงบเงียบ.....	58
4.4.4 บริเวณที่ 4 เขตนันทนาการแบบใช้พละกำลัง.....	60
4.4.5 บริเวณที่ 5 เขตนันทนาการแบบสงบเงียบ.....	62
บทที่ 5 พฤติกรรมการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี	64
5.1 ข้อมูลส่วนบุคคลผู้ใช้สวนลุมพินี.....	64
5.1.1 ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล.....	64
5.1.2 กลุ่มอาชีพตัวอย่างกับช่วงอายุผู้ใช้สวนลุมพินี.....	67
5.1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ที่ ใช้สวนลุมพินี.....	67
5.1.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรัศมีการให้บริการผู้ใช้สวนลุมพินี.....	67
5.2 ข้อมูลการเดินทางและความถี่ในการใช้พื้นที่ใช้สวนลุมพินี.....	73
5.2.1 การเดินทางก่อนมาใช้สวนลุมพินี.....	73
5.2.2 การเดินทางหลังการใช้สวนลุมพินี.....	74
5.2.3 การใช้จ่ายพาหนะในการเดินทางมาสวนลุมพินี.....	75

5.2.4 การใช้จ่ายยานพาหนะในเดินทางกับระยะเวลาในเดินทางมา ถึงสวนลุมพินี.....	76
5.3 ข้อมูลลักษณะการมาใช้ผู้ที่ใช้สวนลุมพินี.....	77
5.3.1 เดินทางมาใช้สวนลุมพินีกับบุคคลใด.....	77
5.3.2 วันที่มาใช้สวนลุมพินี.....	78
5.3.3 ความถี่ในการใช้สวนลุมพินี.....	79
5.3.4 ช่วงเวลาในการมาใช้สวนลุมพินี.....	80
5.3.5 เหตุผลในการเลือกใช้ช่วงเวลา.....	81
5.3.6 เหตุผลในเลือกใช้สวนลุมพินี.....	82
5.3.7 การมีปฏิสัมพันธ์ภายในสวนลุมพินี.....	83
5.4 ข้อมูลการใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก.....	84
5.4.1 การใช้อาคารบริการต่างๆ.....	84
5.4.2 การใช้พื้นที่จอดรถในการใช้สวนลุมพินี.....	85
5.4.3 การจ่ายซื้อสินค้าภายในพื้นที่.....	86
5.4.4 การเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่างๆ.....	86
5.4 สรุปการวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
บทที่ 6 รูปแบบการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี.....	90
6.1 การบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่สวนลุมพินี.....	90
6.1.1 การบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ บริเวณที่ 1.....	91
6.1.2 การบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ บริเวณที่ 2.....	96
6.1.3 การบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ บริเวณที่ 3.....	101
6.1.4 การบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ บริเวณที่ 4.....	106
6.1.5 การบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ บริเวณที่ 5.....	111
6.1.6 พื้นที่ที่ถูกใช้มากที่สุด-น้อยที่สุดในช่วงเวลาที่เกิดการใช้พื้นที่ สูงสุดของแต่ละพื้นที่.....	116
6.1.7 ลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่น-ไม่โดดเด่น ต่อการเข้าไปใช้พื้นที่.....	122
6.1.8 รูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ ภายในสวนลุมพินี.....	124
6.2 การบันทึกรูปแบบอัตราการสัญจรผ่านสวนลุมพินี.....	125
6.3 การบันทึกรูปแบบการสัญจรผ่านสวนลุมพินี.....	128

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 จำนวนผู้เข้ามาใช้บริการสวนลุมพินีที่ทำการสู่มในช่วงวันธรรมดาและวันหยุดสุดสัปดาห์.....	30
5.1 แสดงร้อยละผลข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล.....	65
5.2 แสดงร้อยละที่พึงอาศัยของผู้ที่ใช้สวนลุมพินี.....	66
5.3 การมีปฏิสัมพันธ์กับเป็นสมาชิกชมรมของผู้ที่ใช้สวนลุมพินี.....	83
5.4 การใช้พื้นที่จอดรถของผู้ที่ใช้รถส่วนตัว.....	85
6.1 แสดงรูปแบบการกิจกรรมการจับจองพื้นที่บริเวณที่ 1.....	91
6.2 แสดงรูปแบบการกิจกรรมการจับจองพื้นที่บริเวณที่ 2.....	97
6.3 แสดงรูปแบบการกิจกรรมการจับจองพื้นที่บริเวณที่ 3.....	102
6.4 แสดงรูปแบบการกิจกรรมการจับจองพื้นที่บริเวณที่ 4.....	107
6.5 แสดงรูปแบบการกิจกรรมการจับจองพื้นที่บริเวณที่ 5.....	112
6.6 การบันทึกข้อมูลอัตราการสัญจรผ่านวันธรรมดา.....	126
6.7 การบันทึกข้อมูลอัตราการสัญจรผ่านวันหยุดสุดสัปดาห์.....	126
7.1 การปรับปรุงพื้นที่เฉพาะบริเวณภายในสวนลุมพินี.....	148

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนพื้นที่

แผนที่	หน้า
1.1 เขตพื้นที่ที่ศึกษา.....	3
1.2 ขอบเขตพื้นที่ที่ศึกษา.....	4
3.1 การแบ่งพื้นที่สวนลุมพินี.....	36
4.1 รูปแบบการเข้าถึงสวนลุมพินี.....	46
4.2 การใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบสวนลุมพินี.....	50
5.1 รัศมีการให้บริการของสวนลุมพินีตามมาตรฐาน.....	70
5.2 รัศมีการให้บริการของสวนลุมพินีปัจจุบัน.....	71
6.1 การจับจองพื้นที่บริเวณที่ 1 วันธรรมดา.....	94
6.2 การจับจองพื้นที่บริเวณที่ 1 วันหยุดสุดสัปดาห์.....	95
6.3 การจับจองพื้นที่บริเวณที่ 2 วันธรรมดา.....	99
6.4 การจับจองพื้นที่บริเวณที่ 2 วันหยุดสุดสัปดาห์.....	100
6.5 การจับจองพื้นที่บริเวณที่ 3 วันธรรมดา.....	104
6.6 การจับจองพื้นที่บริเวณที่ 3 วันหยุดสุดสัปดาห์.....	105
6.7 การจับจองพื้นที่บริเวณที่ 4 วันธรรมดา.....	109
6.8 การจับจองพื้นที่บริเวณที่ 4 วันหยุดสุดสัปดาห์.....	110
6.9 การจับจองพื้นที่บริเวณที่ 5 วันธรรมดา.....	114
6.10 การจับจองพื้นที่บริเวณที่ 5 วันหยุดสุดสัปดาห์.....	115
6.11 อัตราการสัญจรผ่านประตูทางเข้า-ออก วันธรรมดาและวันหยุดสุดสัปดาห์.....	127
6.12 รูปแบบการสัญจรผ่านคนเดินเท้า วันหยุดสุดสัปดาห์.....	129
6.13 รูปแบบการสัญจรผ่านคนเดินเท้า วันธรรมดา.....	130
7.1 การปรับปรุงการส่งเสริมการเข้าถึงพื้นที่.....	142
7.2 บริเวณพื้นที่เสนอให้จัดกิจกรรมต่างๆ.....	145

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1.1 ขั้นตอนวิธีการศึกษา.....	6
2.1 กรอบแนวความคิดในการศึกษา.....	28
5.1 อาชีพกับช่วงอายุผู้ใช้สวนลุมพินี.....	67
5.2 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม ในเขตและนอกเขตรัศมีให้บริการสวนลุมพินี.....	68
5.3 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม รัศมีการให้บริการของสวนลุมพินีปัจจุบัน.....	69
5.4 อาชีพกับการเดินทางมาใช้สวนลุมพินีมาจากสถานที่ใด.....	73
5.5 อาชีพกับการเดินทางกลับจากสวนลุมพินีไปยังสถานที่ใด.....	74
5.5 อาชีพกับการเดินทางมาใช้สวนลุมพินี ด้วยยานพาหนะใด.....	75
5.6 การใช้ยานพาหนะในเดินทางกับระยะเวลาในเดินทางมาถึงสวนลุมพินี.....	76
5.7 เดินทางมาใช้สวนลุมพินีกับใคร.....	77
5.8 วันที่มาใช้สวนลุมพินี.....	78
5.9 อาชีพกับข้อมูลความถี่ในการใช้สวนลุมพินี.....	79
5.10 ช่วงเวลาในการมาใช้สวนลุมพินี.....	80
5.11 เหตุผลในการเลือกใช้ช่วงเวลา.....	81
5.12 เหตุผลในเลือกใช้สวนลุมพินี.....	82
5.13 การใช้อาคารบริการต่างๆ ภายในสวนลุมพินี.....	85
5.14 การเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษภายในสวนลุมพินี.....	87
7.1 การเพิ่มกิจกรรมภายในสวนลุมพินี.....	144
7.2 เวกลักษณ์ของสวนลุมพินี.....	150

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
3.1 กิจกรรมการพักผ่อนในลักษณะสงบ.....	33
3.2 กิจกรรมออกกำลังกายออกแรงมาก.....	33
3.3 กิจกรรมออกกำลังกายออกแรงน้อย.....	34
3.4 ประตูทางเข้า – ออกโดยรอบสวนลุมพินี.....	35
4.1 ภาพในอดีตบริเวณด้านหน้าของสวนลุมพินี และงานฉลองรัฐธรรมนูญ (ไม่ระบุปี).....	40
4.2 วิวัฒนาการของการพัฒนาเมือง	41
4.3 ภาพถ่ายทางอากาศสวนลุมพินี เปรียบเทียบระหว่าง พ.ศ.2495 กับ พ.ศ.2530.....	41
4.4 สวนลุมพินีตั้งอยู่ในใจกลางเมืองและย่านเศรษฐกิจที่สำคัญของกรุงเทพฯ.....	42
4.5 วิวัฒนาการภายในพื้นที่สวนลุมพินี.....	43
4.6 รูปแบบการเข้าถึงสวนลุมพินี.....	47
4.7 ประตูทางเข้าสวนลุมพินี.....	48
4.8 การใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบสวนลุมพินี.....	51
4.9 ลักษณะทางเศรษฐกิจภายในพื้นที่สวนลุมพินี.....	52
4.10 ลักษณะทางสังคมภายในพื้นที่สวนลุมพินี.....	53
4.11 ลักษณะทางกายภาพบริเวณที่ 1.....	55
4.12 ลักษณะทางกายภาพบริเวณที่ 2.....	57
4.13 ลักษณะทางกายภาพบริเวณที่ 3.....	59
4.14 ลักษณะทางกายภาพบริเวณที่ 4.....	61
4.15 ลักษณะทางกายภาพบริเวณที่ 5.....	63
6.1 บริเวณลานหลังพระบรมรูปรัชกาลที่ 6.....	117
6.2 บริเวณที่ตั้งเครื่องออกกำลังกาย.....	117
6.3 บริเวณศูนย์อาหารสวนลุมพินี.....	118
6.4 บริเวณสนามหญ้าโดยรอบอาคารลุมพินีสถาน.....	119
6.5 บริเวณทางเข้าหลัก.....	119
6.5 บริเวณเกาะลอย.....	120
6.6 บริเวณลานเอนกประสงค์.....	121
6.7 บริเวณลานตะวันยิ้ม.....	121
6.8 บริเวณโดยรอบสวนปาล์ม.....	121

ภาพที่

หน้า

6.9 บริเวณโดยรอบหอนาฬิกา..... 122

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

สวนสาธารณะเป็นองค์ประกอบสำคัญของการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยมีหน้าที่สำคัญคือ การให้บริการแก่ประชาชนโดยตรง เพิ่มคุณภาพชีวิต เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและออกกำลังกาย และนอกจากนี้ยังมีประโยชน์ทางอ้อมอื่นๆ อีก เช่น ด้านความสวยงามของเมือง ด้านสิ่งแวดล้อมโดยการเป็นปอดของเมือง ซึ่งในปัจจุบันกรุงเทพมหานคร มีสวนสาธารณะกระจายตามพื้นที่ต่างๆ ทั้งเขตชั้นใน เขตชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร และยังมีนโยบายในการเพิ่มพื้นที่ของสวนสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการตามอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากร อย่างไรก็ตามมีการศึกษา หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสวนสาธารณะในหลายๆ ด้าน เช่น การศึกษาการวางแผนพัฒนาสวนสาธารณะ การจัดหาพื้นที่สวนสาธารณะเพิ่มตามพื้นที่ต่างๆ ความพึงพอใจในการใช้สวนสาธารณะ เป็นต้น แต่ยังไม่มีความสำคัญในเรื่องบทบาทและการใช้พื้นที่ภายในสวนสาธารณะ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการที่จะทำการศึกษารื่องบทบาทและการใช้พื้นที่ภายในสวนสาธารณะว่ามีประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์ที่มีความคุ้มค่าหรือไม่อย่างไร โดยได้เลือกสวนลุมพินีเป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้

สวนลุมพินี ซึ่งตั้งอยู่ที่แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน เป็นสวนสาธารณะที่มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน นับได้ว่าเป็นสวนสาธารณะแห่งแรกของประเทศไทย และเป็นสวนสาธารณะที่มีขนาดใหญ่ โดยมีพื้นที่รวม 360 ไร่ ซึ่งจัดเป็นสวนสาธารณะระดับเมือง หรือ City Park (การจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาสวนสาธารณะ, มปป : 76) และตั้งอยู่ในเขตชั้นในของกรุงเทพมหานคร ล้อมรอบด้านย่านพาณิชย์กรรมหลักใจกลางเมือง ที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ย่านสีลม ย่านสาทร ย่านหลังสวน เป็นต้น ทำให้สวนลุมพินีเป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่ ซึ่งมีบทบาทที่สำคัญในการก่อให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ต่อเมืองในทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นทางกายภาพและทางเศรษฐกิจ สังคม โดยทางตรงสวนลุมพินีเป็นพื้นที่ให้บริการพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมนันทนาการแก่ประชาชน ที่เข้ามาใช้ในการทำกิจกรรมต่างๆ ภายในสวนลุมพินี เช่น การวิ่งออกกำลังกาย การรำไท่เก๊ก การเต้นแอโรบิก การเล่นกีฬาต่างๆ นั่งพักผ่อน ปั่นจักรยานน้ำ เป็นต้น พร้อมกับการเป็นที่ชุมนุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นปะสังสรรค์กันระหว่างกลุ่มคน เช่น เป็นที่รวมของชมรมต่างๆ เป็นสถานที่จัดการงานและแสดงต่างๆ เป็นสถานที่จัดการประชุมหรือชุมนุมต่างๆ ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ด้านทางเศรษฐกิจ สังคม ได้แก่ มีกิจกรรมการค้าขายและการบริการในพื้นที่สวนลุมพินี เช่น ศูนย์อาหารลุมพินี ชุมชายเคื่องตี๋ม และบริการให้เช่าจักรยานน้ำ เป็นต้น ทำให้เกิดการจับจ่ายใช้สอยและการจ้างงานของประชาชนที่เข้าใช้บริการ ทั้งหมดนี้ทำให้สวนลุมพินีเป็นแหล่งศูนย์รวมของชุมชนที่มีขนาดใหญ่ พร้อมทำให้ประชาชนได้รับสุขภาพที่ดี

และมีคุณภาพชีวิตที่ดีมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งขาดไม่ได้ในความต้องการพื้นฐานของมนุษย์และมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อเมือง

สวนลุมพินี จึงเป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่ที่ได้มีการดำเนินก่อสร้างเพื่อให้บริการแก่ประชาชนและมีประวัติศาสตร์เป็นระยะเวลาที่ยาวนานจนมาถึงปัจจุบัน ซึ่งตั้งอยู่ภายในพื้นที่ใจกลางเมืองที่หายากในปัจจุบัน เพราะฉะนั้นจึงต้องการทำการศึกษาบทบาทและการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี เพื่อศึกษาบทบาทของสวนลุมพินีว่ามีบทบาททางกิจกรรมอย่างไรกับพื้นที่โดยรอบ ขอบเขตการให้บริการของสวนลุมพินีปัจจุบัน และเพื่อต้องการพิสูจน์การใช้พื้นที่ทางกายภาพ ในการทำกิจกรรมต่างๆ ภายในพื้นที่สวนลุมพินี เพื่อให้เห็นความสำคัญถึงคุณค่าและตระหนักถึงพื้นที่ที่เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมนันทนาการที่ให้บริการและให้ประโยชน์แก่ประชาชนในเมือง และให้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะให้มีศักยภาพให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) ศึกษาบทบาทสวนลุมพินี
- 2) วิเคราะห์รูปแบบการใช้พื้นที่ทางด้านกายภาพภายในสวนลุมพินี
- 3) ศึกษาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สวนลุมพินี ให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อเสริมสร้างความคุ้มค่าทางกายภาพ

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

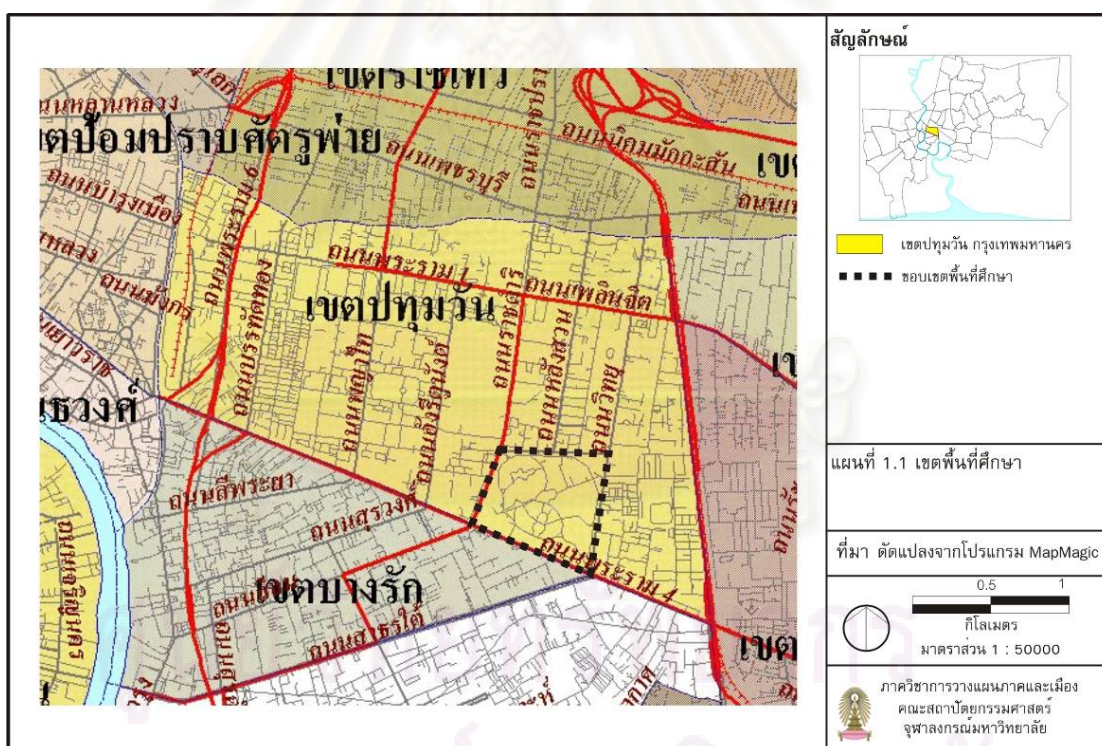
1) ขอบเขตทางด้านเนื้อหา จะศึกษาในแง่ของการใช้พื้นที่สวนสาธารณะ โดยเป็นการศึกษาทางด้านสภาพทางกายภาพเป็นหลัก โดยเป็นการศึกษาทางด้านการใช้พื้นที่เป็นหลัก เช่น รูปแบบการเดินทางมาใช้บริการและระยะเวลาการเข้าถึงพื้นที่ รัศมีการให้บริการ เพื่อทราบถึงสภาพโดยรวมของพื้นที่สวนสาธารณะในด้านบทบาทของสวนลุมพินี และด้านรูปแบบการใช้พื้นที่สำหรับการใช้เพื่อทำกิจกรรมทางด้านพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมนันทนาการภายในเขตพื้นที่สวนลุมพินี ซึ่งศึกษาจากผู้ใช้พื้นที่สวนสาธารณะ และความเป็นสวนสาธารณะที่ดีต่อเมือง ซึ่งพิจารณาจากประสิทธิภาพในการใช้พื้นที่และพื้นที่โดยรอบสวนลุมพินี

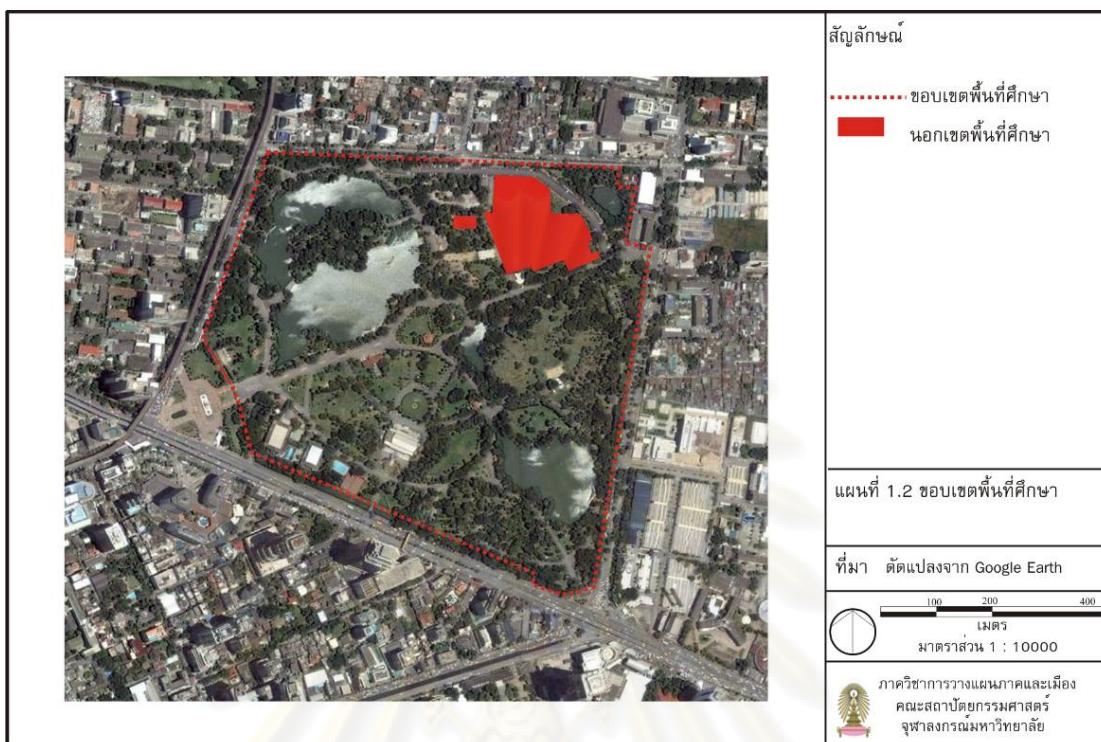
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) ขอบเขตทางด้านพื้นที่ คือ สวนลุมพินี เป็นสวนสาธารณะในระดับเมือง (City Park) โดยมีพื้นที่รวม 360 ไร่ แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน อยู่ในความรับผิดชอบสำนักสิ่งแวดล้อม สำนักงานสวนสาธารณะ ในสังกัดของ กรุงเทพมหานคร และขอบเขตการให้บริการโดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้ (แผนที่ 1.1,1.2)

ทิศเหนือ ติดกับถนนสารสิน ทิศใต้ ติดกับถนนพระรามที่ 4
 ทิศตะวันออก ติดกับถนนราชดำริ ทิศตะวันตก ติดกับถนนวิทญู

การแบ่งพื้นที่การศึกษาครั้งนี้ภายในสวนลุมพินี ไม่รวมถึงส่วนที่เป็น สำนักงานสวนลุมพินี เรือนเพาะชำ โรงเรียนสวนลุมพินี การไฟฟ้านครหลวง สถานีไฟฟ้าย่อยสวนลุมพินี สถานีวิทยุกระจายเสียงกรุงเทพมหานคร อาคารสมาคมแบดมินตันแห่งประเทศไทย ซึ่งอยู่อาณาเขตภายในพื้นที่สวนลุมพินี

1.4 วิธีการศึกษา

1) ศึกษาแนวความคิดและทฤษฎี ประกอบด้วย แนวความคิดการพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมนันทนาการ แนวความคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะ แนวความคิดเกี่ยวกับที่ว่างทางสาธารณะ และแนวความคิดพฤติกรรมกรมการใช้สวนสาธารณะ (พฤติกรรมมนุษย์และสิ่งแวดล้อม) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสวนสาธารณะ เพื่อสร้างกรอบแนวความคิดในการศึกษา

2) ศึกษาภาพรวมการของพื้นที่ศึกษา ประกอบด้วย ความเป็นมาในอดีตถึงปัจจุบันของพื้นที่ทางกายภาพ ของสวนสาธารณะที่ทำการศึกษา มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ รัศมีบริการของสวนสาธารณะ แผนและนโยบายการพัฒนาสวนสาธารณะกับปัญหาและข้อจำกัดที่เกิดขึ้น

3) เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นไปใช้ในการสำรวจภาคสนามและวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลอื่นๆ

4) สำรวจภาคสนาม โดยทำการสำรวจข้อมูลโดยการออกแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามสำหรับผู้ที่มาใช้สวนสาธารณะที่ทำการศึกษา และการสังเกตการณ์เพื่อทำการบันทึกรูปแบบกิจกรรมที่เกิดขึ้น

5) ประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในกลุ่มของผู้ที่มาใช้สวนสาธารณะเพื่อหาความแตกต่างและความเหมือนกัน เพื่อนำมาเปรียบเทียบลักษณะการใช้พื้นที่กับการสังเกตการณ์ในการบันทึกรูปแบบกิจกรรมที่เกิดขึ้น

6) วิเคราะห์ข้อมูล เพื่ออธิบายถึงบทบาทและการใช้พื้นที่ของสวนสาธารณะที่ทำการศึกษา ตลอดจนวิเคราะห์ ปัจจัยทางกายภาพที่เกี่ยวกับการใช้พื้นที่

7) สรุปผลการศึกษาและเสนอแนวทางในการใช้พื้นที่สวนสาธารณะที่ศึกษา

1.5 แหล่งที่มาของข้อมูล

1) ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนามจากพื้นที่ศึกษา เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของพื้นที่ และการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่าง และการบันทึกรูปแบบกิจกรรม

- 2) ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่
- วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเอกสารที่เกี่ยวข้อง
  - ภาพถ่ายทางอากาศของ พื้นที่ศึกษา กรมแผนที่ทหาร
  - เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทราบถึงอิทธิพลของพื้นที่สวนสาธารณะขนาดใหญ่ที่มีต่อเมือง
- 2) ทราบถึงความคุ้มค่าและคุณภาพการใช้พื้นที่สวนลุมพินี
- 3) เสนอแนะแนวทางเพื่อปรับปรุงศักยภาพของสวนลุมพินี

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิ 1.1 ขั้นตอนวิธีการศึกษา

บทที่ 2

ทบทวนแนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในรายละเอียดของบทนี้จะเป็นการศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และรวมถึงการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสวนสาธารณะ โดยนำประเด็นที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ ที่นำมาใช้ประโยชน์เพื่อการวิเคราะห์ให้เห็นถึงบทบาทและการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี จึงจำเป็นต้องศึกษา แนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมนันทนาการ
- 2.2 แนวความคิดของพื้นที่ว่างสาธารณะ
- 2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะ
- 2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะ
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 สรุปทบทวนแนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมนันทนาการ

2.1.1 การพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมนันทนาการ

การพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมนันทนาการ (Recreation) เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ได้มีผู้ให้คำนิยามไว้ต่าง ๆ ดังนี้

นันทนาการ เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลดีต่อร่างกาย จิตใจ หรืออารมณ์ต่อผู้เข้าร่วมโดยตรง เป็นกิจกรรมที่ทำในเวลาว่างและด้วยความสมัครใจของผู้กระทำเอง และกิจกรรมนั้นจะต้องเป็นพึงประสงค์ของสังคม ไม่ใช่อบายมุข โดยมีองค์ประกอบหรือคุณสมบัติที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้ (สุรเชษฐ ชาญภูมมาส, 2525 : 53)

1) นันทนาการจะต้องเป็นกิจ (Activity) กล่าวคือจะต้องเป็นการกระทำหรือปฏิบัติโดยที่ร่างกายหรือกล้ามเนื้อ หรืออวัยวะส่วนหนึ่งส่วนใดเคลื่อนไหว

2) การเข้าร่วมกิจกรรมต้องเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ (Voluntary) โดยเกิดจากแรงกระตุ้นภายในตนเอง ไม่ได้เกิดจากการบังคับแต่อย่างใด

3) กิจกรรมนันทนาการทุกรูปแบบจะต้องเกิดขึ้นในเวลาว่าง หรือช่วงเวลาที่ยังอิสระจากภารกิจงาน และปฏิบัติกิจส่วนตัวอื่น ๆ

4) กิจกรรมนั้นต้องมีผลทำให้ผู้เข้าร่วมเกิดความพึงพอใจหรือความรื่นรมย์โดยตรง

5) ต้องเป็นกิจกรรมที่เป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่ใช่อบายมุขหรือผิดศีลธรรม เช่น การพนัน ตี๋มสุรา

6) กิจกรรมที่กระทำนั้นต้องไม่ยึดถือเป็นอาชีพ เช่น นักกีฬาอาชีพต่าง ๆ

การพักผ่อนหรือการนันทนาการ คือการที่มนุษย์ได้ใช้ช่วงโงงในการพักผ่อนร่างกาย สมองและจิตใจอย่างแท้จริง ซึ่งสามารถทำได้จากการแสดงออกในการพักผ่อนหย่อนใจที่ตนชื่นชอบ การพักผ่อนมีหลายรูปแบบและมีหลายกลุ่ม เช่น ฟังวิทยุ ดูภาพยนตร์ ฟังเพลง ปีนเขา ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นไปตามความพึงพอใจมากกว่าความสำคัญทางด้านร่างกาย การพักผ่อนหย่อนใจมีหลายรูปแบบทั้งอยู่ที่บ้าน ที่ทำงาน และสถานที่สาธารณะ และการพักผ่อนหย่อนใจนั้นก็ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของแต่ละบุคคล (เอ็ดมพร วีสมหมาย, 2527 : 9)

การพักผ่อนหย่อนใจหรือนันทนาการ (Recreation) หมายถึง กิจกรรมที่กระทำในเวลาว่าง โดยผู้กระทำเข้าร่วมด้วยความเต็มใจ และได้รับความเพลิดเพลินจากการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งในทางจิตวิทยาถือว่าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์อย่างยิ่ง การพักผ่อนมีลักษณะแตกต่างจากกิจกรรมอื่น ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้เข้าร่วม กล่าวคือถ้าเป็นการเข้าร่วมด้วยความเต็มใจ และได้รับประโยชน์ในการลดความตึงเครียด กิจกรรมดังกล่าวก็อาจเรียกได้ว่าการพักผ่อนหย่อนใจ (พงษ์ไพบูลย์ ศิลาวราเวทย์, 2528 : 23-24)

จากความหมายของการพักผ่อนและกิจกรรมนันทนาการสามารถสรุปความหมายโดยรวมได้ว่า เป็นการกระทำใดๆ ก็ตามที่ไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เมื่อปฏิบัติไปแล้วมีส่วนช่วยระบายอารมณ์เคร่งเครียด ผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อย โดยกระทำในเวลาว่าง โดยผู้กระทำเข้าร่วมด้วยความเต็มใจ และได้รับความเพลิดเพลินและสุขภาพที่ดีจากการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ ทำให้เกิดสถานที่พักผ่อนตามสถานที่ต่างๆ เช่น สวนสาธารณะ

2.1.2 ลักษณะการพักผ่อนหย่อนใจของมนุษย์

จากลักษณะของการพักผ่อนหย่อนใจของมนุษย์ สามารถสรุปลักษณะของการพักผ่อนหย่อนใจที่คนเราต้องการและเลือกพักผ่อนตามความพอใจนั้นจะมีอยู่ด้วยกัน 2

ลักษณะคือ (เอ็ดมพร วีสมหมาย 2539 : 23)

1) การพักผ่อนในลักษณะสงบ (Passive Recreation) เป็นการพักผ่อนหย่อนใจที่ไม่ใช่การออกแรงออกกำลังกาย แต่เป็นการพักผ่อนในลักษณะที่สงบผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยได้แก่ การชมภูมิทัศน์ของเมือง การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ การฟังดนตรีในสวนสาธารณะ การนั่งเดินในสวนสาธารณะ การชมสัตว์ในสวนสัตว์ เป็นต้น

2) การพักผ่อนในลักษณะการออกกำลังกาย (Active Recreation) คือ การพักผ่อนที่ต้องออกแรง ออกกำลัง ได้แก่ การเดิน การวิ่งออกกำลังกาย การขี่จักรยาน การเล่นเรือ การเล่นกีฬา

2.1.3 ลักษณะกิจกรรมนันทนาการของมนุษย์

กิจกรรมนันทนาการเป็นเป็นลักษณะการพักผ่อนในลักษณะสงบ (Passive Recreation) และ การพักผ่อนในลักษณะการออกกำลังกาย (Active Recreation) อาจแยกย่อย

กิจกรรมนันทนาการในสวนสาธารณะและพื้นที่นันทนาการ เพื่อที่จะมองเห็นแนวทางในการ จัดทำกิจกรรมนันทนาการในพื้นที่เหล่านั้นได้กว้างขึ้น ดังนี้ (นิลกุล คล่องเวสสะ, 2551: 28-31)

1) กิจกรรมนันทนาการด้านการออกกำลังกาย เป็นกิจกรรมที่เป็นแรงจูงใจใน การลดความเครียดและความกดดันต่าง ๆ มีตั้งแต่แบบเบา เช่น รำมวยจีน แบบปานกลาง เช่น ปั่นจักรยาน เดินออกกำลังกาย ซึ่งออกกำลังกายบางประเภทจะผนวกไปกับกิจกรรม นันทนาการประเภทแข่งขันและทำทาย เช่น ฟุตบอล ตระกร้อ บาสเกตบอล

2) กิจกรรมนันทนาการด้านความสงบของจิตใจ มักเป็นกิจกรรมที่ทำลึกลับ เช่น การนั่งสมาธิ การเดินเล่น การนั่งเล่น ซึ่งเกิดในที่สาธารณะร่วมกับบุคคลอื่นที่ไม่รู้จักแต่ สามารถเกิดสภาวะความเป็นส่วนตัวในที่สาธารณะได้

3) กิจกรรมนันทนาการด้านสังคม เป็นกิจกรรมที่มีได้ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปจนถึง กลุ่มใหญ่ กิจกรรมทางสังคมเป็นกิจกรรมที่อยู่ในสวนสาธารณะมาโดยตลอดเพื่อสนองความ ต้องการเชิงสังคมของมนุษย์

4) กิจกรรมนันทนาการด้านการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ เป็นกิจกรรมที่ เกิดจากลักษณะนิสัยชอบสำรวจ ชอบเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ของมนุษย์ แต่ก่อนกิจกรรมประเภทนี้ ได้รับความสนใจเฉพาะในวงการศึกษา จนถึงปี ค.ศ. 1960 US National Park Service ได้ ทำการศึกษาระบบในอุทยานแห่งชาติ และเผยแพร่หนังสือ Interpreting Our Heritage ทำให้ ระบบการสื่อความได้รับความสนใจมากขึ้นในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ

5) กิจกรรมนันทนาการด้านการแข่งขันและการทำทาย เป็นกิจกรรมที่เกิดจาก ลักษณะนิสัยพื้นฐานของมนุษย์ เป็นการแข่งขันกับตนเองและแข่งขันกับผู้อื่น ทั้งกลุ่มเล็กและ กลุ่มใหญ่กีฬาทุกประเภทเป็นกิจกรรมสนองทั้งในเรื่องการออกกำลังกายและการแข่งขัน แต่ บางประเภทก็ไม่มี การออกแรงเป็นการแข่งขันล้วนๆ เช่น เกมกระดานต่างๆ กิจกรรมทำทาย ความสามารถนี้อาจมีแรงจูงใจมาจากการต้องการการยอมรับ

6) กิจกรรมนันทนาการด้านการล่า แต่ก่อนมนุษย์ดำรงชีพด้วยการล่าสัตว์ ต่อมาการล่าสัตว์กลายเป็นเกมของชนชั้นสูงในยุโรป ปัจจุบันมนุษย์ไม่สามารถล่าสัตว์เป็นเกม ได้ แต่ยังมีลักษณะนิสัยนี้ปรากฏให้เห็นในกิจกรรมประเภทต่างๆ เช่น ตกปลา หรือแม้กระทั่ง การสะสมของต่างๆ ก็จัดเป็นกิจกรรมประเภทการล่าเช่นกัน

2.1.4 ประโยชน์ของแหล่งนันทนาการ

แหล่งนันทนาการก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านการบริการทางนันทนาการ และนอกจากนี้ยังสามารถที่จะแยกประโยชน์และคุณค่าของการนันทนาการออกเป็น 6 ด้าน ด้วยกันคือ (สาลินี ภาวายน, 2535 : 24-26)

1) ด้านสุขภาพร่างกาย สุขภาพร่างกายที่ดีและความแข็งแรงของประชาชนจัด ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่ง ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรด้านนันทนาการเพื่อส่งเสริมให้ ประชาชนใช้เวลาว่างไปปฏิบัติกิจกรรมนันทนาการจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น

2) ด้านจิตใจ ทุกวันนี้คนเราอยู่ในสภาวะเร่งรีบ ความแออัด และสภาพแวดล้อมที่เป็นพิษอันเนื่องมาจากการขยายตัวของเมือง ทำให้เกิดความเครียด และเหนื่อยหน่ายต่อภารกิจการงานและชีวิตความเป็นอยู่ ด้วยเหตุนี้การได้สัมผัสวัฒนธรรมชาติและได้ใกล้ชิดธรรมชาติ ช่วยทำให้คนเราเกิดความความรู้สึกปลอดภัย ผ่อนคลายและมีความสุข

3) ด้านเศรษฐกิจ นันทนาการเป็นองค์ประกอบสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ ช่วยทำให้เกิดการจ้างงาน และกระจายรายได้ไปสู่กลุ่มคนต่างๆ ในสังคม และนันทนาการยังเกี่ยวกับธุรกิจด้านต่างๆ อีกมากมาย เช่น การขนส่ง การสื่อสาร อาหารเครื่องดื่ม ของที่ระลึก เป็นต้น ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในทุกระดับอย่างมากมายทั้งทางตรงและทางอ้อม

4) ด้านสังคม การที่รัฐสามารถจัดหาและพัฒนาพื้นที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้เพียงพอกับความต้องการ ก็จะส่งผลดีต่อประชาชนและสังคมโดยรวม โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน และวัยรุ่น ถ้าได้ใช้เวลาว่างที่มีอยู่ในการประกอบกิจกรรมนันทนาการอย่างเต็มที่

5) ด้านวัฒนธรรม นันทนาการเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เข้าร่วมได้มีโอกาสเรียนรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนสิ่งที่เป็นมรดกของชาติ

6) ด้านการศึกษา พื้นที่นันทนาการทุกแห่ง เปรียบได้กับห้องปฏิบัติการธรรมชาติ เปิดโอกาสให้คนทุกระดับเข้าไปศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เป็นธรรมชาติได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้พื้นที่นันทนาการยังเป็นสถานที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยที่สำคัญ

2.2 แนวความคิดของพื้นที่ว่างสาธารณะ

2.2.1 ประเภทของพื้นที่ว่างสาธารณะ (สุภาดา ศรีมหาสา, 2550 : 17-21)

1) พื้นที่ว่างสาธารณะแบ่งตามความสำคัญระดับเมือง ในเมืองพื้นที่ว่างสาธารณะเป็นพื้นที่รองรับกิจกรรมและการใช้ประโยชน์จากคนหลากหลายกลุ่ม ในเมืองจึงต้องมีพื้นที่ว่างสาธารณะหลายระดับ เนื่องจากการมีประชากรที่หลากหลายในแต่ละพื้นที่ ซึ่งมีลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม การเมือง และการปกครอง ที่แตกต่างกัน พื้นที่ว่างสาธารณะจึงต้องรองรับกลุ่มคนและกิจกรรมตามความสำคัญอย่างแตกต่างกันในระดับเมือง และระดับชุมชน ดังนี้

(1) พื้นที่ว่างสาธารณะที่มีความสำคัญในระดับเมือง มักมีขนาดใหญ่ และมีรัศมีการให้บริการที่กว้าง เพื่อตอบสนองการเข้ามาใช้งานของผู้คนจากหลายพื้นที่ ไม่ว่าจะมาจากพื้นที่อื่น หรือพื้นที่โดยรอบ ซึ่งหมายรวมถึงผู้คนในย่านหรือชุมชนบริเวณนั้นเป็นพื้นที่รองรับกิจกรรมทางสังคม การเมือง วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ระดับเมือง ผู้ที่เข้ามาใช้ต้องอาศัยระบบขนส่งในการเดินทาง เนื่องจากพื้นที่มีขอบเขตกว้างในการให้บริการ อาจใช้ระยะเวลาในการเดินทางประมาณครึ่งชั่วโมง ถึงหนึ่งชั่วโมงครึ่ง ผู้ใช้ส่วนใหญ่อาจมาเป็นกลุ่ม มี

ความถี่ในการใช้งานน้อย แต่ใช้เป็นเวลานานในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ตัวอย่างพื้นที่ว่างสาธารณะระดับนี้ได้แก่ สวนสาธารณะระดับเมือง ลานคนเมือง สนามหลวง จัตุรัสกลางเมือง ชายหาดสาธารณะ เป็นต้น

(2) พื้นที่ว่างสาธารณะที่มีความสำคัญในระดับชุมชน มีรัศมีการให้บริการอยู่ในระยะเดินเท้าได้หรือมากกว่าเล็กน้อย มักตอบสนองกิจกรรม และกลุ่มผู้ใช้ภายในชุมชนเอง มีขนาดพอเหมาะกับกิจกรรม ผู้ใช้ส่วนมากเป็นคนภายในชุมชน มีแนวโน้มที่จะรู้จักกันสนิทสนมกัน มีความถี่ในการใช้งานสูง คือใช้ทุกวันแต่อาจเป็นช่วงเวลาสั้นๆ ตัวอย่างของพื้นที่ว่างสาธารณะในระดับนี้ได้แก่ ทางเท้า สนามเด็กเล่น สวนหย่อม สวนสาธารณะระดับชุมชน ลานเอนกประสงค์ชุมชน ลานวัด ในบางครั้งอาจใช้เป็นพื้นที่ในการจัดงานเทศกาลต่างๆ ภายในชุมชน เช่น ลอยกระทง สงกรานต์ เป็นต้น

ขนาดกลุ่มผู้ใช้ กิจกรรม ช่วงเวลาที่ใช้ ตลอดจนรัศมีการให้บริการของพื้นที่ว่างสาธารณะเป็นปัจจัยกำหนดความสำคัญในระดับต่างๆ ทั้งเมือง ย่าน ชุมชน สำหรับพื้นที่ว่างสาธารณะ

2) พื้นที่ว่างสาธารณะแบ่งตามกิจกรรมการใช้งาน สามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

(1) พื้นที่ว่างสาธารณะเพื่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยใช้เป็นสถานที่เพื่อการซื้อขายแลกเปลี่ยนทางธุรกิจการค้า การผลิตหรือเก็บสินค้า อาจมีมากกว่าหนึ่งแห่งภายในเมือง ย่าน ชุมชน โดยแต่ละแห่งเป็นสถานที่เฉพาะสินค้าแต่ละประเภทและธุรกิจ

(2) พื้นที่ว่างสาธารณะเพื่อกิจกรรมทางสังคม เป็นสถานที่รองรับการสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ ถ่ายทอด กระจายข่าว ที่ผู้คนจะมาพบปะ เยี่ยมเยือนให้ข่าวสารกัน ทำกิจกรรมโดยคนที่มีความสนใจเหมือนกัน เช่น ลานชุมชน เป็นต้น นอกจากกิจกรรมที่ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์แล้ว กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเคารพ ศรัทธา เช่น การประกอบพิธี การบูชา การสวดมนต์ ก็เป็นกิจกรรมทางสังคมเช่นกัน โดยพื้นที่ดังกล่าวมักจะเป็นทางเข้าบริเวณด้านหน้าอาคารสาธารณะ เช่น ลานหน้าวัด ลานหน้าโรงเรียน หรืออาคารทางราชการ เป็นต้น

(3) พื้นที่ว่างสาธารณะเพื่อกิจกรรมนันทนาการและสุนทรียภาพ เพื่อการพักผ่อน เล่นกีฬา หรือเพื่อตอบรับสุนทรียภาพเพื่อผลด้านการมองเห็น เพื่อความงามระดับประตอมือง ส่งเสริมคุณค่า ความสำคัญ หรือเอกลักษณ์ของอาคารที่มีความสำคัญ นอกจากนี้บางครั้งยังเป็นสถานที่เพื่อกระจายคนจำนวนมากออกมาจากอาคารขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นผลที่ต่อเนื่องมาจากตัวสถาปัตยกรรม

2.2.2 แนวความคิดของการสร้างพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดี (สุภาดา ศรีมหาสาคราม, 2550 : 30-37)

1) คุณสมบัติด้านกายภาพของพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดี

(1) คุณสมบัติทางกายภาพระดับเมือง

- ตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นจุดเชื่อมต่อการสัญจรที่สำคัญ เช่น ตั้งอยู่กับป้ายรับ-ส่งผู้โดยสารของระบบขนส่งมวลชน หรือตั้งอยู่ในบริเวณทางแยก หรือทางสัญจรหลักของถนนภายในชุมชน ดังที่ Gibberd (1967) ที่ได้ศึกษาแนวความคิดในการออกแบบพื้นที่สาธารณะที่เน้นถึงคุณสมบัติทางกายภาพและสัญญาณของเมือง สรุปได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของจัตุรัสเมืองก็คือ ตำแหน่งที่ตั้ง ซึ่งควรอยู่ใกล้กับเส้นทางหรือพื้นที่ที่มีระดับการสัญจรของคนเดินเท้าในอัตราที่สูง ซึ่งจะมีผลไปสู่การเชื่อมต่อกับพื้นที่โดยรอบหรือเชื่อมต่อกับพื้นที่ว่างสาธารณะ เป็นโครงข่ายไปยังพื้นที่ว่างสาธารณะอื่นๆ เกิดการเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างสะดวก โดยในการเชื่อมต่ออาจเป็นเส้นทางสัญจร ประเภท ทางเดินเท้า ทางจักรยาน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดรูปแบบการใช้งานในพื้นที่ที่หลากหลายของกิจกรรม และเป็นการกระจายกลุ่มผู้ใช้ไปยังพื้นที่ว่างสาธารณะต่างๆ อย่างทั่วถึง

- ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับอาคารหรือสถานที่ที่มีความสำคัญในระดับเมือง เช่น ลานวัด หรือ พื้นที่ว่างสาธารณะที่อยู่ด้านหน้าอาคารทางราชการ โรงเรียน รวมไปถึงอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าว สามารถใช้ประกอบกิจกรรมที่เป็นสาธารณะประโยชน์ต่อคนในชุมชนได้

- ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับสิ่งอำนวยความสะดวก ดังที่ Carr et.al. (1995) อ้างถึงใน ไชศรี ภักดีสุขเจริญ (2547) ได้ศึกษาพื้นที่สาธารณะเมืองและอธิบายถึงปริมาณการใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะในเมืองที่ประสบความสำเร็จอย่างมากนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะประโยชน์ใช้สอยของพื้นที่ที่ผู้ออกแบบกำหนดให้เท่านั้น แต่เป็นผลมาจากปัจจัยสำคัญต่าง ๆ อันประกอบด้วย ประการแรก ความสะดวกสบาย เช่น การเตรียมพร้อมต่อสภาพภูมิอากาศ การจัดให้มีที่นั่งพัก-ร้านอาหารอย่างเพียงพอในบริเวณ มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เหมาะสม เช่น ม้านั่ง ถังขยะ ตู้โทรศัพท์ เป็นต้น ประการที่สอง การมีบรรยากาศที่เอื้อต่อกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ พื้นที่ปลอดภัยจากยานพาหนะ

- มีความหนาแน่นของมวลอาคารโดยรอบอย่างเหมาะสม ดังที่ Trancik อ้างถึงใน กำธร กุลชล (2545) ได้ชี้ให้เห็นว่า ในพื้นที่ของชุมชนใดที่มีพื้นที่ว่างและมวลอาคาร จัดวางอยู่ในพื้นที่นั้นอย่างเหมาะสม ซึ่งจะทำให้เกิดรูปทรงที่ดีของเมืองหรือชุมชนนั้น ส่งผลไปถึงความสัมพันธ์และการเชื่อมต่อของพื้นที่ว่างแต่ละแห่งที่สอดรับกัน เกิดการสั่นไหวของกิจกรรมและผู้คนกระจายไปสู่พื้นที่ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

(2) คุณสมบัติทางกายภาพระดับพื้นที่ย่อย

- มีขนาดพื้นที่ สภาพภูมิทัศน์ และมุมมองในการมองเห็นที่โดยรอบอย่างสวยงาม สบายตา และในทางกลับกันมุมมองจากภายนอกที่มองเห็นเข้ามาในพื้นที่ก็มีความ

สวยงาม สบายตา เช่นกัน โดยการที่พื้นที่ว่างสาธารณะมีขนาดที่เหมาะสมต่อรูปแบบการใช้พื้นที่นั้น จะทำให้เกิดการใช้พื้นที่ได้อย่างทั่วถึง

- มีลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่เหมาะสมต่อรูปแบบการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ เช่น การใช้วัสดุ พื้นผิว ความลาดชันของพื้นที่หรือทางเดินที่เหมาะสมต่อผู้ใช้ที่หลากหลายเพศ อายุ ซึ่งจะมีผลกระตุ้นให้ผู้คนออกมาทำกิจกรรมภายนอกอาคารได้มากขึ้น

- เป็นพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีอาคารข้างเคียงโอบล้อมอย่างเหมาะสม โดยอาคารที่โอบล้อมนั้นก็มีช่องเปิดเพื่อสร้างมุมมองหรือเป็นเส้นทางเข้าและออกระหว่างพื้นที่ว่างสาธารณะและพื้นที่อื่นๆโดยรอบ ซึ่งจะทำให้เกิดความถี่ที่มากขึ้นในการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ

- เป็นพื้นที่ที่มีความยืดหยุ่นในการใช้งาน สามารถปรับเปลี่ยนพื้นที่เพื่อรองรับคน กิจกรรม และเวลาที่ใช้อย่างหลากหลาย หรือกล่าวได้ว่า พื้นที่ว่างสาธารณะสามารถรองรับการใช้งานได้อย่างอเนกประโยชน์นั่นเอง

2) พื้นที่ว่างสาธารณะที่ดีใน.nyะยะของประเภทผู้ใช้ กิจกรรม และช่วงเวลาที่ใช้

(1) มีความหลากหลายของกลุ่มผู้ใช้ ไม่ว่าจะเป็นความหลากหลายด้านเพศ เช่น ผู้หญิง ผู้ชาย ด้านอายุ เช่น เด็ก คนแก่ วัยรุ่น ด้านระดับอาชีพ เช่น พ่อค้า ข้าราชการ รับจ้าง เพราะจะนำไปสู่การเกิดปฏิสัมพันธ์ของคนหลายๆกลุ่ม

(2) มีความหลากหลายของกิจกรรมเกิดขึ้นในพื้นที่ว่างสาธารณะ กล่าวคือ พื้นที่ว่างสาธารณะสามารถใช้งานได้จริงและมีกิจกรรมเกิดขึ้นอย่างหลากหลาย ซึ่งเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้ใช้กลับมาอีกครั้งแล้วครั้งเล่า ถ้าพื้นที่ว่างสาธารณะนั้นขาดกิจกรรม เป็นพื้นที่ว่างเปล่าไม่ถูกใช้งานก็จะเป็นตัวบ่งชี้ได้ว่าจะต้องมีสิ่งผิดพลาดบางอย่างแน่นอน

(3) มีการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในช่วงเวลาที่หลากหลายของวันหรือกล่าวได้ว่าในพื้นที่ว่างสาธารณะจะถูกจับจอง เกือบตลอดเวลาของวันและทุกวัน

2.2.3 ความสำคัญของพื้นที่ว่างสาธารณะในชุมชนเมือง

ชุมชนเมืองเป็นชุมชนที่มีพื้นที่ว่างสาธารณะหลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นสวนสาธารณะ ลานโล่งหรือจัตุรัส ถนน สนามกีฬา สนามเด็กเล่น ทั้งนี้ความสำคัญของพื้นที่ว่างสาธารณะทางด้านต่างๆ มีดังนี้ (อิติมา กลางจำกัด, 2550 : 19)

1) ความสำคัญด้านกายภาพ พื้นที่ว่างสาธารณะทำหน้าที่เชื่อมต่อเนื้อเมืองในส่วนต่างๆ เข้าด้วยกัน ทำให้คนสามารถสัญจรและเข้าใช้สอยพื้นที่ต่างๆ ได้ นอกจากนี้ ขนาดและลักษณะพื้นที่ว่างสาธารณะยังบ่งบอกบทบาทหน้าที่ของพื้นที่เมืองบริเวณนั้น

2) ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ พื้นที่ว่างสาธารณะเป็นพื้นที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ แลกเปลี่ยนสินค้า ทำให้เกิดการพัฒนาของสิ่งปลูกสร้างโดยรอบ

3) ความสำคัญด้านสังคม พื้นที่ว่างสาธารณะเป็นที่รองรับกิจกรรมทางสังคม เพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสาร การพบปะและแลกเปลี่ยนข้อมูล ทั้งในลักษณะของบุคคลหรือเป็นหมู่คณะ เพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนาหรือเทศกาลต่างๆ

2.2.4 พฤติกรรมและรูปแบบของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนเดินเท้า

พื้นที่ว่างสาธารณะมีหน้าที่คล้ายคลึงกับถนนของคนเดินเท้า โดยเป็นที่รองพฤติกรรมและรูปแบบการเข้าใช้ของคนเดินเท้า ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมการสัญจรผ่านและเพื่อการเข้าถึง รวมทั้งพฤติกรรมการจัดจ้องพื้นที่ โดยสามารถแบ่งออกได้ 5 ประเภท ได้แก่

1) การใช้พื้นที่ว่างสาธารณะที่ขนานตามแนวถนน คนเดินเท้าจะเข้าใช้พื้นที่เพื่อการสัญจรผ่านเพื่อไปยังพื้นที่อื่นๆ เดินไปทำงาน ไปโรงเรียน การหยุดรถประจำทางเดินเล่น หรือ เพื่อการเลือกซื้อสินค้า อาหาร เนื่องจากอาจเป็นพื้นที่ที่มักจะมีการตั้งร้านค้าร้านอาหารอยู่เป็นมากตลอดแนว

2) การใช้พื้นที่ว่างสาธารณะเป็นทางลัด เช่น พื้นที่ที่รู้จักกันเฉพาะกลุ่มคนที่พักอาศัยละแวกนั้น ซึ่งคนเดินเท้าจะใช้เพื่อสัญจรลัดเลาะไปตามตรอกซอย หรือด้านหลังของอาคาร ริมแม่น้ำ เพื่อลดระยะเวลาในการเดินในช่วงที่ต้องการความเร่งรีบ

3) การใช้พื้นที่ว่างสาธารณะเป็นทางเท้าหรือลานเดินเท้า เพื่อเชื่อมต่อโดยการเดินติดต่อกันได้ มักเป็นบริเวณย่านการค้า พาณิชยกรรม ให้บรรยากาศในเชิงนั้นทางการ

4) การใช้พื้นที่ว่างสาธารณะแบบชั่วคราว เช่น การปิดถนนบางสายเพื่อจัดกิจกรรมเนื่องในวันพิเศษ เพื่อให้ผู้คนได้เดินเที่ยวชมงานได้อย่างสะดวก ซึ่งมักเป็นกิจกรรมนั้นทางการ กิจกรรมการประกอบพระราชพิธีหรือพิธีกรรมต่างๆ ตลอดจนถึงงานเทศกาลของชุมชนซึ่งภายในพื้นที่จัดงานจะมีการออกร้านขายอยู่จำนวนมาก

5) การใช้พื้นที่ว่างสาธารณะแบบทางข้าม ทางสัญจรเพื่อข้ามถนน เช่น สะพานลอย ทางม้าลาย และอุโมงค์ลอดใต้ถนน โดยยึดความปลอดภัยของผู้เดินเท้าเป็นสำคัญ

2.2.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนเดินเท้า

1) ตำแหน่งที่ตั้ง พื้นที่ว่างสาธารณะจะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องมีปัจจัยสำคัญในด้านตำแหน่งที่ตั้งว่าสัมพันธ์กับโครงข่ายการสัญจรของเมืองมากน้อยเพียงใด รวมถึงปริมาณความหนาแน่นของการสัญจรของคนเดินเท้าในบริเวณโดยรอบพื้นที่ และการเชื่อมต่อของมุมมองและการเข้าถึงที่มีความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่นั้นกับพื้นที่อื่นในเมือง ซึ่งทั้งหมดมีผลต่อความมีชีวิตชีวาของพื้นที่

2) สภาพภูมิอากาศและอุณหภูมิ มีอิทธิพลต่อคนเดินเท้าที่มาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ โดยมีผลต่อรูปแบบการใช้ชีวิตภายนอกอาคาร และต่อการใช้ชีวิตทางสังคม กล่าวคือเมืองที่มีอากาศที่เย็นสบาย ท้องฟ้าโปร่งแจ่มใส เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้คนมีความกระตือรือร้น และเอื้อให้เกิดกิจกรรมภายนอกอาคารมากขึ้น ดังนั้นผู้คนจะออกมาสัญจรด้วยการเดินเท้าเป็นจำนวนมากจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีสภาวะที่เหมาะสม นอกจากนั้นสภาพอากาศยังมีอิทธิพลต่อส่วนประกอบในพื้นที่ว่างนั้นด้วย เช่น น้ำพุ พืชพันธุ์

3) สภาพทางกายภาพ กายภาพของสิ่งแวดล้อมภายในเมือง เป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องให้เกิดความหลากหลายของกิจกรรมและการใช้ประโยชน์บนพื้นที่ว่างสาธารณะ เช่น จำนวน

ประตูของอาคารที่สามารถเปิดออกสู่ถนนได้โดยตรง ช่วงทางเดินที่สั้นแต่ต่อเนื่องกัน หรือลักษณะของถนนที่เอื้อให้เกิดการเลี้ยวเดินบ่อยครั้ง

4) ภูมิทัศน์ เมืองที่มีภูมิทัศน์ที่ดีจะส่งเสริมให้เกิดการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนเดินเท้าเพิ่มขึ้น เช่น การปิดถนนเพื่อให้ประชาชนใช้เดินเท้า พบปะสังสรรค์ และสร้างกิจกรรมร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพ

5) มุมมอง พื้นที่ที่มีศักยภาพในการมองเห็น และการเข้าถึงที่ดี จะเอื้อให้เกิดกิจกรรมการเข้าใช้พื้นที่ของคนเดินเท้า โดยกลุ่มคนหลากหลายประเภท ทำให้พื้นที่เกิด ความคึกคักอยู่ตลอดเวลา ซึ่งลักษณะรูปทรงและการจัดวางตัวของพื้นที่ที่แตกต่างกันทำให้ทัศนียภาพในการมองเห็นแตกต่างกันออกไป

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะ

2.3.1 ความหมายของสวนสาธารณะ

จากประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสวนสาธารณะตามความหมายในปัจจุบัน นับว่าสวนสาธารณะมีจุดกำเนิดอยู่ในโลกตะวันตก จุดที่ถือได้ว่าเป็นต้นกำเนิดของสวนสาธารณะอยู่ที่ประเทศอังกฤษในช่วงของการปฏิวัติอุตสาหกรรมในช่วงประมาณปลายศตวรรษที่ 18 กรุงลอนดอนในช่วงนั้นมีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้คนอพยพเข้ามาเพื่อทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมากจนความเป็นอยู่ในเมืองถึงขั้นแออัด เกิดความเครียดจากกิจวัตรการทำงานกับเครื่องจักรที่เร่งรีบ และการขาดแคลนสาธารณูปโภคสาธารณูปการที่เพียงพอ ทำให้สภาพจิตใจของคนเหล่านี้หดหู่และร่างกายทรุดโทรมลงจึงเกิดความต้องการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ในที่สุดคนเหล่านี้ได้มีการเคลื่อนไหวขอเปิดสวนของพระราชวังให้พวกเขาได้เข้าไปพักผ่อน ซึ่งก็เป็นผลสำเร็จ สำนักพระราชวังอังกฤษได้ยินยอมเปิดสวนของพระราชวังบางแห่งให้เป็นสวนสาธารณะให้ประชาชนเข้าใช้ได้ ต่อมาจึงได้มีการจัดหาที่ดินสำหรับการพัฒนาขึ้นเป็นสวนสาธารณะโดยเฉพาะ และดัดแปลงสวนส่วนตัวบางแห่งให้เป็นสวนสาธารณะ(นิลกุล คล่องเวสสะ, 2550 : 12-14)และได้มีผู้ให้ความหมายของสวนสาธารณะ ไว้ดังนี้

สวนสาธารณะ (Public Park) หมายถึง สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ (Recreation Area) ที่ประชาชนมาใช้ประโยชน์โดยเท่าเทียมกันในการพักผ่อนหย่อนใจ ผ่อนคลายให้หายความตึงเครียด หลังจากที่ได้ปฏิบัติหน้าที่การงานแล้วโดยอาจจะมาใช้สวนสาธารณะในตอนเช้ามีดก่อนไปทำงาน ตอนเย็นหรือตอนค่ำ หลังจากเลิกงาน วันเสาร์-อาทิตย์ วันหยุดงานหรือวันที่ได้รับอนุญาตให้ลาพักผ่อนได้ (กิตติ วัฒนกุล, 2527 : 716)

สวนสาธารณะ หมายถึงสถานที่ซึ่งแวดล้อมด้วยสนามหญ้า สระน้ำ ต้นไม้ ทั้งประเภทไม้ดอกไม้ประดับ อาคาร และที่นั่งเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และการออกกำลังกายของประชาชน(พงษ์ไพบูลย์ ศิลาวราเวช, 2528 : 4)

สวนสาธารณะ หมายถึง สถานที่จัดขึ้นโดยรัฐซึ่งไม่มีการเก็บค่าบริการ มีการจัดหาบริเวณปลูกต้นไม้ ดอกไม้ และจัดองค์ประกอบ สวยงามร่มรื่นพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ สวนลุมพินี สวนจตุจักร สนามหลวง (รัชฎา ลีมนตรี, 2528 : 6)

สวนสาธารณะ หมายถึง สถานที่ที่จัดขึ้นโดยรัฐโดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดสร้างเพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับประชาชนทั่วไป ไม่มีการเก็บค่าบริการใดๆ ทั้งสิ้น มีการจัดบริเวณไว้อย่างสวยงาม ประกอบไปด้วย ต้นไม้ ทั้งไม้ดอก ไม้ประดับ สระน้ำ สนามหญ้า มีสิ่งบริการอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อให้สะดวกสบาย และตอบสนองความต้องการประชาชนผู้มาใช้บริการในพื้นที่ (วัชร น้อยพิทักษ์, 2536 : 24)

จากความหมายของสวนสาธารณะที่กล่าวมาในข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เป็นพื้นที่ที่รัฐจัดสร้างขึ้นเพื่อให้ประชาชนให้เข้าไปใช้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและทำกิจกรรมนันทนาการต่างๆ โดยประชาชนสามารถเข้าไปใช้ได้ทุกระดับชนชั้น ในช่วงเวลาของการเปิดให้ใช้บริการ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน และไม่มีการเก็บค่าบริการ และมีการจัดสภาพแวดล้อมให้มีความสวยงาม ด้วย ไม้ดอกไม้ประดับ สนามหญ้า สระน้ำ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อความต้องการในการทำกิจกรรมของประชาชนในทุกส่วนในพื้นที่สวนสาธารณะ

2.3.2 การจัดระดับของสวนสาธารณะ

การจัดระดับของสวนสาธารณะ โดยพิจารณาตามระดับการใช้สอย แบ่งเป็น (เดชา บุญค้ำ, 2544 : 23-30)

1) สวนสาธารณะระดับชุมชน (Community / Neighborhood park) เป็นสวนสาธารณะที่อยู่ในย่านพักอาศัย หัวใจจึงอยู่ที่การเข้าถึงที่สะดวกและปลอดภัย เพื่อผู้ใช้ที่มีเวลาว่างใช้ได้ตลอดเวลา ผู้ใช้ส่วนใหญ่จะเป็น เด็ก วัยรุ่น แม่บ้าน จึงควรจัดให้มีสนามเด็กเล่นสำหรับเด็กเล็กกระจายตามจุดต่างๆ ในชุมชน เพื่อให้เด็กเล็กเดินหรือขี่จักรยานมาใช้ได้สะดวก จำนวนสนามเด็กเล่นขึ้นกับขนาด รวมทั้งรูปร่างของผังหมู่บ้านหรือชุมชน ซึ่งอาจมีจำนวนมากกว่า 1 แห่ง ที่อาจแยกออกจากสนามสำหรับกีฬา ควรเน้นการจัดเพื่อให้มีสนามกีฬาสำหรับเล่นกีฬาสำหรับกลุ่มวัยรุ่นให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดการใช้เวลาว่างอย่างเหมาะสมเป็นการส่งเสริมการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ สวนสาธารณะระดับชุมชนนี้มักจะมีผู้ใช้สอยเป็นปริมาณร่วมกันทุกกลุ่มอายุ รวมทั้ง เด็กเล็ก วัยรุ่น แม่บ้าน ตลอดจนวิถีชีวิตของคนในแต่ละชุมชนที่อาจแตกต่างกัน ดังนั้น การออกแบบและการวางองค์ประกอบต่างๆ จัดต้องแบ่งโซนโดยคำนึงถึงการใช้สอย ไม่ให้รบกวนซึ่งกันและกัน

2) สวนสาธารณะระดับเมือง เป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่ ที่มีองค์ประกอบมากและใหญ่กว่าสวนสาธารณะ ระดับชุมชน ผู้ใช้จะเดินทางมาจากส่วนต่างๆ ของเมืองเพื่อการพักผ่อน ออกกำลังกายเป็นครั้งคราวและมักใช้เวลาอยู่ในสวนสาธารณะนานกว่า การใช้มักมาเป็นครอบครัวหรือเป็นกลุ่ม มีความหนาแน่นในการใช้น้อยกว่าสวนสาธารณะระดับชุมชน แต่มี

กิจกรรมหลากหลายกว่าให้เลือกใช้ ดังนั้นสวนระดับนี้จะให้ความรู้สึกในการใช้งานที่แตกต่างจากสวนสาธารณะในระดับชุมชน

3) สวนสาธารณะลักษณะพิเศษ ลักษณะของการใช้งานจะเหมือนกับสวนสาธารณะระดับเมืองในแง่ที่ ผู้มาใช้สวนจะมาจากส่วนต่างๆ ของเมือง โดยยินดีที่จะเสียเวลาเดินทางเพื่อมาใช้สวนสาธารณะ สวนสาธารณะลักษณะนี้จะมีจุดเด่นหรือลักษณะพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น สวนสัตว์ สวนสนุก สวนพฤกษศาสตร์

4) สวนสาธารณะหย่อมในเมือง พบได้ในย่านพาณิชยกรรม ย่านอุตสาหกรรม ย่านธุรกิจหรือย่านอื่นๆ นอกเหนือจากย่านพักอาศัยส่วนมากจะมีขนาดปานกลางไปจนถึงขนาดเล็ก มักใช้เป็นสถานที่นัดพบ และพักผ่อนสำหรับผู้สัญจรผ่านไปมา เป็นพื้นที่ขนาดเล็กที่มีความสำคัญที่ช่วยประดับเมืองดูสวยงาม แม้จะไม่มีกิจกรรมต่างๆ มากนัก มักเป็นการใช้งานในระยะเวลาสั้นๆ

5) สวนอุทยาน อุทยานประวัติศาสตร์แห่งชาติ เป็นสวนสาธารณะที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว ที่เป็นจุดดึงดูดความสนใจ เช่น มีความสวยงามตามธรรมชาติ เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ทำให้ผู้ใช้ได้รับความรู้สึก ความรู้ที่แปลกใหม่ในสิ่งที่พบเห็น การออกแบบจึงควรจะเน้นการจัดระบบการสื่อความหมายระหว่างผู้ใช้สถานที่นั้นๆ เพื่อให้ซึมซับความสวยงามหรือความสำคัญต่างๆ ในอดีตที่มีมาได้อย่างดี

การจัดลำดับของสวนสาธารณะ โดยใช้ความแตกต่างกันในด้านต่างๆ ได้แก่ ขนาด รูปแบบการพัฒนา สิ่งอำนวยความสะดวก ที่ตั้ง และขอบเขตการให้บริการ (Function hierarchy of Park) ได้แบ่งเป็น 6 ระดับ ได้แก่

1) ระดับที่ 1 ที่เด็กเล่น (Tot lots) สวนใกล้บ้าน ที่เด็กเล่น (tot lots) หรือสวนหย่อมขนาดเล็ก (pocket park) เป็นสวนที่อยู่ในระยะทางเดิน 5-10 นาที เหมาะกับย่านที่มีความหนาแน่นสูง เช่น ทาวน์เฮาส์ การกระจายตัวของสวนในระดับนี้ควรอยู่ในระยะเกินกว่า (walking distance) มีการเข้าถึงโดยสะดวก ไม่ควรต้องข้ามถนน

2) ระดับที่ 2 สวนละแวกบ้าน (Neighborhood Parks) สวนประเภทนี้มีขนาด 10-25 ไร่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าสวนระดับที่ 1 มีการแบ่งพื้นที่ใช้สอยออกตามวัตถุประสงค์ของผู้มาใช้ ระยะทางการเดินไม่เกิน 500 เมตร จากหน่วยพักอาศัย และทุกๆ 4 หมู่บ้าน ควรมีสวนสาธารณะระดับชุมชน 1 แห่ง

3) ระดับที่ 3 สวนระดับชุมชน (Community Parks) สวนระดับชุมชน มีเนื้อที่ประมาณ 40 ไร่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าระดับ 1 และระดับที่ 2 มีที่เล่นกีฬาและพักผ่อน เพลิดเพลินกับความสวยงาม มีขอบเขตการให้บริการกว้างกว่า คือ ประมาณ 1-2 กิโลเมตร

4) ระดับที่ 4 สวนระดับเขตหรือย่าน (District Parks) สวนระดับนี้จะมีขนาดของสวนสัมพันธ์กับสิ่งอำนวยความสะดวกของสวน จะมีขนาดมากกว่า 100 ไร่ มีบริเวณปิกนิก ที่

จอตลอด ลานเอนกประสงค์และลักษณะพิเศษอื่นๆ เช่น ลานดอกไม้ บึงตกลา ลำธาร ทางจักรยาน รัศมีการให้บริการ 2-5 กิโลเมตร

5) ระดับที่ 5 สวนระดับเมืองหรือมหานคร (City Parks) สวนระดับนี้มีเนื้อที่ตั้งแต่ 500-1,500 ไร่ กิจกรรมในสวนเน้นไปทางนันทนาการ ที่ออกกำลังกาย (active recreation) เน้นกิจกรรมที่สนุกสนามตื่นเต้นมีลานกว้างสำหรับจัดงานประเพณี ผู้ใช้บริการจะเดินทางมาจากทั่วทิศทาง รัศมีการให้บริการ 5-10 กิโลเมตร

6) ระดับที่ 6 สวนระดับภาค (Regional Parks) สวนระดับนี้เป็นระดับสูงสุดของสวนสาธารณะ มีพื้นที่หลายพันไร่ขึ้นไป จะมีลักษณะพิเศษเช่น บึงน้ำ แอ่งน้ำ แม่น้ำ ต้นไม้ ป่าเขา สวนระดับภาคนี้ให้บริการประชาชนทั้งหมดในเขตเมืองและพื้นที่ใกล้เคียงเขตอิทธิพลเมือง

2.3.3 ลักษณะและหน้าที่ของสวนสาธารณะที่ดี

จากลักษณะการวางแผนจัดการพื้นที่เพื่อนันทนาการในชุมชนหนึ่งๆ นั้นควรต้องสอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้จริงที่จะเกิดขึ้น ซึ่งจะได้จากการวิเคราะห์ลักษณะของกลุ่มผู้ใช้ โดยต้องให้ความสำคัญในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างในเรื่องของการใช้สอย คุณทริยภาพ และการลงทุนด้วย ซึ่งทั้งนี้หากต้องการพิจารณาพื้นที่สาธารณะดังกล่าวอย่างกรณีของสวนสาธารณะ จะพบว่าลักษณะและหน้าที่ที่ดีของสวนควรจะต้องสามารถตอบสนองในเรื่องต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่ง Rutledge (1986) ศึกษาไว้ดังนี้ (มานิต หวังธรรมเกื้อ, 2544 : 10-12)

1) ความสัมพันธ์ของแต่ละพื้นที่ควรจะมีความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมซึ่งกันและกัน เช่น พื้นที่พักผ่อนกับพื้นที่ออกกำลังกาย ซึ่งตรงกับข้อพิจารณาด้านการใช้พื้นที่เพื่อกิจกรรมในสวนสาธารณะ ของนิลกุล คล่องเวสสะ (2543) ซึ่งพบว่า การวางแผนแบ่งส่วนการใช้ที่ดิน (Zoning) และการสัญจร (Circulation) โดยการแบ่งส่วนการใช้ที่ดินที่ดีจะทำให้มีการกระจายกิจกรรมได้เหมาะสม ป้องกันการขัดแย้งระหว่างกิจกรรม สามารถใช้ศักยภาพของที่ดินได้เต็มที่และช่วยให้ผู้ใช้เข้าสู่แต่ละส่วนของโครงการได้ดี ขณะที่การวางระบบสัญจรที่ดีช่วยให้ผู้ใช้เข้าสู่แต่ละส่วนของโครงการได้ดี ขณะที่การวางระบบสัญจรที่ดีช่วยให้ผู้ใช้เข้าสู่กิจกรรมได้โดยสะดวก และไม่รู้สึกสับสนหลงทิศทางในขณะที่อยู่ในพื้นที่

2) ต้องมีปริมาณ หรือความพอเพียงของส่วนใช้สอย หรืออุปกรณ์ที่พอเพียง เช่น ควรมีการจัดเตรียมพื้นที่สนามกีฬา มีการจัดเตรียมเครื่องเล่น รวมถึงอุปกรณ์ต่างๆ ภายในสวนให้เกิดความพอเพียง โดยการพิจารณา ขนาด สัดส่วน และพอเพียงนั้น ต้องให้สอดคล้องเหมาะสมกับปริมาณคน และลักษณะของกิจกรรม (นิลกุล คล่องเวสสะ, 2543) การใช้งานในสวนสาธารณะมีองค์ประกอบสำคัญคือ คน จำนวน ความต้องการของแต่ละกิจกรรม และลักษณะขนาดอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในกิจกรรม

3) การออกแบบต้องสามารถรองรับคนได้ทุกกลุ่ม ทั้งนี้หมายถึงทุกเพศ ทุกวัย หรือสถานภาพทั้งส่วนบุคคลและสังคม

4) คำนึงถึงลักษณะความเป็นส่วนตัว (Privacy) ของผู้ที่เข้ามาพักผ่อนแบบผ่อนคลาย เพราะโดยหลักการโดยทั่วไปแล้ว ธรรมชาติของคนมักต้องการพื้นที่ส่วนบุคคล (Personal Space) เพื่อใช้สำหรับพักผ่อน

5) ควรมีความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ที่จะใช้สภาพพื้นที่เดิม หรือสภาพพื้นที่ที่จะใช้ประโยชน์อื่น ๆ นั้นหมายถึง การผสมหรือสอดคล้อง และคำนึงถึงสภาพพื้นที่เดิม

6) คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสวนกับสภาพแวดล้อมโดยรอบ ควรที่จะให้สวนเกิดความตัดขาดจากสภาพแวดล้อม หรือสภาพอาคารที่มีลักษณะวุ่นวาย และสร้างความต่อเนื่องกับอาคารหรือสภาพที่มีคุณค่า เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดี

7) การออกแบบต้องก่อให้เกิดความประทับใจ และความทรงจำที่ดีต่อสถานที่ภายในสวน คือให้ผู้ใช้เกิดความรู้สึกที่ดี หรือจดจำลักษณะหรือบรรยากาศที่เด่นชัดภายในสวนได้

8) คำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อการใช้สวน เช่น ลักษณะส่วนบุคคล สังคมของผู้ใช้ ความสวยงาม บรรยากาศในสวน ทักษะคนที่มีส่วนในด้านความสะอาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความหนาแน่นของผู้ใช้สวนสาธารณะ ความรู้สึกปลอดภัยภายในสวน ซึ่งคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ใช้ และคำนึงถึงสภาพอากาศและผลภาวะสภาพอากาศในพื้นที่ของสวนสาธารณะควรให้อยู่ในสภาวะน่าสบาย ซึ่งได้แก่เรื่องของแดด ลม และความร้อน สวนสาธารณะควรจัดพื้นที่ให้ประกอบด้วยพื้นที่มืด (Shade) และพื้นที่สว่าง (Light) ให้เหมาะสม

9) พิจารณาการวางผังออกแบบพื้นที่ใช้สอยกับพฤติกรรม โดยต้องมีการจัดพื้นที่ให้เกิดความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ใช้งาน (Used Areas) โดยเน้นความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมของผู้ใช้กับการจัดรูปแบบของกิจกรรมภายในสวน ซึ่งคือการจัดการกับสภาพที่เกิดของกิจกรรม (Setting) (นิลกุล คล่องเวสสะ, 2543)

10) การกระจายตัวของพื้นที่ใช้สอย การออกแบบสวนควรจะวางผังให้พื้นที่ใช้สอยประเภทสนามกีฬา หรือพื้นที่ออกกำลังกายแยกออกมาเป็นสัดส่วน จากพื้นที่เพื่อการพักผ่อน เพื่อให้เหมาะสมต่อพฤติกรรมของผู้ใช้พื้นที่

2.3.5 สวนสาธารณะที่ประสบความสำเร็จในต่างประเทศ

จากข้อมูลของ องค์กร PROJECT for PUBLIC SPACES (PPS.) (เข้าถึงได้จาก : http://www.pps.org/info/newsletter/september2004/september2004_best_worst, 21 กันยายน 2552) ได้ให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสวนสาธารณะที่ประสบความสำเร็จในการใช้พื้นที่ในประเทศต่างๆ โดยที่ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างสวนสาธารณะที่ PPS. ได้วิเคราะห์การใช้สวนสาธารณะเหล่านี้ได้ประสบความสำเร็จ ดังต่อไปนี้

1) Central Park ประเทศสหรัฐอเมริกา

Central Park เป็นสวนสาธารณะที่เป็นต้นแบบที่มีอิทธิพลต่อการออกแบบสวนสาธารณะต่างๆ ในปัจจุบัน โดยออกแบบเพื่อรองรับประชาชนของเมือง New York โดยมีลักษณะที่โดดเด่นดังนี้ มีการแยกของระบบการสัญจรการเข้าถึงภายในสวน ทั้งระบบทางสัญจรทางเดินเท้าที่สามารถเดินทางเข้าถึงพื้นที่ได้สะดวกเพื่อเข้าไปยังจุดหมายปลายทางที่มีกิจกรรมที่รองรับอยู่ภายในพื้นที่ และระบบทางสัญจรของการยานพาหนะที่แยกออกจากระบบทางสัญจรทางเดินเท้า นอกจากนี้ยังปัจจัยอื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมการใช้พื้นที่ เช่น ความสำเร็จของไม้ขนาดใหญ่ที่เลียนแบบธรรมชาติ ที่เป็นรกรวมนกสายพันธุ์ต่างๆ การดูแลรักษาที่ดี และมีกิจกรรมต่างๆ มากมาย เป็นทั้งแหล่งศึกษาต่างๆ กับมีกิจกรรมการค้าขายภายในพื้นที่

2) Jardin des Tuileries ประเทศฝรั่งเศส

ในปัจจุบัน Jardin des Tuileries เป็นสวนสาธารณะที่มีการปรับปรุงให้มีคุณภาพและมีเสน่ห์มากขึ้น เช่น การสร้างน้ำพุ ประติมากรรม ร้านอาหาร เพื่อเป็นแหล่งสำหรับการพบปะสังสรรค์ของประชาชน โดยเป็นสวนสาธารณะที่เดินทางเข้าถึงได้ง่ายเพราะตั้งอยู่ใจกลางเมือง และสามารถเดินทางได้รูปแบบการเดินทางทั้ง รถไฟฟ้าใต้ดิน รถโดยสารประจำทาง จึงเป็นจุดนัดพบปะของ เพื่อน ครอบครัว ที่มีชื่อเสียง

3) Parc Guell ประเทศสเปน

เป็นสวนสาธารณะที่มีการออกแบบที่สวยงามทั้งการใช้วัสดุตกแต่ง และการจัดวางต้นไม้ จึงทำให้เป็นสถานที่ที่ดีแห่งหนึ่งในการใช้ทำกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การเดินเล่น การนั่งชมผู้อื่นทำกิจกรรม การรับประทานอาหาร

4) St. James's Park ประเทศอังกฤษ

เป็นสวนสาธารณะที่เหมาะสมแก่การพักผ่อนหย่อนใจท่ามกลางของวุ่นวายของเมือง ซึ่งตั้งอยู่ตรงกลางระหว่าง พระราชวัง Buckingham และ ปราสาท Whitehall จึงทำให้เกิดมุมมองที่สวยงามและแสดงถึงจิตวิญญาณของพื้นที่ กับเป็นสวนสาธารณะที่ไม่ใกล้ไม่ไกลจากใจกลางเมือง London

5) Kungstradgarden ประเทศสวีเดน

เป็นสวนสาธารณะที่ตั้งอยู่ใจกลางเมือง ซึ่งเป็นสวนสาธารณะที่มีการใช้พื้นที่เพื่อการรองรับการทำกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลายทุกช่วงฤดูกาล เช่น การกางเต็นท์ เวทีจัดกิจกรรมต่างๆ ร้านอาหาร ทำให้เป็นสถานที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ ของประชาชนตลอดปี จากการยกตัวอย่างของสวนสาธารณะที่ประสบความสำเร็จสามารถสรุปประเด็นที่มีความสำคัญที่ทำให้สวนสาธารณะดังกล่าวเป็นสวนสาธารณะที่ดีต่อเมือง ประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) การเข้าถึงและการเชื่อมต่อ การเข้าถึงเป็นปัจจัยที่ความสำคัญของการส่งเสริมการเข้าถึงพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่อย่างยิ่งถ้าพื้นที่สวนสาธารณะนั้นตั้งอยู่ใจกลางเมือง ไม่ว่าจะเป็นเส้นทางของถนนสายต่างๆ และระบบขนส่งต่างๆ รวมถึงทางเดินเท้าที่จะนำเข้าถึงพื้นที่ของสวนสาธารณะ

2) ความสะดวกสบายและภาพลักษณ์ที่ดี การสร้างหรือการออกแบบตึกต่างภายในพื้นที่สวนสาธารณะนั้น มีผลต่อการเข้าไปใช้พื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นความร่มรื่นของต้นไม้ ความสวยงามของสีสนของดอกไม้ จะทำให้เกิดความรู้ผ่อนคลายและสบายตาของผู้คนที่เข้าไปใช้ในพื้นที่

3) ผู้ใช้และกิจกรรมที่เกิดขึ้น การสร้างกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่สวนสาธารณะเป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมและสามารถดึงดูดให้ผู้คนเข้าไปใช้พื้นที่ ยังมีกิจกรรมมากเท่าไร ยิ่งทำให้มีคนเข้าไปใช้พื้นที่ภายในสวนสาธารณะมากเท่านั้น

4) การเป็นศูนย์กลางของสังคม เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการเข้าไปใช้พื้นที่ เช่น เป็นพบปะของประชาชน เป็นที่นัดพบ เป็นที่ทำกิจกรรมต่างๆ เป็นที่แลกเปลี่ยนสินค้า ได้แก่ ร้านอาหาร ร้านค้าต่างๆ ทำให้เกิดชีวิตชีวาและสร้างสีสันให้แก่พื้นที่

2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะ

2.4.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกกิจกรรมนันทนาการ

การเลือกกิจกรรมนันทนาการมีส่วนสัมพันธ์เป็นอย่างยิ่งกับภูมิหลังทางจิตวิทยาของมนุษย์ ซึ่งอาจจำแนกพื้นฐานความแตกต่างออกเป็นดังนี้ (นิลกุล คล่องเวสสะ, 2551 : 34-37)

1) วัย ความแตกต่างเรื่องวัยเป็นความแตกต่างที่สามารถสังเกตพฤติกรรมได้มากที่สุด ซึ่งสามารถกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

(1) วัยเด็กเล็ก มีความสามารถในเชิงร่างกายน้อยมาก เดินและวิ่งได้เตาะเตาะ มีความเร็วในการเคลื่อนไหวจำกัด มีความมั่นใจอยู่ในขอบเขตจำกัด ต้องการความรู้สึกปลอดภัยสูง เช่น หากอยู่ลำพังต้องอยู่ในบริเวณที่คุ้นเคย หากอยู่นอกบริเวณที่คุ้นเคยต้องมีผู้คุ้นเคยอยู่ในสายตา มีสมาธิสั้นมาก มีความสนใจอยากรู้ อยากเห็นสูงในสิ่งรอบๆ ตัว และมีความพยายามในการฝึกฝนการควบคุมร่างกายและสภาพแวดล้อมตามศักยภาพของตน

(2) วัยเด็กโต เริ่มสนใจในเรื่องสังคมภายในวงที่จำกัด มีเพื่อนเล่นในวัยเดียวกัน ชอบเล่นเป็นกลุ่ม ชอบการผจญภัยที่ทำทายเท่าที่วัยของตนจะทำได้ มีความอยากรู้ อยากเห็นสูง

(3) วัยรุ่น มีความสนใจเฉพาะและมีโลกของตนเอง ต้องการความเป็นตัวของตัวเอง และในขณะเดียวกันก็ต้องการการยอมรับในกลุ่มเพื่อนฝูง ออกจากผู้ใหญ่ เริ่มสนใจกับการศึกษาอย่างจริงจังและตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาต่ออนาคต เริ่มนึกถึง

อนาคตของตนเองอย่างจริงจังมากกว่าแต่ก่อน มีความสนใจเฉพาะตัวแตกต่างกันออกไปตามกลุ่มเพื่อนและความลักษณะนิสัย มีความรวดเร็วในการความคิดและการเคลื่อนไหว

(4) วัยทำงานตอนต้น มีชีวิตที่มีเวลากำหนด มีระเบียบในชีวิตมากขึ้น มีสิ่งที่ต้องรับผิดชอบมากขึ้น มีความเครียดมากขึ้น เพื่อนยังคงมีความสำคัญแต่น้อยกว่าช่วงวัยรุ่น และอาจเป็นช่วงของการเริ่มสร้างครอบครัว สร้างฐานะ หากมีพื้นฐานทางการกีฬาจะยังคงเล่นกีฬาอยู่ ต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม

(5) วัยทำงาน คล้ายกับช่วงทำงานตอนต้น ตาอาจมีภาระในครอบครัวมากขึ้น เป็นช่วงของการใช้เวลาอยู่กับครอบครัว ช่วงนี้จะมีความแตกต่างกันในการใช้ชีวิตระหว่างกลุ่มชนชั้นที่ต่างกัน

(6) วัยผู้ใหญ่ ถึง วัยชรา มีความช้ามากขึ้น ต้องการความสันโดษมากขึ้น ในขณะเดียวกัน ยังมีอายุมากขึ้นจนถึงวัยชรา จะกลับมาต้องการความรู้สึกปลอดภัยสูง เช่นเดียวกับวัยเด็กเล็ก ต้องการความเอาใจใส่ ต้องการเพื่อน มีเวลาว่างมากขึ้น

2) เพศ ความแตกต่างเกี่ยวกับเรื่องนี้จะพบว่าเพศหญิงเข้ามาใช้สวนสาธารณะน้อยกว่าเพศชายและกิจกรรมที่ทำจะเป็นเน้นการพบปะพูดคุยมากกว่าการเล่นกีฬา ส่วนผู้ใช้ที่มีลักษณะการมาใช้คนเดียวนั้นเพศชายจะมีมากกว่าเพศหญิงที่มาสวนสาธารณะคนเดียว

3) ประสบการณ์ การเลือกทำกิจกรรมนันทนาการของบุคคลบางอย่างจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการฝึกฝน ดังนั้นการคาดเดากิจกรรมนันทนาการที่บุคคลจะเลือกทำในยามว่างอาจคาดเดามาจากประสบการณ์ที่บุคคลนั้นๆ มีอยู่ในส่วนหนึ่ง

4) พื้นฐานที่แตกต่างกันในด้านความต้องการ ผลต่อการทำเลือกทำกิจกรรมนันทนาการในเวลาว่างด้วย ความต้องการในเชิงจิตวิทยาของมนุษย์ในแต่ละบุคคลและแต่ละกลุ่มคน ควรดูภาพรวมของประชากรเป้าหมาย หากลักษณะของประชากรเป้าหมายมีความชัดเจนก็จะเป็นการง่ายที่คาดการณ์ถึงสิ่งที่คนเหล่านั้นต้องการในกิจกรรมและสถานที่นันทนาการ

5) ลักษณะนิสัย เชื่อกันว่าลักษณะนิสัยของบุคคลจะมีส่วนในการเลือกในกิจกรรมนันทนาการด้วย ได้มีการตั้งข้อสังเกตว่า เกมและกีฬาที่เป็นนิยมในแต่ละชาติ อาจจะถูกถึงลักษณะนิสัยส่วนใหญ่ของคนในชาตินั้นๆ

6) กระแสความนิยม ลักษณะการดำเนินชีวิตของมนุษย์ซึ่งมีการเปลี่ยนไปในแต่ละยุคสมัย เป็นปรากฏการณ์ของความนิยมของแต่ละยุค การตามกระแสความนิยมนั้นเป็นสิ่งปกติของมนุษย์ การสร้างสวนสาธารณะเองก็ต้องดูกระแสความนิยมด้วย และตัวสวนเองก็สามารถเป็นเครื่องมือที่ใช้สร้างกระแสความนิยมได้ด้วย

2.4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้และไม่ใช้สวนสาธารณะ

การเตรียมโครงการสวนสาธารณะและพื้นที่นันทนาการด้วยการวางแผนโปรแกรมที่ดี และออกแบบโดยคำนึงถึงพฤติกรรมผู้ใช้เป็นอย่างดีแล้ว ก็ยังอาจเป็นไปได้ที่จะไม่มี

การใช้พื้นที่นั้นๆ มากเท่าที่ควร สาเหตุของการที่ประชากรเป้าหมายไม่ใช้สวนสาธารณะและพื้นที่นั้นทนาการเหล่านั้นอาจเนื่องมาจาก (นิลกุล คล่องเวสสะ, 2551 : 141-151)

1) การเข้าถึงและการเดินทางถึงสวนสาธารณะ สวนสาธารณะแต่ละแห่งมีขอบเขตพื้นที่บริการของตัวเอง ซึ่งจะระบุได้จากระยะเวลาการเดินทางภายในเวลาที่ผู้ใช้ยอมรับเพื่อไปทำกิจกรรมนั้นๆ ทั้งนี้นอกเหนือจากระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางแล้ว ความสะดวกของเส้นทางและลักษณะบรรยากาศของเส้นทางมีส่วนช่วยเพิ่มหรือลดขอบเขตพื้นที่บริการของสวนด้วย ดังนั้นกรณีที่สวนสาธารณะบางแห่งมีผู้ใช้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น ก็อาจจะเป็นด้วยเรื่องอุปสรรค และความไม่สะดวกของเส้นทางที่จะใช้ในการมาสวนสาธารณะนั้นๆ เป็นการประการหนึ่งก็ได้

2) ความไม่รู้ว่ามีอะไรน่าสนใจในสวนสาธารณะนั้น อาจเป็นเรื่องแปลกถ้าคนที่อยู่ในพื้นที่ไม่รู้จักสวนสาธารณะ หรือสถานที่ที่ใช้พักผ่อนได้อยู่ในย่านใกล้บ้าน โดยที่ผู้อยู่ในแถบนั้นไม่ทราบว่ามีการมีสถานที่นั้นๆ อยู่ทำให้มีผู้ใช้สวนสาธารณะนั้นๆ น้อยกว่าที่ควรจะเป็นหรือบางกรณีอาจทราบว่ามีการมีสวนสาธารณะนั้นอยู่ แต่ไม่ทราบว่าสวนสาธารณะแห่งนั้นมีความน่าสนใจเพียงใด จึงไม่เกิดความสนใจเพียงใด จึงไม่เกิดความสนใจที่จะไป

3) กิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในสวน เป้าหมายหลักของสวนสาธารณะคือ เป็นพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจและรับอากาศบริสุทธิ์ของผู้ใช้ ความต้องการการพักผ่อนของคนมีความแตกต่างกันออกไปแล้วแต่ความชอบเฉพาะตัว รูปแบบของสวนสาธารณะจึงควรมีลักษณะที่มาจากความต้องการของผู้ใช้และมีความหลากหลายของกิจกรรมในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากวิถีชีวิตของคนเปลี่ยนไป กิจกรรมที่มีในสวนจึงมีส่วนช่วยให้บรรยากาศของสวนมีชีวิตชีวาสำหรับผู้ใช้และมีส่วนช่วยในการดึงดูดผู้ใช้ในสวน

4) ความทรุดโทรมของพื้นที่ สวนสาธารณะหลายแห่งมีความทรุดโทรมเนื่องจากขาดการดูแลในระยะยาว เครื่องเล่นภายในสนามเด็กเล่นที่ขาดการดูแลทำให้เกิดอันตรายต่อเด็กที่มาใช้ได้ ความทรุดโทรมส่งผลต่อจำนวนของผู้ใช้ทำให้ลดน้อยลง เมื่อไม่มีผู้ใช้สวนจึงมักเป็นที่อาศัยของคนจรจัดและกลายเป็นแหล่งมั่วสุมของอาชญากรรม ปัญหาไม่ได้มีเพียงความไม่สวยงามของสถานที่แต่มีผลต่อความปลอดภัยของผู้ใช้ด้วย

5) ความปลอดภัย สวนสาธารณะที่คนสามารถเข้าออกได้อย่างอิสระจะทำให้ผู้ใช้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยเนื่องจากในอดีตสวนสาธารณะเป็นสถานที่ที่เกิดอันตรายขึ้นเสมอ ดังนั้นการออกแบบสวนในปัจจุบันจึงมีความคำนึงถึงความปลอดภัยเพื่อให้ผู้ใช้เกิดภาพพจน์ที่ดีต่อสวนโดยการลดจุดที่ลึบสลายตาภายในสวน การเดินตรวจตราดูแลบริเวณสวนของเจ้าหน้าที่ ควบคุมให้มีทางเข้า-ออกที่จำกัด การให้แสงสว่างที่เพียงพอกับผู้ใช้ภายในสวน

6) ความน่าสนใจ ความดึงดูด การสร้างความน่าสนใจและความดึงดูดใจของสวนสาธารณะ ไม่ได้เกิดจากการเน้นที่ส่วนประกอบและรูปแบบของสวนเท่านั้น แต่อยู่ที่กิจกรรมที่น่าสนใจรวมทั้งการประชาสัมพันธ์และการจูงใจ (Promote) ด้วยการสร้างพื้นฐานและลักษณะนิสัยใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นกับผู้ใช้ เช่น สนับสนุนให้เยาวชนเล่นกีฬาในเวลาว่าง ส่งเสริมให้มี

กิจกรรมออกกำลังกายสำหรับวัยทำงานเพิ่มขึ้นภายในสวน ได้แก่ การเดินแอโรบิก ออกกำลังกายภายในสวนสุขภาพ ซึ่งมีส่วนช่วยคนเข้ามาใช้สวนในเวลาว่างมากขึ้นช่วยให้ค่านิยมของคนที่มีต่อสวนเปลี่ยนไป รูปแบบของสวนก็มีผลต่อจำนวนของผู้ใช้ด้วย สวนที่มีความสวยงามน่าใช้ทำให้เกิดความรู้สึกอยากกลับมาใช้อีก มักมาจากลักษณะพื้นที่สวนที่มีความสว่าง ความสดชื่น ความเคลื่อนไหว และอื่นๆ รวมกันได้อย่างได้สัดส่วน

7) ขนาดและรูปร่างของสวน จากการศึกษาของ Marcus & Francis (1990) พบว่าสวนที่มีสัดส่วนแคบยาวหรือโล่งกว้างเกินไปจะมีผลต่อการใช้พื้นที่ของสวน โดยสัดส่วนที่แคบอาจสร้างความรู้สึกอึดอัดต่อการใช้ ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่สามารถหาตำแหน่งที่ปลอดภัยได้ ขณะที่พื้นที่โล่งกว้างมากก็จะมีลักษณะไม่เหมาะสมกับกิจกรรมทั่วไป ซึ่งสัดส่วนและตำแหน่งของการเข้าถึงมีความสัมพันธ์กับความสบายใจของผู้ใช้ซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้สึกปลอดภัยของผู้ใช้ด้วย

8) ด้านการถือครองพื้นที่ของบุคคล สวนสาธารณะมีจุดมุ่งหมายให้คนทั่วไปใช้โดยไม่เจาะจงกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และไม่ประสงค์จะให้ใครมายึดครองบางส่วนใช้อย่างถาวร โดยมีการยึดครองพื้นที่อย่างถาวรของผู้ที่อาศัยในเขตติดต่อกันกับสวน เช่น นำเก้าอี้ส่วนตัวมาตั้ง การนำผ้ามาตากเป็นประจำ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาคือทำให้บุคคลอื่นๆ เกิดความไม่อยากจะเข้าไปใช้สวนสาธารณะนั้นๆ เนื่องจากมีความรู้สึกว่าเป็นสวนแห่งนั้นมีเจ้าของเป็นส่วนๆ ไป

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1) สาลินี ภวายน (2540) ศึกษาเรื่องขีดความสามารถทางสังคมของสวนสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร ศึกษากรณี สวนลุมพินี พบว่า ระดับความหนาแน่นของสวนลุมพินีเท่ากับ 18.77 ตารางเมตรต่อคน ระดับความหนาแน่นที่ผู้เข้ามาใช้บริการเริ่มไม่พอใจเท่ากับ 12.51 ตารางเมตรต่อคน กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อสวนลุมพินีในระดับปานกลางและถึงแม้ว่าผู้เข้ามาใช้บริการส่วนใหญ่จะพึงพอใจกับระดับความหนาแน่นในปัจจุบัน แต่ผู้วิจัยก็แนะนำว่าควรมีการควบคุมระดับความหนาแน่นของสวนลุมพินี โดยการขยายพื้นที่สวนสาธารณะให้มีขนาดใหญ่ขึ้นมีการสร้างสวนสาธารณะเพิ่มขึ้น และนำพื้นที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์มาจัดทำเป็นสวนสาธารณะเพื่อกระจายความหนาแน่นของประชากรที่มาใช้บริการ

2) วิมลสิทธิ์ หรยางกูร และนิลุบล คล่องเวสสะ (2542) ศึกษาพฤติกรรมนันทนาการกับสภาพการใช้พื้นที่สาธารณะภายในชุมชนอยู่อาศัยการเคหะแห่งชาติ เป็นการศึกษาวิจัยที่ศึกษาถึงลักษณะการใช้พื้นที่สวนสาธารณะภายในชุมชนต่างๆ ของการเคหะ ซึ่งสามารถนำมาสรุปแนวทางในการออกแบบและวางผังดังนี้

- การกระจายตัวของสวนมีการกระจายตัวไปทั่วโครงการ ระยะห่างที่พักอาศัยกับสวนสาธารณะต่างๆ ไม่ควรเกิน 300 เมตร

- ความหลากหลายของขนาดพื้นที่ ควรออกแบบให้มีขนาดใหญ่ 1 แห่งอยู่บริเวณกลางๆ พื้นที่ชุมชนมีขนาดเพียงพอที่จะสามารถเล่นกีฬาเป็นกลุ่มย่อยๆ เช่น ฟุตบอล และไม่รบกวนผู้อื่นที่จะทำกิจกรรมเดินเล่น นั่งเล่น พักผ่อน และจัดให้มีสวนสาธารณะขนาดเล็กที่เหมาะสมกับการนั่งเล่น พักผ่อนที่ไม่ต้องการพื้นที่มากนัก กระจายตัวอยู่ทั่วไป

- การเข้าถึงได้ง่าย พบว่าไม่ควรอยู่ในตำแหน่งที่ลึกเกินไป และไม่ต้องผ่านอุปสรรคต่างๆ เช่น ถนนหลัก ที่มีการจราจรมาก หรือมีทางเข้าที่วกวน เป็นต้น

- ความรู้สึกปลอดภัย โดยให้สามารถเข้า-ออกจากพื้นที่ได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ไม่อยู่ในที่ลับตาม มีการติดตั้งไฟฟ้าแสงสว่างอย่างเพียงพอ

ชุมชนแต่ละแห่งมีการประกอบกิจกรรมนันทนาการที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ จึงควรออกแบบให้สอดคล้องกับกิจกรรมในพื้นที่ๆ เช่น สวนสาธารณะที่มีกิจกรรมนั่งเล่น พักผ่อนมาก ก็ควรจัดให้มีที่นั่งเพิ่มขึ้น เป็นต้น และควรจะกำหนดจากการศึกษาความต้องการที่แท้จริงของแต่ละชุมชน

3) มานิต หวังธรรมเกื้อ (2544) ศึกษาสภาพแวดล้อมทางภูมิทัศน์กับพฤติกรรมของผู้ใช้สวนสาธารณะระดับชุมชน พบว่า ลักษณะการใช้พื้นที่ของผู้ใช้สวนแต่ละกลุ่มวัยมีช่วงเวลาและชนิดกิจกรรมที่แตกต่างกัน และกลุ่มผู้ใช้ในวันธรรมดาคจะเป็นคนละกลุ่มกับผู้ใช้ในวันหยุด ผลการศึกษาในส่วนปัจจัยทางกายภาพที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้พบว่าสภาพที่เกิดของกิจกรรมและเงื่อนไขของพื้นที่ที่สำคัญ ได้แก่ การเป็นสนามหญ้า เนินหญ้า ลานพื้นแข็ง ริมน้ำ เส้นทางวิ่ง เป็นต้น และสามารถสรุปได้ว่า สภาพความสมบูรณ์ของสวน ความร่มรื่น ส่วนประกอบสวน และองค์ประกอบธรรมชาติรวมทั้งลักษณะการมาใช้ กิจกรรมที่ผู้ใช้นิยม และความพอใจต่อการใช้สวน เป็นข้อที่ควรพิจารณาถึงลักษณะร่วมที่ผู้ใช้สวนใหญ่ต้องการ

4) นิธิวดี ทองป้อง (2546) ศึกษาพฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะที่เป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมทางภูมิทัศน์ของสวน ในเขตเทศบาลขอนแก่น พบว่าประเด็นหลักๆ ที่เกี่ยวข้องกับสวนสาธารณะที่จะมีผลต่อการใช้-ไม่ใช้ จำแนกได้เป็น 3 ประเด็นหลัก คือ ลักษณะพื้นที่กิจกรรม (Place & Space) ได้แก่ ที่เหมาะสมกับกิจกรรมที่ผู้ใช้ต้องการ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับกิจกรรมนั้นๆ ทั้งด้านสภาพอากาศและบรรยากาศโดยที่ "คน" เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศให้กิจกรรมต่างๆ รวมถึงความรู้สึกปลอดภัย ความสวยงาม (Aesthetic) ช่วยสร้างความรู้สึกผ่อนคลายและความประทับใจมากขึ้นและ การจัดการดูแลรักษา (Operation & Maintenance) ได้แก่ การรักษาระบบระเบียบการใช้ การดูแลรักษาความสะอาด การดูแลอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพดี การประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรม การอำนวยความสะดวก เป็นต้น

2.6 สรุปบทวนแนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทกับการใช้พื้นที่ทางด้านกายภาพภายในสวนลุมพินี เพื่อแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สวนลุมพินี ให้มี

ศักยภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อเสริมสร้างควมมีคุณค่าทางกายภาพ จึงมีความจำเป็นต้องทำความเข้าใจในนิยาม ความหมาย ความสำคัญให้ละเอียด โดยเริ่มทำการศึกษานวความคิดและนิยามทั่วไปของการพักผ่อนใจและกิจกรรมนันทนาการ เป็นการศึกษาความหมายของนันทนาการ การเลือกกิจกรรมนันทนาการของแต่ละบุคคล และประโยชน์ของกิจกรรมนันทนาการต่อมาเป็นการศึกษาแนวความคิดพื้นที่ว่างสาธารณะ เป็นการศึกษาความหมายของพื้นที่ว่างสาธารณะ ในมุมมองระดับเมือง ว่ามีความสำคัญอย่างไรต่อเมือง ซึ่งสวนสาธารณะเป็นพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทหนึ่ง ต่อมาเป็นการศึกษาแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับสวนสาธารณะ เป็นการศึกษาความหมายและความสำคัญของสวนสาธารณะที่มีต่อเมือง และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการสวนสาธารณะลักษณะของสวนสาธารณะที่ดีและสุดท้ายคือแนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะ เป็นหลักพฤติกรรมมนุษย์ทั่วไปที่แสดงออกโดยธรรมชาติของการใช้พื้นที่โดยมีสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องจากการศึกษาแนวความคิดต่างๆ และงานวิจัยที่ข้องสามารถสรุปได้ว่า

การที่จะพิสูจน์ในเรื่องบทบาทและรูปแบบการใช้พื้นที่ในสวนลุมพินีนั้น จะเป็นการกล่าวถึงในเรื่องปรากฏการณ์ที่เกิดภายในพื้นที่จากพฤติกรรมของบุคคลและกลุ่มคนที่เข้ามาใช้พื้นที่ทั่วไปโดยการทำกิจกรรมการพักผ่อนและกิจกรรมนันทนาการ ที่แตกต่างกันออกไป โดยมีช่วงเวลาในการใช้พื้นที่เป็นตัวกำหนดซึ่งในพื้นที่ที่ศึกษามีการเปิด-ปิดให้ใช้เป็นเวลาที่เหมาะสมในการให้บริการ และมีขอบเขตที่ชัดเจนและแน่นอน โดยผู้ที่เข้ามาใช้อาจจะไม่มีความสัมพันธ์กันและไม่สัมพันธ์ก็ได้ ซึ่งการใช้พื้นที่มักเกิดขึ้นในบริเวณที่มีการใช้ที่แตกต่างกันออกไปตามสภาพทางกายภาพที่หลากหลายของพื้นที่ และจะเกิดบนทางวิ่ง-เดิน สนามหญ้า ลานเอนกประสงค์ อาคารบริการต่าง ฯลฯ จะมีความซับซ้อนของพื้นที่ ตามสภาพแวดล้อมบรรยากาศ โดยมีทั้งกิจกรรมนันทนาการแบบเงียบสงบ และกิจกรรมนันทนาการแบบใช้กำลัง ปรากฏขึ้นอย่างหลากหลายแตกต่างกันตลอดทั้งวัน ซึ่งเป็นบทบาทและรูปแบบการใช้พื้นที่

เนื่องจากการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินีซึ่งมีลักษณะเป็นทางกายภาพ ที่เกิดจากบุคคลเข้าไปใช้พื้นที่ และทำกิจกรรมนันทนาการที่หลากหลาย ตลอดในช่วงที่เปิดให้บริการทุกวัน ดังนั้นการใช้แบบสอบถามและการสังเกตการณ์โดยการบันทึกรูปแบบกิจกรรมร่วมกัน โดยทำการเก็บข้อมูลอย่างมีระบบ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจากคนที่เข้ามาใช้พื้นที่โดยตรงและการสังเกตการณ์โดยการบันทึกรูปแบบกิจกรรมที่คนเข้ามาใช้ในรูปแบบพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นธรรมชาติ เพื่อนำมาข้อมูลทั้งสองวิธีมาวิเคราะห์ เพราะฉะนั้นในการศึกษาครั้งนี้จะมุ่งเน้นไปที่วิธีการสำรวจภาคสนามเป็นสำคัญ และสามารถอธิบายบทบาทและรูปแบบการใช้พื้นที่ได้อย่างชัดเจนมากที่สุด ดังนั้นการศึกษาบทบาทและการใช้พื้นที่ในสวนลุมพินีสามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้านในการศึกษา ได้แก่

- 1) การศึกษาทางด้านบทบาทของพื้นที่ เป็นการศึกษาถึงบทบาทของพื้นที่ที่มีต่อบริการโดยรอบของพื้นที่ สามารถอธิบายถึงบทบาทในระดับต่างๆ เช่น บทบาทที่มีต่อเมือง, ย่าน, ชุมชน เพราะเหตุใดถึงเข้ามาใช้พื้นที่ และมีประโยชน์ในด้านความคุ้มค่าในด้านใดบ้าง หรืออาจจะเป็นกรณีศึกษาเพื่อให้เห็นลักษณะพื้นที่ดังกล่าว เป็นต้น

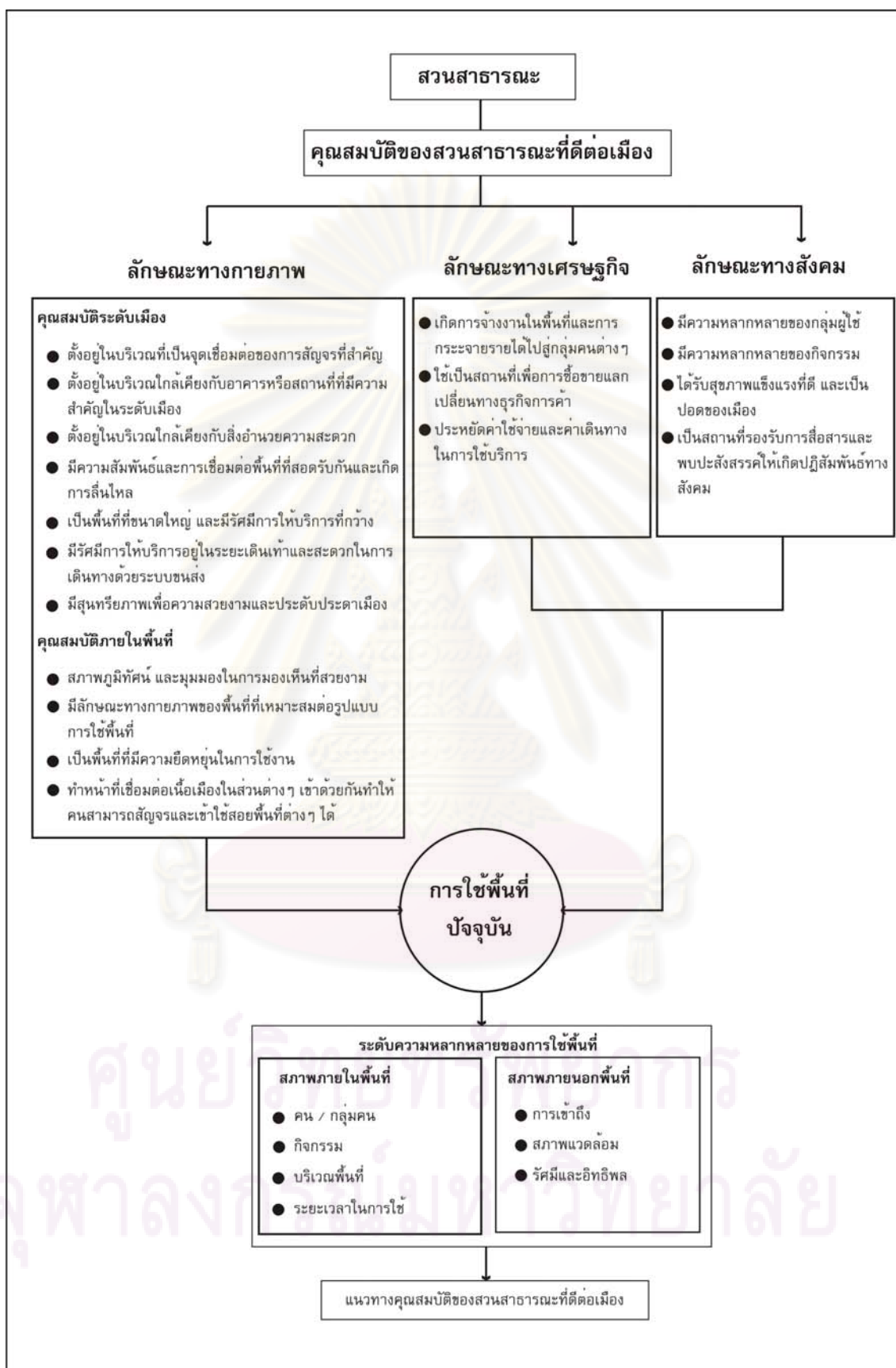
2) การศึกษาทางด้านการใช้พื้นที่ เป็นการศึกษารูปแบบการใช้พื้นที่สวนสาธารณะ ศึกษามลภาวะของกิจกรรมต่างๆ ที่เกิด ระยะเวลาในการใช้ ภายในพื้นที่ต่างๆ ของกิจกรรม และการเปรียบเทียบสวนสาธารณะที่ดีต้องประกอบด้วยปัจจัยใด จึงส่งผลต่อการใช้สวนสาธารณะ โดยได้แบ่งการวิเคราะห์คุณสมบัติการใช้พื้นที่สวนสาธารณะที่ดีโดยสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

(1) พื้นที่สวนสาธารณะที่ดีต่อเมือง โดยวิเคราะห์ทางด้าน กายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้ทราบถึงคุณสมบัติระดับเมืองและระดับภายในพื้นที่ โดยจะวิเคราะห์ว่ามีคุณสมบัติที่ดีของสวนลุมพินีนั้นตรงกับด้านใด เพื่อโดยเป็นลักษณะการใช้พื้นที่มากน้อยเพียงใด ตามคุณ

(2) พื้นที่สวนสาธารณะที่ขาดคุณสมบัติ โดยวิเคราะห์ทางด้าน กายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้ทราบถึงคุณสมบัติระดับเมืองและระดับภายในพื้นที่ที่ขาดหายไปหรือการใช้พื้นที่ที่ใช้เอนกประสงค์ที่น้อยลง เพื่อปรับปรุงคุณสมบัติการใช้พื้นที่สวนลุมพินีในปัจจุบัน

จากเหตุผลข้างต้นจึงสามารถสรุปเพื่อสร้างเป็นกรอบแนวความคิดในการศึกษาในเรื่องบทบาทและการใช้พื้นที่ได้ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิ 2.1 กรอบแนวความคิดในการศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงบรรยาย (Descriptive Research) กับการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเป็นการศึกษาค้นคว้าในเรื่องบทบาทและการใช้พื้นที่ในสวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพการใช้งานของพื้นที่ปัจจุบัน ปัจจัยทางกายภาพของสวนที่มีผลต่อบทบาทการใช้พื้นที่ ซึ่งจะศึกษาถึงลักษณะของพื้นที่ที่มีการใช้มากน้อยเพียงใดในแต่ละช่วงเวลากับเหตุผลในการใช้พื้นที่ โดยสังเกตการณ์จากรูปแบบของพฤติกรรมกรรมการทำกิจกรรมของผู้ใช้พื้นที่ในสวนลุมพินี รวมถึงสภาพแวดล้อมโดยรอบของสวนลุมพินี ที่เอื้ออำนวยต่อพฤติกรรมการใช้พื้นที่ โดยมีลำดับการศึกษาดังต่อไปนี้

3.1 พื้นที่ศึกษา

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ สวนลุมพินี ซึ่งตั้งอยู่ที่แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร เป็นสวนสาธารณะที่มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน และนับได้ว่าเป็นสวนสาธารณะแห่งแรกของประเทศไทย สวนสาธารณะที่มีขนาดใหญ่ โดยมีพื้นที่รวม 360 ไร่ จัดเป็นสวนสาธารณะระดับเมือง (City Park) ตั้งอยู่ในเขตชั้นในของกรุงเทพมหานคร ในพื้นที่เศรษฐกิจหลักใจกลางเมืองและล้อมรอบด้วยย่านพาณิชยกรรมที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร เปิดบริการทุกวัน ตั้งแต่เวลา 4.30 น. – 21.00 น. หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลคือ สวนลุมพินี สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร

3.2 การศึกษาข้อมูลการสำรวจ

3.2.1 ประชากรเป้าหมาย

คือ กลุ่มผู้มาใช้พื้นที่ในสวนลุมพินี โดยแบ่งออกเป็นช่วงวัยต่างๆ ในการบันทึกรูปแบบกิจกรรม เพื่อสามารถระบุกลุ่มผู้ใช้ได้อย่างชัดเจน ประกอบด้วย 4 ช่วงวัย ประกอบด้วย ช่วงที่ 1 วัยเด็กมีอายุระหว่าง 6-12 ปี ช่วงที่ 2 วัยนักเรียน/นักศึกษา มีอายุระหว่าง 13-22 ปี ช่วงที่ 3 วัยทำงานมีอายุระหว่าง 23-59 ปี และช่วงที่ 4 วัยผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

3.2.2 ขนาดตัวอย่างและกลุ่มตัวอย่าง

1) ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เพื่อประมาณค่าเฉลี่ยของประชาชน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.05

$$\begin{aligned} \text{ถ้าขนาดของกลุ่มตัวอย่าง } n &= \frac{14,808}{1+14,808(0.05)^2} \\ &= \frac{14,808}{1+37.02} \\ &= 390 \end{aligned}$$

* หมายเหตุ : ขนาดของประชากรทั้งหมดได้มาจาก ผลรวมของจำนวนผู้ที่เข้ามาในสวนลุมพินี จากการสังเกตการณ์นับบันทึกอัตราการสัญจรผ่าน ประตูทางเข้า-ออก ของสวนลุมพินีจำนวน 8 ด้าน โดยใช้ช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลแต่ละ 5 นาที ในเวลาเดียวกัน ระหว่างวันที่ 14 - 27 มิ.ย. 2551 โดยการหาค่าเฉลี่ย¹

2) การสุ่มตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างประชาชนผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่สวนลุมพินีโดยใช้วิธีสุ่มแบบหลายชั้น (Multi-stage sampling)

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดขนาดตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบ Quota sampling โดยกำหนดสัดส่วน (Proportion Stratified to size) ของผู้เข้ามาใช้พื้นที่ในวันธรรมดาและวันหยุดสุดสัปดาห์ (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 จำนวนผู้เข้ามาใช้บริการสวนลุมพินีที่ทำการสุ่มในช่วงวันธรรมดา และวันหยุดสุดสัปดาห์

วัน	จำนวนผู้เข้ามาใช้พื้นที่ คน/วัน	จำนวนตัวอย่าง
วันธรรมดา	6,036	159
วันหยุดสุดสัปดาห์	8,772	231
รวม	14,808	390

กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 390 คน ทำการสุ่มในวันธรรมดา และวันหยุดสุดสัปดาห์ มีสัดส่วนดังนี้ วันธรรมดา 159 คน วันหยุดสุดสัปดาห์ 231 คน

¹ ดูในตารางที่ 6.6, 6.7 การบันทึกข้อมูลอัตราการสัญจรผ่านวันธรรมดา และวันหยุดสุดสัปดาห์

ขั้นตอนที่ 2 ทำการสุ่มตัวอย่างโดยบังเอิญ (Accidental sampling) คือ เลือกสุ่มตัวอย่างจากผู้ที่ใช้พื้นที่สวนลุมพินีที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ในช่วงวันที่ 3 ก.ค. 2551 ถึง 3 ส.ค. 2551

3.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

มีการจัดเครื่องมือให้มีความเหมาะสมกับลักษณะข้อมูลที่ต้องการ โดยคำนึงถึงความสะดวกของผู้ให้ข้อมูล กลุ่มผู้ใช้สวน ความถูกต้อง รวดเร็ว คล่องตัวของผู้เก็บข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย

- 1) แบบสอบถามพร้อมแผนผังสวนลุมพินี เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้ใช้ครบถ้วนในประเด็นรายละเอียดต่างๆ รวมถึงตำแหน่ง หรือบริเวณพื้นที่ที่ทำการกิจกรรมของผู้ใช้สวน เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพทางกายภาพของพื้นที่สวนลุมพินี
- 2) แผนผังสวนลุมพินีเพื่อบันทึกกิจกรรมการใช้ในสวนที่เกิดขึ้นทั้งหมดในแต่ละช่วงเวลาที่ใช้ศึกษาและภาพถ่าย
- 3) การเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตการณ์ในพื้นที่สวนลุมพินี ด้วยรูปแบบการบันทึกรูปแบบกิจกรรม โดยเป็นปรากฏการณ์การใช้พื้นที่ในรูปแบบต่างๆ อย่างเป็นระบบ
- 4) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ประเด็นในการสัมภาษณ์นั้นจะเน้นเฉพาะในส่วนของปัญหาความต้องการและข้อเสนอแนะ โดยทำการสัมภาษณ์หัวหน้าสวนลุมพินี และผู้มาใช้พื้นที่สวนลุมพินี

3.2.4 ตัวแปรในการศึกษาที่สำคัญ

การศึกษามีการพิจารณาถึงตัวแปรต่างๆ ที่มีความสอดคล้องกันในลักษณะต่างๆ เพื่อนำมาประกอบการตอบคำถามในการใช้พื้นที่ทางด้านกายภาพดังนี้

- 1) ช่วงเวลาในการใช้ คือ ช่วงเวลาที่บุคคลและกลุ่มบุคคล เข้ามาใช้พื้นที่ในช่วงเวลาที่สวนสาธารณะเปิดให้บริการ
- 2) ระยะเวลาในการใช้ คือ ระยะเวลาที่บุคคลและกลุ่มบุคคล ทำกิจกรรมในพื้นที่ยาวนานเพียงใด หน่วยเป็น ชั่วโมง
- 3) สภาพพื้นที่ คือ ลักษณะที่ปรากฏอยู่ของพื้นที่ทำกิจกรรมต่างๆ ทางด้านกายภาพในสวนลุมพินี (Physical Condition) เช่น พื้นที่ทางเข้า-ออก พื้นที่เปิดโล่ง ลานเอนกประสงค์ สนามกีฬา ทางวิ่ง-เดิน เป็นต้น
- 4) กิจกรรมที่เกิดขึ้น คือ ลักษณะกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในสวนลุมพินี
- 5) ผู้มาใช้พื้นที่ (User) คือ ลักษณะบุคคลของผู้มาใช้พื้นที่สวนลุมพินี
- 6) การกระจายตัวหรือความหนาแน่น คือ การกระจายตัวและความหนาแน่นของผู้ใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมภายในสวนลุมพินี

7) พฤติกรรมการใช้ คือ ลักษณะและรูปแบบของพฤติกรรมของผู้ใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินีโดยมีประเภทของกิจกรรมที่แตกต่างกันออกไป และการใช้ระยะเวลาเป็นตัวกำหนด

3.3 รูปแบบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.3.1 การสังเกตการณ์ เพื่อบันทึกกิจกรรมการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี (Observation) เป็นการสังเกตสภาพพื้นที่และพร้อมกับการบันทึกกิจกรรมของผู้มาใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินีในเวลาต่างๆ ตลอดทั้งวันของการเปิดให้บริการ ทั้งในวันธรรมดาและวันหยุดสุดสัปดาห์ โดยแบ่งช่วงเวลาในการบันทึกตำแหน่งผู้มาใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ ออกเป็น 6 ช่วงเวลา โดยมีช่วงเวลาดังนี้

ช่วงที่ 1 4.30 – 6.30 น. (ช่วงเช้ามืด)	ช่วงที่ 2 6.30 – 8.30 น. (ช่วงเช้า)
ช่วงที่ 3 10.00 – 12.00 น. (ช่วงสาย)	ช่วงที่ 4 13.00 – 15.00 น. (ช่วงบ่าย)
ช่วงที่ 5 16.30 – 18.30 น. (ช่วงเย็น)	ช่วงที่ 6 18.30 – 20.30 น. (ช่วงค่ำ)

ซึ่งจะใช้รูปแบบวิธีการเก็บข้อมูลด้วยการเข้าสังเกตการณ์การใช้พื้นที่สาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ ของคนเดินเท้า ในการวิจัยครั้งนี้การสังเกตการณ์ตามช่วงเวลาต่างๆ ของวันด้วย 3 วิธี

1) บันทึกอัตราการสัญจรผ่าน (Gate Method) เป็นการนับปริมาณคนเดินเท้าที่สัญจรในแต่ละด่าน (Gate) ที่เข้ามาใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี โดยการกำหนดตำแหน่งของด่านตามความเหมาะสมของเส้นทางสัญจรโดยใช้ ประตูทางเข้า-ออก (ภาพที่ 3.4) ของสวนลุมพินีจำนวน 8 ด่าน เพื่อให้สามารถบันทึกปรากฏการณ์การใช้พื้นที่อย่างชัดเจน โดยใช้ช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลด่านละ 5 นาที ในช่วงเวลาเดียวกัน

2) บันทึกรูปแบบการสัญจรผ่าน (Movement Trace) การบันทึกรูปแบบการสัญจรผ่าน เป็นการบันทึกเส้นทางสัญจรของคนเดินเท้าเข้ามาในพื้นที่สวนลุมพินี โดยได้กำหนดจุดเริ่มต้นที่จะทำการบันทึก ในการบันทึกอัตราเส้นทางสัญจรของคนเดินเท้าทั้งหมด 8 จุดด้วยกัน คือ บริเวณประตูทางเข้า - ออก (ภาพที่ 3.4) ของพื้นที่สวนลุมพินี และในการเก็บข้อมูลได้จำแนกกลุ่มคน เพื่อทำการบันทึกการเก็บข้อมูลออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) วัยเด็ก 2) วัยนักเรียน/นักศึกษา 3) วัยทำงาน 4) วัยผู้สูงอายุ โดยการสุ่มสะกดรอยคนเดินเท้าจากจุดเริ่มต้นและมีข้อกำหนดดังนี้

- เวลาในการสะกดรอยเริ่มต้นเมื่อผู้ถูกติดตามเข้ามาในพื้นที่ ณ จุดประตูเข้า ออก ต่างๆ

- เลิกติดตามเมื่อผู้ถูกติดตามออกนอกพื้นที่

- เลิกติดตามเมื่อผู้ถูกติดตามหยุดทำกิจกรรมเกินกว่า 3 นาที โดยถือว่าผู้ถูกติดตามถึงจุดหมายปลายทางในการสัญจรแล้ว

3) บันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ (Static Snapshots) เป็นการบันทึกรูปแบบกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะอย่างเป็นระบบ โดยจะทำการบันทึกตำแหน่งของคนที่ทำกิจกรรมต่างๆ ลงในแผนที่ มีการแบ่งแยกสัญลักษณ์ตามประเภทคนและกิจกรรมการศึกษาเพื่อบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่โดยรอบของสวนลุมพินี โดยมีการเจาะจงลักษณะรูปแบบกิจกรรมในการจับจองที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยจะแบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วนย่อยๆ ที่สามารถทำการบันทึกกิจกรรมที่เกิดขึ้น ณ ช่วงเวลานั้นๆ ที่ละส่วน โดยที่บริเวณย่อยเหล่านั้นอยู่ในขอบเขตที่จะสามารถมองเห็นได้ชัดเจนมองเห็นได้พร้อมกันในชั่วขณะ โดยออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

(1) กิจกรรมเพื่อการพักผ่อน

- กิจกรรมนั่งชมผู้อื่นทำกิจกรรม
- กิจกรรมนั่งเล่น, นั่งพักผ่อน, ชมวิว
- กิจกรรมทานอาหาร, ปิกนิก, จิบน้ำชา
- กิจกรรมอ่านหนังสือ/นอนเล่น
- กิจกรรมเดินเล่น, คุยเล่น เพื่อน/ครอบครัว/คนรัก
- กิจกรรมแบบสังสรรค์ เช่น วาดรูป ถ่ายรูป เล่นดนตรี

ภาพที่ 3.1 กิจกรรมการพักผ่อนในลักษณะสงบ
(ที่มา : ผู้วิจัย มิถุนายน 2551)

(2) กิจกรรมออกกำลังกายออกแรงมาก

- กิจกรรมวิ่ง-เดิน ออกกำลังกาย
- กิจกรรมเต้นแอโรบิก
- กิจกรรมเพาะกาย, ฟิตเนส, ยกน้ำหนัก
- กิจกรรมกีฬาแบบออกแรงมาก เช่น บาสเก็ตบอล,

ภาพที่ 3.2 กิจกรรมออกกำลังกายออกแรงมาก
(ที่มา : ผู้วิจัย มิถุนายน 2551)

(3) กิจกรรมออกกำลังกายแบบออกแรงน้อย

- กิจกรรมปั่นจักรยานในช่วงที่อนุญาต
- กิจกรรมปั่นจักรยานน้ำ/พายเรือ
- กิจกรรมกีฬาแบบออกกำลังน้อย เช่น รำไทเก๊ก, โยคะ, กายบริหาร
- กิจกรรมการฝึกซ้อม เช่น สีลาค, เต็น, ศิลปะป้องกันตัว

ภาพที่ 3.3 กิจกรรมออกกำลังกายออกแรงน้อย

(ที่มา : ผู้วิจัย มิถุนายน 2551)

3.3.2 การใช้แบบสอบถาม

เป็นการแจกแบบสอบถามตามกลุ่มเป้าหมายที่เข้ามาใช้พื้นที่สวนลุมพินี ซึ่งแบ่งการแจกออกเป็นช่วงในวันธรรมดาและวันหยุดสุดสัปดาห์ โดยใช้วิธีการสุ่มแจกแก่ผู้ใช้พื้นที่ที่ทำกิจกรรมต่างๆ ในสวนลุมพินี เพื่อทราบถึงพฤติกรรมการใช้สวนลุมพินี โดยมีรูปแบบคำถามในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ที่พักอาศัยในปัจจุบัน
- 2) ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการเดินทางไป-กลับ สวนลุมพินี ได้แก่ เดินทางมาใช้บริการจากที่ใด รูปแบบการเดินทางไป-กลับ และพาหนะในการเดินทางกับระยะเวลาในการเดินทาง
- 3) ข้อมูลการใช้บริการสวนลุมพินี เช่น เหตุผลในการเข้ามาใช้สวนลุมพินี วันที่มาใช้บริการ ความถี่ในการใช้ ช่วงเวลาในการมาใช้บริการ ระยะเวลาในการทำกิจกรรมพื้นที่ที่ใช้ทำกิจกรรม
- 4) ข้อมูลการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพื้นที่ที่ใช้-ไม่ใช้พื้นที่ ในบริเวณใดเป็นการถามถึงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ในบริเวณใด เช่น ลานเอนกประสงค์ ทางวิ่ง-ทางเดิน สนามหญ้า ริมน้ำ เป็นต้น ด้วยเหตุผลใด และประเภทกิจกรรมที่ทำในพื้นที่
- 5) ข้อมูลด้านความเห็นของผู้ใช้พื้นที่ในสวนลุมพินี โดยเป็นคำถามที่แสดงความคิดเห็นทั่วไปของผู้ที่เข้ามาใช้สวนลุมพินี เช่น เอกลักษณ์ของสวนลุมพินี ต้องการความเปลี่ยนแปลงในด้านใดบ้างในประเภทกิจกรรม

3.4 การจำแนกพื้นที่ของสวนลุมพินีที่ใช้ในการศึกษา

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้จำแนกพื้นที่เพื่อการศึกษาภายในสวนลุมพินี โดยมีเกณฑ์ในการแบ่งพื้นที่ประกอบด้วย 3 ประการคือ

3.4.1 ประตู่ทางเข้า-ออก โดยได้อ้างอิงจากการแบ่งประตู่ทางเข้า-ออก ของสวนลุมพินี ซึ่งได้มีการกำหนดหมายเลขและชื่อประตู่ ดังนี้

- ประตู 1 วิฑู (ติดกับถนนวิฑู บริเวณแยกสารสิน)
- ประตู 2 หอนาฬิกา (ติดกับถนนวิฑู บริเวณแยกวิฑู)
- ประตู 3 พระราม 4 (ติดกับถนนพระรามที่ 4)
- ประตู 4 พระรูป (อยู่หลังพระบรมรูปฯ รัชกาลที่ 6)
- ประตู 5 ราชดำริ (ติดกับถนนราชดำริ ตรงข้ามกับโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์)
- ประตู 6 สารสิน (ติดกับถนนสารสิน)
- ประตู 7 จอดรถ (ติดกับถนนสารสิน)
- ประตู 8 เพาะชำ (ติดกับถนนสารสิน)

ภาพที่ 3.4 ประตู่ทางเข้า - ออกโดยรอบสวนลุมพินี

3.4.2 เกณฑ์การแบ่งการจัดการสวนสาธารณะ (วัชรีย์ น้อยพิทักษ์ อ้างถึงในสุรเชษฐ์ เชนฎมาส, 2536 : 26)

1) เขตบริการ (Service Zone) เป็นเขตที่จัดไว้เพื่อรองรับการพัฒนาสิ่งก่อสร้าง และสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทต่างๆ ได้แก่ อาคารในส่วนของการบริการ ศูนย์ประชาสัมพันธ์ผู้ใช้บริการ ห้องน้ำ ร้านอาหาร ร้ายขายของที่ระลึก ที่จอดรถ เป็นต้น

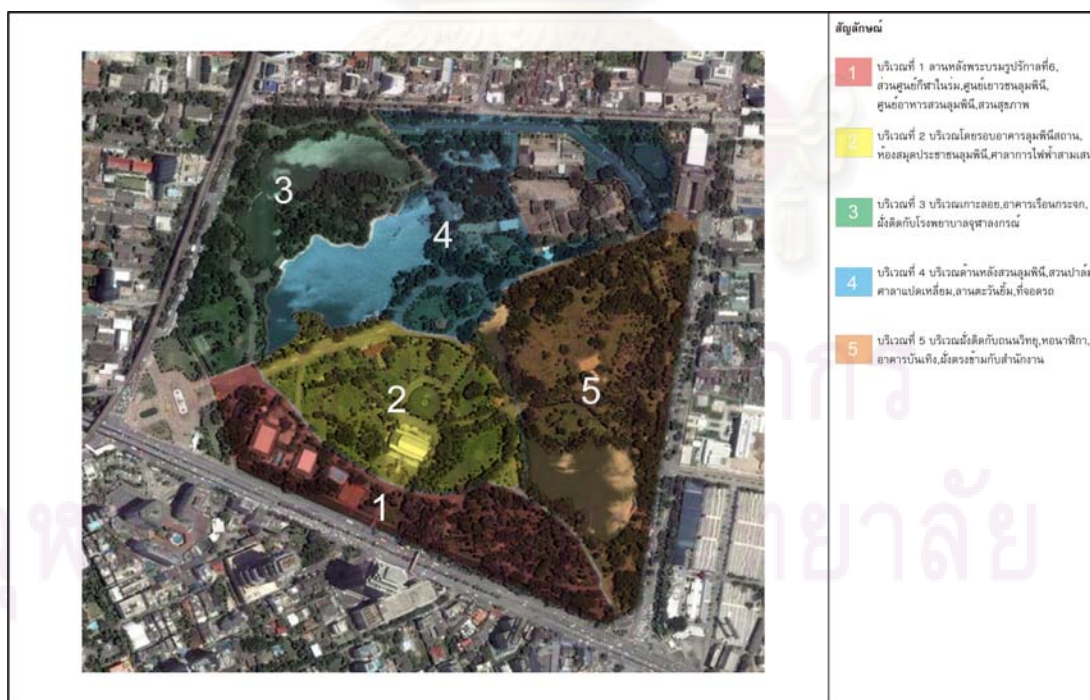
2) เขตนันทนาการแบบสงบเงียบ (Passive Recreation Zone) เป็นเขตการพักผ่อนหย่อนใจที่ไม่ใช่การออกกำลังกายหรือการออกกำลังกาย แต่เป็นบริเวณของการพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งใกล้ชิดธรรมชาติ ให้ความสงบร่มรื่น ผ่อนคลายความตึงเครียดและความเหน็ดเหนื่อย เช่น การปิกนิก การนั่งเล่น และการให้บริการจะต้องสอดคล้องกับกิจกรรมหรือความต้องการแก่ผู้เข้ามาใช้บริการ บริเวณนี้จะต้องมีความสวยงาม มีการปลูกดอกไม้ แปลงดอกไม้ สนามหญ้า สระน้ำ ม้านั่ง มีการจำลองภูมิทัศน์ทางธรรมชาติที่สวยงาม

3) เขตนั้นหนาการใช้พละกำลัง (Active Recreation Zone) เป็นเขตการพักผ่อนหย่อนใจที่ต้องการออกแรง ออกกำลัง กิจกรรมประเภทนี้ ได้แก่ การเดิน การวิ่ง การขี่จักรยาน การเล่นฟุตบอล การพายเรือ การว่ายน้ำ เป็นต้น จึงต้องมีการจัดบริเวณเพื่อเป็นเขตในการจัดให้บริการได้อย่างเหมาะสม เช่น สนามกีฬา โรงยิมเนเซียม สระว่ายน้ำ ทางเดินเท้า ฯลฯ

3.4.3 ลักษณะภูมิทัศน์ (ศิริชัย หงษ์วิทยากร, ม.ป.พ. : 26-27) หมายถึงพื้นที่ที่มีลักษณะเด่นชัด แสดงถึงความกลมกลืน หรือเอกภาพขององค์ประกอบในพื้นที่ เช่น ลักษณะของส่วนพื้นที่เป็นพื้นน้ำ ที่ราบ สนามหญ้า รูปแบบของพืชพรรณ ทางเดิน เรียกพื้นที่เหล่านี้ว่าลักษณะภูมิทัศน์ (Landscape character) บริเวณใดที่มีลักษณะภูมิทัศน์ที่มีเอกภาพมาก ก็จะเป็นที่อภิรมย์แก่ผู้พบเห็น ดังนั้นคำจำกัดความของความงามก็คือ ความสัมพันธ์ที่กลมกลืนของส่วนประกอบต่างๆ อย่างเห็นได้ชัดเจน จากการแจกแบบสอบถามผู้ที่มาใช้สวนลุมพินี เกี่ยวกับลักษณะภูมิทัศน์ภายในพื้นที่สวนลุมพินีที่นิยมเข้าไปใช้มากที่สุด พบว่าสามารถแบ่งลักษณะภูมิทัศน์ต่างๆ ได้ดังนี้ 1) พื้นที่ที่มีร่มเงา 2) ความเงียบสงบ/พื้นที่ส่วนตัว 3) พื้นที่ราบ/สนามหญ้า 4) พื้นที่ริมสระน้ำ

3.4.4 การแบ่งพื้นที่สวนลุมพินี

การแบ่งพื้นที่สวนลุมพินี โดยใช้เกณฑ์การแบ่งพื้นที่ที่ได้กล่าวมาในข้างต้น คือ เกณฑ์การแบ่งการจัดการสวนสาธารณะและลักษณะภูมิทัศน์จึงทำให้สวนลุมพินีสามารถแบ่งพื้นที่ออกเป็น 5 บริเวณ ดังนี้ (แผนที่ 3.1)

แผนที่ 3.1 การแบ่งพื้นที่สวนลุมพินี

(ที่มา: ดัดแปลงจากโปรแกรม googleearth โดยผู้วิจัย)

1) บริเวณที่ 1 เขตบริการและเขตนั้นหนาการแบบใช้พละกำลัง อยู่บริเวณด้านทิศใต้ของสวนลุมพินี โดยบริเวณที่ 1 สามารถแบ่งย่อยออกเป็นบริเวณต่างๆ เช่น ลานหลังพระบรมรูปรัชกาลที่ 6, ศูนย์เยาวชนสวนลุมพินี, ศูนย์อาหารสวนลุมพินี, สวนสุขภาพ, สนามเทนนิส, สระว่ายน้ำ ลักษณะที่โดดเด่นของพื้นที่ คือ อาคารบริการต่างๆ และพื้นที่ร่มเงาบริเวณสวนสุขภาพ

2) บริเวณที่ 2 เขตนั้นหนาการแบบสงบเงียบและแบบใช้พละกำลัง อยู่บริเวณตรงกลางพื้นที่ของสวนลุมพินี สามารถแบ่งย่อยออกเป็นบริเวณต่างๆ เช่น บริเวณโดยรอบอาคารลุมพินีสถาน, ห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี, ศาลาการไฟฟ้าสามเสน, ลานทางเข้าหลัก ลักษณะที่โดดเด่นของพื้นที่ คือ มีพื้นที่ราบ/สนามหญ้า มากกว่าบริเวณอื่นๆ ซึ่งอยู่โดยรอบอาคารลุมพินีสถาน

3) บริเวณที่ 3 เขตนั้นหนาการแบบสงบเงียบ อยู่บริเวณด้านทิศตะวันตกของสวนลุมพินี สามารถแบ่งย่อยออกเป็นบริเวณต่างๆ เช่น บริเวณเกาะลอย, อาคารเรือนกระจก, พื้นที่ฝั่งติดกับโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ลักษณะที่โดดเด่นของพื้นที่ คือ ความเงียบสงบ/พื้นที่ส่วนตัว โดยเฉพาะบริเวณเกาะลอย ไม่มีการรบกวนจากผู้คนที่สัญจรผ่านเนื่องจากเป็นลักษณะเป็นเกาะต้องเดินข้ามเข้าไป และมีพื้นที่ร่มเงากับพื้นที่ริมสระน้ำ

4) บริเวณที่ 4 เขตนั้นหนาการแบบใช้พละกำลัง อยู่บริเวณด้านทิศเหนือของสวนลุมพินี สามารถแบ่งย่อยออกเป็นบริเวณต่างๆ เช่น สวนปาล์ม, ศาลาแปดเหลี่ยม, ลานตะวันยิ้ม, สนามตระกร้อ, สนามบาสเกตบอล ลักษณะที่โดดเด่นของพื้นที่ คือ เป็นที่สันทนาการออกกำลังกายต่างๆ มากที่สุด และมีพื้นที่ร่มเงากับพื้นที่ริมสระน้ำ

5) บริเวณที่ 5 เขตนั้นหนาการแบบสงบเงียบ อยู่บริเวณด้านทิศตะวันตกของสวนลุมพินี สามารถแบ่งย่อยออกเป็นบริเวณต่างๆ เช่น หอนาฬิกา, อาคารบันเทิง, ฝั่งตรงกันข้ามกับสำนักงานสวนลุมพินี ลักษณะโดดเด่นของพื้นที่ คือ พื้นที่ร่มเงารอบบริเวณพื้นที่ริมสระน้ำ และพื้นที่ร่มเงาจากต้นไม้ขนาดใหญ่ ตรงกันข้ามกับสำนักงานสวนลุมพินี

3.5 ระยะเวลาการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลเก็บข้อมูลใช้ช่วงเวลาในทั้งวันธรรมดา และวันหยุดสุดสัปดาห์ ในวันธรรมดาจะเก็บจากวันในระหว่างสัปดาห์ (วันอังคาร-วันพฤหัสบดี) การยกเว้นการเก็บข้อมูลในวันจันทร์และศุกร์ เนื่องจากวันจันทร์และวันศุกร์เป็นต้นและท้ายสัปดาห์ ทำให้อาจมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการใช้พื้นที่ เนื่องจากเป็นช่วงวันเริ่มต้นของการทำงาน และวัดสุดท้ายของการทำงานในสัปดาห์ โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 2 เดือน คือเดือนมิถุนายน และเดือนกรกฎาคม ต่อเนื่องไปจนเสร็จ

3.6 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

นำผลของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ฉบับที่กิจกรรมที่ได้จากการสังเกตและสำรวจภาคสนามในพื้นที่ มาทำการวิเคราะห์ การใช้พื้นที่ โดยอาศัยหลักการทางสถิติและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง หาข้อสรุปในสภาพที่เป็นอยู่เพื่อทำความเข้าใจการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี รวมถึงลักษณะความสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ จากข้อมูลดังกล่าว ทั้งนี้ผลที่ได้มาสามารถนำมาสู่ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ ถึงลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสมต่อรูปแบบกิจกรรมกลุ่มผู้ใช้ภายในพื้นที่สวนลุมพินี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ความสำคัญและสภาพปัจจุบันสวนลุมพินี

ในรายละเอียดของบทนี้จะเป็นการศึกษาถึงความสำคัญของพื้นที่ทางด้าน วิวัฒนาการ การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่สวนลุมพินี และลักษณะทางกายภาพต่างๆ ที่เกี่ยวกับสวนลุมพินี รวมถึงองค์ประกอบอื่นๆ เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันของพื้นที่ การศึกษาและวิจัย ประกอบด้วยหัวข้อต่างๆ ดังนี้

- 4.1 ความสำคัญของพื้นที่
- 4.2 ลักษณะทางกายภาพโดยรอบ
- 4.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม
- 4.4 ลักษณะทางกายภาพพื้นที่ภายในสวนลุมพินี

4.1 ความสำคัญของพื้นที่

4.1.1 ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพื้นที่

สวนลุมพินีเป็นสวนสาธารณะแห่งแรกของกรุงเทพมหานครเป็นพระราชมรดกที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานไว้ให้แก่ชาวพระนคร โดยมีจุดเริ่มต้นใน พ.ศ. 2468 เมื่อทรงครองราชย์สมบัติครบ 15 ปี ประกอบกับเศรษฐกิจตกต่ำหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 จึงทรงมีพระราชดำริจัดงานแสดงพิพิธภัณฑ์สรรพสินค้าและทรัพยากรธรรมชาติ ดังเช่นประเทศตะวันตกทำได้ผลมาแล้วโดยกำหนดจัดในฤดูหนาวปลายปี พ.ศ. 2468 และมีพระราชดำริว่าเมื่อเลิกการจัดงานแล้ว สถานที่นั้นควรจัดทำเป็นสวนพฤกษศาสตร์เพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาและใช้พักผ่อน ทรงเลือกบริเวณทุ่งศาลาแดงที่ดินส่วนพระองค์ที่เหลือจากการแบ่งเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้เป็นที่จัดงาน ทรงสละพระราชทรัพย์เป็นทุนเพิ่มเติมในการเตรียมสถานที่ ครั้งนั้น มีการขุดสระกว้าง สร้างเกาะลอยกลางน้ำ ตัดถนนและสร้างถาวรวัตถุ เช่น หอนาฬิกา ตึกแบบกรีก และทรงพระราชทานชื่อว่า “สวนลุมพินี” หมายถึง สถานที่ประสูติแห่งพระพุทธเจ้า ณ ตำบลลุมพินีวัน ประเทศเนปาล แต่ด้วยทรงเสด็จสวรรคตก่อนหมายกำหนดเปิดงานจึงต้องล้มเลิกงานไป

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 โครงการนี้ได้รับการรื้อฟื้นอีกครั้ง โดยทรงเช่าที่ดินด้านใต้ของสวนลุมพินี 90 ไร่ จัดเป็น “วนาเรจรมย์” คล้ายสวนสนุก และค่าเช่านำมาปรับปรุงที่ดินส่วนที่เหลือเปิดเป็นสวนสาธารณะ นับแต่นั้นสวนลุมพินีจึงเป็นสถานที่ให้ความเพลิดเพลินสนุกสนานแก่ประชาชนมีทั้งการเล่นแข่งว้าว ริงว้าว ซิงช้า ม้าหมุน โดยทรงพระราชทานที่ดินให้รัฐบาลดูแลและมีพระกระแสรับสั่งให้ใช้เพื่อเป็นสวนสาธารณะเท่านั้น ต่อมาในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 สวนลุมพินีเป็นที่ตั้งค่ายของทหารญี่ปุ่น

สวนแห่งนี้จึงลดบทบาทลง จนสงครามเลิกในปี พ.ศ. 2495-2497 สวนถูกใช้เป็นที่จัดงานฉลองรัฐธรรมนูญ และมีการประกวดนางสาวสยามบริเวณเกาะลอย ด้วยเหตุต่างๆ นี้สวนลุมพินีที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ให้เป็นสถานที่จัดแสดงสยามพืชรักษ์ จึงกลายเป็นสวนสาธารณะสำหรับพระนครในความรับรู้ของคนไทยมาจนถึงปัจจุบัน (อาชัญญา รัตนอุบล และคนอื่นๆ, 2548 : 87-89)

ลิ้มรส ทาน้ำร้อน

สวนแยม งานฉลองรัฐธรรมนูญ

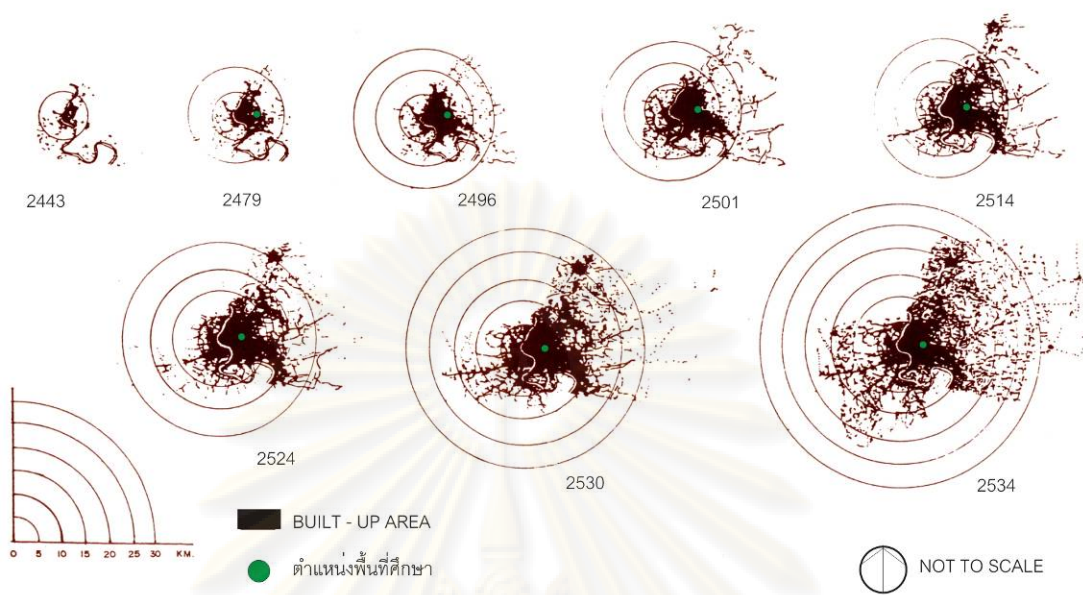
ภาพที่ 4.1 ภาพในอดีตบริเวณด้านหน้าของสวนลุมพินี และงานฉลองรัฐธรรมนูญ (ไม่ระบุปี)

ที่มา : <http://www.photo.mwake.com> (20 สิงหาคม 2551)

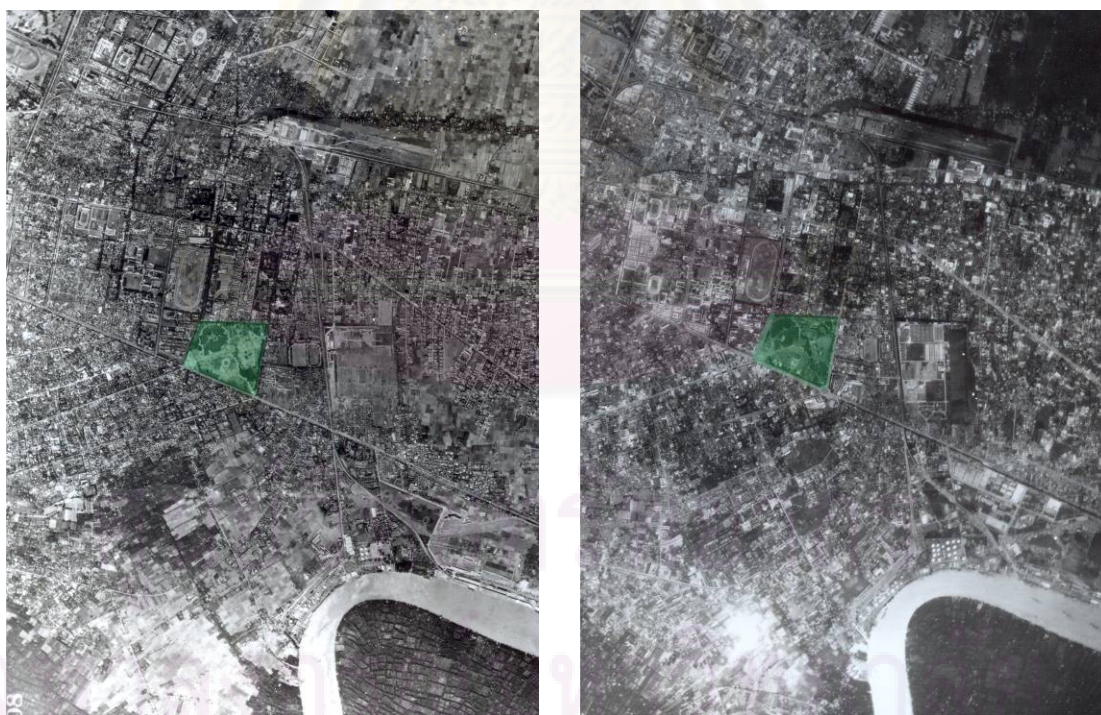
4.1.2 วิวัฒนาการของพื้นที่เมือง

เดิมในอดีตสวนลุมพินีตั้งอยู่ในเขตชั้นนอกของกรุงรัตนโกสินทร์ มีสภาพเป็นชนบท บริเวณโดยรอบเป็นทุ่งโล่งกว้างๆ ไม่มีสิ่งปลูกสร้างใดๆ เรียกว่า “ทุ่งศาลาแดง” และเมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานไว้ให้แก่ชาวพระนคร เมื่อ พ.ศ. 2468 เป็นต้นมา ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โดยรอบของสวนลุมพินี โดยมีการเจริญเติบโตและการขยายตัวของเมือง ประกอบด้วยปัจจัยหลายๆ ด้าน ประกอบด้วยอัตราการเจริญเติบโตของประชากร อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และได้มีการเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ที่ดินทำให้ได้มีการขยายตัวพื้นที่เมืองออกมาจากเขตชั้นในเดิม จนขยายมาครอบคลุมบริเวณสวนลุมพินีทำให้ถูกกลืนเป็นเนื้อเมืองในเขตชั้นในเป็นย่านใจกลางเมืองในปัจจุบัน (ภาพที่ 4.2, 4.3)

ภาพที่ 4.2 วิวัฒนาการของการพัฒนาเมือง
ที่มา : LITCHFIELD WHITING BROWN AND ASSOCIATES

ภาพที่ 4.3 ภาพถ่ายทางอากาศสวนลุมพินี เปรียบเทียบระหว่าง พ.ศ.2495 กับ พ.ศ.2530
ที่มา : ดัดแปลงมาจากภาพถ่ายทางอากาศ กรมแผนที่ทหาร

จากการขยายตัวของพื้นที่เมืองทำให้สวนลุมพินีกลายเป็นพื้นที่ชั้นในของกรุงเทพมหานคร ในปัจจุบันถูกรายล้อมไปด้วยพื้นที่ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การค้า ประกอบด้วย ย่านสีลม, ย่านสาทร, ย่านชอยหลังสวน, สวนลุมไนท์บาซ่าท์, โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จึงทำให้มีจำนวนประชากรเข้าใช้พื้นที่ในสูงและมีการติดต่อสื่อสารกันอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้สวนลุมพินีเป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญในย่านเศรษฐกิจใจกลางเมือง ได้ส่งผลให้เกิดความแออัดและสภาพแวดล้อมที่กระทบต่อความเป็นอยู่ที่ดี และคุณภาพชีวิตของคนในเมือง ซึ่งพื้นที่นันทนาการและสวนสาธารณะ เป็นสถานที่ที่ช่วยในการพักผ่อน และคลายเครียด รวมถึงเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมและความสวยงามของเมือง พร้อมกับการเป็นปอดของเมือง ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาเมืองด้านคุณภาพชีวิตอย่างชัดเจน การใช้ประโยชน์ของสวนสาธารณะดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้น นอกจากนี้ในปัจจุบันสวนลุมพินียังเป็นที่ให้ประโยชน์ในด้านต่างๆ นอกเหนือจากการออกกำลังกายและการพักผ่อน สวนสาธารณะยังให้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่เมือง เช่นการสร้างงานให้แก่กลุ่มแรงงาน การพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินรอบข้าง เป็นต้น

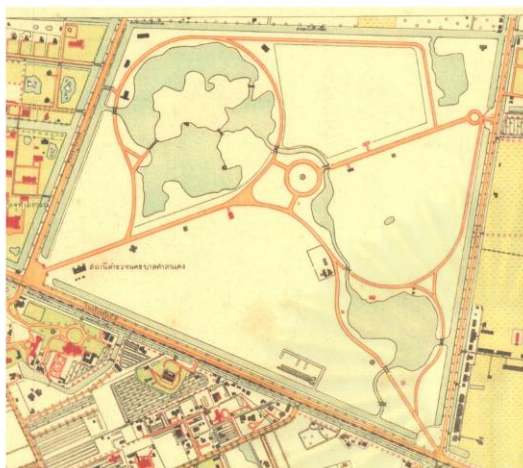

ภาพที่ 4.4 สวนลุมพินีตั้งอยู่ในใจกลางเมืองและย่านเศรษฐกิจที่สำคัญของกรุงเทพฯ

ที่มา : <http://www.asiaontour.com> (20 สิงหาคม 2551)

4.1.3 วิวัฒนาการภายในพื้นที่ศึกษา

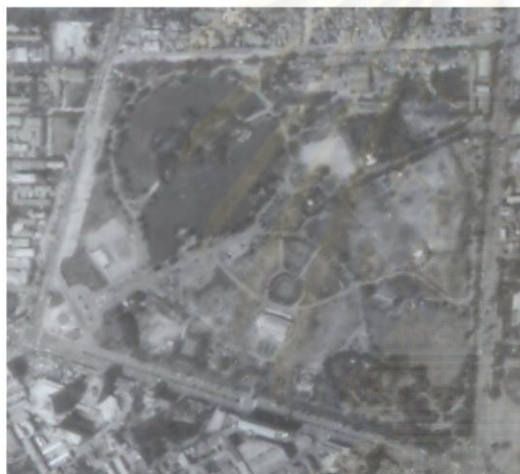
วิวัฒนาการภายในพื้นที่สวนลุมพินี นั้นได้มีการดำเนินการออกแบบและก่อสร้างภายในพื้นที่ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ กิจกรรมที่เกิดขึ้น และสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น อาคารสิ่งก่อสร้าง ทางสัญจรทางเดินภายในพื้นที่ เพื่อบริการแก่ประชาชน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นช่วงตามยุคสมัยต่างๆ ได้ดังนี้ (ภาพที่ 4.5)

พ.ศ. 2475

พ.ศ. 2495

พ.ศ. 2523

พ.ศ. 2538

ภาพที่ 4.5 วิวัฒนาการภายในพื้นที่สวนลุมพินี

ที่มา : ดัดแปลงมาจากแผนที่โบราณและภาพถ่ายทางอากาศ กรมแผนที่ทหาร

1) ช่วง พ.ศ.2468 – พ.ศ.2488 เป็นการเริ่มต้นในการดำเนินการก่อสร้างภายในพื้นที่สวนลุมพินี โดยส่วนมากเป็นการสร้างถนนและทางเดินเท้าสัญจรภายในพื้นที่และยังเป็นพื้นที่โล่งว่าง และขุดสระน้ำเข้ามาในพื้นที่โดยเชื่อมโยงกับระบบคลองใต้สิงโต ด้านนอกซึ่งในสมัยก่อนยังใช้ระบบคลองในการขนส่งอยู่ และมีการสร้างอาคารบริการ ส่วนมากเป็นอาคารชั่วคราว และนอกจากยังใช้เป็นที่ตั้งของสถานีตำรวจนครบาลศาลาแดง

2) ช่วง พ.ศ.2489 – พ.ศ.2509 เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ในการออกแบบทางเข้าหลัก ตัดทางเดินสัญจรมากขึ้นให้ครอบคลุมภายในพื้นที่มากขึ้น และเริ่มการปลูกต้นไม้ในพื้นที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งการสร้างอาคารลุมพินีสถาน

3) ช่วง พ.ศ.2510 – พ.ศ.2530 มีการก่อสร้างอาคารบริการต่างๆ มากขึ้นในพื้นที่ เช่น อาคารศูนย์เยาวชนสวนลุมพินี ห้องสมุดประชาชน อาคารบันเทิง ศูนย์ผู้สูงอายุ อาคารเรือนกระจก ศาลาการไฟฟ้าสามเสน ศูนย์ฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร เป็นต้น และมีการสร้าง

ลานจอดรถในพื้นที่บริเวณด้านหลังของพื้นที่ พร้อมกับต้นไม้ที่ปลูกไว้ในพื้นที่ร่มโตสูงและให้ร่มเงามากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการใช้พื้นที่สวนลุมพินีที่เป็นสถานที่ขององค์กรอื่นๆ เช่น โรงเรียนสวนลุมพินี สมาคมแบดมินตัน โรงไฟฟ้าย่อย สถานีวิทยุกระจายเสียงกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

4) ช่วง พ.ศ.2531 – ปัจจุบัน มีการก่อสร้างอาคารบริการต่างๆ เพิ่มขึ้น เช่น ศูนย์กีฬาในร่ม ศาลาไทยล้านนา ศาลาเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนพรรษา จุดออกกำลังกาย สนามเด็กเล่น เป็นต้น และเริ่มการให้บริการเช่าเรือจักรยานน้ำเพื่อบริการประชาชนที่เข้ามาใช้พื้นที่ และได้รับมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในพื้นที่ให้มีความสวยงามมากยิ่งขึ้นด้วยแปลงสวนดอกไม้ และการสร้างจัดนั่งพักผ่อน ม้านั่ง พร้อมทั้งปรับปรุงสภาพอาคารก่อนที่ทรุดโทรมให้มีการสมบูรณดั่งเดิม กับป้ายลักษณะสื่อความหมายต่างๆ เช่น แผนที่ในพื้นที่ ป้ายบอกทาง และในปัจจุบันได้มีการรื้อถอนศูนย์ฝึกอาชีพกรุงเทพมหานครออกจากพื้นที่

4.2 ลักษณะทางกายภาพโดยรวม

4.2.1 ข้อมูลเบื้องต้นของสวนลุมพินี

ที่ตั้ง : แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ขนาดพื้นที่: 360 ไร่ เวลาเปิดให้บริการ: 04.30 น. – 21.00 น.

4.2.2 ลักษณะการเข้าถึงพื้นที่

1) การเดินทางด้วยเท้า สามารถเดินทางมายังสวนลุมพินีได้อย่างสะดวก โดยใช้ทางม้าลายและสะพานลอยข้ามถนนซึ่งอยู่โดยรอบพื้นที่ทั้ง 4 ด้าน และมีประตูทางเข้าอยู่โดยรอบพื้นที่ ประกอบด้วยจำนวน 8 ประตู¹

2) รถโดยสารประจำทาง รถโดยสารประจำทางที่ผ่านสวนลุมพินี โดยมีป้ายจอดรถโดยสารประจำทางอยู่โดยรอบพื้นที่ทั้ง 4 ด้านของสวนลุมพินี ดังนี้

- ถนนพระราม 4 สาย 4 14 46 47 50 74 76 106 109 115

- ถนนวิทยุ สาย 13 17 62 76 106

- ถนนราชดำริ สาย 14 15 74 77 119

- ถนนสารสิน สาย 116

3) รถส่วนตัว ประกอบด้วยรถยนต์ส่วนตัว, รถจักรยานยนต์

(1)รถยนต์ส่วนตัว สวนลุมพินีมีพื้นที่บริการสำหรับรถยนต์ส่วนตัว โดยให้อนุญาตเข้ามาจอดได้ในพื้นที่จอดรถ โดยใช้ทางเข้า ประตูที่ 1 วิทยุ (ทางเข้าโรงเรียนสวนลุมพินี) ซึ่งเปิดให้เข้ามาในช่วงเวลา 4.30 – 10.00 กับ 15.00 – 21.00

¹ ดูในหัวข้อ 3.4.1 ประตูทางเข้า-ออก

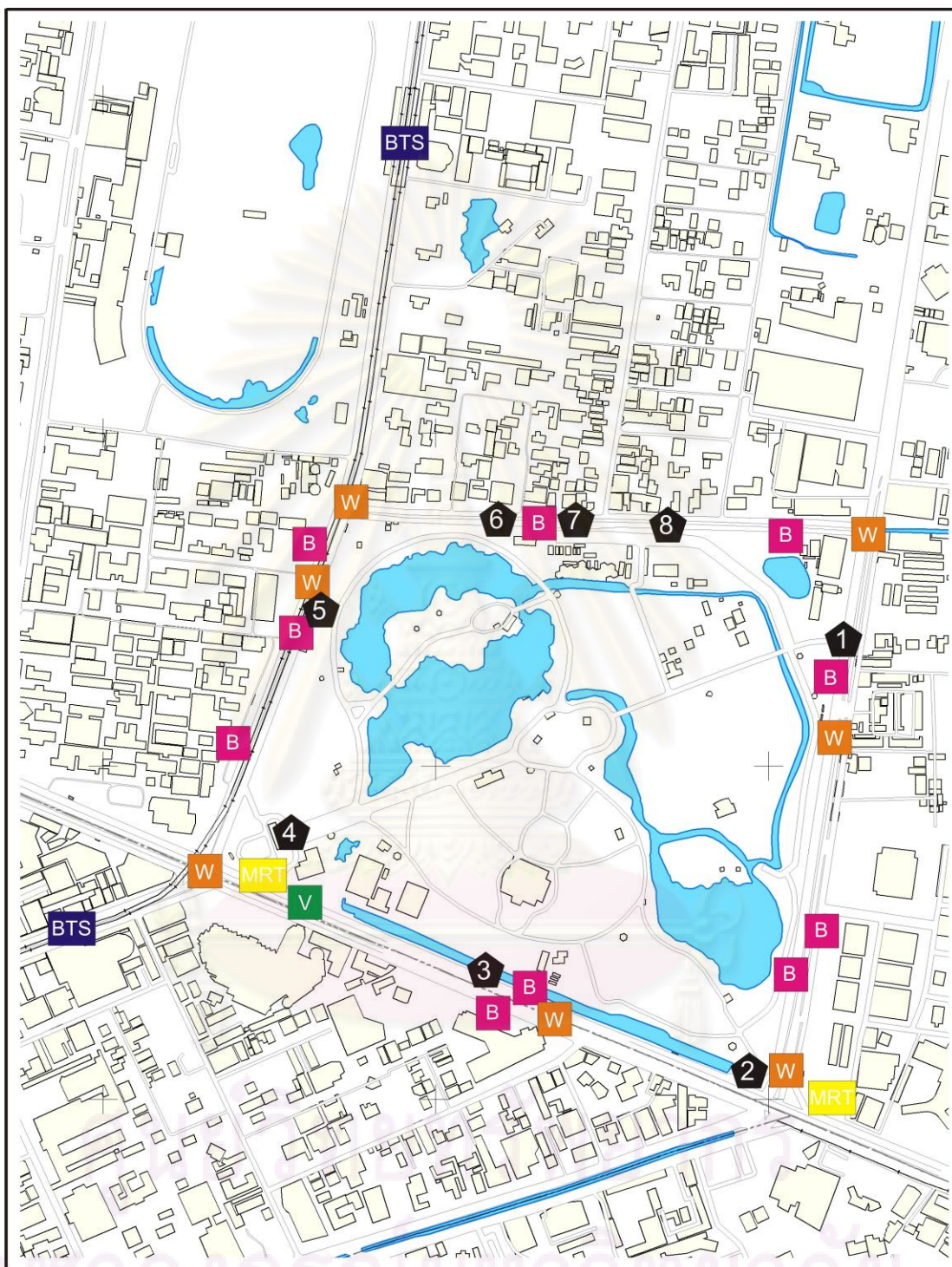
(2) รถยนต์จักรยานยนต์ สวมหมวกนิรภัยไม่มีพื้นที่บริการสำหรับการจอดรถจักรยานยนต์ แต่โดยส่วนใหญ่ สามารถจอดรถบริเวณด้านหน้าประตู 4 พระรูปและบริเวณประตู 1 วิฑู

4) รถไฟลอยฟ้า (BTS) โดยสามารถใช้สถานีศาลาแดง กับสถานีราชดำริ ในการเดินทาง และใช้วิธีการเดินเท้าเข้ามายังในพื้นที่สวนลุมพินี

5) รถไฟใต้ดิน (MRT) โดยสามารถใช้สถานีสีลม กับสถานีลุมพินีในการเดินทาง และใช้วิธีการเดินเท้าเข้ามายังในพื้นที่สวนลุมพินี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

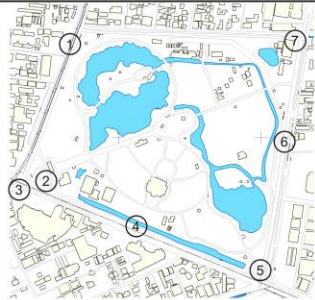
แผนที่ 4.1 รูปแบบการเข้าถึงสวนลุมพินี

สัญลักษณ์		ที่มา	โปรแกรม Mapinfo
	ทางม้าลาย / สะพานลอย		คิวดตุ้
	ป้ายรถประจำทาง		ประตูทางเข้า-ออก
	สถานีรถไฟลอยฟ้า		
	สถานีรถไฟใต้ดิน		
		<p>มาตราส่วน 1:10000</p> <p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	

ภาพที่ 4.6 รูปแบบการเข้าถึงสวนลุมพินี

KEY PLAN

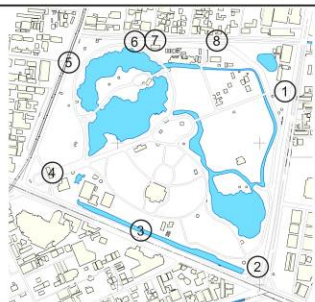

- ① ทางมาลัยข้ามถนน ถนนราชดำริ
- ② ทางเข้า-ออก รถไฟฟ้าใต้ดินสถานีสีลม
- ③ ทางเชื่อมเดินต่อรถไฟลอยฟ้า (SKY WALK)
- ④ ป้ายรถประจำทาง ถนนพระราม4
- ⑤ ทางเข้า บริเวณแวกวิทยู
- ⑥ ป้ายรถประจำทาง ถนนวิทยู
- ⑦ สะพานลอยข้ามถนน บริเวณแวกสารสิน

ภาพที่ 4.7 ประตูทางเข้าพื้นที่สวนลุมพินี

KEY PLAN

- ① ประตูวิฑู โรงเรียนสวนลุมพินี
- ② ประตูหอนาฬิกา แยกวิฑู
- ③ ประตูพระราม4 ถนนพระราม4
- ④ ประตูพระรุปา รัชกาลที่6
- ⑤ ประตูราชดำริ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
- ⑥ ประตูสารสิน
- ⑦ ประตูลานจอดรถถนนสารสิน
- ⑧ ประตูเพาะซ่า

4.2.3 ลักษณะโดยรอบของพื้นที่

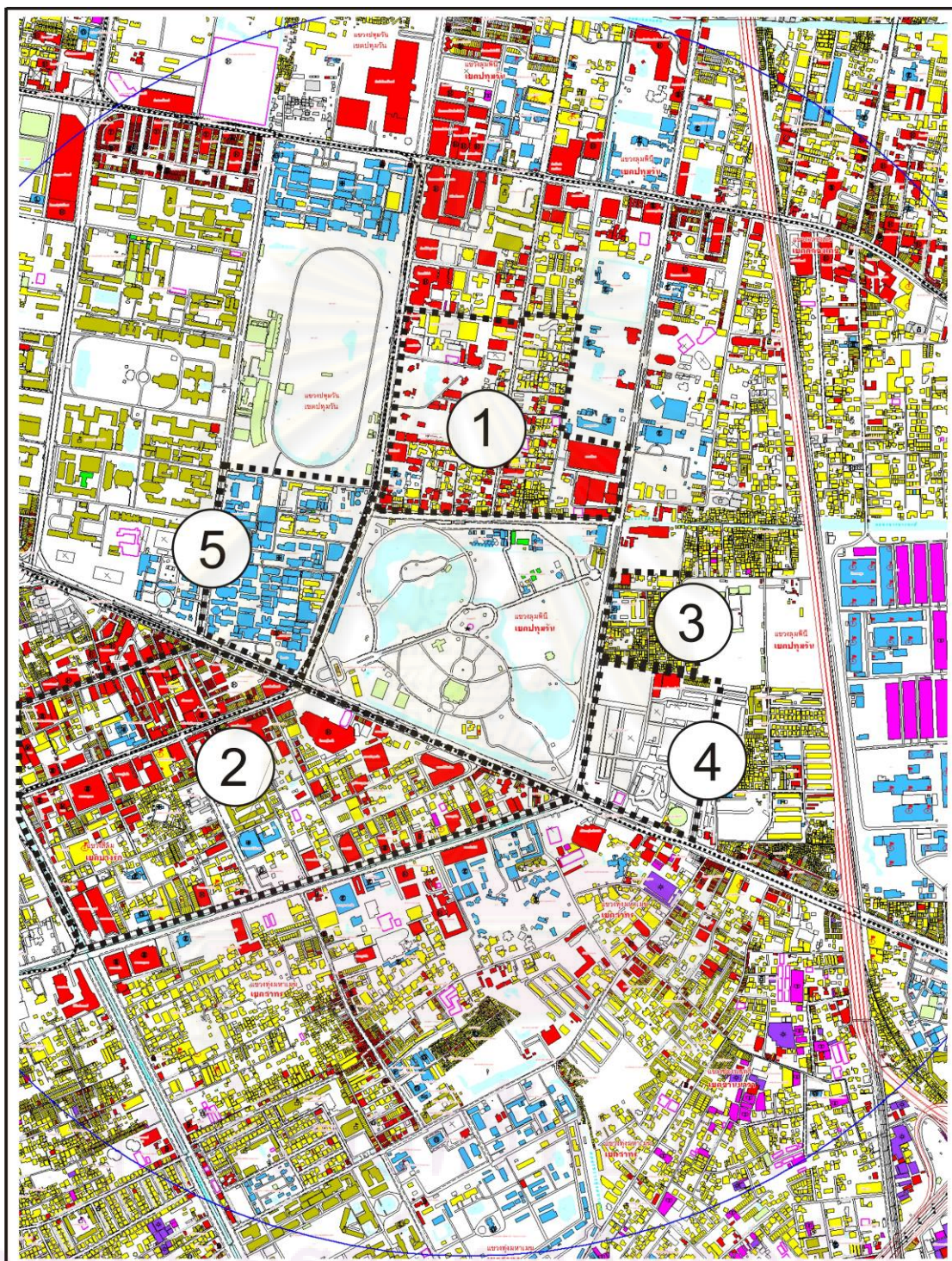
ลักษณะโดยรอบของสวนลุมพินี ประกอบด้วยพื้นที่ในลักษณะเป็นย่านต่างๆ แตกต่างกันไป ซึ่งเป็นปัจจัยทางตรงและทางอ้อมที่ส่งผลต่อการเข้ามาใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี ซึ่งสามารถแบ่งย่านต่างๆ ตามทิศของพื้นที่สวนลุมพินีดังนี้ (แผนที่ 4.2)

1) ทิศเหนือ ย่านหลังสวน มีรูปแบบการใช้อาคารเป็นที่พักอาศัย และอาคารพาณิชย์ สลับกันอยู่ในพื้นที่ ซึ่งที่พักอาศัยส่วนมากจะอยู่ระหว่างซอยหลังสวน และซอยต้นสน และอาคารพาณิชย์ส่วนมากจะติดกับถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนราชดำริ ถนนสารสิน ถนนวิทญู

2) ทิศใต้ ย่านสีลมและย่านสาทร มีรูปแบบการใช้อาคารเป็นอาคารพาณิชย์สูงเป็นส่วนใหญ่ และมีอาคารที่พักอาศัยแทรกอยู่ในพื้นที่ ซึ่งอาคารพาณิชย์ส่วนมากจะติดกับถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนพระรามที่ 4 ถนนสีลม ถนนสาทรเหนือ ถนนสาทรใต้

3) ทิศตะวันออก ย่านซอยสนามคลีโปโล และสวนลุมไนท์บาซาร์ โดยที่ย่านซอยสนามคลีโปโล มีรูปแบบการใช้อาคารเป็นที่พักอาศัยเป็นส่วนใหญ่ ส่วนสวนลุมไนท์บาซาร์เป็นพื้นที่ทางพาณิชย์ โดยมีกิจกรรมในช่วงเย็นถึงช่วงกลางคืน ประกอบด้วยร้านค้า ร้านอาหารเป็นส่วนใหญ่ และนอกจากนี้ยังเป็นตั้งของสถานีตำรวจนครบาลลุมพินี

4) ทิศตะวันตก ย่านโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เป็นสาธารณูปการเพื่อให้บริการแก่ประชาชนเป็นหลัก

แผนที่ 4.2 การใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบสวนลุมพินี

สัญลักษณ์	① ย่านชอยหลังสวน	ที่อยู่อาศัย	ที่มา	สำนักผังเมืองกรุงเทพมหานคร
	② ย่านสีลม สาทร	พาณิชยกรรม	มาตราส่วน	1:20000
	③ ย่านชอยสนามคลีโปโล	อุตสาหกรรม	กิโลเมตร	
	④ สวนลุมไนท์บาซาร์	สถาบันราชการ		
	⑤ ย่านโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์	สถาบันการศึกษา		
		พื้นที่นันทนาการ		
		ศาสนสถาน		
		ไม่ระบุประเภท		

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 4.8 การใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบสวนลุมพินี

KEY PLAN

- ① ย่านที่อาศัยชอยโปโลฯ
- ② สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี
- ③ สวนลุมไนท์บาซาร์
- ④ ย่านพาณิชย์ยกรรมอาคารสูง ถ.พระรามที่ 4
- ⑤ ย่านพาณิชย์ยกรรมอาคารสูง ถ.สีลม
- ⑥ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
- ⑦ ย่านชอยหลังสวน
- ⑧ ย่านชอยต้นสน

4.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่

4.3.1 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ลักษณะทางเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษานั้นจะสามารถแบ่งออกได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ลักษณะเศรษฐกิจทางตรงโดยจะเป็นการค้าขายซึ่งประกอบด้วยการค้าขายภายในบริเวณศูนย์อาหารลุมพินี กับซุ้มขายอาหารและเครื่องดื่ม เป็นในรูปแบบการบริการแก่ประชาชนที่เข้ามาพื้นที่ เพื่อซื้อสินค้ามาบริโภคภายในพื้นที่ กับบริการซึ่งเป็นการบริการในการให้เช่าเรือจักรยานน้ำ และเรือพายเพื่อทำกิจกรรมปั่นเรือจักรยานและพายเรือในสระน้ำ ทำให้เกิดการจ้างงานเพื่อมารองรับบริการในบริการต่างๆในพื้นที่ และลักษณะเศรษฐกิจทางอ้อมได้แก่การบริการให้เช่าพื้นที่ในการทำกิจกรรมพิเศษในโอกาส เช่น การจัดงานแสดงของภาคเอกชน การถ่ายภาพยนตร์โฆษณา เป็นต้น จากสภาพดังกล่าวทำให้พื้นที่ภายในสวนลุมพินีมีรูปแบบทางเศรษฐกิจต่างๆ

ภาพที่ 4.9 ลักษณะทางเศรษฐกิจภายในพื้นที่สวนลุมพินี

ที่มา : ผู้วิจัย ธันวาคม 2551

4.3.2 ลักษณะทางสังคม

ลักษณะทางสังคมภายในพื้นที่ศึกษานั้น เนื่องด้วยพื้นที่สวนลุมพินีมีลักษณะเป็นพื้นที่สาธารณะของเมือง เป็นพื้นที่ที่สามารถเข้ามาใช้ได้ทุกกลุ่มบุคคล เป็นสถานที่เป็นศูนย์รวมทางสังคมของกรุงเทพมหานคร ที่มีขนาดของพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งทุกชนชั้นภายในสังคมคนกรุงเทพมหานคร ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มผู้มีรายได้สูง กลุ่มผู้มีรายได้ปานกลาง กลุ่มผู้มีรายได้น้อย จะเข้ามาใช้พื้นที่ที่มีความแตกต่างกันออกไป เช่น กลุ่มผู้มีรายได้สูง ใช้พื้นที่เพื่อการออกกำลังกาย พบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน กลุ่มผู้มีรายได้ปานกลาง ใช้พื้นที่เพื่อการออกกำลังกายพักผ่อน และผ่อนคลายความตึงเครียดจากการทำงาน กลุ่มผู้มีรายได้น้อย ใช้พื้นที่เพื่อการออกกำลังกายพักผ่อน และพื้นที่เพื่อประกอบอาชีพต่างๆ เช่น การจ้างงานเพื่อการทำงานในสวนลุมพินีเป็นพนักงานต่างๆ เพื่อบริการการขายอาหาร เพื่อบริการใช้กับประชาชนอยู่ภายในพื้นที่ของสวนลุมพินี จึงทำให้ภายในพื้นที่เป็นรูปแบบสังคมเมืองมากยิ่งขึ้น ถือว่าเป็นวิถีชีวิตที่มีชีวิตชีวาและความคึกคักภายในพื้นที่

ภาพที่ 4.10 ลักษณะทางสังคมภายในพื้นที่สวนลุมพินี

ที่มา : ผู้วิจัย ธันวาคม 2551

4.4 ลักษณะทางกายภาพพื้นที่ภายในสวนลุมพินี

จากการแบ่งพื้นที่ในการศึกษาในบทที่ 3 ผู้วิจัยได้แบ่งพื้นที่ภายในสวนลุมพินีเป็น 5 บริเวณด้วยกัน เพื่อต้องการวิเคราะห์ รูปแบบในการใช้พื้นที่ ตามรายละเอียดการแบ่งพื้นที่สวนลุมพินี² โดยสามารถแจกแจงองค์ประกอบบริเวณพื้นที่ย่อยต่างๆ ได้ดังนี้

4.4.1 บริเวณที่ 1 เขตบริการและเขตนันทนาการแบบใช้พลกะกำลัง

เป็นบริเวณที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ยาวขนานไปกับบริเวณส่วนหน้าทางด้านทิศใต้ของสวนลุมพินี ติดกับถนนพระรามที่ 4 โดยสามารถเดินทางเข้าสู่พื้นที่ได้ใกล้ที่สุดโดยใช้ ประตู 2 หอนาฬิกา, ประตู 3 พระราม 4, และประตูที่ 4 พระรูปฯ โดยบริเวณที่ 1 สามารถแบ่งพื้นที่ส่วนย่อยหลักๆ ออกเป็นดังนี้ (ภาพที่ 4.11)

- 1) ลานหลังพระบรมรูปรัชกาลที่ 6 มีลักษณะเป็นลานโล่ง พื้นที่โดยรวมประมาณ 2,450 ตร.ม.
- 2) สวนธรรมชาติ ลักษณะเป็นลานที่มีม้านั่งพักผ่อน และศาลานั่งพักผ่อน 1 หลัง พื้นที่โดยรวมประมาณ 600 ตร.ม.
- 3) อาคารฝึกซ้อมกีฬาศูนย์เยาวชน (อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร) เป็นอาคารยิมเนเซียม ใช้ในการฝึกซ้อมกับการแข่งกีฬาและภายนอกประกอบด้วยสนามชกกระถ่อ 1 สนาม, สนามตระวง 1 สนาม, สนามวอลเลย์บอล 1 สนาม พื้นที่โดยรวมประมาณ 2,800 ตร.ม.

² ดูในหัวข้อ 3.4.4 การแบ่งพื้นที่สวนลุมพินี

4) อาคารศูนย์เยาวชนชนลุ่มพินี (อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร) เป็นอาคารยิมเนเซียม ใช้ในการฝึกซ้อมกับการแข่งกีฬา ในร่ม พื้นที่โดยรวมประมาณ 1,575 ตร.ม.

5) สระว่ายน้ำศูนย์เยาวชนชนลุ่มพินี (อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร) เป็นอาคารที่ประกอบด้วยสระว่ายระยะสั้นขนาดมาตรฐาน พื้นที่โดยรวมประมาณ 875 ตร.ม.

6) สนามเทนนิสเฉลิมพระเกียรติ กรุงเทพ 1 (อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร) จำนวน 2 สนาม พื้นที่โดยรวมประมาณ 1,400 ตร.ม.

7) ศูนย์อาหารลุ่มพินี ประกอบด้วยร้านค้าสำหรับขายอาหารเพื่อให้บริการแก่ประชาชนจำนวน 16 ร้านค้า และมีศาลาขายเครื่องดื่มจำนวน 2 หลังกับศาลาพักผ่อนจำนวน 2 หลัง เปิดให้บริการตั้งแต่เวลา 04.30 – 10.00 น. พื้นที่โดยรวมประมาณ 1,050 ตร.ม.

8) สนามเด็กเล่น ประกอบด้วยเครื่องเล่นสำหรับเด็กสำหรับเด็ก พื้นที่โดยรวมประมาณ 625 ตร.ม.

9) สวนสุขภาพ เป็นสวนสุขภาพที่มีสถานีออกกำลังกายเป็นจุดและมีเส้นทางวิ่งออกกำลังกายขนาดเล็กโดยรอบพื้นที่สวนสุขภาพ พื้นที่โดยรวมประมาณ 8,000 ตร.ม.

10) บริเวณเครื่องออกกำลังกาย เป็นจุดที่มีเครื่องเล่นและอุปกรณ์เพื่อออกกำลังกาย พื้นที่โดยรวมประมาณ 525 ตร.ม.

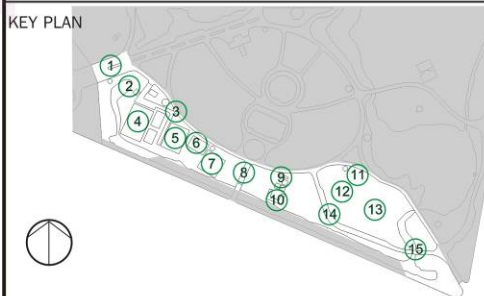
นอกจากนี้ในบริเวณที่ 1 ยังมีป้อมยามรักษาการณ์จำนวน 2 จุด และมีห้องน้ำจำนวน 5 หลัง เพื่อให้บริการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 4.11 ลักษณะทางกายภาพบริเวณที่ 1

KEY PLAN

①	ลานทางเข้าทางประตู 4 ท้องพระรูปฯ	⑪	จุดเครื่องออกกำลังกาย
②	สวนธรรมชาติ	⑫	สนามเด็กเล่น
③	ทางวิ่งออกกำลังกายหลัก	⑬	สวนสุขภาพ
④	อาคารฝึกซ้อมกีฬา ศูนย์เยาวชนสวนลุมพินี	⑭	ทางวิ่งออกกำลังกายหลัก
⑤	อาคารศูนย์กีฬาในร่ม ศูนย์เยาวชนสวนลุมพินี	⑮	ทางวิ่งออกกำลังกายหลัก
⑥	สระว่ายน้ำ ศูนย์เยาวชนสวนลุมพินี		
⑦	สนามเทนนิสเฉลิมพระเกียรติ กรุงเทพ 1		
⑧	ทางเดินบริเวณทางเข้าประตู 3 พระราม		
⑨	ชุมชนเครื่องดื่มน้ำ ศูนย์อาหารสวนลุมพินี		
⑩	ชุมชนอาหาร ศูนย์อาหารสวนลุมพินี		

4.4.2 บริเวณที่ 2 เขตนันทนาการแบบสงบเงียบและแบบใช้พลุก่าลัง

เป็นบริเวณที่อยู่ตรงกลางพื้นที่ของสวนลุมพินี โดยสามารถเดินทางเข้าสู่พื้นที่ได้จากทุกๆ ประตูทางเข้าของสวนลุมพินี โดยบริเวณที่ 2 สามารถแบ่งพื้นที่ส่วนย่อยหลักๆ ออกเป็นดังนี้ (ภาพที่ 4.12)

1) อาคารลุมพินีสถาน (อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร) เป็นอาคารเอนกประสงค์ในร่มใช้สำหรับการจัดกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่างๆ ภายในอาคาร พื้นที่โดยรวมประมาณ 3,900 ตร.ม.

2) ศาลาการไฟฟ้าสามเสน เป็นศาลาทรงไทยเปิดโล่ง พื้นที่โดยรวมประมาณ 128 ตร.ม.

3) ห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี (อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร) เป็นอาคารทรงไทยประยุกต์เป็นห้องสมุดเพื่อบริการประชาชน พื้นที่โดยรวมประมาณ 664 ตร.ม.

4) บริเวณเครื่องออกกำลังกาย เป็นจุดที่มีเครื่องเล่นและอุปกรณ์เพื่อออกกำลังกาย พื้นที่โดยรวมประมาณ 400 ตร.ม.

5) ทางเข้าหลัก เป็นทางเดินที่ต่อเนื่องจากส่วนลานทางเข้าหลัก (บริเวณที่ 1) เป็นที่พื้นที่มีกิจกรรมที่เกิดขึ้น พื้นที่โดยรวมประมาณ 4,800 ตร.ม.

6) สนามหญ้าโดยรอบอาคารลุมพินีสถาน

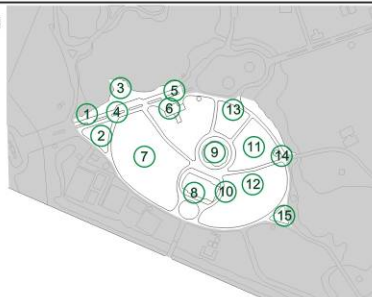
นอกจากนี้ในบริเวณที่ 2 ยังมีป้อมยามรักษาการณ์จำนวน 2 จุด และมีห้องน้ำจำนวน 1 หลัง เพื่อให้บริการ

ภาพที่ 4.12 ลักษณะทางกายภาพบริเวณที่ 2

KEY PLAN

① จุดชมวิวร่างกาย	⑪ ลานสนามหญ้า
② สวนหย่อม	⑫ ลานสนามหญ้า
③ จุดมานั่งพักผ่อนเอนกประสงค์	⑬ ลานสนามหญ้า
④ ลานทางเข้าหลักสวนลุมพินี	⑭ ศาลาการไฟฟ้าสามเสน
⑤ ลานทางเข้าหลักสวนลุมพินี	⑮ จุดมานั่งพักผ่อน
⑥ ห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี	
⑦ ลานสนามหญ้า	
⑧ อาคารลุมพินีสถาน	
⑨ สระบัว	
⑩ จุดออกกำลังกาย	

4.4.3 บริเวณที่ 3 เขตันทนาการแบบสงบเงียบ

เป็นบริเวณที่อยู่ทางด้านทิศตะวันตกของพื้นที่สวนลุมพินี ติดกับถนนราชดำริ โดยสามารถเดินทางเข้าสู่พื้นที่ได้ใกล้ที่สุดโดยใช้ ประตู 5 ราชดำริ, ประตู 6 สารสิน โดยบริเวณที่ 3 สามารถแบ่งพื้นที่ส่วนย่อยหลัก ๆ ออกเป็นดังนี้ (ภาพที่ 4.13)

1) เกาะลอย เป็นพื้นที่เป็นเกาะอยู่กลางสระน้ำ โดยมีสะพานเข้าถึงเกาะ 2 จุด โดยพื้นที่เกาะลอยมีลักษณะเป็น จุดที่ม้านั่งพักผ่อน พื้นที่สนามหญ้า ทางวิ่ง-เดินออกกำลังกาย พื้นที่โดยรวมประมาณ

2) อาคารเรือนกระจก เป็นอาคารชั้นเดียว พื้นที่โดยรวมประมาณ 374 ตร.ม.

3) ศาลาไทยลานนา เป็นศาลาทรงไทยลานนา จำนวน 2 หลัง พื้นที่โดยรวมประมาณ 120 ตร.ม.

4) บริเวณเครื่องออกกำลังกาย เป็นจุดที่มีเครื่องเล่นและอุปกรณ์เพื่อออกกำลังกาย พื้นที่โดยรวมประมาณ 225 ตร.ม.

5) จุดวอร่างกาย เป็นจุดที่มีอุปกรณ์เพื่อการวอร่างกายยืดกล้ามเนื้อเพื่อการออกกำลังกาย พื้นที่โดยรวมประมาณ 100 ตร.ม.

6) ศาลาบริการเช่าเรือจักรยานน้ำ เป็นศาลาเพื่อบริการให้ประชาชนเช่าเรือจักรยานน้ำ และเรือพายเพื่อทำกิจกรรมปั่นเรือจักรยานและพายเรือในสระน้ำ

7) สนามหญ้าโดยรอบพื้นที่บริเวณที่ 3

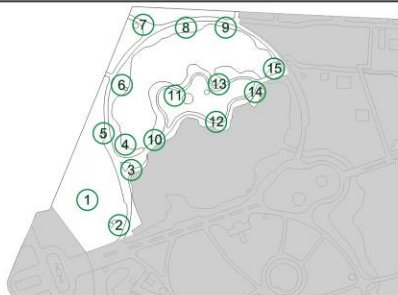
8) สระน้ำโดยรอบพื้นที่บริเวณที่ 3

นอกจากนี้ในบริเวณที่ 3 ยังมีป้อมยามรักษาการณ์จำนวน 3 จุด และมีห้องน้ำจำนวน 3 หลัง เพื่อให้บริการ

ภาพที่ 4.13 ลักษณะทางกายภาพบริเวณที่ 3

KEY PLAN

① ลานสนามหญ้า	⑪ ศาลาพักผ่อน
② ศาลาไทยสำนทาน	⑫ ทางสัญจรรอง
③ ทางวิ่งออกกำลังกายหลัก	⑬ ทางสัญจรรอง
④ จุดมานั่งพักผ่อน	⑭ อาคารเรือนกระจก
⑤ จุดออกกำลังกาย	⑮ สะพานทางเข้าเกาะกลาง
⑥ จุดบริการบ่อน้ำกรายน้ำ	
⑦ ทางวิ่งออกกำลังกายหลัก	
⑧ จุดมานั่งพักผ่อน	
⑨ สนามหญ้าริมสระน้ำ	
⑩ สะพานทางเข้าเกาะกลาง	

4.4.4 บริเวณที่ 4 เขตนันทนาการแบบใช้พละกำลัง

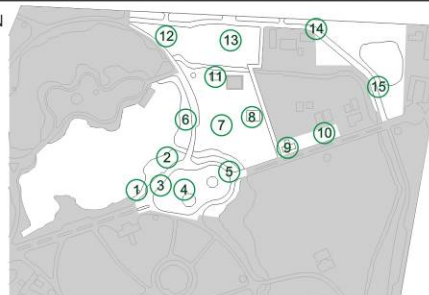
เป็นบริเวณที่อยู่ทางด้านทิศเหนือและตรงกลางบางส่วนของพื้นที่สวนลุมพินี ติดกับถนนสารสิน โดยสามารถเดินทางเข้าสู่พื้นที่ได้ใกล้ที่สุดโดยใช้ ประตู 7 จอดรถ, ประตู 8 เพาะชำ, ประตู 1 วิทย์ โดยบริเวณที่ 4 สามารถแบ่งพื้นที่ส่วนย่อยหลักๆออกเป็นดังนี้ (ภาพที่ 4.14)

- 1) สวนปาล์ม ปลูกล้อมรอบด้วยทางสัญจร พื้นที่โดยรวมประมาณ 7,850 ตร.ม.
  - 2) ศาลาเปลี่ยมแหลมเป็นศาลาเปิดโล่ง 2 หลังพื้นที่โดยรวมประมาณ 360 ตร.ม.
  - 3) ศูนย์ผู้สูงอายุ (อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร) เป็นอาคารชั้นเดียว พื้นที่โดยรวมประมาณ 500 ตร.ม.
  - 4) ลานตะวันยิ้ม เป็นสนามเด็กเล่นที่มีประกอบด้วยเครื่องเล่นสำหรับเด็ก ขนาดมาตรฐาน(มีขนาดใหญ่กว่าสนามเด็กเล่นในบริเวณที่ 1) พื้นที่โดยรวมประมาณ 750 ตร.ม.
  - 5) ลานเอนกประสงค์บริเวณที่ 4 พื้นที่โดยรวมประมาณ 400 ตร.ม.
  - 6) ศาลาเยาวชน เป็นศาลาเปิดโล่ง 1 หลัง พื้นที่โดยรวมประมาณ 180 ตร.ม.
  - 7) สนามบาสเก็ตบอล เป็นสนามบาสเก็ตบอลขนาดมาตรฐานจำนวน 1 สนาม พื้นที่โดยรวมประมาณ 510 ตร.ม.
  - 8) สนามตระกร้อ เป็นสนามตระกร้อขนาดมาตรฐาน จำนวน 1 สนาม พื้นที่โดยรวมประมาณ 27 ตร.ม.
  - 9) ศาลาบริการเช่าเรือจักรยานน้ำ เป็นศาลาเพื่อบริการให้ประชาชนเช่าเรือจักรยานน้ำ และเรือพายเพื่อทำกิจกรรมปั่นเรือจักรยานและพายเรือในสระน้ำ พื้นที่โดยรวมประมาณ
  - 10) ลานจอดรถ ใช้เป็นที่จอดรถเพื่อบริการประชาชนที่เข้ามาใช้บริการสวนลุมพินี พื้นที่โดยรวมประมาณ 11,400 ตร.ม.
  - 11) สนามหญ้าโดยรอบพื้นที่บริเวณที่ 4 พื้นที่โดยรวมประมาณ
  - 12) สระน้ำโดยรอบพื้นที่บริเวณที่ 4 พื้นที่โดยรวมประมาณ
- นอกจากนี้ในบริเวณที่ 4 ยังมีป้อมยามรักษาการณ์จำนวน 1 จุด และมีห้องน้ำจำนวน 1 หลัง เพื่อให้บริการ

ภาพที่ 4.14 ลักษณะทางกายภาพบริเวณที่ 4

KEY PLAN

① จุดบริการปั่นจักรยานน้ำ	⑪ สนามเชกั๊กครก้อ
② ศาลาเเววชน	⑫ พระพุทธรูป
③ ทางสัญจรรอบสวนป่าล้ม	⑬ ลานสนามหญ้า(ศูนย์ฝึกอาชีพเก่า)
④ ศาลาแปดเหลี่ยม,สวนป่าล้ม	⑭ ลานจอดรถ
⑤ ทางสัญจรรอบสวนป่าล้ม	⑮ ลานจอดรถ
⑥ สนามหญ้าริมสระน้ำ	
⑦ ลานตะวันยิ้ม	
⑧ สนามบาสเกตบอล	
⑨ อาคารผู้สูงอายุ	
⑩ ลานสนามหญ้า	

4.4.5 บริเวณที่ 5 เขตนันทนาการแบบสงบเงียบ

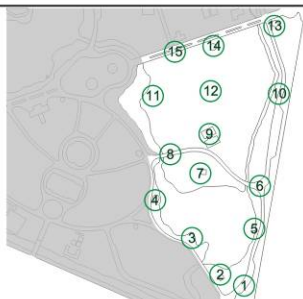
เป็นบริเวณที่อยู่ทางด้านทิศตะวันออกของพื้นที่สวนลุมพินี ติดกับถนนวิฑู โดยสามารถเดินทางเข้าสู่พื้นที่ได้ใกล้ที่สุดโดยใช้ ประตู 1 วิฑู, ประตู 2 หอนาฬิกา โดยบริเวณที่ 5 สามารถแบ่งพื้นที่ส่วนย่อยหลักๆออกเป็นดังนี้ (ภาพที่ 4.15)

- 1) สนามหญ้าหอนาฬิกา ที่หอนาฬิกาที่ดำรงการก่อสร้างในสมัยรัชกาลที่ 6 พื้นที่โดยรวมประมาณ 1,250 ตร.ม.
  - 2) อาคารบันเทิง เป็นอาคารเวทีแสดงกลางแจ้งและลานเอนกประสงค์ พื้นที่โดยรวมประมาณ 600 ตร.ม.
  - 3) ศาลาเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนพรรษา ลักษณะเป็นศาลาในรูปแบบ เก๋งจีน พื้นที่โดยรวมประมาณ 28 ตร.ม.
  - 4) ศาลามิตรภาพไทยจีน ลักษณะเป็นศาลาหินอ่อน พื้นที่โดยรวมประมาณ 8 ตร.ม.
  - 5) ศูนย์สร้างโอกาสเด็ก เป็นอาคารชั้นเดียว พื้นที่โดยรวมประมาณ 8 ตร.ม.
  - 6) ลานเอนกประสงค์บริเวณที่ 5 พื้นที่โดยรวมประมาณ 225 ตร.ม.
  - 7) จุดวอมร่างกาย เป็นจุดที่มีอุปกรณ์เพื่อการวอมร่างกายยืดกล้ามเนื้อ พื้นที่โดยรวมประมาณ 150 ตร.ม.
  - 8) ศาลาบริการเช่าเรือจักรยานน้ำ เป็นศาลาเพื่อบริการให้ประชาชนเช่าเรือจักรยานน้ำ และเรือพายเพื่อทำกิจกรรมปั่นเรือจักรยานและพายเรือในสระน้ำ พื้นที่โดยรวมประมาณ
  - 9) สนามหญ้าโดยรอบพื้นที่บริเวณที่ 5 พื้นที่โดยรวมประมาณ
  - 10) สระน้ำโดยรอบพื้นที่บริเวณที่ 5 พื้นที่โดยรวมประมาณ
- นอกจากนี้ในบริเวณที่ 5 ยังมีป้อมยามรักษาการณ์จำนวน 1 จุด และมีห้องน้ำจำนวน 1 หลัง เพื่อให้บริการ

ภาพที่ 4.15 ลักษณะทางกายภาพบริเวณที่ 5

KEY PLAN

① ทางวิ่งออกกำลังกายหลัก	⑪ สนามหญ้าริมสระน้ำ
② หอนาฬิกา	⑫ ลานสนามหญ้า
③ สนามหญ้าริมสระน้ำ	⑬ จุดชมวิวร่างกาย
④ ศาลาเฉลิมพระเกียรติฯ	⑭ ศูนย์สร้างโอกาสเด็ก
⑤ จุดบริการปั่นจักรยานน้ำ	⑮ ลานทางเข้าหลัก
⑥ ทางสัญจรรอง	
⑦ ศาลามิตรภาพ ไทย-จีน	
⑧ ทางสัญจรรอง	
⑨ อาคารบัณฑิต	
⑩ ทางวิ่งออกกำลังกายหลัก	

บทที่ 5

พฤติกรรมการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี

จากการแจกแบบสอบถามผู้ที่ใช้สวนลุมพินีจำนวน 390 ชุด โดยแบ่งข้อมูลออกเป็นกลุ่มอาชีพต่างๆ เพื่อแสดงกลุ่มประชากรตัวอย่าง ซึ่งได้นำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลมาประกอบการพิจารณาให้ทราบถึงประเด็นต่างๆ ที่สำคัญ โดยนำมาสู่การสรุปผลของการศึกษา และนอกจากนี้มีการเก็บข้อมูลการสำรวจพื้นที่ด้วยการสังเกตการณ์ เพื่อทราบถึงสภาพการใช้พื้นที่ปัจจุบันต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่สวนลุมพินี โดยสามารถแบ่งรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นส่วนต่างๆ ได้ดังนี้

- 5.1 ข้อมูลส่วนบุคคลผู้ที่ใช้สวนลุมพินี
- 5.2 ข้อมูลการเดินทางผู้ที่ใช้สวนลุมพินี
- 5.3 ข้อมูลความถี่ในการใช้ผู้ที่ใช้สวนลุมพินี
- 5.4 ข้อมูลการใช้บริการภายในสวนลุมพินี
- 5.5 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลส่วนบุคคลผู้ที่ใช้สวนลุมพินี

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล

1) ที่พักอาศัยปัจจุบัน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ที่พักอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 92.7 และพักอาศัยอยู่ต่างจังหวัด ร้อยละ 7.4 โดยสามารถแบ่งรายละเอียดที่พักอาศัยที่อยู่ในเขตของกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดตามรัศมีการให้บริการของสวนลุมพินีในหัวข้อที่ 5.1.3

2) เพศ ผู้ตอบแบบสอบถาม มีสัดส่วนของเพศหญิง ร้อยละ 50.8 และเพศชาย ร้อยละ 49.2

3) ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถาม มีสัดส่วนระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 44.9 ระดับอาชีวศึกษา/อนุปริญญา ร้อยละ 21.3 ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 10.2

4) รายได้ ผู้ตอบแบบสอบถาม มีสัดส่วนของรายได้อยู่ระหว่าง 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 33.3 มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 22.3 มีรายได้อยู่ระหว่าง 15,001-15,000 บาท ร้อยละ 14.4

ตารางที่ 5.1 แสดงร้อยละผลข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล

1.เพศ	จำนวน	ร้อยละ
-ชาย	192	49.2
-หญิง	198	50.8
รวม	390	100
2.การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
-ไม่มีวุฒิมัธยมศึกษา	23	5.9
-ระดับประถมศึกษา	30	7.7
-ระดับมัธยมศึกษา	42	10.8
-ระดับอาชีวศึกษา/อนุปริญญา	83	21.3
-ระดับปริญญาตรี	175	44.9
-ระดับปริญญาโท	29	7.4
-ระดับปริญญาเอก	8	2.1
รวม	390	100
3.อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
-นักเรียน/นักศึกษา	84	21.54
-ค้าขาย	18	4.62
-รับราชการ	30	7.69
-พนักงานรัฐวิสาหกิจ	23	5.90
-พนักงานบริษัทเอกชน	117	30.00
-รับจ้าง/ลูกจ้าง	34	8.72
-แม่บ้าน	14	3.59
-ธุรกิจส่วนตัว	24	6.15
-ไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ	40	10.26
อื่นๆ	6	1.54
รวม	390	100
4.รายได้	จำนวน	ร้อยละ
-ต่ำกว่า 5,000 บาท	46	11.8
-5,001 – 10,000 บาท	130	33.3
-10,001 – 15,000 บาท	87	22.3
-15,001 – 20,000 บาท	56	14.4
-20,001 – 30,000 บาท	52	13.3
-มากกว่า 30,001 บาทขึ้นไป	19	4.9
รวม	390	100

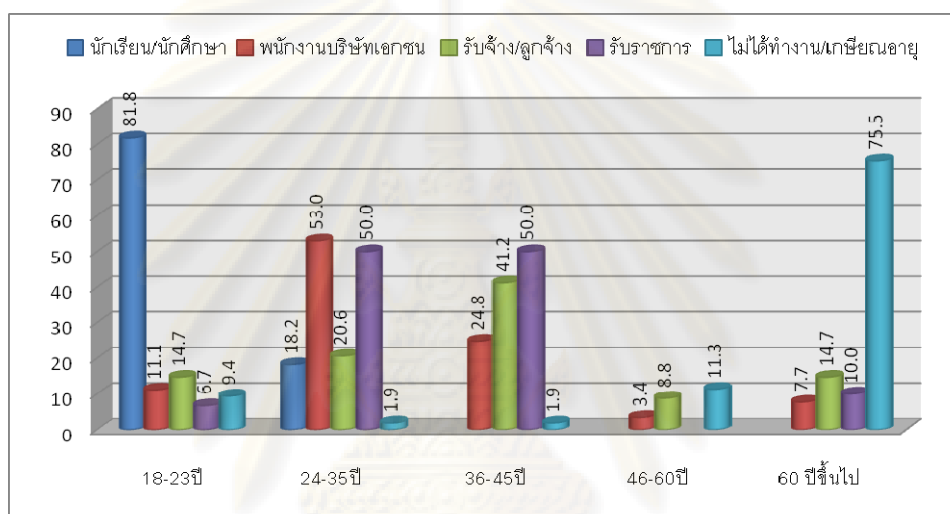
ตารางที่ 5.2 แสดงร้อยละที่พักอาศัยของผู้ที่ใช้สวนลุมพินี

1.ที่พักอาศัยในปัจจุบัน		จำนวน	ร้อยละ		
-กรุงเทพมหานคร		361	92.7		
-ต่างจังหวัด		29	7.4		
รวม		390	100		
1.1 ที่พักอาศัยในกรุงเทพมหานคร					
เขต	จำนวน	ร้อยละ	เขต	จำนวน	ร้อยละ
1.คลองเตย	23	5.9	2.จตุจักร	26	6.7
3.ดอนเมือง	19	4.9	4.ดินแดง	4	1.0
5.ดุสิต	1	0.3	6.ตลิ่งชัน	2	0.5
7.ทวีวัฒนา	2	0.5	8.ธนบุรี	5	1.3
9.บางกอกน้อย	1	0.3	10.บางกะปิ	5	1.3
11.บางคอแหลม	3	0.8	12.บางพลัด	4	1.0
13.บางรัก	35	9.0	14.ปทุมวัน	77	19.7
15.ป้อมปราบศัตรูพ่าย	6	1.5	16.พญาไท	11	2.8
17.พระโขนง	10	2.6	18.พระนคร	1	0.3
19.ภาษีเจริญ	1	0.3	20.มีนบุรี	7	1.8
21.ยานนาวา	2	0.5	22.ราชเทวี	36	9.2
23.ราชบุรีบูรณะ	3	0.8	24.ลาดพร้าว	12	3.1
25.วัฒนา	8	2.1	26.สวนหลวง	1	0.3
27.สะพานสูง	2	0.5	28.สัมพันธวงศ์	25	6.4
29.สาทร	22	5.6	30.สายไหม	1	0.3
31.หลักสี่	7	1.8	32.ห้วยขวาง	6	1.5
1.2 ที่พักอาศัยในต่างจังหวัด					
1.นนทบุรี	8	2.1	2.สมุทรปราการ	9	2.3

5.1.2 กลุ่มอาชีพตัวอย่างกับช่วงอายุผู้ใช้สวนลุมพินี

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เปรียบเทียบของข้อมูลอาชีพกับช่วงอายุผู้ใช้สวนลุมพินี โดยการเรียงลำดับอาชีพแต่ละอาชีพที่ใช้สวนลุมพินีมากที่สุดกับช่วงอายุ พบว่า อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน อยู่ในช่วงอายุ 24-35 ปี มากที่สุด ร้อยละ 53.0 นักเรียน/นักศึกษา อยู่ในช่วงอายุ 18-23 ปี มากที่สุด ร้อยละ 81.8 ไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ อยู่ในช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 75.5 อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง อยู่ในช่วงอายุ 36-45 ปี มากที่สุด ร้อยละ 41.2 อาชีพรับราชการ อยู่ในช่วงอายุ 24-35 ปี มากที่สุด ร้อยละ 50.0 ตามลำดับ (แผนภูมิที่ 5.1)

แผนภูมิที่ 5.1 อาชีพกับช่วงอายุผู้ใช้สวนลุมพินี

5.1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ที่ใช้สวนลุมพินี

โดยทำการวิเคราะห์จากข้อมูลพื้นฐานวุฒิการศึกษาของระดับรายได้ และช่วงอายุ พบว่าข้อมูลพื้นที่ทางเศรษฐกิจและสังคม เมื่อนำผลของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมา รวมกันพบว่า ช่วงอายุที่มาใช้สวนลุมพินีจะประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มวัยนักเรียน/นักศึกษา กลุ่มวัยทำงาน และวัยสูงอายุ ที่เข้ามาใช้บริการโดยมีทั้งระดับรายได้ที่แตกต่างกันกระจายออกไปและมีวุฒิการศึกษาที่คละเคล้ากัน ทำให้สวนลุมพินีเป็นแหล่งรวมประชาชนทุกเพศทุกวัยอยู่ด้วยกัน

5.1.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรัศมีการให้บริการผู้ใช้สวนลุมพินี

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลผู้ใช้สวนลุมพินี สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลักๆ ด้วยกัน 1.รัศมีการให้บริการของสวนลุมพินีตามมาตรฐาน 2.รัศมีการให้บริการของสวนลุมพินีปัจจุบัน โดยวิเคราะห์จากที่พักอาศัยปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ดังนี้

1) รัศมีการให้บริการของสวนลุมพินีตามมาตรฐาน สวนลุมพินีที่ถูกกำหนดให้เป็นสวนสาธารณะระดับเมืองจะมีรัศมีครอบคลุมพื้นที่การให้บริการอยู่ที่ 5-10 กิโลเมตร¹ โดย

¹ ดูในหัวข้อ 1.1 ที่มาและความสำคัญในหัวข้อ และหัวข้อ 2.3.2การจัดระดับของสวนสาธารณะ

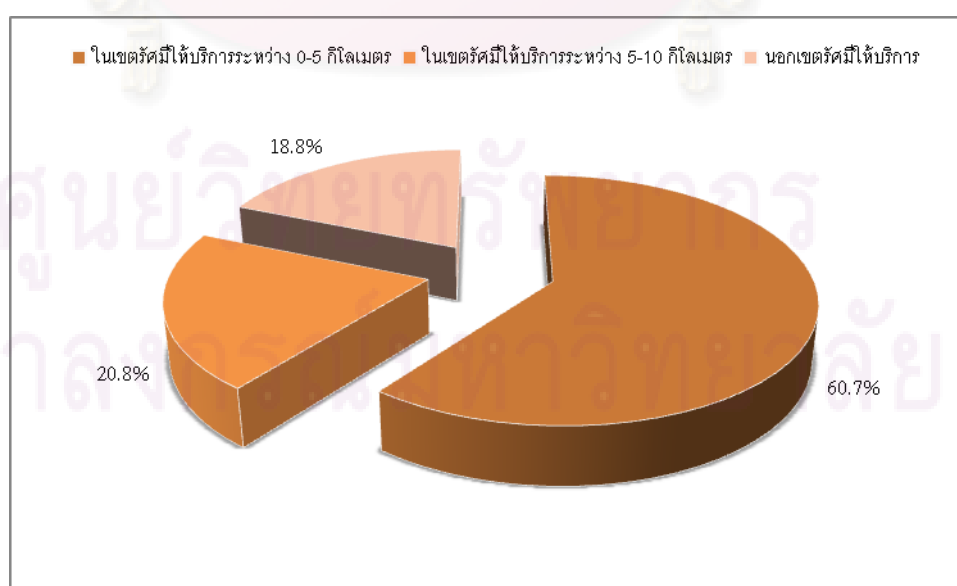
วิเคราะห์จากการแจกแบบสอบถามเบื้องต้นในข้อมูลที่พักอาศัยปัจจุบันซึ่งวัดระยะรัศมีอ้างอิงจากเขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปได้ดังนี้ (แผนภูมิที่ 5.2, แผนที่ 5.1)

(1) พักอาศัยอยู่ในเขตรัศมีการให้บริการระหว่าง 0-5 กิโลเมตร ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะพักอาศัยอยู่ในเขตรัศมีการให้บริการของสวนลุมพินี 0-5 กิโลเมตร มากถึงร้อยละ 60.7 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ซึ่งรัศมีการให้บริการของสวนลุมพินีครอบคลุมทั้งหมด 11 เขตของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1.เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย 2.เขตสัมพันธวงศ์ 3.เขตคลองสาน 4.เขตปทุมวัน 5.เขตบางรัก 6.เขตสาทร 7.เขตบางคอแหลม 8.เขตยานนาวา 9.เขตราชเทวี 10.เขตวัฒนา 11.เขตคลองเตย

(2) พักอาศัยอยู่ในเขตรัศมีการให้บริการระหว่าง 5-10 กิโลเมตร ผู้ตอบแบบสอบถามจะพักอาศัยอยู่ในเขตรัศมีการให้บริการของสวนลุมพินี 5-10 กิโลเมตร ร้อยละ 20.8 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ซึ่งรัศมีการให้บริการของสวนลุมพินี ครอบคลุมทั้งหมด 13 เขตของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1.เขตพระนคร 2.เขตดุสิต 3.เขตพญาไท 4.เขตดินแดง 5.เขตห้วยขวาง 6.เขตจตุจักร 7.เขตบางกอกน้อย 8.เขตธนบุรี 9.เขตบางกะปิ 10.เขตสวนหลวง 11.เขตพระโขนง 12.เขตภาษีเจริญ 13.เขตราชบุรีบูรณะ

(3) อยู่นอกเขตรัศมีการให้บริการ ผู้ตอบแบบสอบถามพักอาศัยอยู่นอกเขตรัศมีการให้บริการของสวนลุมพินีมากถึงร้อยละ 18.8 โดยแบ่งออกเป็นเขตในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เขตดอนเมือง เขตลาดพร้าว เขตหลักสี่ เขตตลิ่งชัน เขตบางพลัด เขตทวีวัฒนา เขตสะพานสูง เขตสายไหม เขตมีนบุรี และต่างจังหวัด ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดสมุทรปราการ

แผนภูมิที่ 5.2 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม ในเขตและนอกเขตรัศมีการให้บริการสวนลุมพินี

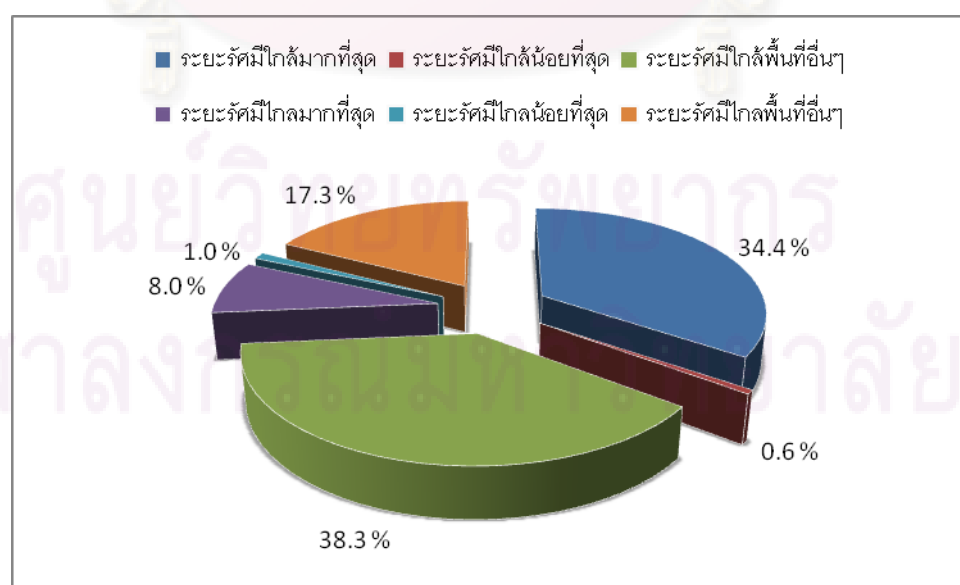
2) รัศมีการให้บริการของสวนลุมพินีปัจจุบัน โดยทำการวิเคราะห์ระยะทางจากรัศมีการให้บริการจริงของสวนลุมพินีในปัจจุบัน ซึ่งวิเคราะห์จากการแจกแบบสอบถามเบื้องต้นในข้อมูลที่พักอาศัยปัจจุบันซึ่งวัดระยะทางจากการเดินทางมาถึงสวนลุมพินีว่าผู้ที่ใช้บริการสวนลุมพินีมีระยะในการเดินทางไกลที่สุดและไกลที่สุดเฉลี่ยแล้วอยู่บริเวณใด โดยอ้างอิงจากเขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปได้ดังนี้ (แผนภูมิที่ 5.3, แผนที่ 5.2)

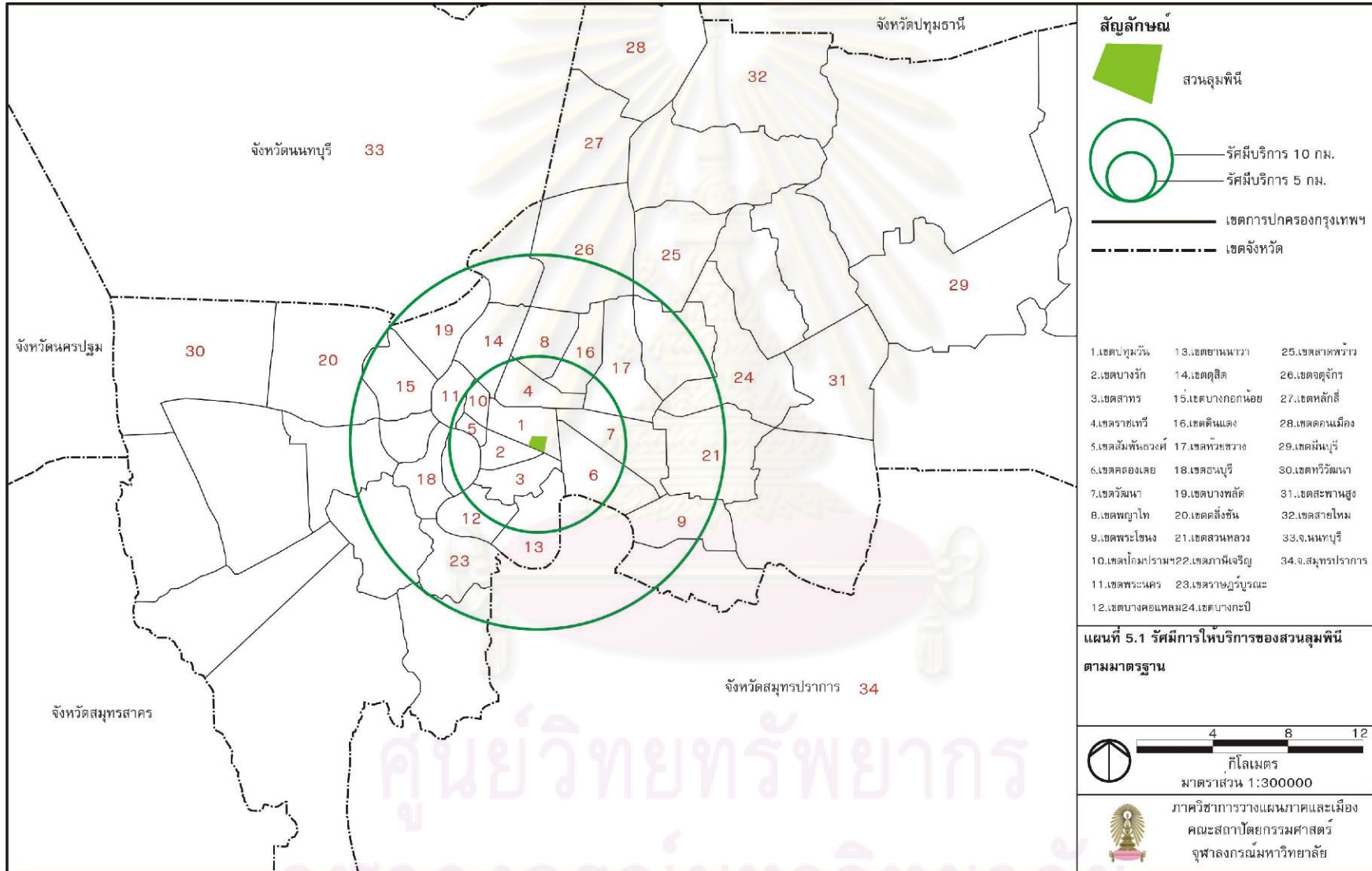
รัศมีการให้บริการของสวนลุมพินี มีระยะทางการเดินทางมาใช้บริการของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด พบว่าค่าเฉลี่ยของระยะทางในการเดินทางอยู่ประมาณ 9 กิโลเมตร จากที่พักอาศัยถึงสวนลุมพินี นอกจากนี้ยังสามารถแจกแจงในการแบ่งพื้นที่ที่ที่พักอาศัยกับระยะทางกับรัศมีการเดินทาง ตามจำนวนข้อมูลที่พบมากที่สุดคือ

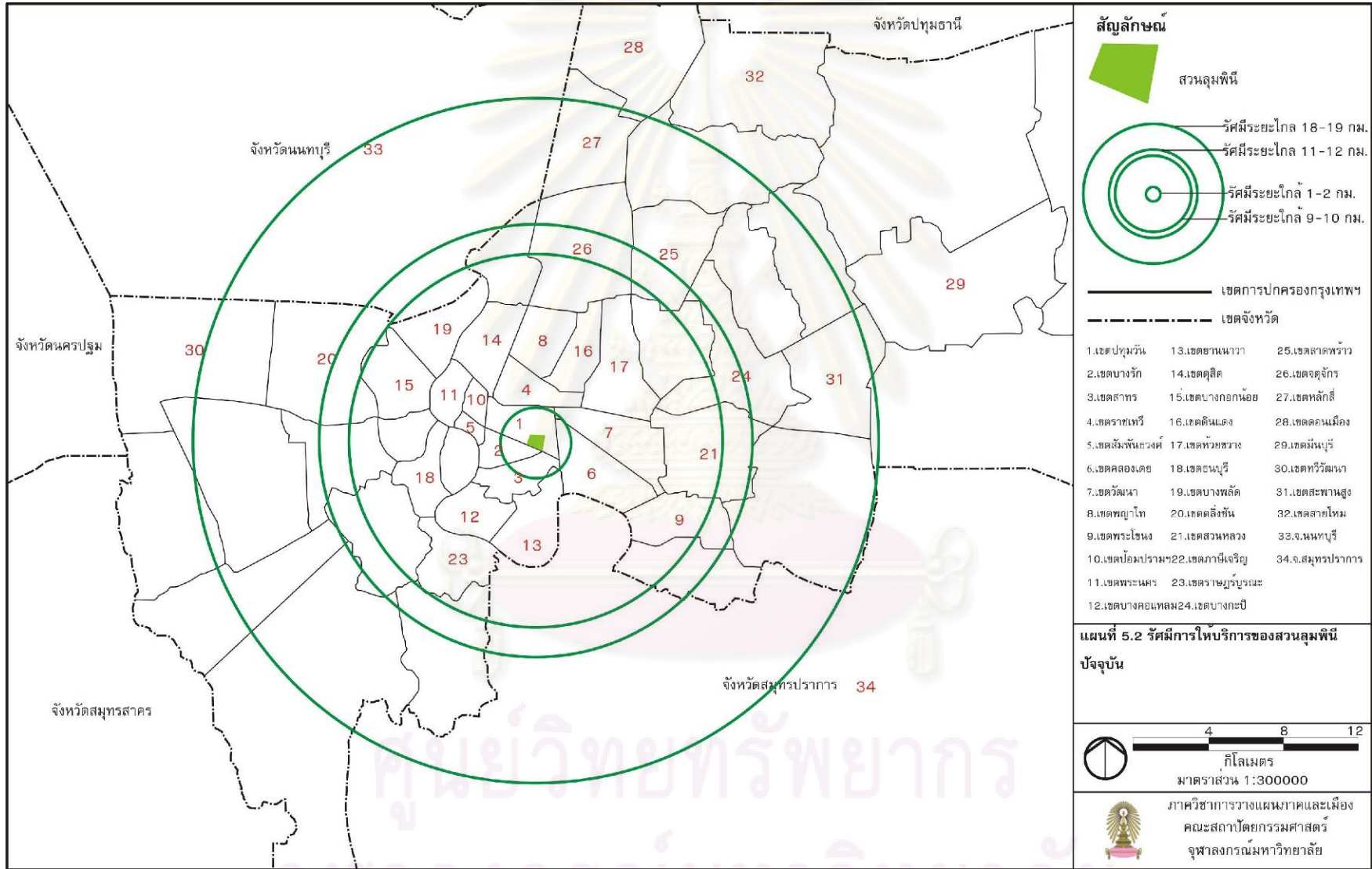
(1) รัศมีการเดินทางมาใช้บริการในระยะใกล้ ผู้ตอบแบบสอบถามจะพักอาศัยอยู่ในเขตรัศมีการให้บริการของสวนลุมพินีในระยะใกล้มากที่สุดอยู่ภายในรัศมีประมาณ 1-2 กิโลเมตร โดยส่วนมากจะพักอาศัยอยู่เขตต่างๆ คือ 1.เขตปทุมวัน 2.เขตบางรัก 3.เขตสาทร ร้อยละ 34.3 และน้อยที่สุดอยู่ภายในรัศมีประมาณ 9-10 กิโลเมตร โดยอยู่ในเขตต่างๆ คือ 1.เขตสวนหลวง 2.เขตภาษีเจริญ ร้อยละ 0.6

(2) รัศมีการเดินทางมาใช้บริการในระยะไกล ผู้ตอบแบบสอบถามจะพักอาศัยอยู่ในเขตรัศมีการให้บริการของสวนลุมพินีในระยะไกลมากที่สุดอยู่ภายในรัศมีประมาณ 11-12 กิโลเมตร โดยส่วนมากจะพักอาศัยอยู่เขตต่างๆ คือ 1.เขตจตุจักร 2.เขตบางกะปิ ร้อยละ 8.0 และน้อยที่สุดอยู่ภายในรัศมีประมาณ 18-19 กิโลเมตร โดยอยู่ในเขตต่างๆ 1.เขตสะพานสูง 2.เขตทวีวัฒนา ร้อยละ 1.0

แผนภูมิที่ 5.3 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม รัศมีการให้บริการของสวนลุมพินีปัจจุบัน

สรุปได้ว่าเขตรัศมีการให้บริการของสวนลุมพินีนั้นจะอยู่ในขอบเขตของที่มีผู้ใช้จะเดินทางมาจากส่วนต่างๆ ของเมืองเพื่อการพักผ่อนภายในรัศมีการให้บริการของสวนสาธารณะระดับเมืองหรือมหานคร (City Parks) ร้อยละ 81.5 และนอกจากนี้ จากผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนจะพักอาศัยอยู่นอกเขตรัศมีการให้บริการของสวนลุมพินีถึง ร้อยละ 18.8 ทำให้สวนลุมพินีมีรัศมีการให้บริการที่มีรัศมีที่กว้างมากขึ้น และรัศมีการให้บริการของสวนลุมพินีปัจจุบันค่าเฉลี่ยอยู่ประมาณ 9 กิโลเมตร โดยส่วนมากรัศมีการเดินทางมาใช้บริการในระยะใกล้ที่สุดอยู่ภายในรัศมีประมาณ 1-2 กิโลเมตร ร้อยละ 34.4 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด และระยะไกลที่สุดอยู่ภายในรัศมีประมาณ 11-12 กิโลเมตร เมื่อสังเกตจะพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เข้ามาใช้บริการสวนลุมพินี จะมีทั้งผู้ที่พักอาศัยอยู่ในเขตรัศมีการให้บริการและนอกเขตรัศมี กับรัศมีการให้บริการของสวนลุมพินีปัจจุบัน ทำให้การบริการของสวนลุมพินีซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการให้บริการที่ครอบคลุมพื้นที่เกินตามลักษณะของลำดับศักดิ์ของสวน (Function hierarchy of Park) จึงทำให้การบริการกับประชาชนอย่างทั่วถึง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.2 ข้อมูลการเดินทางและความถี่ในการใช้พื้นที่ใช้สวนลุมพินี

5.2.1 การเดินทางก่อนมาใช้สวนลุมพินี

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลระหว่างอาชีพกับข้อมูลต่างๆ ของรูปแบบการเดินทาง ก่อนการใช้สวนลุมพินีมาจากสถานที่ใด โดยพบว่าสถานที่ก่อนเดินทางมาใช้สวนลุมพินีของผู้ตอบแบบสอบถามจะเดินทางมาจากสถานที่ต่างๆ ดังนี้ (แผนภูมิที่ 5.4)

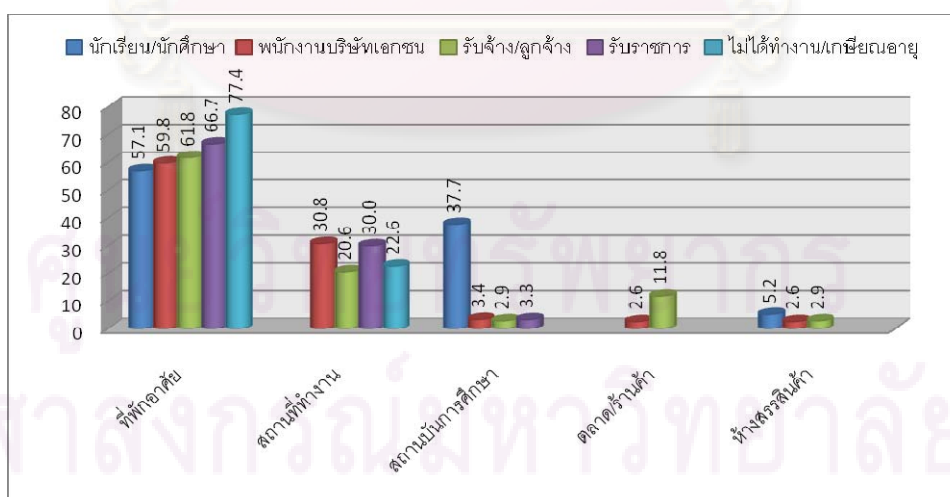
ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะเดินทางมาจากที่พักอาศัยมากที่สุด ร้อยละ 61.8 และรองลงมาคือสถานที่ทำงาน ร้อยละ 19.0 และนอกจากนี้เนื่องด้วยเหตุผลจากเป็นเวลารว่างหลังเลิกทำงาน จึงค่อยเดินทางมาใช้สวนลุมพินีของประชาชนกลุ่มตัวอย่างในช่วงวัยทำงาน ซึ่งมีความโดดเด่นของกลุ่มอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนและอาชีพรับราชการ โดยสามารถแจกแจงรายละเอียดของการเดินทางก่อนมาใช้สวนลุมพินีตามกลุ่มอาชีพได้ดังนี้

1) เดินทางมาจากที่พักอาศัยแบ่งออกเป็น นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 57.1 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 59.8 อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 61.8 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 66.7 ไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ ร้อยละ 77.4 ตามลำดับ

2) เดินทางมาจากสถานที่ทำงานแบ่งออกเป็น อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 30.8 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 30.0 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์สามารถพบได้อีกว่าจะมีการเดินทางมาจากสถานบันการศึกษา ร้อยละ 37.7 ของนักเรียน/นักศึกษา เช่นจะใช้เวลาหลังเลิกเรียนเสร็จแล้วจึงเดินทางเข้ามาใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี

แผนภูมิที่ 5.4 อาชีพกับการเดินทางมาใช้สวนลุมพินีมาจากสถานที่ใด

5.2.2 การเดินทางหลังการใช้สวนลุมพินี

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลระหว่างอาชีพกับข้อมูลต่างๆ ของรูปแบบการเดินทาง หลังการใช้สวนลุมพินีเสร็จแล้วเดินทางไปยังสถานที่ใด โดยพบว่าสถานที่หลังเดินทางมาใช้สวนลุมพินีของผู้ตอบแบบสอบถามจะเดินทางมาจากสถานที่ต่างๆ ดังนี้ (แผนภูมิที่ 5.5)

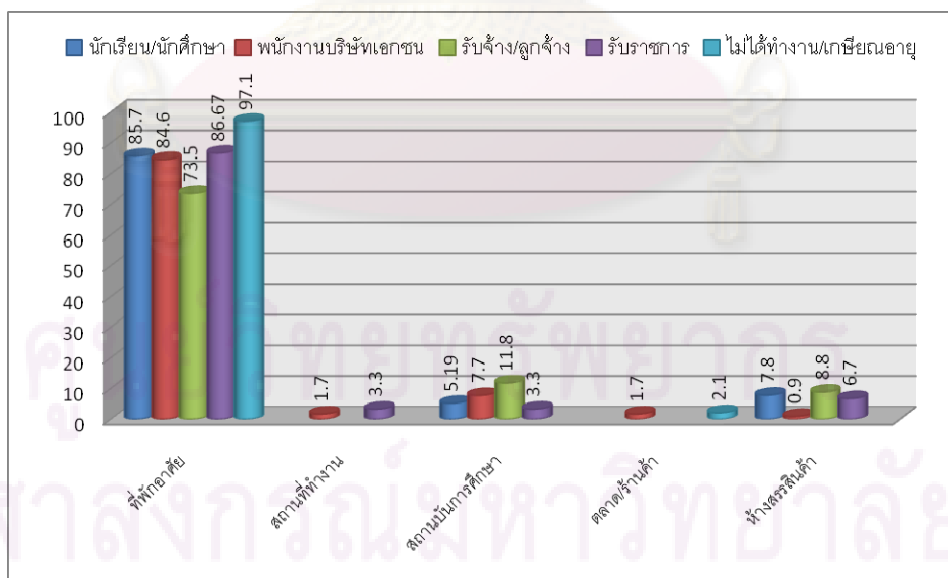
ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะเดินทางกลับที่พักอาศัยมากที่สุด ร้อยละ 83.9 และรองลงมาคือสถานบันการศึกษา ร้อยละ 6.4 โดยสามารถแจกแจงรายละเอียดของการเดินทางก่อนมาใช้สวนลุมพินีตามกลุ่มอาชีพได้ดังนี้

1) เดินทางกลับที่พักอาศัยแบ่งออกเป็น นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 85.7 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 84.6 อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 73.5 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 86.7 ไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ ร้อยละ 97.1 ตามลำดับ

2) เดินทางกลับสถานบันการศึกษาแบ่งออกเป็น นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 5.2 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 7.7 อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 11.8 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 3.3 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่าผู้ที่เข้ามาใช้บริการสวนลุมพินีส่วนใหญ่เมื่อเข้ามาใช้บริการสวนลุมพินีเสร็จแล้ว มักจะเดินทางกลับที่พักอาศัย

แผนภูมิที่ 5.5 อาชีพกับการเดินทางกลับจากสวนลุมพินีไปยังสถานที่ใด

5.2.3 การใช้ยานพาหนะในการเดินทางมาสวนลุมพินี

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลระหว่างอาชีพกับข้อมูลการเดินทางมาด้วยยานพาหนะใดทั้งการเดินทางมาใช้สวนลุมพินี โดยพบว่ายานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาใช้สวนลุมพินีของผู้ตอบแบบสอบถามจะใช้ยานพาหนะต่างๆ ดังนี้ (แผนภูมิที่ 5.6)

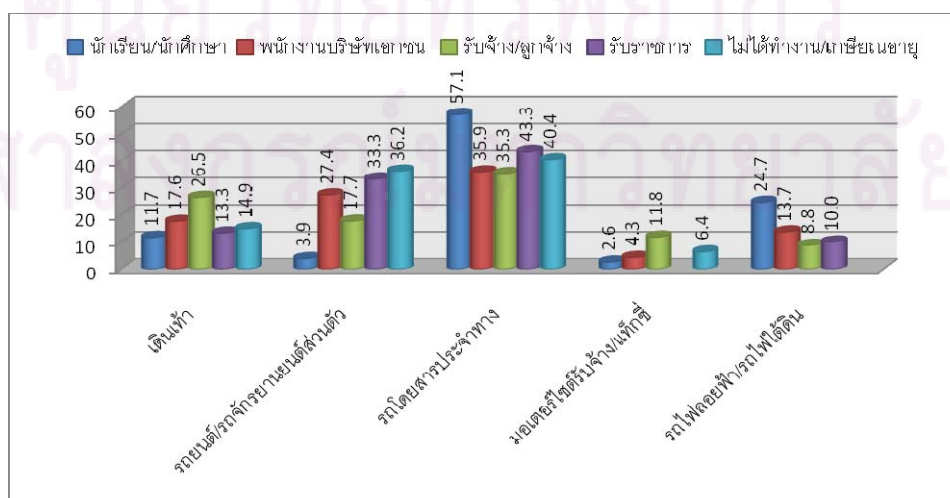
ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะใช้รถโดยสารประจำทางมากที่สุด ร้อยละ 38.7 รองลงมาคือรถยนต์/จักรยานยนต์ส่วนตัว ร้อยละ 28.2 ซึ่งการใช้รถโดยสารประจำทางเป็นการเดินทางมาสวนลุมพินีทุกกลุ่มอาชีพ เพราะมีปัจจัยที่เอื้ออำนวย คือพื้นที่ทั้ง 4 ด้าน ของสวนลุมพินีนั้นจะมีป้ายรถโดยสารประจำทาง จึงทำให้สะดวกในการเดินทางมายังสวนลุมพินี นอกจากนี้การใช้รถยนต์/จักรยานยนต์ส่วนตัว ผู้ตอบแบบสอบถามจะนำมาจอดในพื้นที่จอดรถภายในสวนลุมพินี และบริเวณหน้าประตูที่ 4 (พระรูป ร.6) และบริเวณประตูที่ 1 (วิหค) โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และรวมถึงที่จอดรถบริเวณฝั่งถนนราชดำริ (ตรงข้ามโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์) โดยสามารถแจกแจงรายละเอียดของยานพาหนะในการเดินทางได้ดังนี้

1) ใช้รถโดยสารประจำทางแบ่งออกเป็น นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 57.1 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 35.9 อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 35.5 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 43.3 ไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ ร้อยละ 40.4 ตามลำดับ

2) ใช้รถยนต์/จักรยานยนต์ส่วนตัวแบ่งออกเป็น อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 27.4 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 33.3 อาชีพไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ ร้อยละ 36.2 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์สามารถพบได้อีกว่าการเดินทางมาด้วยการเดินเท้ามายังสวนลุมพินีโดยส่วนมากเป็น อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 26.5 และเดินทางมาด้วยรถไฟลอยฟ้า/รถไฟฟ้าใต้ดินโดยส่วนมากเป็นนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 24.7 ซึ่งจะใช้สถานีศาลาแดง (BTS) และสถานีสีลม (MRT) ในการเดินทางมายังสวนลุมพินี

แผนภูมิที่ 5.6 อาชีพกับการเดินทางมาใช้สวนลุมพินี ด้วยยานพาหนะใด

5.2.4 การใช้อยานพาหนะในเดินทางกับระยะเวลาในเดินทางมาถึงสวนลุมพินี

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลระหว่างวิธีการเดินทางกับระยะเวลาในเดินทางมาถึงสวนลุมพินี โดยพบว่าระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางมาใช้สวนลุมพินีของผู้ตอบแบบสอบถามจะใช้ระยะเวลาในการเดินทาง ดังนี้ (แผนภูมิที่ 5.7)

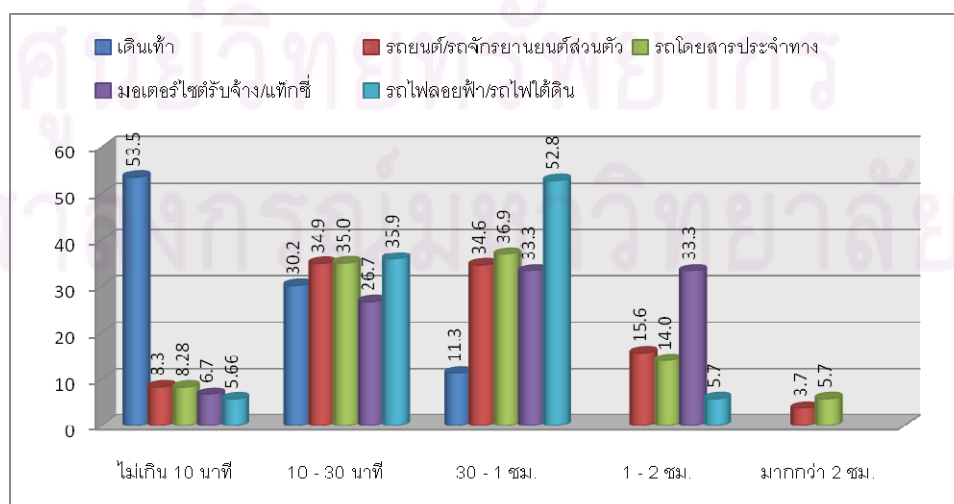
ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะใช้ระยะเวลาในการเดินทาง 30 นาที – 1 ชั่วโมง ร้อยละ 35.4 และใช้ระยะเวลา 10 – 30 นาที ร้อยละ 34.1 ซึ่งจะแสดงให้เห็นได้ว่าการใช้อยานพาหนะต่างๆ ในการเดินทางมายังสวนลุมพินีจะใช้ระยะเวลาในเดินทางอยู่ในช่วงเวลาเฉลี่ยไม่เกิน 1 ชั่วโมง โดยสามารถแจกแจงรายละเอียดของการใช้อยานพาหนะในเดินทางกับระยะเวลาในเดินทางได้ดังนี้

1) ใช้ระยะเวลาในการเดินทาง 30 นาที – 1 ชั่วโมง ด้วยรถไฟลอยฟ้า/รถไฟฟ้าใต้ดินร้อยละ 52.8 ด้วยรถโดยสารประจำทาง ร้อยละ 36.9 ด้วยรถยนต์/รถจักรยานส่วนตัวร้อยละ 34.6 ด้วยมอเตอร์ไซด์รับจ้าง/แท็กซี่ร้อยละ 33.3 ตามลำดับ

2) ใช้ระยะเวลาในการเดินทาง 10 – 30 นาที แบ่งออกเป็น ด้วยการเดินเท้า ร้อยละ 30.2 ด้วยรถยนต์/รถจักรยานส่วนตัว ร้อยละ 34.9 ด้วยรถโดยสารประจำทาง ร้อยละ 35.0 ด้วยรถไฟลอยฟ้า/รถไฟฟ้าใต้ดินร้อยละ 35.9 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์สามารถพบได้ยิ่งกว่าการเดินเท้ามายังสวนลุมพินีของประชาชนกลุ่มตัวอย่างบางส่วนจะใช้ระยะเวลาไม่เกิน 10 นาที ร้อยละ 53.5 แสดงว่าการใช้สวนลุมพินีมีความสะดวกในการเดินเท้าเพื่อมาใช้บริการ ได้แก่ ย่านสีลม, ย่านสาทร, ย่านชอยหลังสวน, โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการเดินทางมาด้วยการเดินเท้ามายังสวนลุมพินี ของกลุ่มอาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง และยังพบว่าการเดินทางรถไฟลอยฟ้า/รถไฟฟ้าใต้ดินจะใช้ระยะเวลา 30 นาที – 1 ชั่วโมง แสดงว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างบางส่วนจะนิยมใช้รถไฟลอยฟ้า/รถไฟฟ้าใต้ดินเพื่อความสะดวกในการเดินทางมาใช้บริการ

แผนภูมิที่ 5.7 การใช้อยานพาหนะในเดินทางกับระยะเวลาในเดินทางมาถึงสวนลุมพินี

5.3 ข้อมูลลักษณะการมาใช้ผู้ที่ใช้สวนลุมพินี

5.3.1 เดินทางมาใช้สวนลุมพินีกับบุคคลใด

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลระหว่างอาชีพกับข้อมูลเดินทางมาใช้สวนลุมพินีกับบุคคลใด โดยพบว่าเดินทางมาใช้สวนลุมพินีกับบุคคลใดของผู้ตอบแบบสอบถามจะเดินทางมาใช้สวนลุมพินีกับบุคคลต่างๆ ดังนี้ (แผนภูมิที่ 5.8)

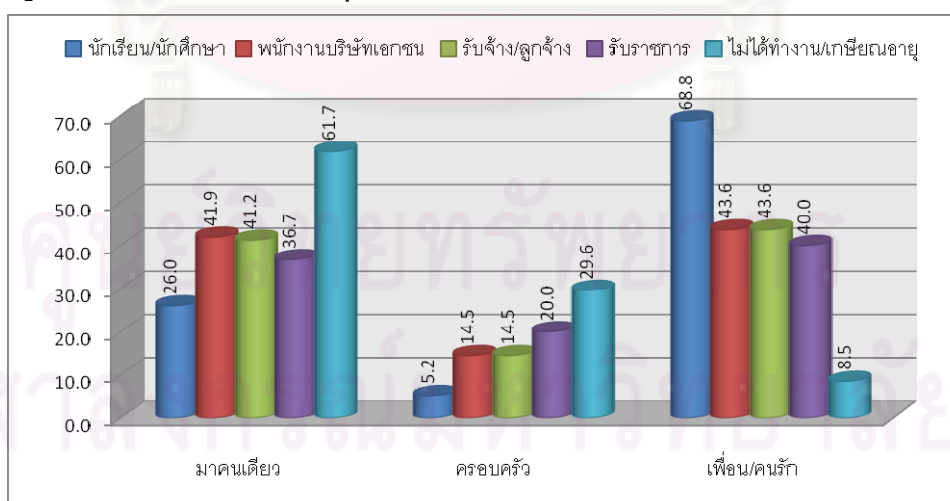
ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมในการเดินทางมาใช้สวนลุมพินีกับเพื่อน/คนรัก มากที่สุด ร้อยละ 35.4 รองลงมาคือเดินทางมาใช้สวนลุมพินีคนเดียว ร้อยละ 31.3 โดยสามารถแจกแจงรายละเอียดของการเดินทางมาใช้สวนลุมพินีกับบุคคลใดได้ดังนี้

1) มาใช้สวนลุมพินีกับเพื่อน/คนรักแบ่งออกเป็น นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 68.8 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 43.6 อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 43.6 อาชีพรับราชการร้อยละ 40.0 ตามลำดับ

2) มาใช้สวนลุมพินีคนเดียว แบ่งออกเป็น อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 41.9 ร้อยละ อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง 41.2 อาชีพรับราชการร้อยละ 36.7 ไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ ร้อยละ 61.7 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์สามารถพบได้อีกว่าการเดินทางมาใช้สวนลุมพินีของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง นั้นนิยมที่จะเดินทางมาเป็นกลุ่มเพื่อนหรือมากับคนรัก โดยเฉพาะในกลุ่มของนักเรียน/นักศึกษา และการเดินทางมาใช้สวนคนเดียวโดยเฉพาะในกลุ่มของ ไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุจะเดินทางมาคนเดียวมากที่สุด ร้อยละ 61.7 นอกจากนี้ยังสังเกตพบว่า การเดินทางมาใช้สวนลุมพินีกับครอบครัว จะมีอัตราส่วนน้อยที่สุด

แผนภูมิที่ 5.8 เดินทางมาใช้สวนลุมพินีกับใคร

5.3.2 วันที่มาใช้สวณลุมพินี

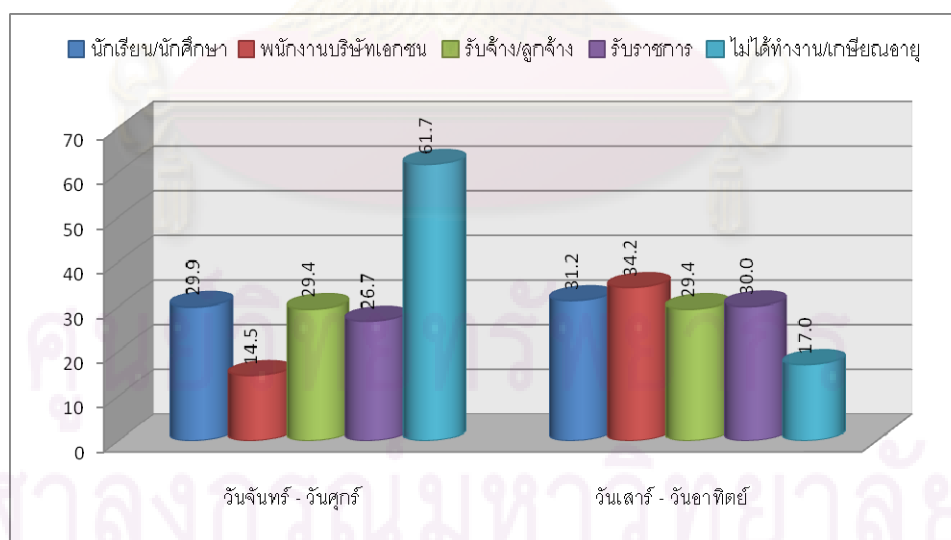
การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลระหว่างอาชีพกับข้อมูลวันที่มาใช้สวณลุมพินี โดยพบว่าวันที่มาใช้สวณลุมพินี ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะเดินทางมาใช้สวณลุมพินีวันจันทร์-วันศุกร์ และวันเสาร์-วันอาทิตย์ โดยสามารถแจกแจงรายละเอียดดังนี้ (แผนภูมิที่ 5.9)

1) มาใช้วันจันทร์-วันศุกร์ (วันธรรมดา) แบ่งออกเป็นออกเป็น นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 29.9 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 14.5 อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 29.4 อาชีพรับราชการร้อยละ 26.7 ไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ ร้อยละ 61.7 ตามลำดับ

2) มาใช้วันเสาร์-วันอาทิตย์ (วันหยุดสุดสัปดาห์) แบ่งออกเป็นออกเป็น นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 31.2 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 34.2 อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 29.4 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 30.0 ไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ ร้อยละ 17.0 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์สามารถพบได้อีกว่าการเดินทางมาใช้สวณลุมพินีของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง จะมีพฤติกรรมในการเดินทางมาใช้สวณลุมพินีในวันเสาร์-วันอาทิตย์ แตกต่างมากกว่าวันจันทร์-วันศุกร์ เพียงเล็กน้อย นอกจากนี้ยังสังเกตพบว่า กลุ่มอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนจะเดินทางมาใช้สวณลุมพินีในวันเสาร์-วันอาทิตย์ มากกว่าวันจันทร์-วันศุกร์ และจะสลับกับกลุ่มไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ ซึ่งจะเดินทางมาใช้สวณลุมพินีในวันจันทร์-วันศุกร์ มากกว่าวันเสาร์-วันอาทิตย์

แผนภูมิที่ 5.9 วันที่มาใช้สวณลุมพินี

5.3.3 ความถี่ในการใช้สวนลุมพินี

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลระหว่างอาชีพกับข้อมูลความถี่ในการใช้สวนลุมพินี โดยพบว่าความถี่การมาใช้สวนลุมพินีของผู้ตอบแบบสอบถามจะเดินทางมาใช้โดยมีความถี่ในการใช้ต่างๆ ดังนี้ (แผนภูมิที่ 5.10)

ผู้ตอบแบบสอบถามจะมีพฤติกรรมความถี่ในการเดินทางมาใช้สวนลุมพินีเดือนละ 1 - 2 ครั้ง มากที่สุด ร้อยละ 41.3 รองลงมาคือสัปดาห์ละครั้ง ร้อยละ 19.0 และใช้ประจำทุกวัน ร้อยละ 16.7 ตามลำดับ โดยสามารถแจกแจงรายละเอียดของความถี่ในการใช้สวนลุมพินีได้ดังนี้

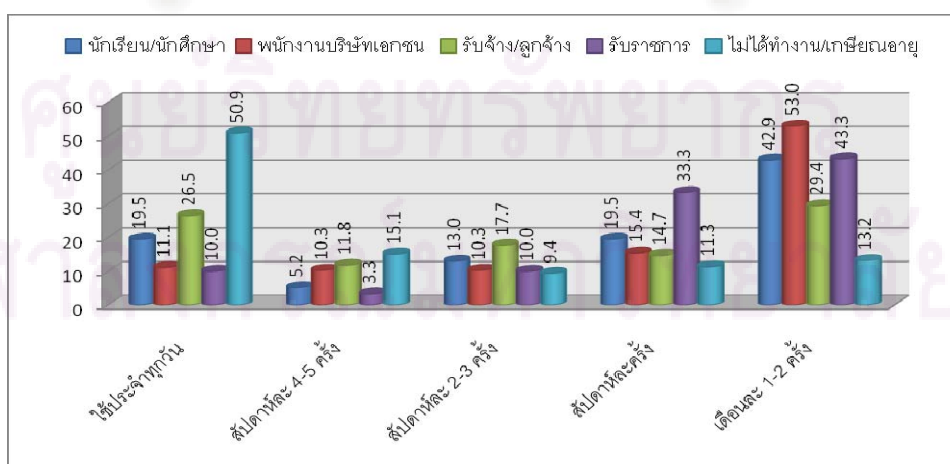
1) มาใช้สวนลุมพินีเดือนละ 1 - 2 ครั้ง แบ่งออกเป็น นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 42.9 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 53.0 อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 29.4 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 43.3 ตามลำดับ

2) มาใช้สวนลุมพินีสัปดาห์ละครั้ง แบ่งออกเป็น นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 19.5 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 15.4 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 33.3 ตามลำดับ

3) มาใช้สวนลุมพินีประจำทุกวัน แบ่งออกเป็น นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 19.5 อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 26.5 ไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ ร้อยละ 50.9 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์สามารถพบได้อีกว่า ผู้ตอบแบบสอบถามนั้นยังคงมีระยะห่างของความถี่ในการจะเดินทางมาใช้สวนลุมพินีเดือนละ 1 - 2 ครั้ง มากอยู่พอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยทำงาน เช่น อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน แต่นอกจากนี้ยังสังเกตพบว่ายังคงมีกลุ่มที่ใช้สวนลุมพินีประจำทุกวัน ซึ่งส่วนมากจะอยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุ ของอาชีพไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ ร้อยละ 50.9 แสดงว่าสวนลุมพินีเป็นสถานที่ที่กลุ่มผู้สูงอายุ เข้ามาใช้ในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน

แผนภูมิที่ 5.10 อาชีพกับข้อมูลความถี่ในการใช้สวนลุมพินี

5.3.4 ช่วงเวลาในการมาใช้สวนลุมพินี

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลระหว่างอาชีพกับข้อมูลช่วงเวลาในการมาใช้สวนลุมพินี โดยพบว่าช่วงเวลาในการมาใช้สวนลุมพินีของผู้ตอบแบบสอบถามจะเดินทางมา ใช้ในช่วงเวลาต่างๆ ดังนี้ (แผนภูมิที่ 5.11)

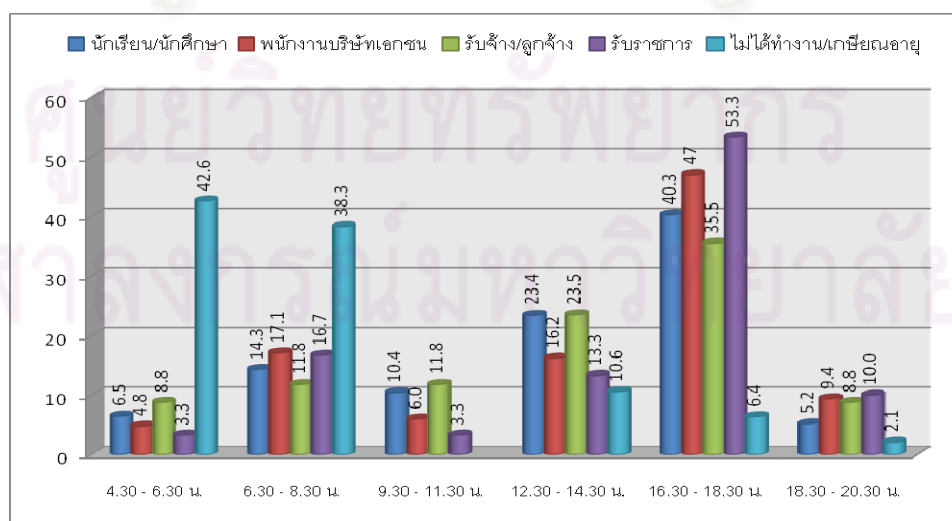
ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมในการเดินทางใช้สวนลุมพินี ช่วงเวลา 6.30 – 8.30 น. มากที่สุดในช่วงเวลาเช้า ร้อยละ 20.8 และช่วงเวลา 16.30 – 18.30 น. มากที่สุดในช่วงเวลาเย็น ร้อยละ 37.4 ตามลำดับ โดยทุกกลุ่มอาชีพจะนิยมมาใช้สวนลุมพินีในช่วงเวลาเย็นจะมีลักษณะการใช้ เช่น เป็นช่วงเวลาหลังเลิกงานในวันธรรมดา หรือเป็นช่วงเวลาว่างในวันหยุดสุดสัปดาห์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาระหว่าง 16.30 – 18.30 น. มากที่สุด และนอกจากนี้ยังสังเกตว่ามีความใกล้เคียงกันของอัตราส่วนของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง โดยเฉพาะกลุ่มไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ จะนิยมมาใช้ในช่วงเวลาเช้ามากที่สุดทั้งช่วงเวลา 4.30 – 8.30 น. โดยสามารถแจกแจงรายละเอียดของช่วงเวลาในการมาใช้สวนลุมพินีได้ดังนี้

1) ช่วงเวลา 6.30 – 8.30 น. แบ่งออกเป็น นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 14.3 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 17.1 อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 11.8 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 16.7 ตามลำดับ

2) ช่วงเวลา 16.30 – 18.30 น. แบ่งออกเป็น นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 40.3 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 47.0 อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 35.5 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 53.3 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์สามารถพบได้อีกว่า กลุ่มที่ใช้สวนลุมพินีในช่วงเวลาเช้าจะเป็นกลุ่มไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ มากกว่ากลุ่มอื่น ซึ่งจะสลับกันในช่วงเวลาเย็นกลุ่มไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุจะเข้ามาใช้สวนน้อยกว่ากลุ่มอื่น

แผนภูมิที่ 5.11 ช่วงเวลาในการมาใช้สวนลุมพินี

5.3.5 เหตุผลในการเลือกใช้ช่วงเวลา

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลระหว่างอาชีพกับข้อมูลเหตุผลในเลือกใช้ช่วงเวลาในการมาใช้สวณลุ่มพินิ โดยพบว่าเหตุผลในการเลือกช่วงเวลาในการมาใช้สวณลุ่มพินิของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยเหตุผลต่างๆ ดังนี้ (แผนภูมิที่ 5.12)

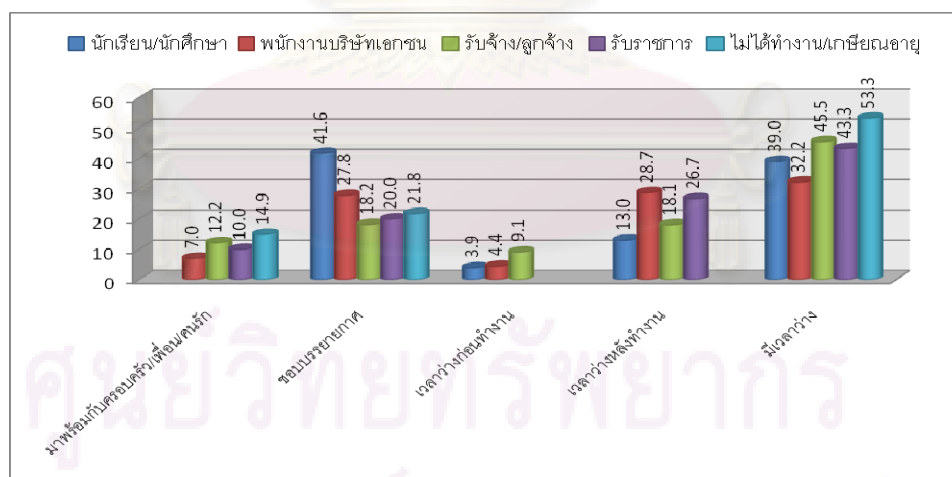
ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะเลือกเหตุผลในการเลือกใช้ช่วงเวลาต่างๆ ด้วยเหตุผลมีเวลาว่างมากที่สุด ร้อยละ 39.7 รองลงมาคือ ชอบบรรยากาศ ร้อยละ 28.5 ตามลำดับ โดยสามารถแจกแจงรายละเอียดของเหตุผลในการเลือกใช้ช่วงเวลาได้ดังนี้

1) เลือกเหตุผลมีเวลาว่าง แบ่งออกเป็น นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 39.0 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 32.0 อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 45.5 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 43.3 ไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ ร้อยละ 53.3 ตามลำดับ

2) เลือกเหตุผลชอบบรรยากาศ แบ่งออกเป็น นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 41.5 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 27.8 อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 18.2 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 20.0 ไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ ร้อยละ 21.8 ตามลำดับ

นอกจากนี้ยังสังเกตพบว่ากลุ่มอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนและอาชีพรับราชการ ร้อยละ 28.7 / 26.7 ตามลำดับ จะเลือกเหตุผลด้วยเวลาว่างหลังทำงานซึ่งเดินทางมาจากสถานที่ทำงาน โดยสอดคล้องกับสถานที่ก่อนเดินทางมาใช้สวณลุ่มพินิ

แผนภูมิที่ 5.12 เหตุผลในการเลือกใช้ช่วงเวลา

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.3.6 เหตุผลในเลือกใช้สวนลุมพินี

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลระหว่างอาชีพกับข้อมูลเหตุผลในเลือกใช้สวนลุมพินี โดยพบว่าเหตุผลในเลือกใช้สวนลุมพินี ของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยเหตุผลต่างๆ ดังนี้ (แผนภูมิที่ 5.13)

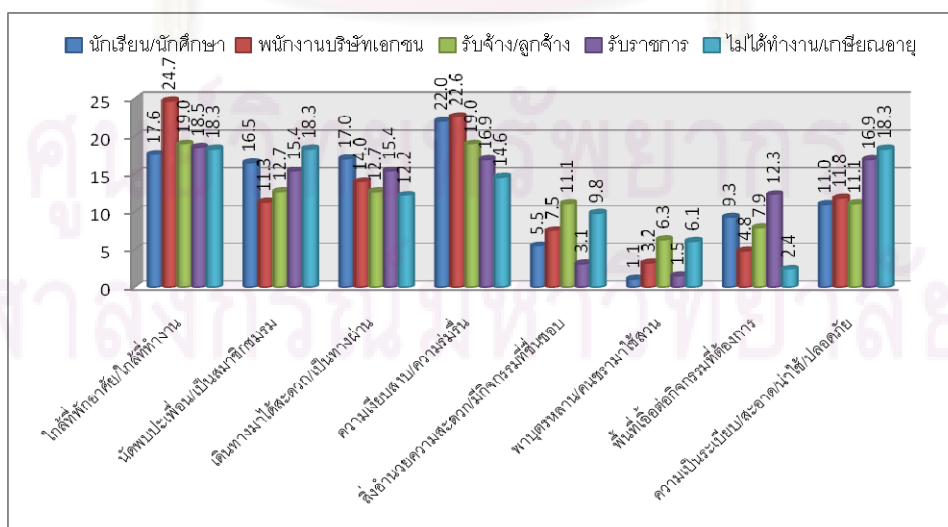
ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะเลือกเหตุผลในการเลือกใช้สวนลุมพินี ด้วยเหตุผลใกล้ที่พักอาศัย/ใกล้ที่ทำงาน ร้อยละ 20.6 และความเงียบสงบ/ความร่มรื่นมากที่สุด ร้อยละ 19.9 โดยสามารถแจกแจงรายละเอียดของเหตุผลในเลือกใช้สวนลุมพินีได้ดังนี้

1) เลือกเหตุผลใกล้ที่พักอาศัย/ใกล้ที่ทำงาน แบ่งออกเป็น นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 17.6 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 24.7 อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 19.0 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 18.5 ไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ ร้อยละ 18.3 ตามลำดับ

2) เลือกเหตุผลความเงียบสงบ/ความร่มรื่น นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 22.0 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 22.6 อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 19.0 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 16.9 ไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ ร้อยละ 14.6 ตามลำดับ

สังเกตได้ว่าเหตุผลในการเดินทางมาใช้สวนลุมพินีจะขึ้นอยู่กับใกล้ที่พักอาศัยกับใกล้ที่ทำงาน ซึ่งเป็นพฤติกรรมในการเดินทางมาใช้สวนที่มีความสะดวกสบายในการเข้ามาใช้โดยที่ที่พักอาศัยและที่ทำงานอยู่ใกล้กับสวนลุมพินี นอกจากนี้ปัจจัยของความเงียบสงบกับความร่มรื่นภายในสวนลุมพินีเป็นเหตุผลที่ดึงดูดกลุ่มประชาชนทั่วไปเข้ามาใช้สวนลุมพินีเพื่อการทำกิจกรรมต่างๆ และพักผ่อนหย่อนใจ นอกจากนี้พบว่าเหตุผลนัดพบปะเพื่อน/เป็นสมาชิกชมรม กับความเป็นระเบียบ/ความสะอาด/น้ำใช้/ปลอดภัย จะได้รับความนิยมของกลุ่มไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ ร้อยละ 18.3

แผนภูมิที่ 5.13 เหตุผลในเลือกใช้สวนลุมพินี

5.3.7 การมีปฏิสัมพันธ์ภายในสวนลุมพินี

จากการแจกแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้สวนลุมพินีมีการเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คน และเป็นสมาชิกชมรมต่างๆ ในภายในสวนลุมพินี มากน้อยเพียงใด โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 5.3)

1) การมีปฏิสัมพันธ์หรือการพูดคุยกับผู้ใช้สวนลุมพินีคนอื่นๆ ผู้ที่เข้ามาใช้บริการภายในพื้นที่สวนลุมพินี มีการปฏิสัมพันธ์หรือการพูดคุยกับผู้ที่มาใช้นี้ มีปฏิสัมพันธ์ร้อยละ 20.3 และไม่มีปฏิสัมพันธ์ ร้อยละ 79.7

(1) เหตุผลที่ไม่มีปฏิสัมพันธ์หรือการพูดคุยกับผู้ใช้สวนลุมพินีคนอื่นๆ ด้วยเหตุผล ไม่ชอบทำกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม ร้อยละ 35.8

2) เป็นสมาชิกชมรมต่างๆ ภายในสวนลุมพินี ผู้ที่ใช้สวนลุมพินี เป็นสมาชิกชมรมต่างๆ หรือไม่ดังนี้ เป็นสมาชิก ร้อยละ 26.1 และไม่เป็นสมาชิกร้อยละ 73.9 มีเหตุผลต่างๆ ดังนี้

(1) เหตุผลที่เป็นสมาชิก ชมรมต่างๆ 102 คน ด้วยเหตุผลดังนี้ ชอบทำกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม ร้อยละ 52.5 และถูกชักชวน/แนะนำจากสมาชิกเดิม ร้อยละ 45.5 ตามลำดับ

(2) เหตุผลที่ไม่เป็นสมาชิก ชมรมต่างๆ 288 คน ด้วยเหตุผลดังนี้ ไม่รู้ว่ามีส่วนชมรมในสวนลุมพินี ร้อยละ 47.9 ไม่ชอบทำกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม ร้อยละ 35.8 ตามลำดับ

จากข้อมูลการปฏิสัมพันธ์ภายในสวนลุมพินี พบว่ามีข้อมูลที่สอดคล้องเหตุผลในเลือกใช้สวนลุมพินี ด้วยเหตุผลในการเดินทางมาเพราะนัดพบปะเพื่อนกับเป็นสมาชิกชมรม ซึ่งเป็นกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคม จึงทำให้สวนลุมพินีเป็นศูนย์กลางทางสังคมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอีกจุดหนึ่งของกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 5.3 การมีปฏิสัมพันธ์กับเป็นสมาชิกชมรมของผู้ที่ใช้สวนลุมพินี

1.มีปฏิสัมพันธ์หรือการพูดคุยกับผู้ที่มาใช้นี้คนอื่นๆ		
-มี	79	20.3
-ไม่มี	311	79.7
รวม	390	100
2.เป็นสมาชิกชมรมต่างๆ ภายในสวนลุมพินี		
-เป็นสมาชิก	102	26.2
-ไม่เป็นสมาชิก	288	73.9
รวม	390	100

2.1 เหตุผลที่เป็นสมาชิก		
-ชอบทำกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม	53	52.5
-ถูกชักชวน/แนะนำจากสมาชิกเดิม	46	45.5
-อื่นๆ	3	2.0
รวม	102	100
2.2 เหตุผลที่ไม่เป็นสมาชิก		
-ไม่ชอบทำกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม	103	35.8
-ไม่รู้ว่ามีสมาชิกชมรมในสวนลุมพินี	138	47.9
-อื่นๆ	47	16.3
รวม	288	100

5.4 ข้อมูลการใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก

การสรุปข้อมูลการใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวนลุมพินี เป็นการใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกใดบ้าง เช่น อาคารบริการ การบริการ กิจกรรมพิเศษ เป็นต้น ด้วยเหตุผลใด โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.4.1 การใช้อาคารบริการต่าง ๆ

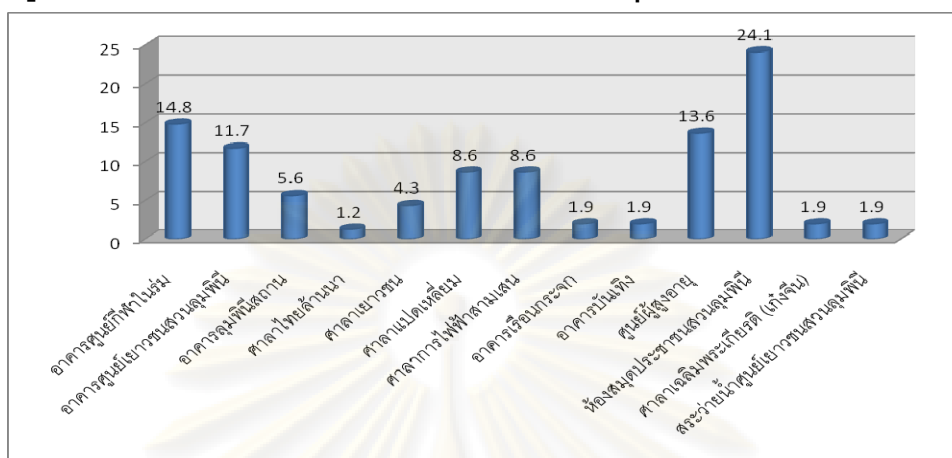
การใช้อาคารบริการต่างๆ ผู้ตอบแบบสอบถาม จะใช้อาคารบริการต่างๆ ร้อยละ 41.8 และไม่ใช้อาคารบริการต่างๆ ร้อยละ 58.2 โดยผู้ที่เข้ามาใช้อาคารบริการต่างๆ ภายในพื้นที่สวนลุมพินี สามารถแบ่งอาคารบริการได้ดังนี้

1) อาคารบริการต่างๆ ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ใช้จำนวน 163 คน จะเข้ามาใช้ห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินีมากที่สุด ร้อยละ 24.1 อาคารศูนย์กีฬาในร่ม ร้อยละ 14.8 ศูนย์ผู้สูงอายุ ร้อยละ 13.6 ตามลำดับ

จากการใช้อาคารบริการต่างๆ จะพบว่าผู้ที่เข้าใช้อาคารบริการต่างๆ กับผู้ที่ไม่ใช้อาคารบริการต่างๆ จะมีความใกล้เคียงกัน ซึ่งอาคารที่ถูกเข้าไปใช้งานมากที่สุดคือห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี ด้วยปัจจัยต่างๆ เช่น การเปิดบริการตั้งแต่เวลา 9.00 – 20.00 เป็นที่อ่านหนังสือและค้นคว้าข้อมูล ประกอบกับเป็นอาคารที่ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 5.14 การใช้อาคารบริการต่าง ๆ ภายในสวนลุมพินี

5.4.2 การใช้พื้นที่จอดรถในการใช้สวนลุมพินี

การใช้บริเวณพื้นที่ในการจอดรถส่วนตัว สำหรับผู้ใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทางเข้ามาใช้สวนลุมพินี จากผู้ตอบแบบสอบถาม 112 คน ดังนี้

1) บริเวณพื้นที่ที่ใช้ในการจอดรถในการใช้สวนลุมพินี โดยมีสัดส่วนสถานที่จอดรถดังนี้ ที่จอดรถในสวนลุมพินี ร้อยละ 54.5 ลานหลังพระบรมรูปฯ ร.6 ร้อยละ 18.8 ที่จอดรถข้างโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ร้อยละ 11.6 ตามลำดับ

2) ความคิดเห็นสำหรับผู้ใช้รถส่วนตัวในการเดินทางเข้ามาใช้สวนลุมพินี ของพอเพียงของที่จอดรถ แบ่งความคิดเห็นได้ดังนี้ เพียงพอ ร้อยละ 52.7 ไม่เพียงพอ ร้อยละ 47.3

ตารางที่ 5.4 การใช้พื้นที่จอดรถของผู้ที่ใช้รถส่วนตัว

1.บริเวณพื้นที่ในการจอดรถรถยนต์/จักรยานยนต์ส่วนตัว, จักรยาน		
พื้นที่จอดรถ	จำนวน	ร้อยละ
-ที่จอดรถในสวนลุมพินี	61	54.5
-ที่จอดรถข้าง รพ.จุฬาลงกรณ์	13	11.6
-ลานหลังพระบรมรูปฯ ร.6	21	18.8
-หน้า รร.สวนลุมพินี	8	7.1
-อื่นๆ	9	8.0
รวม	112	100
1.1 ความเพียงพอของที่จอดรถ		
-เพียงพอ	59	52.7
-ไม่เพียงพอ	53	47.3
รวม	112	100

5.4.3 การจับจ่ายซื้อสินค้าภายในพื้นที่

การจับจ่ายซื้อสินค้าภายในพื้นที่ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะเคยซื้อสินค้าภายในสวนลุมพินี ร้อยละ 61.8 และไม่เคยซื้อ ร้อยละ 38.2 โดยแบ่งเป็นบริเวณที่ซื้อสินค้าของผู้ที่เคยซื้อสินค้าและมีเหตุผลที่ไม่เคยซื้อของผู้ที่ไม่เคยซื้อสินค้าดังนี้

1) บริเวณที่ซื้อ ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่เคยซื้อสินค้าจำนวน 241 คน จะแบ่งบริเวณสถานที่ซื้อได้ดังนี้ ศูนย์อาหารสวนลุมพินีมากที่สุด ร้อยละ 45.0 ชุ้มขายอาหาร/เครื่องดื่ม ด้านหน้าหลังพระบรมรูป ร.6 ร้อยละ 40.5 ชุ้มขายอาหาร/เครื่องดื่ม ด้านหลังทางโรงเรียนสวนลุมพินีร้อยละ 14.5

2) เหตุผลที่ไม่ซื้อ ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ไม่ซื้อ 149 คน ด้วยเหตุผลดังนี้ ไม่มีสินค้าที่ตนต้องการมากที่สุด ร้อยละ 72.8 ราคาไม่เหมาะสม ร้อยละ 12.93 อื่นๆ ได้แก่ นำอาหารมาเอง ร้อยละ 14.3

จากการจับจ่ายซื้อสินค้าภายในพื้นที่ พบว่าบริเวณที่ถูกผู้ซื้อสินค้ามากที่สุดคือ บริเวณศูนย์อาหารสวนลุมพินี เนื่องจากบริเวณนี้จะเปิดบริการตั้งแต่เวลา 4.30 – 10.00 และมีร้านอาหารให้บริการถึง 22 ร้าน ซึ่งสะดวกในการบริการอาหารแก่ผู้ที่เข้ามาใช้สวนลุมพินีหลังทำกิจกรรมต่างๆ เสร็จหรือจะซื้อสินค้าต่างๆ กลับไปยังที่พักอาศัยได้อีกด้วย กับชุ้มขายอาหาร/เครื่องดื่ม ด้านหน้าหลังพระบรมรูป ร.6 ซึ่งตรงกับบริเวณทางเข้าประตู 4 (พระรูป) ที่มีการสัญจรผ่านของผู้คนอยู่ตลอดเวลาทำให้สะดวกที่ในการที่จะซื้อสินค้า

5.4.4 การเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่าง ๆ

การเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่างๆ ผู้ตอบแบบสอบถาม เคยเข้าร่วม ร้อยละ 37.2 และไม่เคยเข้าร่วม ร้อยละ 62.8 โดยผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถแบ่งกิจกรรมต่างๆ และมีเหตุผลที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกับเหตุผลที่ไม่เข้าเข้าร่วมกิจกรรม ได้ดังนี้

1) ประเภทกิจกรรมของการเข้าร่วม มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 145 คน จะร่วมกิจกรรมดนตรีในสวนมากที่สุด ร้อยละ 38.5 นิทรรศการต่างๆ ร้อยละ 21.4 งานประเพณีวัฒนธรรม ร้อยละ 18.1

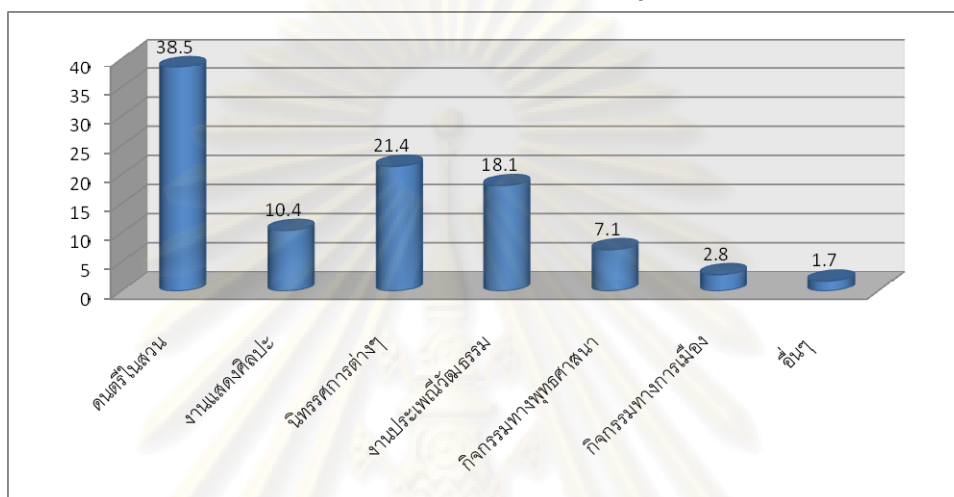
2) เหตุผลที่ในการเข้าร่วมกิจกรรม ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 145 คน เข้าร่วมกิจกรรมด้วยเหตุผลดังนี้ มีความสนใจเป็นพิเศษ ร้อยละ 44.8 เป็นกิจกรรมที่นานๆ จัดที่ ร้อยละ 33.8 และชื่นชอบส่วนตัว ร้อยละ 20.7

3) เหตุผลที่ไม่เข้าเข้าร่วมกิจกรรม ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 245 คน ไม่เข้าร่วมกิจกรรมด้วยเหตุผลดังนี้ ไม่มีเวลาว่างในช่วงจัดงาน ร้อยละ 51.8 ไม่สนใจ ร้อยละ 35.1

จากการข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษของผู้ที่เข้ามาใช้สวนลุมพินี พบว่ามีความแตกต่างของผู้ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมกับผู้ที่ไม่เคยร่วมกิจกรรมอยู่มาก จึงสังเกตจากข้อมูล

เบื้องต้นได้ว่าจะผู้จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้นจะเข้าร่วมกิจกรรมขึ้นอยู่กับเวลาที่จัดกิจกรรมพิเศษต่างๆ ว่าตรงกับเวลาของตนหรือไม่ พร้อมกับความสนใจเป็นพิเศษของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพราะฉะนั้นการใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในพื้นที่สวนลุมพินีในบางส่วนที่จัดให้บริการยังขาดประสิทธิภาพหรือแรงดึงดูดให้ผู้ใช้สวนลุมพินีเข้าไปใช้บริการอย่างเต็มที่

แผนภูมิที่ 5.15 การเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษภายในสวนลุมพินี

สรุปพฤติกรรมการใช้สวนลุมพินี จากการวิเคราะห์และการเปรียบเทียบข้อมูลในหัวข้อต่างๆ เบื้องต้น เพื่อนำเสนอให้ทราบถึงประเด็นและผลที่เกิดขึ้นจริงในสถานการณ์ปัจจุบันของการพฤติกรรมการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี โดยที่จะนำผลข้อมูลไปใช้ในการประเมินและวิเคราะห์ความคุ้มค่าในบทบาทและรูปแบบการใช้พื้นที่ในบทที่ 7 ต่อไป

5.5 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1) ผู้ที่เข้ามาใช้บริการภายในพื้นที่สวนลุมพินี พบว่าสัดส่วนของสถานที่พักอาศัยในปัจจุบันจะอยู่เขตต่างๆ ใน กรุงเทพมหานคร โดยเขตของที่มาใช้มากที่สุดคือ เขตปทุมวัน ซึ่งอยู่ในพื้นที่เดียวกันกับสวนลุมพินี และในการแจกแบบสอบถามของเพศมีความใกล้เคียงกันระหว่างเพศชาย และเพศหญิง ระดับรายได้สูงสุดที่เข้ามาใช้มากที่สุดอยู่ที่ 5,001 – 10,000 บาท รองลงมาอยู่ที่ 10,001 – 15,000 บาท ซึ่งอยู่ระดับชนชั้นกลางมากที่สุด ระดับการศึกษาสูงที่เข้ามาใช้พื้นที่คือ การศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาคือ การศึกษาระดับอนุปริญญา/อาชีวะ อาชีพที่เข้ามาใช้ส่วนแบ่งตามช่วงอายุสรุปได้ดังนี้ ช่วงอายุ 18 – 23 ปี เป็นนักเรียน/นักศึกษา มากที่สุด อายุ 24 - 35 ปี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด อายุ 36 - 45 ปี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด อายุ 36 - 45 ปี ประกอบอาชีพไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุมากที่สุด อายุ 60 ปีขึ้นไป ประกอบอาชีพไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุมากที่สุด

2) ผู้ที่เข้ามาใช้บริการภายในพื้นที่สวนลุมพินี พบว่าการเดินทางมาใช้บริการสวนลุมพินีมาจากที่พักอาศัยมาที่สุด รองลงมาคือสถานที่ทำงาน และเมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วจะเดินทางกลับไปที่พักอาศัยมาที่สุด รองลงมาคือสถาบันการศึกษา พาหนะในการเดินทางมาถึงสวนลุมพินีใน 1 ต่อมากที่สุดคือ รถโดยสารประจำทาง รองลงมาคือ รถส่วนตัว และ 2 ต่อมากที่สุด รถโดยสารประจำทาง รองลงมาคือ รถไฟลอยฟ้า/รถไฟใต้ดิน พาหนะในการเดินทางกลับจากสวนลุมพินีใน 1 ต่อมากที่สุดคือ รถโดยสารประจำทาง รองลงมาคือ รถส่วนตัว และ 2 ต่อมากที่สุด รถโดยสารประจำทาง รองลงมาคือ รถไฟลอยฟ้า/รถไฟใต้ดิน ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาถึงสวนลุมพินีมากที่สุดคือ ไม่เกิน 20 บาท รองลงมาคือ 41 – 20 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับมากที่สุดคือ 21 – 40 บาท รองลงมาคือ ไม่เกิน 20 บาท ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางมาถึงสวนลุมพินีมากที่สุดคือ นาที – 1 ชั่วโมง รองลงมาคือ 10 – 30 นาที และระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางกลับคือ 30 นาที – 1 ชั่วโมง รองลงมาคือ 10 – 30 นาที บริเวณพื้นที่ใช้ในการจอดรถของบุคคลที่เดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัวมากที่สุดคือ บริเวณที่จอดรถภายในสวนลุมพินี รองลงมาคือ ลานหลังพระบรมรูปฯ ร.6 เนื่องจากนี้แบบสอบถามยังพบความว่าการใช้ที่จอดรถในบริเวณใกล้เคียงกับสวนลุมพินีเพื่อมาใช้บริการ เช่น ที่จอดรถสวนลุมไนท์บาร์ซ่า ที่จอดรถโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เป็นต้น ความคิดเห็นขอพ้อเพียงของที่จอดรถมีความคิดเห็นที่ใกล้เคียงกันระหว่างพ้อเพียง กับไม่เพียงพอ

3) ผู้ที่เข้ามาใช้บริการภายในพื้นที่สวนลุมพินี พบว่าลักษณะของการมาใช้สวนส่วนมากจะเป็นการเดินทางมาใช้สวนกับเพื่อน/คนรัก อายุ 18 – 23 ปี มากที่สุด รองลงมา เพื่อน/คนรัก อายุ 24 – 35 ปี ความถี่ในการมาสวนมากที่สุดคือ ใช้เป็นประจำทุกวัน อายุ 60 ปีขึ้นไป รองลงมา เดือนละ 1-2 ครั้ง อายุ 24 – 35 ปี วันที่มาใช้สวนมากที่สุดคือ วันธรรมดา จันทร์-ศุกร์ อายุ 60 ปีขึ้นไป รองลงมา มาใช้ไม่แน่นอน อายุ 24 – 35 ปี ช่วงเวลาที่ใช้สวนมากที่สุดคือ 18.30 – 21.00 น. อายุ 24 – 35 ปี รองลงมา 04.30 – 06.30 น. อายุ 60 ปีขึ้นไป

4) ผู้ที่เข้ามาใช้บริการภายในพื้นที่สวนลุมพินี พบว่าชอบที่ทำกิจกรรมในพื้นที่ลักษณะมากที่สุดคือ พื้นที่ที่มีร่มเงา รองลงมาคือ พื้นที่ราบสนามหญ้า การใช้ทางเข้า – ออกมากที่สุดคือ ประตู 1 วิฑู รองลงมาคือ ประตู 4 พระบรมรูปฯ ร.6 ด้วยเหตุผลคือใกล้ระบบขนส่ง เช่น ป้ายรถประจำทาง บริเวณที่ใช้ในการกิจกรรมของผู้มาใช้สวนมากที่สุดคือ บริเวณที่ 1 รองลงมาคือ บริเวณ 3 ช่วงอายุที่ใช้บริเวณพื้นที่มากที่สุดคือ อายุ 24 – 35 ปี รองลงมาคือ 18 – 25 ปี ระยะเวลาที่ใช้ในพื้นที่มากที่สุด คือ 30 นาที – 1 ชั่วโมง รองลงมาคือ 1 – 2 ชั่วโมง กิจกรรมที่เกิดในพื้นที่มากที่สุดคือ นั่งเล่น/นั่งพักผ่อน/นอนเล่น รองลงมาคือ เดินเล่น ความคิดเห็นในการปรับปรุงบริเวณพื้นที่ที่มากที่สุดคือ ไม่ต้องปรับปรุง รองลงมาคือความปลอดภัยและอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก

5) ผู้ที่เข้ามาใช้บริการภายในพื้นที่สวนลุมพินี พบว่าอาคารที่ใช้บริการมากที่สุดคือ ห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี รองลงมาคืออาคารศูนย์กีฬาในร่ม จุดที่มีการใช้จับจ่ายใช้สอยมากที่สุดคือ ศูนย์อาหารสวนลุมพินี รองลงมาคือ ชุมน้ำชาอาหาร/เครื่องดื่ม ด้านหน้าหลังพระบรมรูป ร.6 และกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่างๆ ที่ประชาชนเข้าร่วมมากที่สุดคือ งานดนตรีในสวน รองลงมาคือ งานนิทรรศการต่างๆ

จากการศึกษาโดยใช้วิธีในการแจกแบบสอบถามผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี จำนวน 390 ท่าน และการบันทึกการสังเกตการณ์ในเรื่องบทบาทและการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินีนั้นพบว่า มีการใช้พื้นที่ที่จะมีการกระจายอยู่ทั่วบริเวณภายในพื้นที่สวนลุมพินีตามบริเวณที่พื้นที่ได้แบ่งย่อยไว้ในข้างต้น ได้แก่อาคารบริการ สนามกีฬา พื้นที่สนามหญ้า พื้นที่ริมสระน้ำ เส้นทางสัญจรหลักและทางสัญจรรอง โดยมีการเข้ามาใช้ในทุกเพศทุกวัย และมีระยะเวลาในการใช้พื้นที่ที่มีความคุ้มค่า ใช้เวลาโดยประมาณ 1-2 ชั่วโมงต่อพื้นที่ ซึ่งมีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่นกิจกรรมเพื่อการพักผ่อน กิจกรรมออกกำลังกายแบบออกแรงมาก กิจกรรมออกกำลังกายแบบออกแรงน้อย และมีการเคลื่อนไหวของคนที่เข้ามาใช้พื้นที่อยู่ตลอดเวลาในช่วงที่เปิดให้บริการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

รูปแบบการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี

จากการศึกษาบทบาทและการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร โดยวิเคราะห์ผ่านการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ และการวิเคราะห์สภาพทางกายภาพของพื้นที่ในปัจจุบัน รวมถึงการสำรวจพื้นที่ภาคสนาม ซึ่งได้เป็นข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิในบทที่ 5 ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม และการสำรวจพื้นที่ด้วยการสังเกตการณ์ ซึ่งสามารถแบ่งรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 6.1 การบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่สวนลุมพินี
- 6.2 การบันทึกรูปแบบอัตราการสัญจรผ่านสวนลุมพินี
- 6.3 การบันทึกรูปแบบการสัญจรผ่านสวนลุมพินี
- 6.4 การใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี

6.1 การบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่สวนลุมพินี

จากการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ในเบื้องต้นพบว่า ช่วงเวลาที่มีการเข้ามาใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินีมากที่สุดแบ่งออกเป็น 2 ช่วงเวลาดังกล่าวคือ ช่วงเวลา 4.30 – 8.30 น. ในตอนเช้า และช่วงเวลา 16.30 – 18.30 น. ในตอนเย็น ซึ่งมีรูปแบบการจับจองของการใช้พื้นที่หนาแน่นมากกว่าในช่วงเวลาอื่นๆ¹ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จะแสดงการวิเคราะห์เฉพาะในช่วงเวลาดังกล่าวเพื่อให้เห็นความคุ้มค่าของการใช้พื้นที่ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เกิดการใช้พื้นที่สูงสุด (Peak Hour) และใช้ประกอบกับผลจากการแจกแบบสอบถามมาเชื่อมโยงข้อมูล โดยเรียงตามลำดับบริเวณต่างๆ² โดยแยกออกเป็นบริเวณพื้นที่ย่อยที่ถูกใช้อย่างสม่ำเสมอ ได้ดังนี้

¹ ดูในหัวข้อ 5.3.4 ช่วงเวลาในการมาใช้สวนลุมพินี

² ดูในหัวข้อ 4.4 ลักษณะทางกายภาพพื้นที่ภายในสวนลุมพินี

6.1.1 การบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ บริเวณที่ 1

การจับจองพื้นที่ของผู้ที่เข้ามาใช้บริการภายในพื้นที่บริเวณที่ 1 (เขตบริการและเขตนันทนาการแบบใช้พลละกำลัง) สามารถแจกแจงออกเป็นบริเวณพื้นที่ย่อยต่างๆ เช่น ลานหลังพระบรมรูปรัชกาลที่ 6, ศูนย์เยาวชนชนลุ่มพินี, ศูนย์อาหารสวนลุ่มพินี, สวนสุขภาพ, สนามเทนนิส, สระว่ายน้ำ³ ซึ่งจะมีลักษณะการใช้พื้นที่โดยรอบบริเวณ จากข้อมูลในการแจกแบบสอบถามและการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ ดังนี้

1) ผลภาพรวมการใช้พื้นที่จากแบบสอบถาม บริเวณที่ 1 สามารถแจกแจงรายละเอียดจากแจกแบบสอบถามได้ดังนี้

(1) กลุ่มผู้ใช้และลักษณะการใช้พื้นที่ในบริเวณที่ 1 โดยมีนักเรียนนักศึกษา ใช้พื้นที่ ร้อยละ 29.0 รองลงมาคือ อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 25.2 ไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ ร้อยละ 10.3 ตามลำดับ ส่วนมากมาใช้ในช่วงเวลา 16.30-18.30 ร้อยละ 36.4 รองลงมาคือ 12.00-16.30 ร้อยละ 19.6 ซึ่งมีระยะเวลาในการใช้พื้นที่อยู่ที่ 1-2 ชั่วโมง ร้อยละ 37.4 รองลงมาคือ 30 นาที-1 ชั่วโมง ร้อยละ 29.0

(2) กิจกรรมต่างๆ กลุ่มผู้ใช้ส่วนมากเป็นกลุ่มวัยสูงอายุและกลุ่มทำงาน โดยมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบริเวณที่ 1 มีดังนี้ กิจกรรมการพักผ่อน ได้แก่ นั่งเล่น/นอนเล่น ร้อยละ 28.4 เดินเล่น/คุยเล่น ร้อยละ 29.1 อ่านหนังสือ 17.4 ชมผู้อื่นทำกิจกรรม 30.5 ทานอาหาร/ปิกนิก/จิบน้ำชา ร้อยละ 22.2 กิจกรรมการออกกำลังกาย ได้แก่ วิ่ง-เดินออกกำลังกาย ร้อยละ 30.4 เต้นแอโรบิก/ลีลาศ ร้อยละ 52.6 รำไท่เก๊ก/โยคะ ร้อยละ 33.3

ตารางที่ 6.1 แสดงรูปแบบการกิจกรรมการจับจองพื้นที่บริเวณที่ 1

ลักษณะรูปแบบการใช้พื้นที่บริเวณที่ 1				
บริเวณพื้นที่ย่อย	ช่วงเวลาการใช้มากที่สุด	กิจกรรมที่เกิดขึ้น	กลุ่มผู้ใช้	ความหนาแน่น
1) ลานหลังพระบรมรูปรัชกาลที่ 6	5.30-6.30 16.30-17.30	-กิจกรรมเต้นแอโรบิก โดยมีรูปแบบการจับจองพื้นที่ออกกำลังกายน้ำ ซึ่งมีเข้ามาใช้พื้นที่แบ่งออกเป็น 2 ช่วงเวลากระจายอยู่ทั่วบริเวณลานหลังพระบรมรูปรัชกาลที่ 6 ซึ่งมีระยะห่างที่มีความหนาแน่นของแต่ละบุคคลในการเต้นแอโรบิก และมีผู้ดำเนินการเต้น	วัยทำงาน วัยผู้สูงอายุ	Max 156
2) สวนธรรมชาติ	6.30-8.30 16.30-17.30	-กิจกรรมการรำไท่เก๊ก โดยมีรูปแบบการจับจองพื้นที่ออกกำลังกาย โดยเรียงเป็นแถวหน้ากระดาน 2-3 แถว	วัยผู้สูงอายุ	Max 25

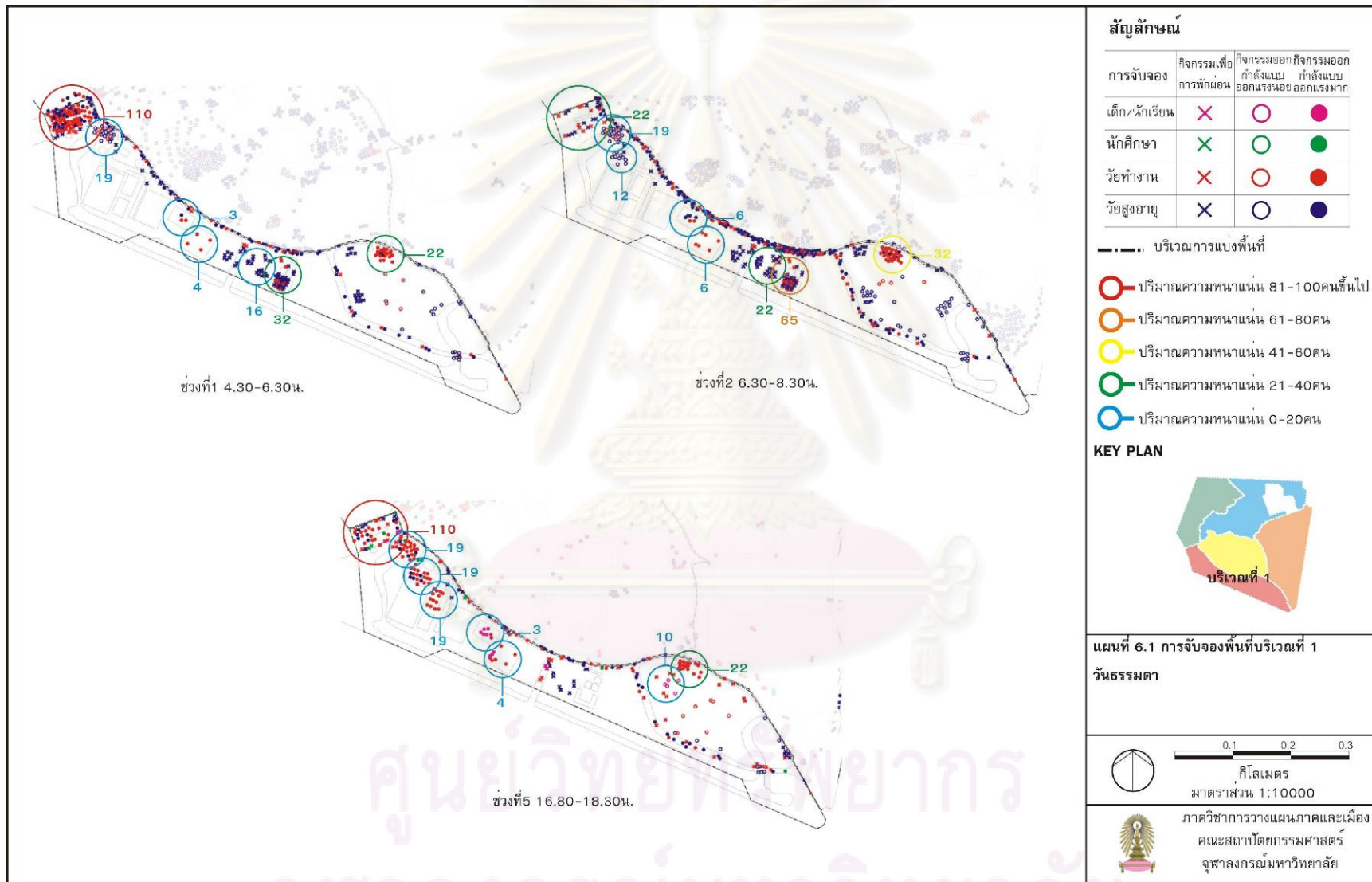
³ ดูในหัวข้อ 4.4.1 บริเวณที่ 1 เขตบริการและเขตนันทนาการแบบใช้พลละกำลัง

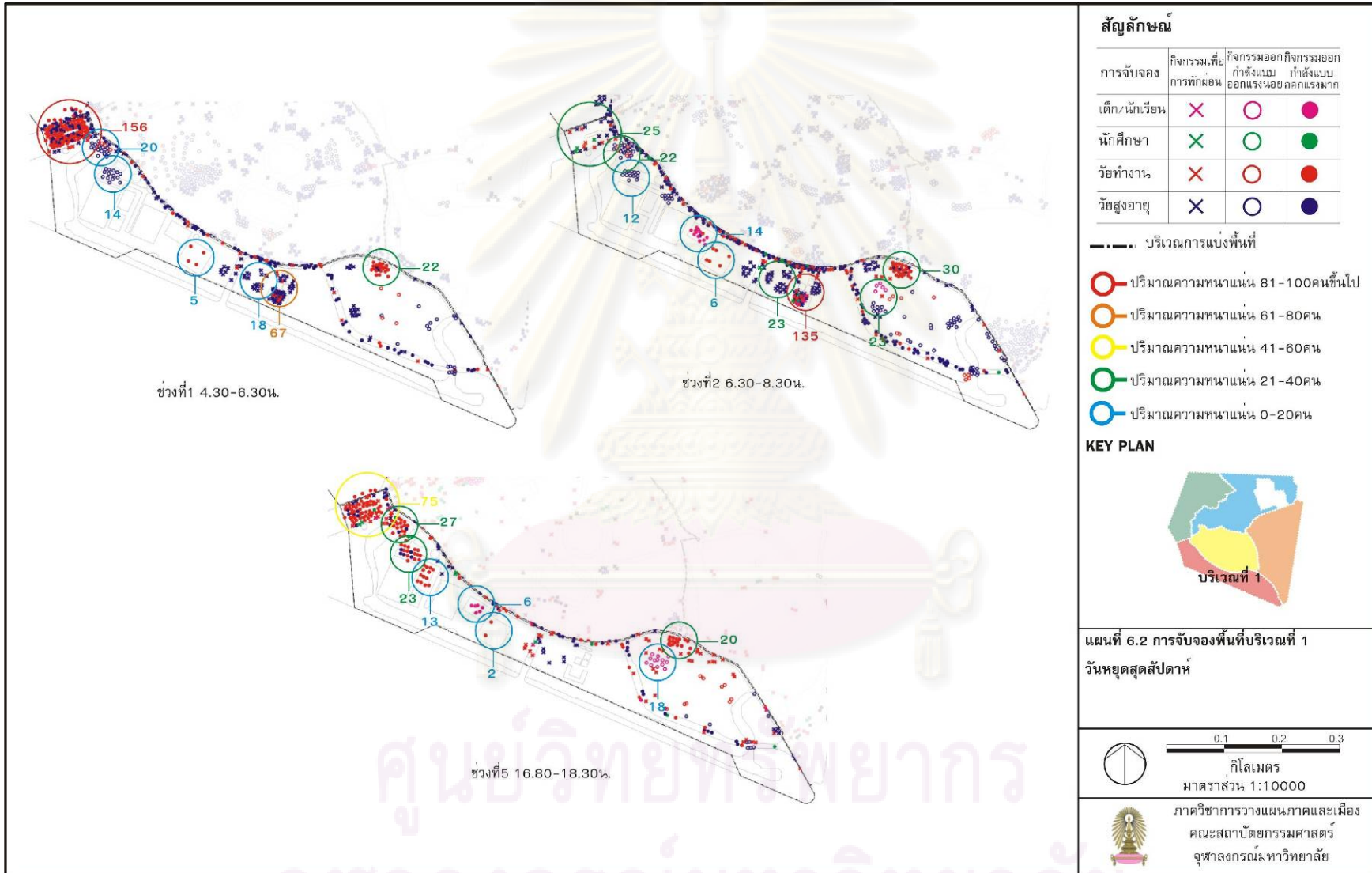
		-กิจกรรมเดินแอโรบิก โดยมีรูปแบบการจับจองพื้นที่ออกกำลังกายกระจายอยู่ทั่วบริเวณพื้นที่มีระยะห่างที่มีความหนาแน่นของแต่ละบุคคลในการเดินแอโรบิก และมีผู้นำการเดิน	วัยทำงาน	
3) อาคารฝึกซ้อมกีฬา ศูนย์เยาวชน (ลานกลางแจ้ง)	12.00-18.30	-กิจกรรมการเล่นกีฬา ประกอบด้วย สนามวอลเลย์บอลและสนามตระก้อ โดยมีรูปแบบการจับจองพื้นที่ออกกำลังกายในการเล่นตามประเภทชนิดกีฬา โดยมีการสลับของกลุ่มบุคคลในการเข้ามาใช้	วัยทำงาน วัยนักเรียน/ นักศึกษา	Max 6
4) อาคารศูนย์เยาวชนลุมพินี	-	ไม่มีการรูปแบบกิจกรรม	-	-
5) สระว่ายน้ำ ศูนย์เยาวชน ลุมพินี	6.30-8.30 16.30-18.30	-กิจกรรมการว่ายน้ำ โดยมีรูปแบบการจับจองพื้นที่ออกกำลังกายโดยการว่ายน้ำ ซึ่งมีเข้ามาใช้พื้นที่แบ่งออกเป็น 2 ช่วงเวลา และวัยเด็ก/วัยนักเรียนจะเข้ามาทำกิจกรรมมากกว่าวัยอื่นๆ และถูกใช้วันหยุดสุดสัปดาห์มากที่สุดมากกว่าวันธรรมดา	วัยเด็ก วัยนักเรียน วัยทำงาน วัยผู้สูงอายุ	Max 6
6) สนามเทนนิส เฉลิมพระเกียรติ กรุงเทพ 1	6.30-12.00 16.30-18.30	-กิจกรรมการเล่นเทนนิส โดยมีรูปแบบการจับจองพื้นที่ออกกำลังกายโดยการเล่นเทนนิส ซึ่งมีเข้ามาใช้พื้นที่แบ่งออกเป็น 2 ช่วงเวลา โดยมีการสลับของกลุ่มบุคคลในการเข้ามาใช้และมีการเพิ่มของกลุ่มวัยเด็กมาฝึกในการเล่นเป็นต้น	วัยนักเรียน วัยทำงาน วัยผู้สูงอายุ	Max 6
7) ศูนย์อาหาร ลุมพินี	4.30 – 10.00	-กิจกรรมการซื้อขายสินค้า โดยมีรูปแบบการจับจองพื้นที่โดยมีการจับจ่ายใช้สอยและการบริโภคอาหาร และมีโต๊ะบริการในการรับประทานอาหาร	ทุกวัย	Max 135
8) สนามเด็กเล่น	16.30-18.30 (วันธรรมดา) 8.30-18.30 (วันหยุดสุดสัปดาห์)	-กิจกรรมในการเล่นเครื่องเล่นชนิดต่างๆ โดยมีรูปแบบการจับจองพื้นที่กระจายตามเครื่องเล่นชนิดต่างๆ และมีความแตกต่างคือจะถูกใช้วันธรรมดา มากกว่าวันหยุดสุดสัปดาห์เพราะ	วัยเด็ก	Max 23
9) สวนสุขภาพ	6.30-8.30	-กิจกรรมการรำไท่เก๊ก โดยมีรูปแบบการจับจองพื้นที่ออกกำลังกาย โดย	วัยผู้สูงอายุ วัยทำงาน	Max 16

	12.00-18.30	เรียงเป็นแถวหน้ากระดาน 2-3 แถว บริเวณสนามหญ้า -กิจกรรมกายบริการ โดยมีรูปแบบการจับจองพื้นที่ออกกำลังกาย ในการกายบริหารตามสถานีเครื่องออกกำลังกาย -กิจกรรมการฝึกซ้อมกิจกรรมศิลปะป้องกันตัว โดยมีรูปแบบการจับจองเพื่อฝึกซ้อมศิลปะป้องกันตัว เป็น 3-4 คู่ บริเวณสนามหญ้า	วัยทำงาน	
10) บริเวณที่ตั้งเครื่องออกกำลังกาย	ทุกช่วงเวลา แต่ถูกใช้มากที่สุด 6.30-8.30 16.30-18.30	-กิจกรรมการฟิตเนส ในการออกกำลังกาย โดยมีรูปแบบการจับจองพื้นที่ออกกำลังกาย ในการกายบริหาร ฟิตเนสตามเครื่องออกกำลังกายต่างๆ โดยมีผู้มาใช้วันเวียนอยู่ตลอดเวลา	วัยทำงาน	Max 30
11) สนามหญ้าและม้านั่ง โดยรอบพื้นที่	ทุกช่วงเวลา แต่ถูกใช้มากที่สุด 4.30-8.30 16.30-18.30	-กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ โดยมีการกระจายของผู้ใช้ตามบริเวณม้านั่งพักผ่อนและสนามหญ้าโดยรอบพื้นที่ เช่นการพูดคุยนั่งเล่น พร้อมกับการจับน้ำชาของวัยผู้สูงอายุ กับการเล่นโยคะของวัยทำงาน และจะมีวัยทำงานนักเรียน/นักศึกษาเข้าไปใช้บริเวณจุดม้านั่งพักผ่อน ยกเว้นบ้างจุดที่มีการจับจองในการใช้อยู่ตลอดทั้งวันของวัยผู้สูงอายุ	วัยนักเรียน/ นักศึกษา วัยทำงาน วัยผู้สูงอายุ	มีการสัญจรทุกช่วงเวลา

*Max = จำนวนผู้ใช้มากที่สุดโดยประมาณในช่วงเวลาที่เกิดการใช้พื้นที่สูงสุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) ผลจากแบบสอบถามและผลการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่สวนลุมพินีบริเวณที่ 1 พบว่ากลุ่มบุคคลมีพฤติกรรมมาใช้บริเวณที่ 1 สามารถแบ่งออกเป็นดังนี้

(1) กลุ่มบุคคลและช่วงเวลาในการใช้พื้นที่ ภายในบริเวณที่ 1 มีการใช้พื้นที่ของกลุ่มผู้สูงอายุในช่วงเวลา 4.30-8.30 มากที่สุดโดยเฉพาะบริเวณจุดม้านั่งพักผ่อน และโดยรอบศูนย์อาหารสวนลุมพินี รองลงมาคือกลุ่มคนทำงานและกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา ซึ่งมีการเข้ามาใช้ตลอดทั้งวัน โดยเฉพาะช่วงเวลา 6.30-8.30 และ 16.30-18.30 ทั้งบริเวณ ส่วนในวันหยุดสุดสัปดาห์มีการเพิ่มของวัยเด็กมากขึ้นในบริเวณสระว่ายน้ำศูนย์เยาวชนลุมพินี และสนามเด็กเล่น โดยเฉพาะช่วงเวลา 6.30-8.30 และ 12.00-18.30

(2) กิจกรรมที่เกิดขึ้นและระยะเวลาในพื้นที่ ภายในบริเวณที่ 1 ส่วนมากเป็นกิจกรรมการออกกำลังกายแบบออกแรงมาก มากที่สุด เช่น การเดินแอโรบิก บริเวณบริเวณลานทางเข้าหลังพระบรมรูป ร.6 การเล่นกีฬาต่างๆบริเวณอาคารฝึกซ้อมกีฬาศูนย์เยาวชนบริเวณสนามกีฬากลางแจ้ง รองลงมาคือ กิจกรรมเพื่อการพักผ่อนและกิจกรรมออกกำลังกายแบบแรงน้อย เช่น การพูดคุยนั่งเล่น การจิบน้ำชาบริเวณม้านั่ง การรำไทเก๊กบริเวณสนามหญ้าหรือทางสัญจรรอง ซึ่งวันธรรมดามีรูปแบบกิจกรรมการจับจองน้อยกว่าวันหยุดสุดสัปดาห์

6.1.2 การบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ บริเวณที่ 2

การจับจองพื้นที่ของผู้ที่เข้ามาใช้บริการภายในพื้นที่บริเวณที่ 2 (เขตนันทนาการแบบสงบเงียบและแบบใช้พลังกำลัง) สามารถแจกแจงออกเป็นบริเวณพื้นที่ย่อยต่างๆ เช่น บริเวณโดยรอบอาคารลุมพินีสถาน, ห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี, ศาลาการไฟฟ้าสามเสน, ลานทางเข้าหลัก⁴ ซึ่งจะมีลักษณะการใช้พื้นที่โดยรอบบริเวณ จากข้อมูลในการแจกแบบสอบถามและการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ ดังนี้

1) ผลภาพรวมการใช้พื้นที่จากแบบสอบถาม บริเวณที่ 2 โดยสามารถแจกแจงรายละเอียดจากแจกแบบสอบถามได้ดังนี้

(1) กลุ่มผู้ใช้และลักษณะการใช้พื้นที่ในบริเวณที่ 2 โดยมีนักเรียนนักศึกษา ใช้พื้นที่มากที่สุด ร้อยละ 25.4 รองลงมาคือ อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 22.2 ไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ ร้อยละ 9.5 ตามลำดับ ส่วนมากมาใช้ในช่วงเวลา 16.30-18.30 ร้อยละ 32.8 รองลงมาคือ 6.30-8.30 ร้อยละ 23.4 6 ซึ่งมีระยะเวลาในการใช้พื้นที่อยู่ที่ 1-2 ชั่วโมงมากที่สุด ร้อยละ 40.6 รองลงมาคือ 30 นาที-1 ชั่วโมง ร้อยละ 29.7

⁴ ดูในหัวข้อ 4.4.2 บริเวณที่ 2 เขตนันทนาการแบบสงบเงียบและแบบใช้พลังกำลัง

(2) กิจกรรมต่างๆ กลุ่มผู้ใช้ส่วนมากเป็นกลุ่มวัยสูงอายุและกลุ่มทำงาน โดยมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบริเวณที่ 2 มีดังนี้ กิจกรรมการพักผ่อน ได้แก่ นั่งเล่น/นอนเล่น ร้อยละ 15.8 เดินเล่น/คุยเล่น ร้อยละ 17.7 อ่านหนังสือ 21.9 ชมผู้อื่นทำกิจกรรม 21.5 ทานอาหาร/ปิกนิก/จิบน้ำชา ร้อยละ 19.0 กิจกรรมการออกกำลังกาย ได้แก่ วิ่ง-เดินออกกำลังกาย ร้อยละ 17.1 เต้นแอโรบิก/ลีลาศ ร้อยละ 26.3 รำไท่เก๊ก/โยคะ ร้อยละ 33.33

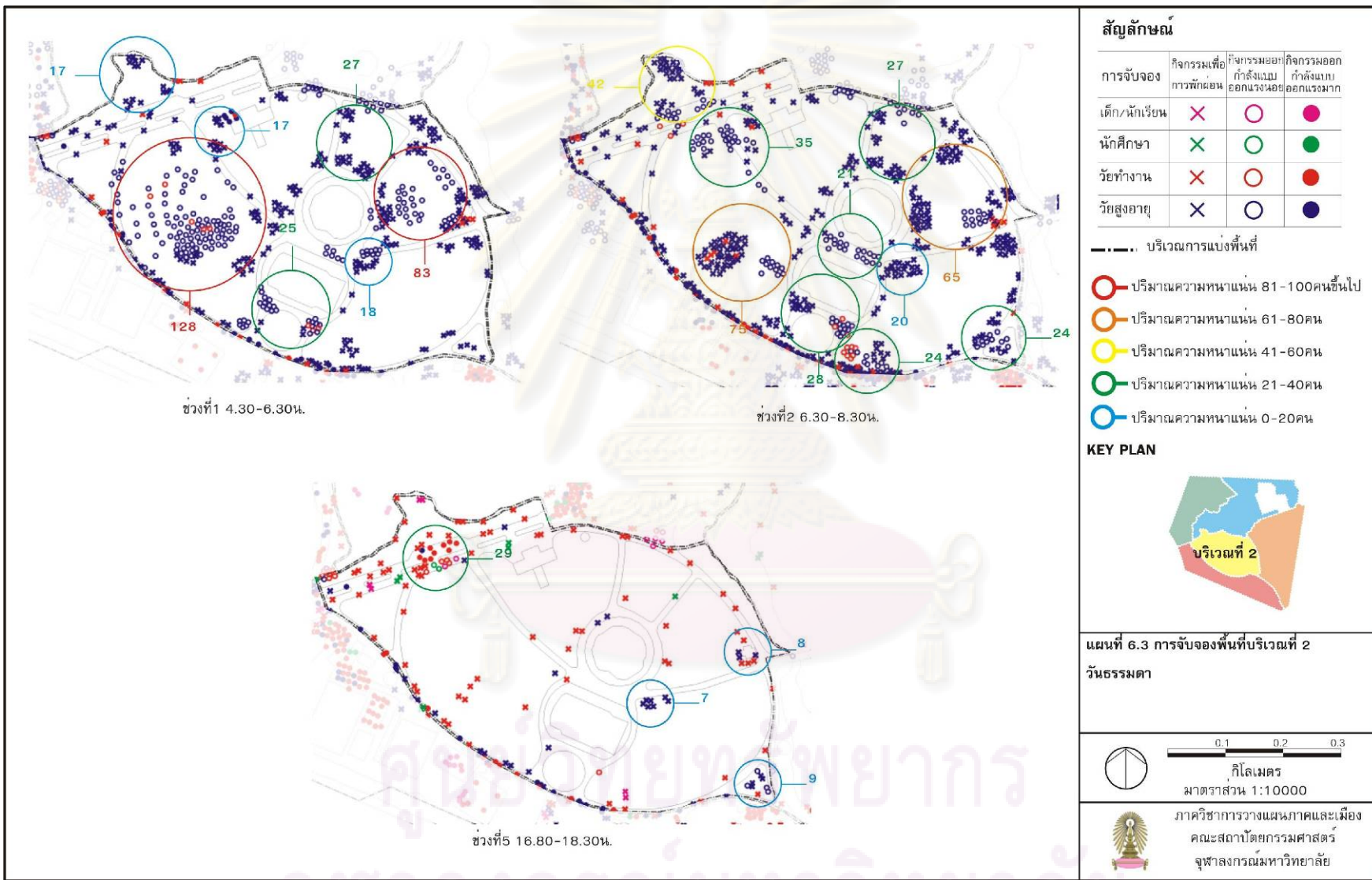
ตารางที่ 6.2 แสดงรูปแบบการกิจกรรมการจับจองพื้นที่บริเวณที่ 2

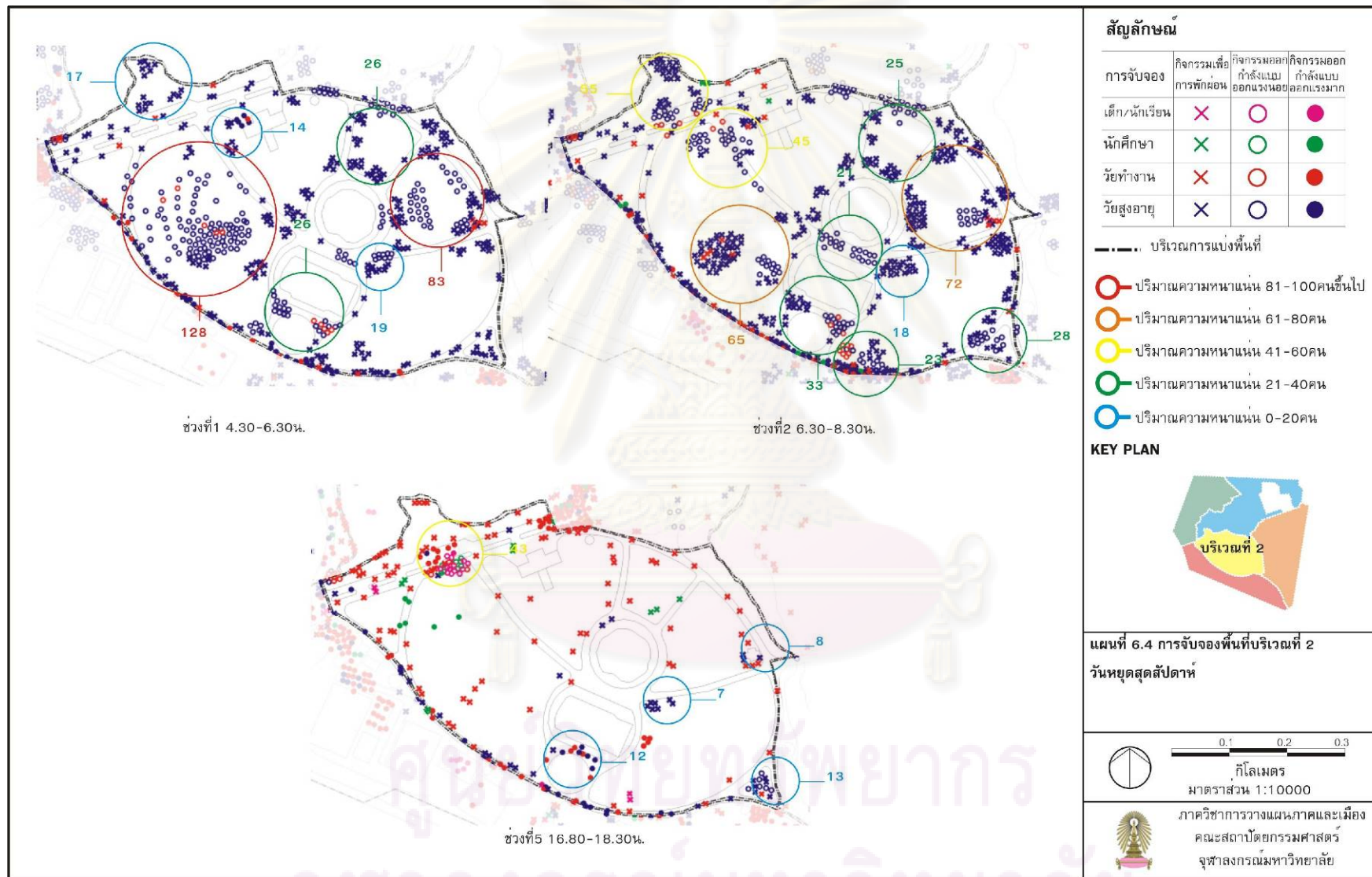
ลักษณะรูปแบบการใช้พื้นที่บริเวณที่ 2				
บริเวณพื้นที่ย่อย	ช่วงเวลาการใช้มากที่สุด	กิจกรรมที่เกิดขึ้น	กลุ่มผู้ใช้	ความหนาแน่น
1) อาคารลุมพินีสถาน (หน้า/หลังอาคาร)	6.30-8.30	-กิจกรรมการรำไท่เก๊ก (หน้าอาคาร) โดยมีรูปแบบการจับจองพื้นที่ออกกำลังกาย โดยเรียงเป็นแถวหน้ากระดาน 2-3 แถว -กิจกรรมการเล่นกีฬา ประกอบด้วย สนามแบดมินตัน (หลังอาคาร)) โดยมีรูปแบบการจับจองพื้นที่ออกกำลังกาย การจับคู่ในการตีลูกชนโต้ตอบโต้กัน	วัยผู้สูงอายุ	Max 128
2) ศาลาการไฟฟ้าสามเสน	6.30-12.00 12.00-18.30	-กิจกรรมในการฝึกซ้อมการเต้นลีลาศ มีรูปแบบการจับจองพื้นที่ภายในอาคาร เพื่อการฝึกซ้อม -กิจกรรมการฝึกซ้อมกิจกรรมศิลปะป้องกันตัว โดยมีรูปแบบการจับจองเพื่อฝึกซ้อมศิลปะป้องกันตัว ภายในอาคาร	วัยทำงาน วัยผู้สูงอายุ	Max 8
3) ห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี (หน้าอาคาร)	6.30-8.30	-กิจกรรมการเล่นกีฬา ประกอบด้วย สนามแบดมินตัน 2 สนาม โดยมีรูปแบบการจับจองพื้นที่ออกกำลังกายในการเล่นแบดมินตัน เป็นกลุ่ม	วัยทำงาน วัยผู้สูงอายุ	Max 14
4) บริเวณที่ตั้งเครื่องออกกำลังกาย	6.30-8.30 16.30-18.30	-กิจกรรมการฟิตเนส ในการออกกำลังกาย มีรูปแบบการจับจองพื้นที่ออกกำลังกาย ในการกายบริหาร ฟิตเนส ตามเครื่องออกกำลังกายต่างๆ	วัยทำงาน	Max 19
5) ทางเข้าหลัก	6.30-8.30 16.30-18.30	-กิจกรรมการรำไท่เก๊ก มีรูปแบบการจับจองพื้นที่ออกกำลังกาย โดยเรียงเป็นแถวหน้ากระดาน 2-3 แถว -กิจกรรมการเล่นกีฬา มีรูปแบบการจับจองพื้นที่ออกกำลังกายในการเล่นเตะ	วัยผู้สูงอายุ วัยทำงาน	Max 85

		ตระกร้อวงใน โดยจับกลุ่ม 2-3 กลุ่มในการเล่น และโรลเลอร์เบลของวัยเด็ก, นักเรียน/นักศึกษา		
6) สนามหญ้าและม้านั่ง โดยรอบอาคาร ลุมพินีสถาน	ทุกช่วงเวลาแต่ถูกใช้มากที่สุด 4.30-8.30 16.30-18.30	-กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ มีการกระจายของผู้ใช้ตามบริเวณม้านั่งพักผ่อนและสนามหญ้าโดยรอบพื้นที่ เช่นการพูดคุยนั่งเล่น พร้อมกับการจับน้ำชาของคนชรา และวัยทำงาน นักเรียน/นักศึกษาเข้าไปใช้บริเวณจุดม้านั่งพักผ่อน ยกเว้นบางจุดที่มีการจับจองในการใช้อายุตลอดทั้งวันของวัยผู้สูงอายุ	วัยนักเรียน/นักศึกษา วัยทำงาน วัยผู้สูงอายุ	มีการสัญจรทุกช่วงเวลา
7) สนามหญ้า ม้าและนั่ง โดยรอบสระน้ำ	ทุกช่วงเวลาแต่ถูกใช้มากที่สุด 4.30-8.30 16.30-18.30	-กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ โดยมีการกระจายของผู้ใช้ตามบริเวณม้านั่งพักผ่อนและสนามหญ้าโดยรอบพื้นที่ เช่นการพูดคุยนั่งเล่น พร้อมกับการจับน้ำชาของวัยผู้สูงอายุ กับการเล่นโยคะของวัยทำงาน และจะมีวัยทำงาน นักเรียน/นักศึกษาเข้าไปใช้บริเวณจุดม้านั่งพักผ่อน ยกเว้นบางจุดที่มีการจับจองในการใช้อายุตลอดทั้งวันของวัยผู้สูงอายุ	วัยนักเรียน/นักศึกษา วัยทำงาน วัยผู้สูงอายุ	มีการสัญจรทุกช่วงเวลา

*Max = จำนวนผู้ใช้มากที่สุดโดยประมาณในช่วงเวลาที่เกิดการใช้พื้นที่สูงสุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) ผลจากแบบสอบถามและผลการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่สวนลุมพินีบริเวณที่ 2 พบว่ากลุ่มบุคคลมีพฤติกรรมมาใช้บริเวณที่ 2 สามารถแบ่งได้ดังนี้

(1) กลุ่มบุคคลและช่วงเวลาในการใช้พื้นที่ ภายในบริเวณที่ 2 มีการใช้พื้นที่ของกลุ่มคนชราในช่วงเวลา 4.30-8.30 มากที่สุดโดยเฉพาะบริเวณจุดม้านั่งพักผ่อน และบริเวณโดยรอบอาคารลุมพินีสถาน รองลงมาคือกลุ่มคนทำงานและกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา ซึ่งมีการเข้ามาใช้ตลอดทั้งวัน โดยเฉพาะช่วงเวลา 6.30-8.30 และ 16.30-18.30 ทั้งบริเวณ

(2) กิจกรรมที่เกิดขึ้นและระยะเวลาในพื้นที่ ภายในบริเวณที่ 2 ส่วนมากเป็นกิจกรรมการออกกำลังกายแบบออกแรงน้อย มากที่สุด เช่น การรำไทเก๊ก บริเวณโดยรอบอาคารลุมพินีสถาน และบริเวณทางเข้าหลัก เช่น การรำไทเก๊ก เล่นโลเรลแบร์ด รองลงมาคือกิจกรรมเพื่อการพักผ่อน การพูดคุยนั่งเล่น การจิบน้ำชาบริเวณม้านั่ง ซึ่งวันธรรมดามีรูปแบบกิจกรรมการจับจองน้อยกว่าวันหยุดสุดสัปดาห์

6.1.3 การบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ บริเวณที่ 3

การจับจองพื้นที่ของผู้ที่เข้ามาใช้บริการภายในพื้นที่บริเวณที่ 3 (เขตนันทนาการแบบกึ่งสงบเงียบ) สามารถแจกแจงออกเป็นบริเวณพื้นที่ย่อยต่างๆ เช่น บริเวณเกาะลอย, อาคารเรือนกระจก⁵ ซึ่งจะมีลักษณะการใช้พื้นที่โดยรอบบริเวณ จากข้อมูลในการแจกแบบสอบถามและการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ ดังนี้

1) ผลภาพรวมการใช้พื้นที่จากแบบสอบถาม บริเวณที่ 3 โดยสามารถแจกแจงรายละเอียดจากแจกแบบสอบถามได้ดังนี้

(1) กลุ่มผู้ใช้และลักษณะการใช้พื้นที่ในบริเวณที่ 3 โดยมีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ใช้พื้นที่มากที่สุด ร้อยละ 26.0 รองลงมาคือ นักเรียนนักศึกษา ร้อยละ 21.9 ไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ ร้อยละ 11.0 ตามลำดับ ส่วนมากมาใช้ในช่วงเวลา 16.30-18.30 ร้อยละ 30.7 รองลงมาคือ 6.30-8.30 ร้อยละ 20.0 ซึ่งมีระยะเวลาในการใช้พื้นที่อยู่ที่ 1-2 ชั่วโมงมากที่สุด ร้อยละ 38.7 รองลงมาคือ 30 นาที-1 ชั่วโมง ร้อยละ 29.3

⁵ ดูในหัวข้อ 4.4.3 บริเวณที่ 3 เขตนันทนาการแบบสงบเงียบ

(2) กิจกรรมต่างๆ กลุ่มผู้ใช้ส่วนมากเป็นกลุ่มวัยสูงอายุและกลุ่มทำงาน โดยมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบริเวณที่ 3 มีดังนี้ กิจกรรมการพักผ่อน ได้แก่ นั่งเล่น/นอนเล่น ร้อยละ 20.5 เดินเล่น/คุ้ยเล่น ร้อยละ 20.6 อ่านหนังสือ 25.7 ชมผู้อื่นทำกิจกรรม 15.9 ทานอาหาร/ปิกนิก/จิบน้ำชา ร้อยละ 31.8 กิจกรรมการออกกำลังกาย ได้แก่ วิ่ง-เดินออกกำลังกาย ร้อยละ 23.1 ปั่นจักรยานน้ำ/พายเรือ ร้อยละ 23.1 เพาะกาย/ฟิตเนส ร้อยละ 25.0

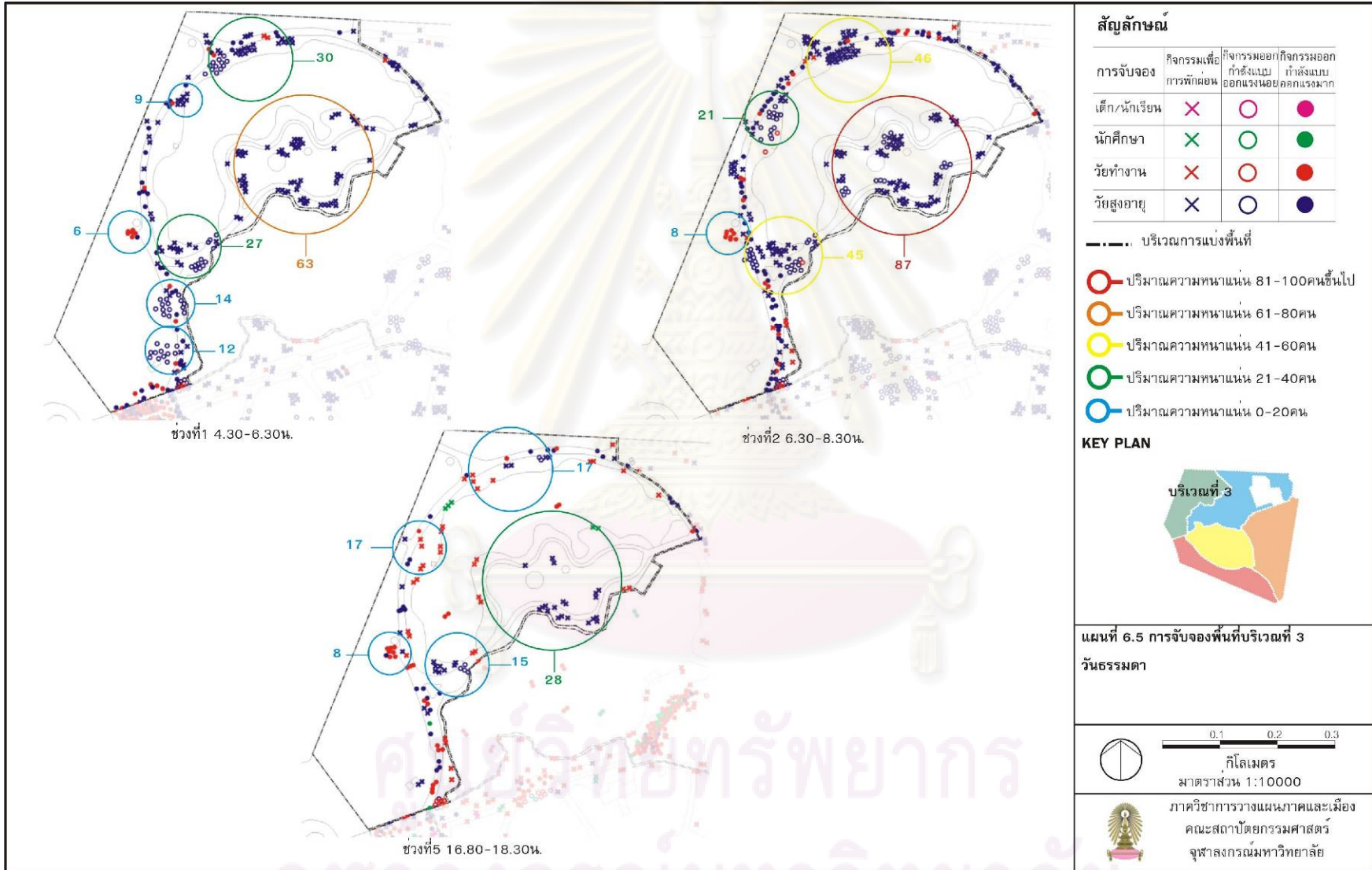
ตารางที่ 6.3 แสดงรูปแบบการกิจกรรมการจับจองพื้นที่บริเวณที่ 3

ลักษณะรูปแบบการใช้พื้นที่บริเวณที่ 3				
บริเวณพื้นที่ย่อย	ช่วงเวลาการใช้มากที่สุด	กิจกรรมที่เกิดขึ้น	กลุ่มผู้ใช้	ความหนาแน่น
1) เกาะลอย	4.30-8.30 12.00-18.30	-กิจกรรมการรำไท่เก๊ก โดยมีรูปแบบการจับจองพื้นที่ออกกำลังกาย โดยเรียงเป็นแถวหน้ากระดาน 2-3 แถว -กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ โดยมีการกระจายของผู้ใช้ตามบริเวณที่นั่งพักผ่อนและสนามหญ้าและบริเวณริมสระน้ำโดยรอบพื้นที่ เช่นการพูดคุย นั่งเล่น พร้อมกับการจิบน้ำชาของคนชรา และวัยทำงาน นักเรียน/นักศึกษาเข้าไปใช้บริเวณจุดที่นั่งพักผ่อน ยกเว้นบางจุดที่มีการจับจองในการใช้อยู่ตลอดทั้งวันของวัยสูงอายุ	วัยผู้สูงอายุ วัยนักเรียน/ นักศึกษา วัยทำงาน วัยผู้สูงอายุ	Max 96
2) อาคารเรือนกระจก	-	ไม่มีรูปแบบการใช้พื้นที่	-	-
3) ศาลาไทยล้านนา(สนามหญ้าโดยรอบ)	6.30-8.30	-กิจกรรมการรำไท่เก๊ก โดยมีรูปแบบการจับจองพื้นที่ออกกำลังกาย โดยเรียงเป็นแถวหน้ากระดาน 2-3 แถว	วัยผู้สูงอายุ	Max 17
4) บริเวณที่ตั้งเครื่องออกกำลังกาย	6.30-8.30 16.30-18.30	-กิจกรรมการฟิตเนส ในการออกกำลังกาย โดยมีรูปแบบการจับจองพื้นที่ออกกำลังกาย ในการกายบริหาร ฟิตเนส ตามเครื่องออกกำลังกายต่างๆ	วัยทำงาน	Max 8
5) จุดวอมนร่างกาย	4.30-8.30 16.30-19.00	-กิจกรรมการวอมนร่างกายก่อนออกกำลังกายในพื้นที่ มีรูปแบบการจับจองพื้นที่ตามอุปกรณ์ โดยมีการจับกลุ่มในการใช้	วัยทำงาน วัยผู้สูงอายุ	Max 35
6) ศาลาบริการ	16.30-18.30	-กิจกรรมใช้บริการเข้าในการปั่น	วัยนักเรียน/ นักศึกษา	Max 19

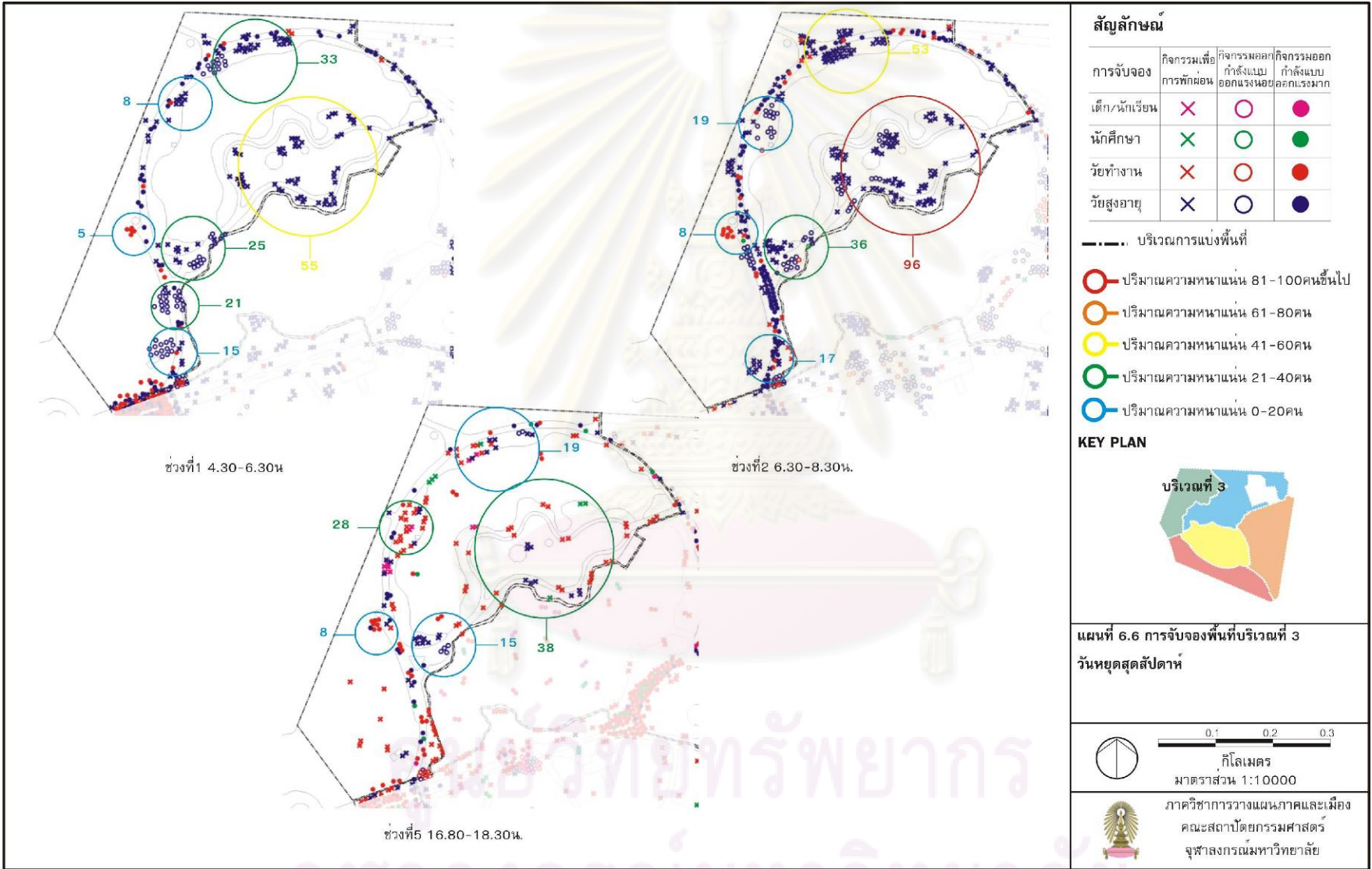
เช่าเรือจักรยาน น้ำสระน้ำ โดยรอบพื้นที่		จักรยานน้ำและพายเรือ มีรูปแบบการ จับจองพื้นที่กระจายของผู้ใช้ตามสระ น้ำโดยรอบพื้นที่	นักศึกษา วัยทำงาน	
7) สนามหญ้า โดยรอบพื้นที่	ทุกช่วงเวลา แต่ถูกใช้มาก ที่สุด 4.30-8.30 16.30-18.30	-กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ โดยมี การกระจายของผู้ใช้ตามบริเวณม้านั่ง พักผ่อนและสนามหญ้าโดยรอบพื้นที่ เช่น การพูดคุยนั่งเล่น พร้อมกับการ จิบน้ำชาของคนชราและวัยทำงาน นักเรียน/นักศึกษาเข้าไปใช้บริเวณจุด ม้านั่งพักผ่อน ยกเว้นบ้างจุดที่มีการ จับจองในการใช้อยู่ตลอดทั้งวันของวัย ผู้สูงอายุ	วัยนักเรียน/ นักศึกษา วัยทำงาน วัยผู้สูงอายุ	มีกาสัญจร ทุกช่วงเวลา

*Max = จำนวนผู้ใช้มากที่สุดโดยประมาณในช่วงเวลาที่เกิดการใช้พื้นที่สูงสุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) ผลจากแบบสอบถามและผลการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่สวนลุมพินีบริเวณที่ 3 พบว่ากลุ่มบุคคลมีพฤติกรรมมาใช้บริเวณที่ 3 สามารถแบ่งออกเป็นดังนี้

(1) กลุ่มบุคคลและช่วงเวลาในการใช้พื้นที่ ภายในบริเวณที่ 3 มีการใช้พื้นที่ของกลุ่มคนชราในช่วงเวลา 4.30-8.30 มากที่สุดโดยเฉพาะจุดม้านั่งพักผ่อนบริเวณเกาะลอย และบริเวณโดยรอบศาลาไทยล้านนา กับบริเวณจุดม้านั่งพักผ่อนโดยรอบพื้นที่รองลงมาคือกลุ่มคนทำงานและกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา ซึ่งมีการเข้ามาใช้ตลอดทั้งวัน โดยเฉพาะช่วงเวลา 6.30-8.30 และ 16.30-18.30 ส่วนมากบริเวณเกาะลอยและพื้นที่ริมสระน้ำ

(2) กิจกรรมที่เกิดขึ้นและระยะเวลาในพื้นที่ ภายในบริเวณที่ 3 ส่วนมากเป็นกิจกรรมการออกกำลังกายแบบออกแรงน้อย มากที่สุด เช่น การรำไทเก๊ก บริเวณเกาะลอย บริเวณโดยรอบศาลาไทยล้านนา กับบริเวณจุดม้านั่งพักผ่อนโดยรอบพื้นที่ รองลงมาคือกิจกรรมเพื่อการพักผ่อน การพูดคุยนั่งเล่น การจับน้ำชาบริเวณม้านั่ง ซึ่งวันธรรมดามีรูปแบบกิจกรรมการจับจองน้อยกว่าวันหยุดสุดสัปดาห์

6.1.4 การบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ บริเวณที่ 4

การจับจองพื้นที่ของผู้ที่เข้ามาใช้บริการภายในพื้นที่บริเวณที่ 4 (เขตนันทนาการแบบใช้พละกำลัง) สามารถแจกแจงออกเป็นบริเวณพื้นที่ย่อยต่างๆ เช่น สวนปาล์ม, ศาลาแปดเหลี่ยม, ลานตะวันยิ้ม, สนามตระกร้อ, สนามบาสเกตบอล⁶ ซึ่งจะมีลักษณะการใช้พื้นที่โดยรอบบริเวณ จากข้อมูลในการแจกแบบสอบถามและการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ ดังนี้

1) ผลภาพรวมการใช้พื้นที่จากแบบสอบถาม บริเวณที่ 4 โดยสามารถแจกแจงรายละเอียดจากแจกแบบสอบถามได้ดังนี้

(1) กลุ่มผู้ใช้และลักษณะการใช้พื้นที่ในบริเวณที่ 4 โดยมีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ใช้พื้นที่มากที่สุด ร้อยละ 34.3 รองลงมาคือ นักเรียนนักศึกษา ร้อยละ 17.1 รับราชการ ร้อยละ 12.9 ตามลำดับ ส่วนมากมาใช้ในช่วงเวลา 16.30-18.30 ร้อยละ 45.7 รองลงมาคือ 12.00-16.30 ร้อยละ 22.9 ซึ่งมีระยะเวลาในการใช้พื้นที่อยู่ที่ 30 นาที-1 ชั่วโมงมากที่สุด ร้อยละ 36.2 รองลงมาคือ 1-2 ชั่วโมง ร้อยละ 33.0

(2) กิจกรรมต่างๆ กลุ่มผู้ใช้ส่วนมากเป็นกลุ่มวัยสูงอายุและกลุ่มทำงาน โดยมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบริเวณที่ 4 มีดังนี้ และมีกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในบริเวณที่ 4 ดังนี้ กิจกรรมการพักผ่อน ได้แก่ นั่งเล่น/นอนเล่น ร้อยละ 18.1 เดินเล่น/คุยเล่น

⁶ ดูในหัวข้อ 4.4.4 บริเวณที่ 4 เขตนันทนาการแบบใช้พละกำลัง

ร้อยละ 20.0 อ่านหนังสือ 16.2 ชมผู้ยื่นทำกิจกรรม 23.2 ทานอาหาร/ปิกนิก/จิบน้ำชา ร้อยละ 15.9 กิจกรรมการออกกำลังกาย ได้แก่ วิ่ง-เดินออกกำลังกาย ร้อยละ 15.2 บันทึกรยาน้ำ/พายเรือ ร้อยละ 26.9 เต้นแอโรบิก/ลีลาศ ร้อยละ 10.5

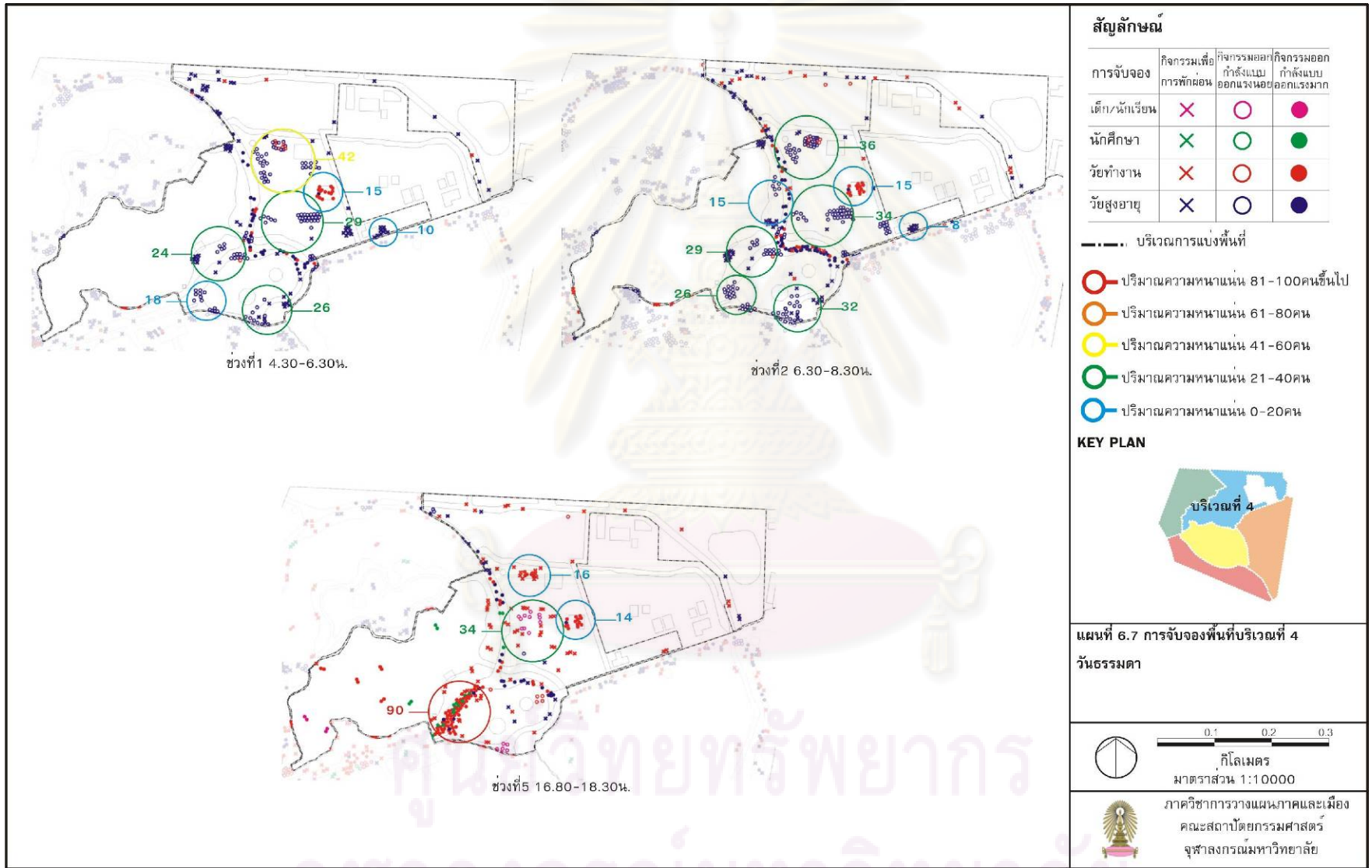
ตารางที่ 6.4 แสดงรูปแบบการกิจกรรมการจับจองพื้นที่บริเวณที่ 4

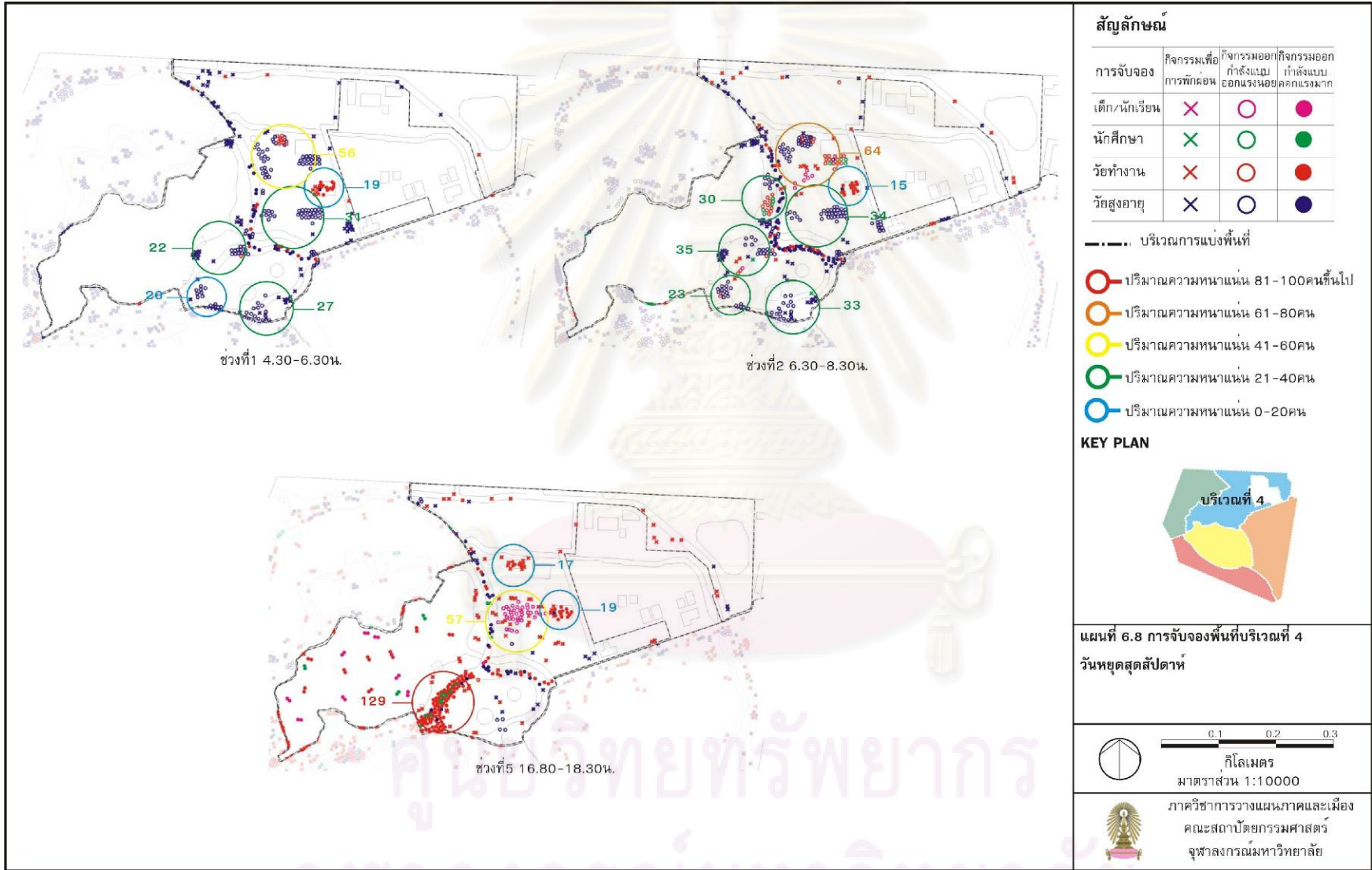
ลักษณะรูปแบบการใช้พื้นที่บริเวณที่ 4				
บริเวณพื้นที่ย่อย	ช่วงเวลาการใช้มากที่สุด	กิจกรรมที่เกิดขึ้น	กลุ่มผู้ใช้	ความหนาแน่น
1) สวนป่าส้ม/ ศาลาเปลี่ยน ແຫລມ	6.30-8.30	-กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ โดยมี การกระจายของผู้ใช้ตามบริเวณ นั่งพักผ่อนและสนามหญ้าโดยรอบ พื้นที่ เช่นการพูดคุยนั่งเล่น	วัยผู้สูงอายุ	Max 10
	16.30-18.30	-กิจกรรมฝึกซ้อมการเต้นลีลาศ โดย มีรูปแบบการจับจองพื้นที่ภายใน อาคาร เพื่อการฝึกซ้อม	วัยผู้สูงอายุ	Max 6
2) พื้นที่โดยรอบ สวนป่าส้ม	6.30-8.30	-กิจกรรมการรำไท่เก๊ก มีรูปแบบ การจับจองพื้นที่ออกกำลังกาย โดย เรียงเป็นแถวหน้ากระดาน 2-3 แถว	วัยผู้สูงอายุ	Max 91
	16.30-18.30	-กิจกรรมเต้นแอโรบิกมีรูปแบบการ จับจองพื้นที่ออกกำลังกายกระจาย อยู่ทั่วบริเวณพื้นที่มีระยะห่างที่มี ความหนาแน่นของแต่ละบุคคลใน การเต้นแอโรบิก ซึ่งจะมีผู้นำการเต้น	วัยทำงาน	Max 129
3) ศูนย์ผู้สูงอายุ	6.30-8.30	-กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจมีการ กระจายของผู้ใช้ตามบริเวณ นั่งพักผ่อน เช่นการพูดคุยนั่งเล่น	วัยผู้สูงอายุ	-
4) ลานตะวันยิ้ม	16.30-18.30 (วันธรรมดา) 8.30-18.30 (วันหยุดสุด สัปดาห์)	-กิจกรรมในการเล่นเครื่องเล่นชนิด ต่าง ๆ มีรูปแบบการจับจองพื้นที่ กระจายตามเครื่องเล่นชนิดต่าง ๆ และมีความแตกต่างคือจะถูกใช้วัน ธรรมดามากกว่าวันหยุดสุดสัปดาห์ เพราะ	วัยเด็ก	Max 52
5) ลาน เอนกประสงค์	6.30-8.30	-กิจกรรมการรำไท่เก๊ก มีรูปแบบ การจับจองพื้นที่ออกกำลังกาย โดย เรียงเป็นแถวหน้ากระดาน 2-3 แถว	วัยผู้สูงอายุ วัยทำงาน	Max 34
6) ศาลาเยาวชน	16.30-18.30	-กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ โดยมี รูปแบบการจับจองพื้นที่ ผู้ใช้จะเข้า ไปใช้ภายในอาคาร เช่นการพูดคุย นั่งเล่น	วัยนักเรียน/ นักศึกษา วัยทำงาน	-

7) สนามบาสเก็ตบอล	6.30-8.30 16.30-18.30	-กิจกรรมการเล่นกีฬา ประกอบด้วย สนามแบดมินตัน 2 สนาม โดยมีรูปแบบการจับจองพื้นที่ออกกำลังกายในการเล่นแบดมินตัน เป็นกลุ่ม	วัยทำงาน วัยผู้สูงอายุ	Max 19
8) สนามตระกร้อ	6.30-8.30 16.30-18.30	-กิจกรรมการในการฝึกซ้อมการเดินลีลาศ โดยมีรูปแบบการจับจองพื้นที่ภายในสนามตระกร้อ โดยในการฝึกซ้อม -กิจกรรมการเล่นกีฬา ประกอบด้วย สนามตระกร้อ 1 สนาม โดยมีรูปแบบการจับจองพื้นที่ออกกำลังกายในการเล่นตระกร้อ เป็นกลุ่ม	วัยทำงาน วัยผู้สูงอายุ วัยทำงาน	Max 30 Max 10
9) ศาลาบริการเช่าเรือจักรยานน้ำสระน้ำ โดยรอบพื้นที่	16.30-18.30	-กิจกรรมใช้บริการเช่าในการปั่นจักรยานน้ำและพายเรือ มีรูปแบบการจับจองพื้นที่กระจายของผู้ใช้ตามสระน้ำโดยรอบพื้นที่	วัยนักเรียน/ นักศึกษา วัยทำงาน	มีการเข้ามาใช้ในช่วงเปิดบริการ
11) สนามหญ้า โดยรอบพื้นที่	ทุกช่วงเวลาแต่ ถูกใช้มากที่สุด 4.30-8.30 16.30-18.30	-กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ โดยมีการกระจายของผู้ใช้ตามบริเวณม้านั่งพักผ่อนและสนามหญ้าโดยรอบพื้นที่ เช่นการพูดคุยนั่งเล่น พร้อมกับการจิบน้ำชาของวัยผู้สูงอายุ กับการเล่นโยคะ ของวัยทำงาน และจะมีวัยทำงาน นักเรียน/นักศึกษาเข้าไปใช้บริเวณจุดม้านั่งพักผ่อน ยกเว้นบางจุดที่มีการจับจองในการใช้อยู่ตลอดทั้งวันของวัยผู้สูงอายุ	วัยนักเรียน/ นักศึกษา วัยทำงาน วัยผู้สูงอายุ	มีกาสัญจรทุกช่วงเวลา

*Max = จำนวนผู้ใช้มากที่สุดโดยประมาณในช่วงเวลาที่เกิดการใช้พื้นที่สูงสุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) ผลจากแบบสอบถามและผลการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่สวนลุมพินีบริเวณที่ 4 พบว่ากลุ่มบุคคลมีพฤติกรรมมาใช้บริเวณที่ 4 สามารถแบ่งออกเป็นดังนี้

(1) กลุ่มบุคคลและช่วงเวลาในการใช้พื้นที่ ภายในบริเวณที่ 4 มีการใช้พื้นที่ของกลุ่มคนชราในช่วงเวลา 4.30-8.30 มากที่สุดบริเวณลานเอนกประสงค์ และบริเวณโดยสวนปาล์ม รองลงมาคือกลุ่มคนทำงาน บริเวณสนามบาสเก็ตบอลและสนามตระกร้อ และกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา ซึ่งมีการเข้ามาใช้ตลอดทั้งวัน โดยเฉพาะช่วงเวลา 6.30-8.30 และ 16.30-18.30 ทั้งบริเวณ ส่วนในวันหยุดสุดสัปดาห์มีการเป็นเพิ่มของวัยเด็กมากขึ้นในบริเวณลานตะวันยิ้ม โดยเฉพาะช่วงเวลา 6.30-8.30 และ 12.00-18.30

(2) กิจกรรมที่เกิดขึ้นและระยะเวลาในพื้นที่ ภายในบริเวณที่ 4 ส่วนมากเป็นกิจกรรมการออกกำลังกายแบบออกแรงน้อย มากที่สุด เช่น การรำไท่เก๊ก บริเวณโดยรอบสวนปาล์ม และบริเวณลานเอนกประสงค์ รองลงมาคือกิจกรรมการออกกำลังกายแบบออกแรงมาก เช่น การเล่นกีฬาบาสเก็ตบอลและตระกร้อ และการเดินแอโรบิกรอบสวนปาล์ม และกิจกรรมเพื่อการพักผ่อน การพูดคุยนั่งเล่น การจิบน้ำชาบริเวณม้านั่ง ซึ่งวันธรรมดามีรูปแบบกิจกรรมการจับจองน้อยกว่าวันหยุดสุดสัปดาห์

6.1.5 การบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ บริเวณที่ 5

การจับจองพื้นที่ของผู้ที่เข้ามาใช้บริการภายในพื้นที่บริเวณที่ 5 (เขตนันทนาการแบบสงบเงียบ) สามารถแจกแจงออกเป็นบริเวณพื้นที่ย่อยต่างๆ เช่น หอนาฬิกา, อาคารบันเทิง⁷ (รายละเอียดในหัวข้อ 4.4.5) ซึ่งจะมีลักษณะการใช้พื้นที่โดยรอบบริเวณ จากข้อมูลในการแจกแบบสอบถามและการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ ดังนี้

1) ผลภาพรวมการใช้พื้นที่จากแบบสอบถาม บริเวณที่ 5 โดยสามารถแจกแจงรายละเอียดจากแบบสอบถามได้ดังนี้

(1) กลุ่มผู้ใช้และลักษณะการใช้พื้นที่ในบริเวณที่ 5 โดยมีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ใช้พื้นที่มากที่สุด ร้อยละ 42.9 รองลงมาคือ นักเรียนนักศึกษา ร้อยละ 12.9 อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 11.4 ตามลำดับ ส่วนมากมาใช้ในช่วงเวลา 16.30-18.30 ร้อยละ 42.3 รองลงมาคือ 6.30-8.30 ร้อยละ 28.2 ซึ่งมีระยะเวลาในการใช้พื้นที่อยู่ที่ 30 นาที-1 ชั่วโมงมากที่สุด ร้อยละ 59.2 รองลงมาคือ 1-2 ชั่วโมง ร้อยละ 22.5

(2) กิจกรรมต่างๆ กลุ่มผู้ใช้ส่วนมากเป็นกลุ่มวัยสูงอายุและกลุ่มทำงาน โดยมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบริเวณที่ 5 มีดังนี้ กิจกรรมการพักผ่อน ได้แก่ นั่งเล่น/

⁷ ดูในหัวข้อ 4.4.5 บริเวณที่ 5 เขตนันทนาการแบบสงบเงียบ

นอนเล่น ร้อยละ 17.2 เดินเล่น/คุ้ยเล่น ร้อยละ 12.3 อ่านหนังสือ 5.7 ชมผู้อื่นทำกิจกรรม 21.7
ทานอาหาร/ปิกนิก/จิบน้ำชา ร้อยละ 11.1 กิจกรรมการออกกำลังกาย ได้แก่ วิ่ง-เดินออกกำลังกาย
ร้อยละ 23.8 ปั่นจักรยานน้ำ/พายเรือ ร้อยละ 26.9

ตารางที่ 6.5 แสดงรูปแบบการกิจกรรมการจับจองพื้นที่บริเวณที่ 5

ลักษณะรูปแบบการใช้พื้นที่บริเวณที่ 5				
บริเวณพื้นที่ย่อย	ช่วงเวลาการใช้มากที่สุด	กิจกรรมที่เกิดขึ้น	กลุ่มผู้ใช้	ความหนาแน่น
1) สนามหญ้าหอนาฬิกา	6.30-8.30	-กิจกรรมการรำไท่เก๊ก มีรูปแบบการจับจองพื้นที่ออกกำลังกาย โดยเรียงเป็นแถวหน้ากระดาน 2-3 แถว	วัยผู้สูงอายุ	Max 67
2) อาคารบันเทิง	6.30-8.30	-กิจกรรมการฝึกซ้อมรำดาบจีน มีรูปแบบการจับจองพื้นที่ฝึกซ้อม โดยเรียงเป็นแถวหน้ากระดาน 2-3 แถว	วัยทำงาน	Max 18
3) ศาลาเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนพรรษา	-	ไม่มีรูปแบบการใช้พื้นที่	-	-
4) ศาลามิตรภาพไทยจีน	6.30-8.30	-กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ มีการผู้ใช้ตามบริเวณม้านั่งพักผ่อนภายในศาลา เช่นการพูดคุยนั่งเล่นพร้อมกับการจิบน้ำชาของคนชรา	-	-
5) ศูนย์สร้างโอกาสเด็ก	-	ไม่มีรูปแบบการใช้พื้นที่	-	-
6) ลานเอนกประสงค์	6.30-8.30	-กิจกรรมการรำไท่เก๊ก มีรูปแบบการจับจองพื้นที่ออกกำลังกาย โดยเรียงเป็นแถวหน้ากระดาน 2-3 แถว	วัยผู้สูงอายุ วัยทำงาน	Max 18
7) จุดวอมนร่างกาย	4.30-8.30 16.30-19.00	-กิจกรรมการวอมนร่างกายก่อนออกกำลังกายในพื้นที่ มีรูปแบบการจับจองพื้นที่ตามอุปกรณ์ โดยมีการจับกลุ่มในการใช้	วัยทำงาน วัยผู้สูงอายุ	Max 23
8) ศาลาบริการเช่าเรือจักรยานน้ำ	16.30-18.30	-กิจกรรมใช้บริการเช่าในการปั่นจักรยานน้ำและพายเรือ มีรูปแบบการจับจองพื้นที่กระจายของผู้ใช้ตามสระน้ำโดยรอบพื้นที่	วัยนักเรียน/ นักศึกษา วัยทำงาน	มีการเข้ามาใช้ในช่วงเปิดบริการ
9) สนามหญ้าโดยรอบพื้นที่	ทุกช่วงเวลาแต่ถูกใช้มากที่สุด 4.30-8.30	-กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ มีการกระจายของผู้ใช้ตามบริเวณม้านั่งพักผ่อนและสนามหญ้าโดยรอบ	วัยนักเรียน/ นักศึกษา วัยทำงาน	มีกาสัญจรทุกช่วงเวลา

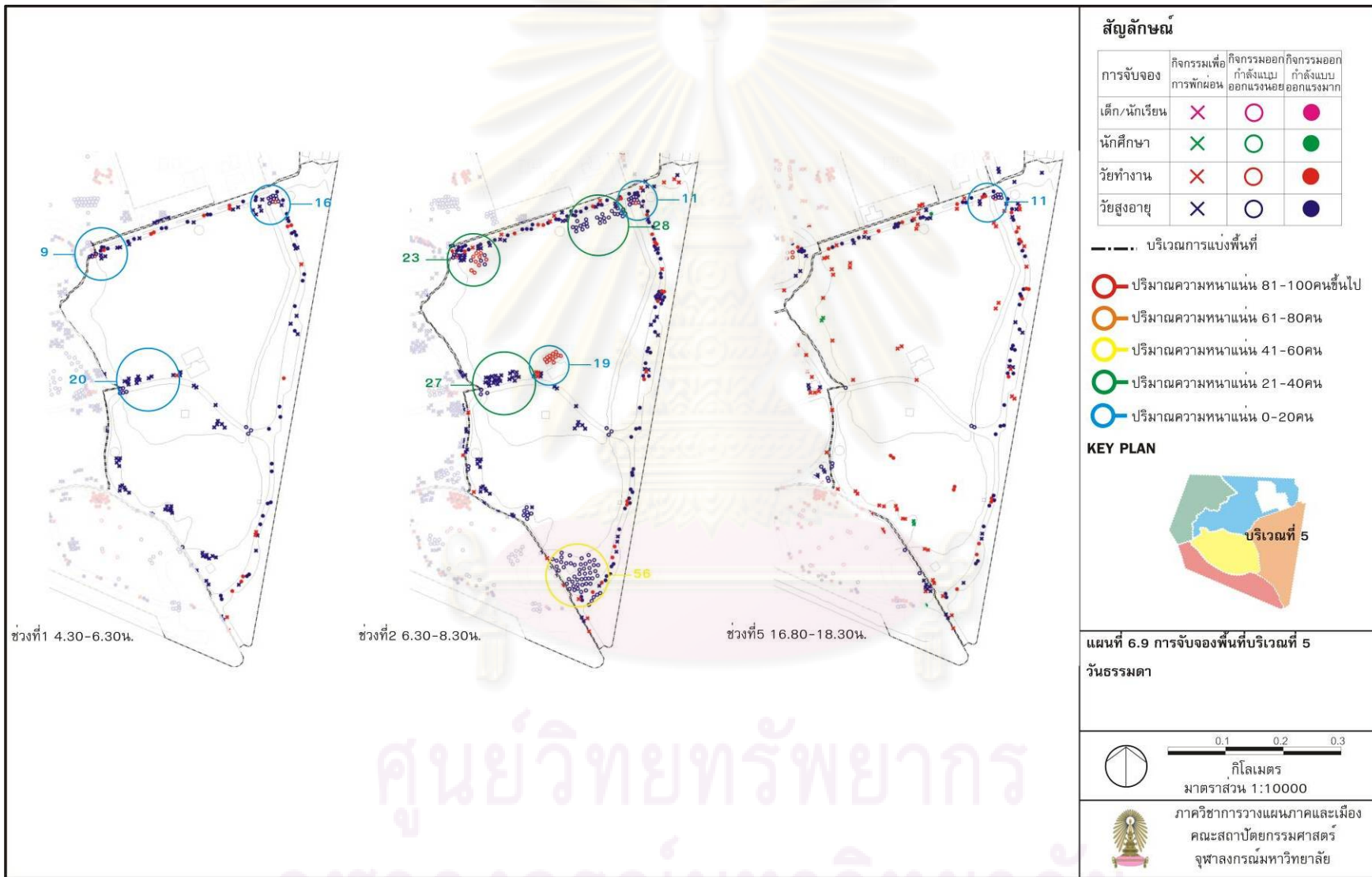

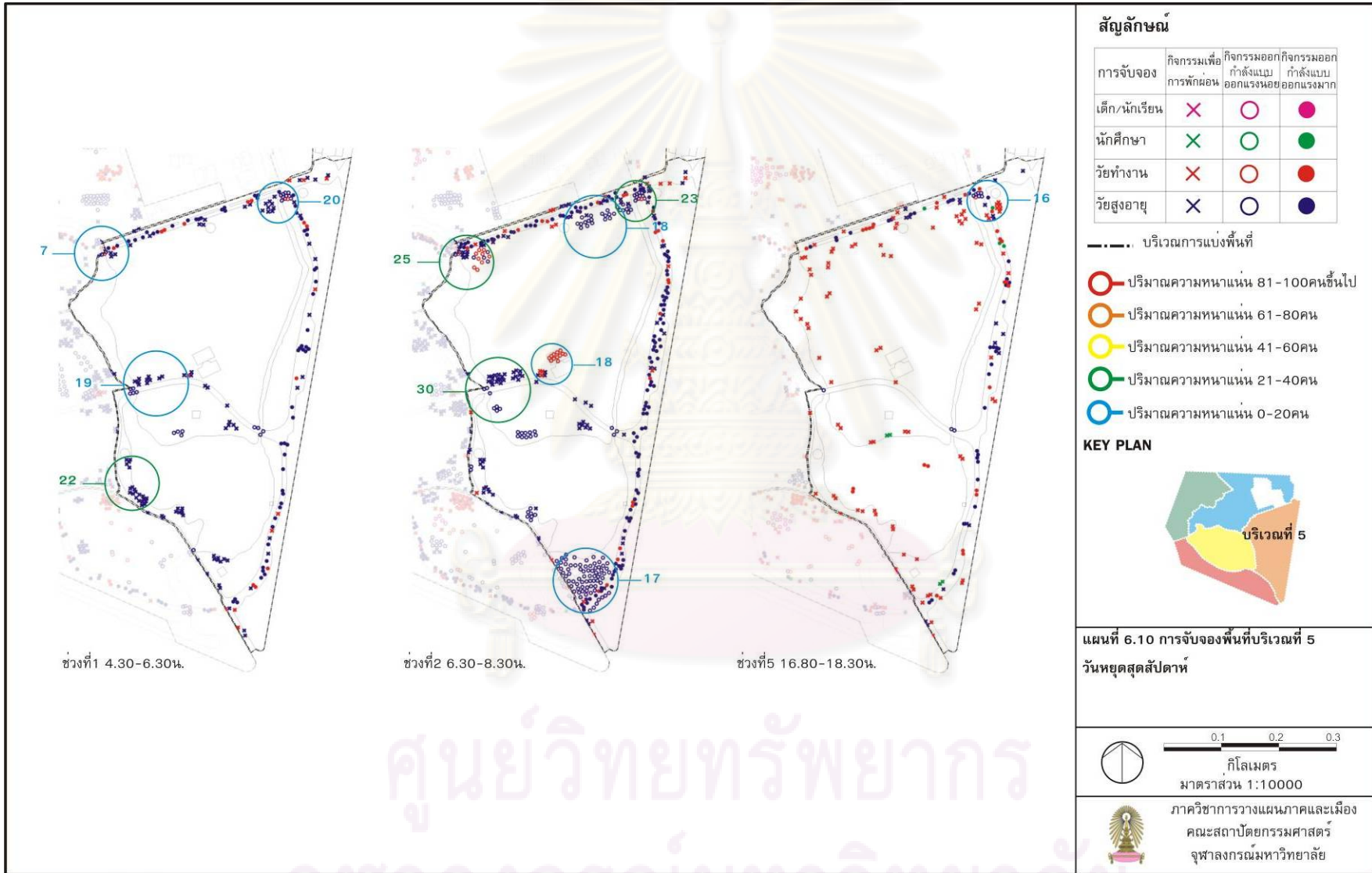
	16.30-18.30	พื้นที่ เช่นการพูดคุยนั่งเล่น พร้อมกับการจิบน้ำชาของคนชรา และวัยทำงาน นักเรียน/นักศึกษาเข้าไปใช้บริเวณจุดม้านั่งพักผ่อน ยกเว้นบ้างจุดที่มีการจับจองในการใช้อยู่ตลอดทั้งวันของวัยผู้สูงอายุ	วัยผู้สูงอายุ	
--	-------------	--	---------------	--

*Max = จำนวนผู้ใช้มากที่สุดโดยประมาณในช่วงเวลาที่เกิดการใช้พื้นที่สูงสุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) ผลจากแบบสอบถามและผลการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่สวนลุมพินีบริเวณที่ 5 พบว่ากลุ่มบุคคลมีพฤติกรรมมาใช้บริเวณที่ 5 สามารถแบ่งออกเป็นดังนี้

(1) กลุ่มบุคคลและช่วงเวลาในการใช้พื้นที่ ภายในบริเวณที่ 5 มีการใช้พื้นที่ของกลุ่มคนชราในช่วงเวลา 4.30-8.30 มากที่สุดโดยเฉพาะบริเวณจุดม้านั่งพักผ่อน รองลงมาคือกลุ่มคนทำงานและกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา ซึ่งมีการเข้ามาใช้ตลอดทั้งวัน โดยเฉพาะช่วงเวลา 6.30-8.30 และ 16.30-18.30 ทั้งบริเวณ

(2) กิจกรรมที่เกิดขึ้นและระยะเวลาในพื้นที่ ภายในบริเวณที่ 5 ส่วนมากเป็นกิจกรรมการออกกำลังกายแบบออกแรงน้อย มากที่สุด เช่น การรำไทเก๊ก ภายบริหาร บริเวณบริเวณทางสัญจรรอง และสนามหญ้า รองลงมาคือ กิจกรรมเพื่อการพักผ่อน เช่น การพูดคุยนั่งเล่น การจิบน้ำชาบริเวณม้านั่ง ซึ่งวันธรรมดามีรูปแบบกิจกรรมการจับจองน้อยกว่าวันหยุดสุดสัปดาห์

6.1.6 พื้นที่ที่ถูกใช้มากที่สุด-น้อยที่สุดในช่วงเวลาที่เกิดการใช้พื้นที่สูงสุดของแต่ละพื้นที่

การใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินีเพื่อการทำกิจกรรมต่างๆ ย่อมเกิดการใช้พื้นที่ของจำนวนปริมาณคนที่เข้าไปใช้พื้นที่ที่มีความแตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่เกิดการใช้พื้นที่สูงสุด คือ ช่วงเวลา 4.30 – 8.30 น. ในตอนเช้า และช่วงเวลา 16.30 – 18.30 น. ในตอนเย็น โดยทำการประมวลผลจากการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ เพื่อแสดงให้เห็นว่าบริเวณพื้นที่ย่อยบริเวณใดที่ถูกใช้มากที่สุด-น้อยที่สุดในช่วงเวลาที่เกิดการใช้พื้นที่สูงสุดของแต่ละพื้นที่ พร้อมเหตุผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.1.6.1 พื้นที่ที่ถูกใช้มากที่สุด-น้อยที่สุด บริเวณที่ 1

1) พื้นที่ที่ถูกใช้มากที่สุด บริเวณที่ 1 ประกอบด้วยบริเวณพื้นที่ต่างๆ คือ บริเวณลานหลังพระบรมรูปรัชกาลที่ 6, บริเวณที่ตั้งเครื่องออกกำลังกาย, บริเวณศูนย์อาหารสวนลุมพินี รายละเอียดดังนี้

(1) บริเวณลานหลังพระบรมรูปรัชกาลที่ 6 บริเวณลานหลังพระบรมรูปรัชกาลที่ 6 กลุ่มผู้ใช้เป็นกลุ่มวัยทำงานและกลุ่มวัยผู้สูงอายุ โดยใช้เป็นกิจกรรมการเดินแอโรบิก ถูกจับจองพื้นที่ที่มีการใช้งานเป็นช่วงเวลา 5.30-6.30 และช่วงเวลา 16.30-18.30 โดยมีผู้มาใช้มากที่สุดประมาณ 156 คน เนื่องจากบริเวณพื้นที่มีลักษณะเป็นลานโล่งกว้าง สามารถเป็นพื้นที่ที่รวมในการทำกิจกรรมที่ต้องการขนาดของพื้นที่ขนาดใหญ่และสามารถรองรับการมาใช้ของผู้ที่มาใช้ในจำนวนมากได้

ภาพที่ 6.1 บริเวณลานหลังพระบรมรูปรัชกาลที่ 6

(2) บริเวณที่ตั้งเครื่องออกกำลังกาย กลุ่มผู้ใช้เป็นกลุ่มวัยทำงาน โดยใช้เป็นกิจกรรมฟิตเนส ถูกจับจองพื้นที่ที่มีการถูกใช้งานตลอดเวลา โดยใช้มากที่สุด ในช่วงเวลา 6.30-8.30 และ 16.30-18.30 โดยมีผู้มาใช้มากที่สุดประมาณ 30 คน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีพื้นที่ร่มเงา พื้นที่จึงเหมาะสมกับการเข้าไปใช้ทำกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ดังกล่าวและอุปกรณ์ของเครื่องออกกำลังกายที่เพียงพอ

ภาพที่ 6.2 บริเวณที่ตั้งเครื่องออกกำลังกาย

(3) บริเวณศูนย์อาหารสวนลุมพินี กลุ่มผู้ใช้เป็นกลุ่มวัยทำงาน และกลุ่มวัยผู้สูงอายุ โดยใช้เป็นสถานที่จำหน่ายซื้ออาหารมารับประทาน ซึ่งเปิดบริการตั้งแต่ 4.30-10.00 และถูกจับจองพื้นที่ที่มีการใช้งานเป็นช่วงเวลาดังกล่าว โดยมีผู้มาใช้มากที่สุดประมาณ 135 คนเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีร่มเงาและมีบริการต่างๆ ทั้งร้านค้าและโต๊ะสำหรับนั่งรับประทานอาหาร และเป็นที่ยอมรับสำหรับผู้ที่ใช้สวนลุมพินีและผู้ที่ยอมรับว่ามีศูนย์อาหารอยู่ในสวนลุมพินีทำให้ผู้คนเข้ามาในบริเวณนี้ในช่วงเวลาเช้า

ภาพที่ 6.3 บริเวณศูนย์อาหารสวนลุมพินี

2) พื้นที่ที่ถูกใช้น้อยที่สุด บริเวณที่ 1 ประกอบด้วยบริเวณพื้นที่ต่างๆ คือ อาคารฝึกซ้อมกีฬาศูนย์เยาวชน (ลานกลางแจ้ง), สนามเทนนิสเฉลิมพระเกียรติ กรุงเทพ 1 รายละเอียดดังนี้

(1) อาคารฝึกซ้อมกีฬาศูนย์เยาวชน (ลานกลางแจ้ง) กลุ่มผู้ใช้เป็นกลุ่มวัยทำงาน เนื่องจากพื้นที่เป็นสนามกีฬาซึ่งประกอบด้วยสนามวอลเลย์บอลและสนามตระกร้อ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ถูกปิดล้อม จะมีผู้เข้าไปใช้พื้นที่เฉพาะกลุ่มบุคคลฝึกซ้อมและเล่นกีฬาดังกล่าว นอกจากนี้อาคารฝึกซ้อมกีฬาศูนย์เยาวชนไม่ได้อยู่ในดูแลและรับผิดชอบของสำนักงานสวนลุมพินี แต่อยู่ในดูแลและรับผิดชอบของสำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร ทำให้เกิดการทับซ้อนในการดูแลในการใช้สถานที่

(2) สนามเทนนิสเฉลิมพระเกียรติ กรุงเทพ 1 กลุ่มผู้ใช้เป็นกลุ่มวัยทำงาน เนื่องจากพื้นที่มีข้อจำกัดในการทำกิจกรรม ซึ่งใช้ในการฝึกซ้อมเล่นเทนนิส ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ถูกปิดล้อม จะมีผู้เข้าไปใช้พื้นที่เฉพาะกลุ่มบุคคล นอกจากนี้อาคารฝึกซ้อมกีฬาศูนย์เยาวชนไม่ได้อยู่ในดูแลและรับผิดชอบของสำนักงานสวนลุมพินี แต่อยู่ในดูแลและรับผิดชอบของสำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร ทำให้เกิดการทับซ้อนในการดูแลในการใช้สถานที่

6.1.6.2 พื้นที่ที่ถูกใช้มากที่สุด-น้อยที่สุด บริเวณที่ 2

1) พื้นที่ที่ถูกใช้มากที่สุด บริเวณที่ 1 ประกอบด้วยบริเวณพื้นที่ต่างๆ คือ บริเวณสนามหญ้าโดยรอบอาคารลุมพินีสถาน, บริเวณทางเข้าหลัก รายละเอียดดังนี้

(1) บริเวณสนามหญ้าโดยรอบอาคารลุมพินีสถาน กลุ่มผู้ใช้เป็นกลุ่มวัยสูงอายุ โดยใช้ทำกิจกรรมในการรำไทเก๊กและนั่งจิบน้ำชา ถูกจับจองพื้นที่ที่มีการใช้งานเป็นช่วงเวลา 4.30-8.30 โดยมีผู้มาใช้มากที่สุดประมาณ 128 คน เนื่องจากเป็นพื้นที่บริเวณสนามหญ้ามากกว่าบริเวณอื่นๆ พื้นที่จึงเหมาะสมควรกับการทำกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ที่เป็นสนามหญ้า

ภาพที่ 6.4 บริเวณสนามหญ้าโดยรอบอาคารลุมพินีสถาน

(2) บริเวณทางเข้าหลัก โดยใช้เป็นกิจกรรมนันทนาการต่างๆ ถูกจับจองการพื้นที่ที่มีการใช้งานเป็นช่วงเวลา 16.30-18.30 โดยมีผู้มาใช้มากที่สุดประมาณ 35 คนเนื่องจากบริเวณพื้นที่มีลักษณะเป็นลานโล่งกว้างสามารถเป็นพื้นที่ที่รวมในการทำกิจกรรมที่ต้องการขนาดของพื้นที่ขนาดใหญ่และสามารถรองรับการมาใช้ของผู้ที่มาใช้ในจำนวนมากได้

ภาพที่ 6.5 บริเวณทางเข้าหลัก

2) พื้นที่ที่ถูกใช้น้อยที่สุด บริเวณที่ 2 ประกอบด้วยบริเวณพื้นที่ต่างๆ คือ ห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี (หน้าอาคาร) รายละเอียดดังนี้

(1) ห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี (หน้าอาคาร) กลุ่มผู้ใช้เป็นกลุ่มวัยสูงอายุ และวัยทำงาน เนื่องจากพื้นที่มีข้อจำกัดในการทำกิจกรรม ซึ่งใช้ในการฝึกซ้อมเล่นเทนนิสจะมีผู้ใช้เข้าไปใช้พื้นที่เฉพาะกลุ่มบุคคล

6.1.6.3 พื้นที่ที่ถูกใช้มากที่สุด-น้อยที่สุด บริเวณที่ 3

1) พื้นที่ที่ถูกใช้มากที่สุด บริเวณที่ 3 คือ บริเวณเกาะลอย รายละเอียดดังนี้

(1) บริเวณเกาะลอย กลุ่มผู้ใช้เป็นกลุ่มวัยทำงานและกลุ่มวัยชรา โดยใช้ทำกิจกรรมนั่งจิบน้ำชาและนั่ง/นอนพักผ่อน ถูกจับจองพื้นที่ที่มีการถูกใช้งานตลอดเวลา โดยใช้มากที่สุดในช่วงเวลา 6.30-8.30 และ 12.00-16.30 โดยมีผู้มาใช้มากที่สุดประมาณ 96 คน เนื่องจากบริเวณเกาะลอยเป็นพื้นที่มีลักษณะเป็นเกาะที่มีความเงียบสงบและถูกล้อมรอบด้วยสระน้ำ ซึ่งเหมาะสมกับการพักผ่อนแบบเงียบสงบ

ภาพที่ 6.5 บริเวณเกาะลอย

2) พื้นที่ที่ถูกใช้น้อยที่สุด บริเวณที่ 3 ภายในพื้นที่บริเวณที่ 3 จะมีเข้ามาใช้พื้นที่กระจายอยู่โดยรอบพื้นที่ จึงทำให้ไม่สามารถเจาะจงบริเวณพื้นที่ย่อยได้ว่าบริเวณใดถูกใช้น้อยที่สุด ด้วยลักษณะทางกายภาพส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สนามหญ้าและสระน้ำประกอบด้วยร่วมเงาของต้นไม้

6.1.6.4 พื้นที่ที่ถูกใช้มากที่สุด-น้อยที่สุด บริเวณที่ 4

1) พื้นที่ที่ถูกใช้มากที่สุด บริเวณที่ 4 ประกอบด้วยบริเวณพื้นที่ต่างๆ คือ บริเวณลานเอนกประสงค์, บริเวณลานตะวันยิ้ม, บริเวณโดยรอบสวนปาล์ม รายละเอียดดังนี้

(1) บริเวณลานเอนกประสงค์ กลุ่มผู้ใช้เป็นกลุ่มวัยสูงอายุ โดยใช้ทำกิจกรรมในการรำไท่เก๊ก ถูกจับจองพื้นที่ที่มีการใช้งานเป็นช่วงเวลา 6.30-8.30 โดยมีผู้มาใช้มากที่สุดประมาณ 34 คน เนื่องจากบริเวณนี้มีลักษณะเป็นลานเอนกประสงค์ที่มีลักษณะเป็นพื้นเรียบและมีร่มเงาจากต้นไม้

ภาพที่ 6.6 บริเวณลานเอนกประสงค์

(2) บริเวณลานตะวันยิ้ม กลุ่มผู้ใช้เป็นกลุ่มวัยเด็ก โดยใช้เล่นเครื่องเล่นสำหรับเด็ก ถูกจับจองการพื้นที่ที่มีการใช้งานเป็นช่วงเวลา 12.00-18.30 ของวันหยุดสุดสัปดาห์ โดยมีผู้มาใช้มากที่สุดประมาณ 52 คน เนื่องจากบริเวณนี้เป็นตรงกลางของพื้นที่และเป็นจุดที่มีเครื่องเล่นอุปกรณ์เด็กที่มาตรฐานและมีจำนวนที่มากกว่าบริเวณอื่นๆในพื้นที่

ภาพที่ 6.7 บริเวณลานตะวันยิ้ม

(3) บริเวณโดยรอบสวนปาล์ม กลุ่มผู้ใช้เป็นกลุ่มวัยสูงอายุ โดยใช้ทำกิจกรรมในการรำไทเก๊ก ถูกใช้ในช่วงเวลา 6.30-8.30 และกิจกรรมเต้นแอโรบิก ในช่วงเวลา 16.30-18.30 โดยมีผู้มาใช้มากที่สุดประมาณ 129 คน เนื่องจากบริเวณนี้อยู่ตรงกลางพื้นที่จึงเป็นจุดรวมกิจกรรมต่างๆ ในการออกกำลังกายออกแรงมากและออกกำลังกายน้อย

ภาพที่ 6.8 บริเวณโดยรอบสวนปาล์ม

2) พื้นที่ที่ถูกใช้น้อยที่สุด บริเวณที่ 2 คือ สวนปาล์ม/ศาลาแปดเหลี่ยม, รายละเอียดดังนี้

(1) สวนปาล์ม/ศาลาแปดเหลี่ยม กลุ่มผู้ใช้เป็นกลุ่มวัยสูงอายุ โดยใช้กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ เนื่องจากบริเวณนี้จะถูกใช้เฉพาะในการจัดกิจกรรมพิเศษต่างๆ และเป็นทางลัดในการสัญจรผ่านกับจะมีการใช้พื้นที่กระจายอยู่โดยรอบสวนปาล์ม ซึ่งเป็นถนน ให้พื้นที่สวนปาล์ม/ศาลาแปดเหลี่ยมถูกลดการใช้งาน

6.1.6.5 พื้นที่ที่ถูกใช้มากที่สุด-น้อยที่สุด บริเวณที่ 5

1) พื้นที่ที่ถูกใช้มากที่สุด บริเวณที่ 1 คือ บริเวณโดยรอบหอนาฬิกา รายละเอียดดังนี้

(1) บริเวณโดยรอบหอนาฬิกา และบริเวณพื้นที่โดยรอบริมสระน้ำ บริเวณโดยรอบหอนาฬิกา กลุ่มผู้ใช้เป็นกลุ่มวัยชรา โดยใช้ทำกิจกรรมในการรำไทเก๊ก ถูกจับจองการพื้นที่ที่มีการใช้งานเป็นช่วงเวลา 6.30-8.30 เนื่องจากเป็นพื้นที่สนามหญ้าที่ที่ร่มเงาจากต้นไม้ขนาดใหญ่จำนวนมาก และมีสระน้ำอยู่กลางพื้นที่ที่พื้นที่จึงเหมาะกับการพักผ่อนแบบเงียบสงบ

ภาพที่ 6.9 บริเวณโดยรอบหอนาฬิกา

2) พื้นที่ที่ถูกใช้น้อยที่สุด บริเวณที่ 5 ภายในพื้นที่บริเวณที่3จะมีเข้ามาใช้พื้นที่กระจายอยู่โดยรอบพื้นที่ จึงทำให้ไม่สามารถเจาะจงบริเวณพื้นที่ย่อยได้ว่าบริเวณใดถูกใช้น้อยที่สุด ด้วยลักษณะทางกายภาพส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สนามหญ้าและสระน้ำประกอบด้วยร่มเงาของต้นไม้

6.1.7 ลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่น-ไม่โดดเด่น ต่อการเข้าไปใช้พื้นที่

จากพื้นที่ที่ถูกใช้มากที่สุด-น้อยที่สุดในช่วงเวลาที่เกิดการใช้พื้นที่สูงสุดของแต่ละพื้นที่ภายในสวนลุมพินี พบว่ามีลักษณะทางกายภาพที่ดึงดูดและสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเข้าไปใช้พื้นที่ในช่วงเวลาที่เกิดการใช้พื้นที่สูงสุด (Peak Hour) ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1) ลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่น คือลักษณะทางกายภาพโดยรวมที่สามารถนำผู้คนเข้าไปใช้ในพื้นที่มากที่สุด ประกอบด้วย

(1) พื้นที่โล่งกว้าง (ดาดแข็งและดาดอ่อน) เป็นลักษณะพื้นที่ที่เป็นพื้นผิวที่เป็นคอนกรีต ลาดยางและสนามหญ้า ที่มีขนาดโล่งกว้าง สามารถรองรับการเข้ามาใช้พื้นที่ของผู้ทำกิจกรรมได้จำนวนหลาย ๆ คน ในเวลาเดียว เช่น บริเวณลานหลังพระบรมรูปรัชกาลที่ 6 โดยใช้เป็นกิจกรรมการเต้นแอโรบิก, บริเวณสนามหญ้าโดยรอบอาคารลุมพินีสถาน โดยใช้ทำกิจกรรมในการรำไทเก๊กและนั่งจิบน้ำชา, บริเวณทางเข้าหลัก โดยใช้เป็นกิจกรรมนันทนาการต่างๆ

(2) พื้นที่ศูนย์กลางและจุดบริการ พื้นที่ศูนย์กลางเป็นลักษณะพื้นที่ที่เป็นจุดศูนย์กลางของสวนลุมพินี ซึ่งเป็นจุดตัดของทางสัญจรต่างๆ จึงทำให้เป็นศูนย์รวมของการทำกิจกรรมต่างๆ ตามเส้นทางสัญจร เช่น บริเวณโดยรอบสวนปาล์ม โดยใช้ทำกิจกรรมในการรำไทเก๊ก และกิจกรรมเต้นแอโรบิก ส่วนจุดบริการเป็นลักษณะพื้นที่ที่ให้บริการแก่ผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่ คือ บริเวณศูนย์อาหารสวนลุมพินี โดยใช้เป็นสถานที่จำหน่ายซื้ออาหารมารับประทาน

(3) พื้นที่ลานดาดแข็ง เป็นลักษณะพื้นที่ที่ลานเอนกประสงค์ทั่วไป ปูพื้นด้วยวัสดุต่างๆ จึงสะดวกและเหมาะสมต่อการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น บริเวณลานเอนกประสงค์บริเวณที่ 4,5 โดยใช้ทำกิจกรรมในการรำไทเก๊ก

(4) พื้นที่ตั้งเครื่องบริการต่างๆ หรือพื้นที่ที่เป็นจุดม้านั่งพักผ่อนเช่น เครื่องออกกำลังกาย เครื่องเล่นเด็ก เป็นลักษณะพื้นที่ที่ถูกกำหนดให้เป็นจุดตั้งอุปกรณ์และเครื่องเล่นต่างๆ ไว้เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่ โดยที่เข้าไปใช้อุปกรณ์หรือเครื่องเล่นต่างๆ ได้ เช่นบริเวณที่ตั้งเครื่องออกกำลังกายบริเวณที่ 1 โดยใช้เป็นกิจกรรมฟิตเนส, บริเวณลานตะวันยิ้ม โดยใช้เล่นเครื่องเล่นสำหรับเด็ก, จุดตั้งม้านั่งต่างๆ โดยรอบพื้นที่สวนลุมพินี ใช้นั่งพักผ่อน จิบน้ำชา

(5) พื้นที่สนามหญ้าและพื้นที่ริมสระน้ำ เป็นลักษณะพื้นที่ที่เป็นสนามหญ้าและพื้นที่ริมสระน้ำที่มีร่มเงาของต้นไม้ ที่สามารถเข้าไปใช้ในการนั่ง/นอน พักผ่อน พุดคุย หรือทำกิจกรรมอื่นๆ พื้นที่ดังกล่าวจะกระจายอยู่โดยรอบพื้นที่สวนลุมพินี

2) ลักษณะทางกายภาพที่ไม่โดดเด่น คือลักษณะทางกายภาพโดยรวมที่สามารถนำผู้คนเข้าไปใช้ในพื้นที่น้อย ประกอบด้วย

(1) พื้นที่ที่ถูกปิดล้อม เป็นลักษณะพื้นที่ที่ถูกปิดล้อมอย่างชัดเจนโดยมีรั้วหรือแนวกันต่างๆ โดยมีการเข้าไปใช้พื้นที่เฉพาะกลุ่ม เช่น บริเวณอาคารฝึกซ้อมกีฬาศูนย์เยาวชน (ลานกลางแจ้ง) ประกอบด้วยสนามวอลเลย์บอลและสนามตระกร้อ, บริเวณสนามเทนนิสเฉลิมพระเกียรติ กรุงเทพ 1 ซึ่งใช้ในการฝึกซ้อมเล่นเทนนิส

(2) พื้นที่ที่ขาดร่มเงา เป็นลักษณะพื้นที่ที่ขาดร่มเงาและความร่มรื่นของต้นไม้ ทั้งบริเวณที่เป็นสนามหญ้าและพื้นที่ริมสระน้ำ

6.1.8 รูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ ภายในสวนลุมพินี

1) การจับจองพื้นที่ที่มีการถูกใช้งานตลอดเวลา พื้นที่ภายในสวนลุมพินีที่มีการใช้พื้นที่ในการกิจกรรมการจับจองพื้นที่อยู่ตลอดเวลา ได้แก่ บริเวณเส้นทางสัญจรหลัก เช่น เส้นทางวิ่ง-เดินออกกำลังกายหลักที่ใช้ในการสัญจรใช้ในกิจกรรมออกกำลังกายแบบแรงมากโดยการวิ่ง-เดินออกกำลังกาย บริเวณจุดม้านั่งพักผ่อน ทั่วบริเวณพื้นที่ภายในสวนลุมพินี ซึ่งมีลักษณะการจับจองของวัยชราในช่วงเวลา 4.30-8.30 และการจับจองของคนทำงาน, นักเรียน/นักศึกษา ช่วงเวลา 12.00-18.30 โดยมีการกิจกรรมเพื่อการพักผ่อน เช่น พุดคุย นั่งเล่น พร้อมกับการจิบน้ำชาของวัยชรา บริเวณเครื่องกำลังกายเป็นกิจกรรมฟิตเนส ของวัยทำงาน โดยส่วนมากอยู่ในบริเวณที่ 1,2 เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นบริเวณที่ติดกับประตูทางเข้า-ออก (ประตู3 ถนนพระรามที่4 / ประตู4 พระบรมรูป ร.6) จึงทำให้ผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่สะดวกในการจับจองพื้นที่

2) การจับจองพื้นที่ที่มีการถูกใช้งานเป็นช่วงเวลา พื้นที่ภายในสวนลุมพินีที่มีการใช้งานเป็นช่วงเวลา ได้แก่ บริเวณลานทางเข้าหลังพระบรมรูป ร.6, บริเวณหน้าอาคารกีฬาในร่ม, บริเวณหน้าอาคารศูนย์กีฬาเยาวชนสวนลุมพินี ในบริเวณที่1 บริเวณโดยรอบสวนปาล์ม เป็นกิจกรรมเต้นแอโรบิกของวัยทำงานและวัยชรา, อาคารบริการต่างเช่น อาคารลุมพินีสถาน ศาลาการไฟฟ้าสามเสน เป็นกิจกรรมที่ฝึกซ้อมในการเต้นลีลาศ ในบริเวณที่ 2 บริเวณที่เป็นสนามกีฬาต่างๆ ภายในพื้นที่ เช่น สนามบาสเกตบอล, ลานตะวันยิ้มหรือสนามเด็กเล่น บริเวณลานเอนกประสงค์ ในบริเวณที่ 4 และรวมถึงการปั่นจักรยานน้ำบริเวณสระน้ำ เนื่องจากมีรูปแบบกิจกรรมเดียว มีช่วงเวลาและระยะเวลาที่กำหนดในการใช้ทำกิจกรรม จึงถูกกำหนดใช้เป็นช่วงเวลา

3) การจับจองพื้นที่ที่มีการถูกใช้งานในพื้นที่เดียวกันโดยมีการสลับเปลี่ยนกิจกรรมตามช่วงเวลา พื้นที่ภายในสวนลุมพินีที่มีการใช้ได้แก่ งานในพื้นที่เดียวกันโดยมีการสลับเปลี่ยนกิจกรรมตามช่วงเวลาบริเวณทางเข้าหลัก เช่น ในช่วงเวลาที่ 4.30-8.30 ถูกจับจองในการทำกิจกรรมรำไทเก๊กของวัยชรา และในช่วงเวลาที่ 16.30-21.00 ถูกจับจองในการเล่นกีฬาแบบทีม เช่นเซปักตระกร้อของวัยทำงานกับการเล่นโรลเลอร์เบลของวัยเด็ก, นักเรียน/นักศึกษา ในบริเวณที่ 2 และบริเวณสนามตระกร้อ ใกล้ลานตะวันยิ้ม ในช่วงเวลาที่ 4.30-8.30 ถูกจับจองในการทำกิจกรรมในการฝึกซ้อมการเต้นลีลาศ ในช่วงเวลา 12.00-18.30 ถูกจับจองในการเล่นกีฬาแบบทีม ในกีฬาเซปักตระกร้อในบริเวณที่ 4 เนื่องจากรูปแบบกิจกรรมที่เกิดขึ้นมีความแตกต่างกันทั้งรูปแบบกิจกรรมและช่วงเวลาในการเข้าไปใช้พื้นที่ จึงสามารถทำการสลับเปลี่ยนกิจกรรมในพื้นที่เดียวกันได้

นอกจากนี้ จะแสดงให้เห็นถึงภาพรวมการจับจองพื้นที่โดยรวมภายในสวนลุมพินี ในช่วงเวลาที่เกิดการใช้พื้นที่สูงสุด (Peak Hour) ทั้งช่วงเวลาเช้าและเย็นทั้งวันธรรมดา กับ วันหยุดสุดสัปดาห์ ของการเข้าไปใช้พื้นที่สวนลุมพินีดังแผนที่ ภาคผนวก ข.

6.2 การบันทึกรูปแบบอัตราการสัญจรผ่านสวนลุมพินี

จากการบันทึกอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าเข้ามาในพื้นที่ในสวนลุมพินี แสดงให้เห็นว่าปริมาณการสัญจรของคนเดินเท้าในด้านประตูต่างๆ จะมีความแตกต่างกันระหว่าง ช่วงวันธรรมดา และวันหยุดสุดสัปดาห์ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน โดยสามารถอธิบายเหตุผลของการนิยมในการใช้ประตูทางเข้า-ออกมากที่สุด โดยจากการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างการสังเกตการณ์และการแจกแบบสอบถามพบว่าอัตราการสัญจรผ่านในการเข้ามาใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินีมากที่สุดมี 2 ประตูด้วยกัน ดังนี้ (แผนที่ 6.11)

1) ประตู 3 ถนนพระรามที่ 4 เนื่องจากเป็นประตูทางเข้า-ออก ที่ติดกับถนนพระรามที่ 4 ซึ่งถนนสายหลัก และใกล้ป้ายจอดรถประจำทาง จึงเป็นที่มีความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่สวนลุมพินีโดยใช้รถโดยสารประจำทางมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับจากการแจกแบบสอบถามผู้ที่ใช้สวนลุมพินีพบว่า นิยมใช้รถโดยสารประจำทางในเดินทางมาใช้สวนลุมพินีมากที่สุด พร้อมกับปัจจัยต่างๆ เช่น ผังตรงข้ามประตูเป็นอาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ ทำให้เป็นพื้นที่มีการสัญจรผ่านไปมาของผู้คนอยู่ตลอดเวลา จากสถิติการเก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์พบว่าประตู 3 ถนนพระรามที่ 4 จะถูกใช้มากที่สุดในช่วงเวลา 4.30-6.30 มีอัตราการสัญจรผ่านจำนวน 360 คน ในวันธรรมดากับจำนวน 696 คน ในวันหยุดสุดสัปดาห์ และช่วงเวลา 16.30-18.30 มีอัตราการสัญจรผ่านจำนวน 121 คน ในวันธรรมดา กับจำนวน 360 คน ในวันหยุดสุดสัปดาห์ (ตารางที่ 6.6,6.7)

2) ประตู 4 พระบรมรูป ร.6 เนื่องจากเป็นประตูเข้า-ออก ที่อยู่บริเวณสี่แยกศาลาแดง จึงเป็นจุดตัดสำคัญ พร้อมกับปัจจัยต่างๆ เช่น ผังตรงข้ามเป็นพื้นที่ย่านพาณิชย์กรรม ย่านถนนสีลมกับโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และติดกับประตูทางออกของรถไฟฟ้าใต้ดิน MRT สถานีสีลม และใกล้กับสถานีรถไฟลอยฟ้า BTS สถานีศาลาแดง และนอกจากนี้ จากการแจกแบบสอบถามผู้ที่ใช้สวนลุมพินีพบว่า ใช้ประตู 4 พระบรมรูป ร.6 ในการเดินทางเข้ามาภายในสวนลุมพินีมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องจากสถิติการเก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์พบว่า ประตู 4 พระบรมรูป ร.6 จะถูกใช้มากที่สุดในช่วงเวลา 4.30-6.30 มีอัตราการสัญจรผ่าน จำนวน 348 คน ในวันธรรมดากับจำนวน 432 คน ในวันหยุดสุดสัปดาห์ และช่วงเวลา 16.30-18.30 มีอัตราการสัญจรผ่านจำนวน 420 คน ในวันธรรมดา กับจำนวน 660 คน ในวันหยุดสุดสัปดาห์ (ตารางที่ 6.6,6.7) จึงทำให้ประตู 3 ถนนพระรามที่ 4 และประตู 4 พระบรมรูป ร.6 ที่ปริมาณในการใช้เพื่อเข้าถึงพื้นที่ภายในสวนลุมพินีมากที่สุด

ตารางที่ 6.6 การบันทึกข้อมูลอัตราการสัณจรผ่านวันธรรมดา

ด้าน	กลุ่มคน	อัตราการสัณจรผ่าน (คน)					
		ช่วงที่ 1	ช่วงที่ 2	ช่วงที่ 3	ช่วงที่ 4	ช่วงที่ 5	ช่วงที่ 6
ประตู1	รวม	120	300	72	72	324	60
ประตู2	รวม	108	240	24	120	276	60
ประตู3	รวม	360	264	72	108	121	60
ประตู4	รวม	348	192	108	168	420	121
ประตู5	รวม	276	324	84	121	192	168
ประตู6	รวม	60	108	36	60	72	24
ประตู7	รวม	24	96	0	0	72	24
ประตู8	รวม	12	24	24	36	36	12

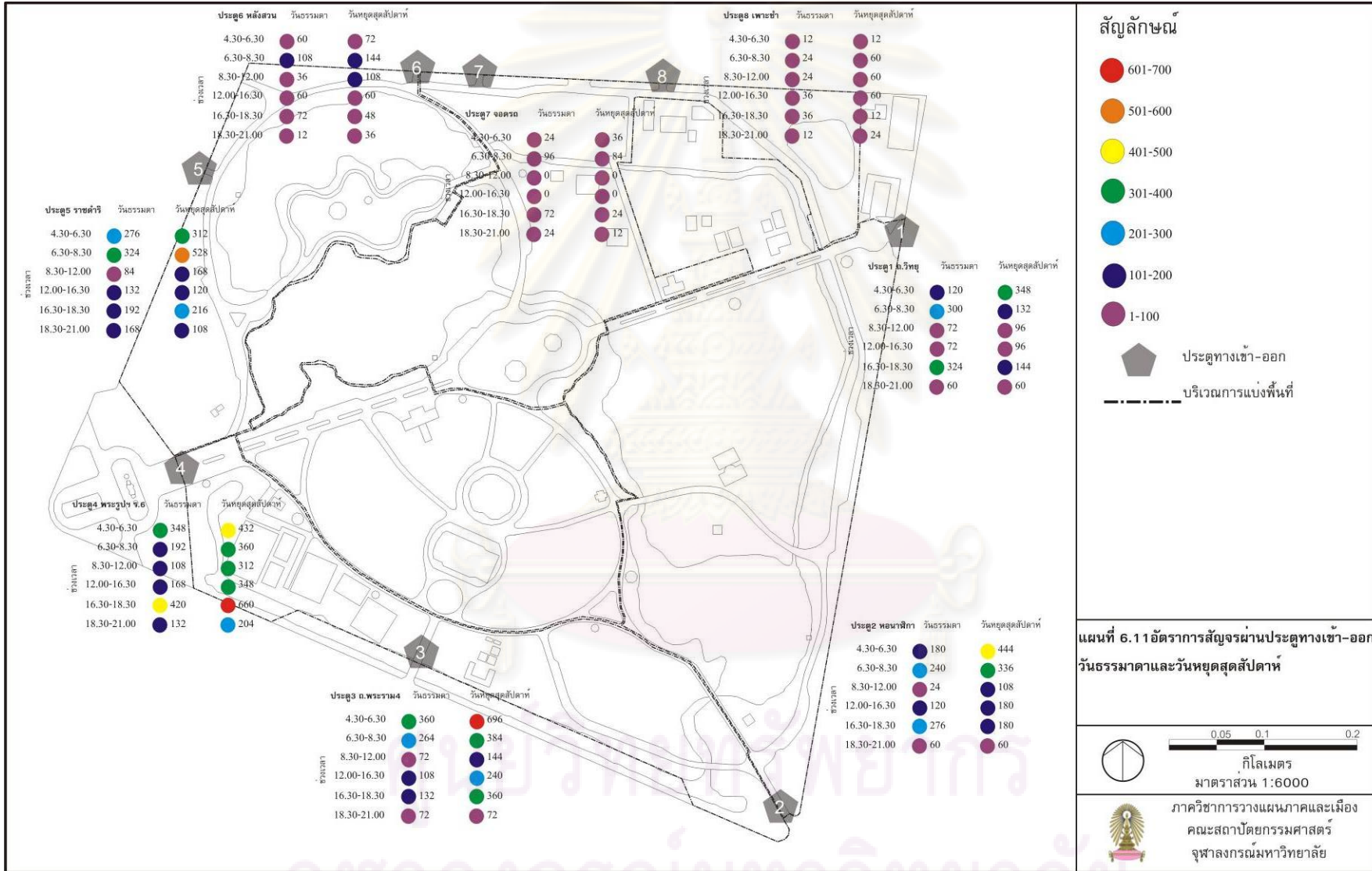
ข้อมูลในวันที่ 14-27 กรกฎาคม 2551 ผู้วิจัย

ตารางที่ 6.7 การบันทึกข้อมูลอัตราการสัณจรผ่านวันหยุดสุดสัปดาห์

ด้าน	กลุ่มคน	อัตราการสัณจรผ่าน (คน)					
		ช่วงที่ 1	ช่วงที่ 2	ช่วงที่ 3	ช่วงที่ 4	ช่วงที่ 5	ช่วงที่ 6
ประตู1	รวม	348	121	96	96	144	121
ประตู2	รวม	444	336	108	180	180	60
ประตู3	รวม	696	384	144	240	360	72
ประตู4	รวม	432	360	312	348	660	204
ประตู5	รวม	312	528	168	120	216	108
ประตู6	รวม	72	144	108	60	48	36
ประตู7	รวม	36	84	0	0	24	12
ประตู8	รวม	12	60	60	60	144	12

ข้อมูลในวันที่ 14-27 กรกฎาคม 2551 ผู้วิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6.3 การบันทึกรูปแบบการสัญจรผ่านสวนลุมพินี

จากการบันทึกรูปแบบการสัญจรผ่าน โดยเริ่มต้นจากบริเวณประตูทางเข้า-ออก สวนลุมพินีทั้ง 8 ประตู พบรูปแบบการสัญจรผ่านได้ดังนี้ (แผนที่ 6.12, 6.13)

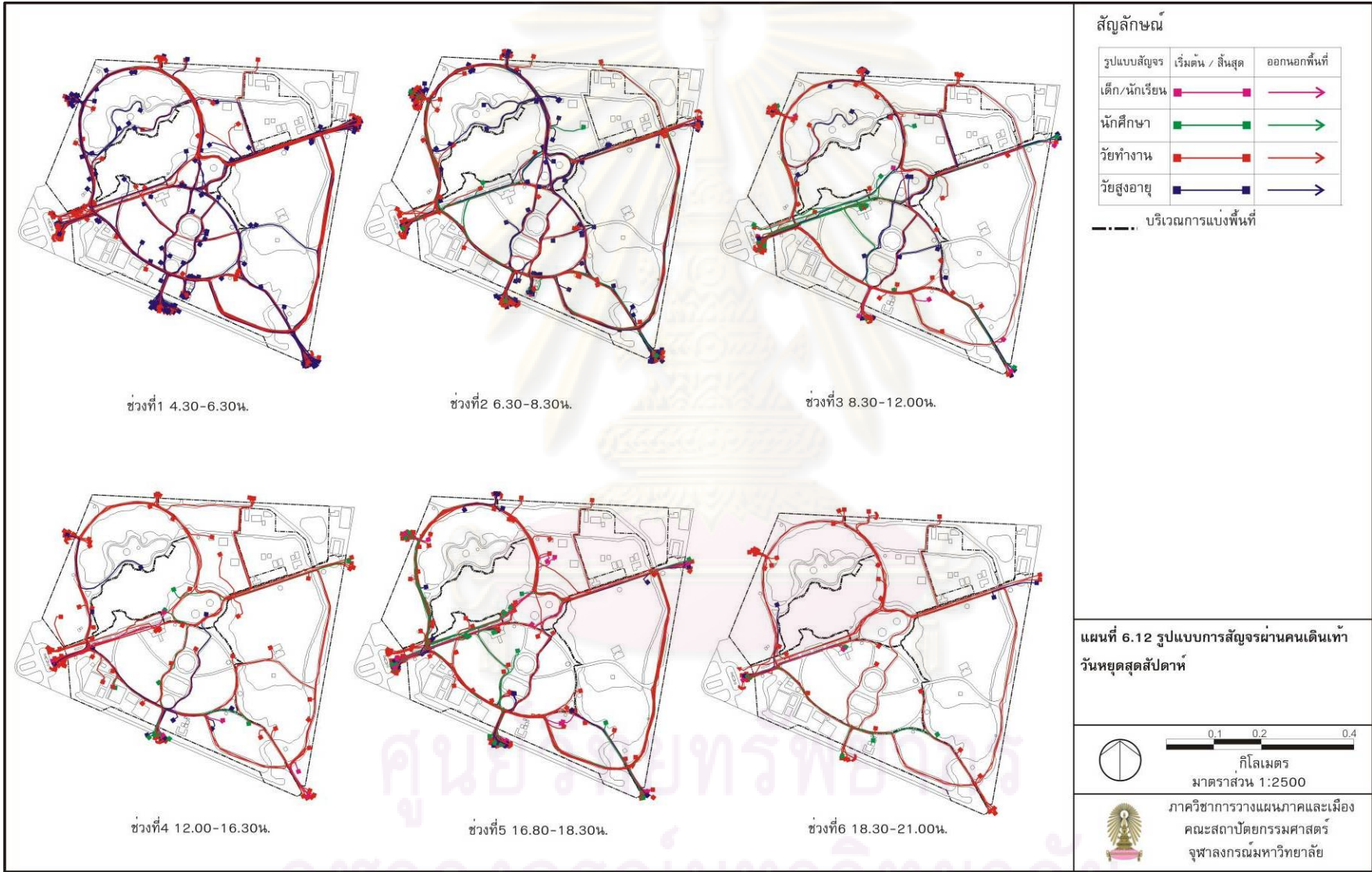
1) รูปแบบการสัญจรระยะยาวและระยะสั้นในพื้นที่ เป็นลักษณะรูปแบบของผู้ที่เข้ามาใช้บริการภายในพื้นที่สวนลุมพินี โดยสัญจรเข้ามาจากประตูทางเข้า-ออก โดยมีจุดหมายปลายทางเพื่อต้องการเข้าไปถึงพื้นที่ทำกิจกรรมที่ตนต้องทำเป็นประจำ กระจายทั่วบริเวณพื้นที่กับการเดิน-วิ่งออกกำลังกาย ภายในสวนลุมพินี กับการโดยสัญจรเข้ามาจากประตูทางเข้า-ออก โดยมีจุดปลายทางที่ใกล้กับบริเวณพื้นที่ประตูทางเข้า-ออก โดยรอบของประตูทางเข้า-ออก

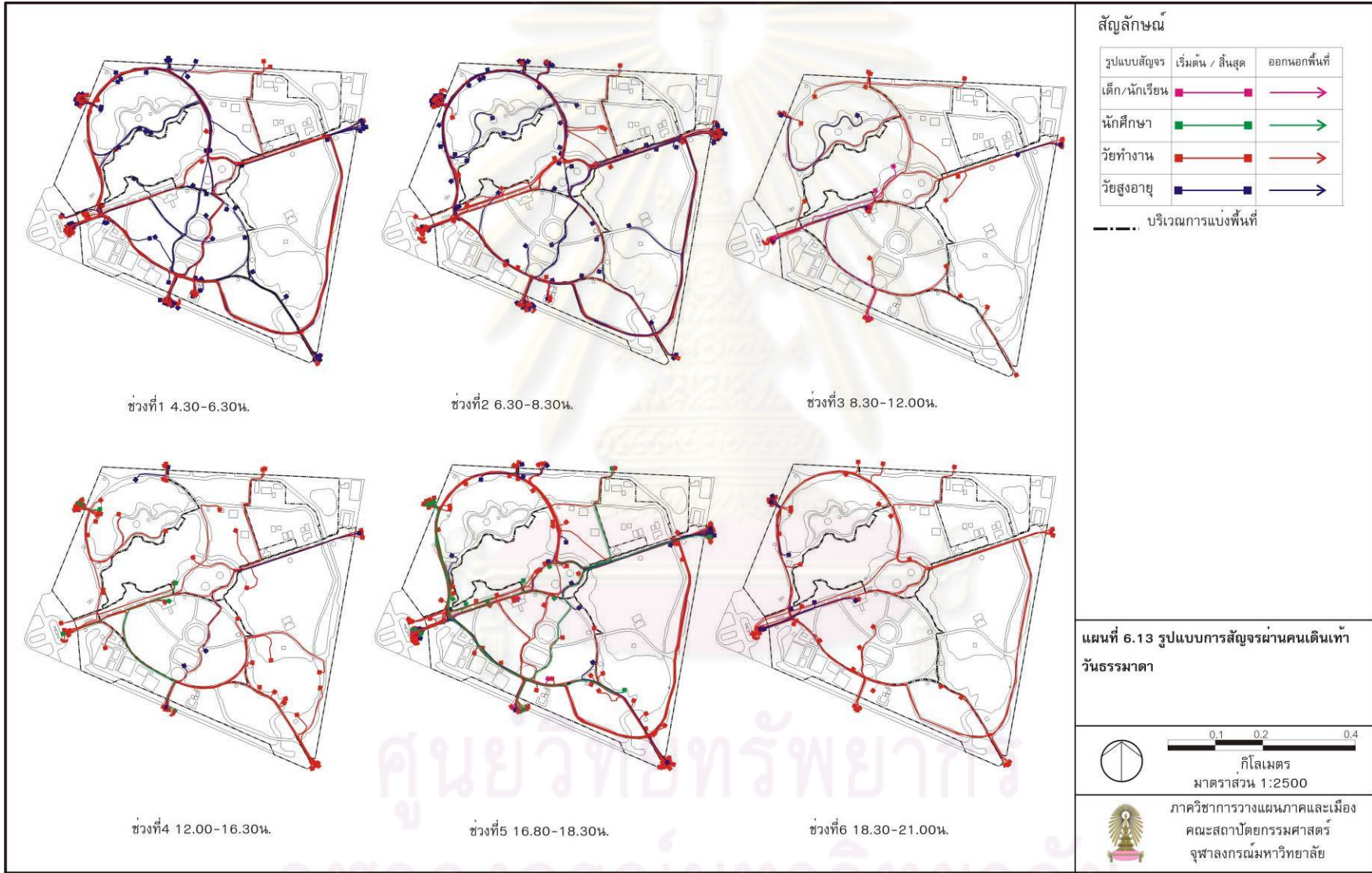
2) รูปแบบการสัญจรผ่าน-ออกนอกพื้นที่ เป็นลักษณะรูปแบบของผู้ที่เข้ามาในพื้นที่จากประตูทางเข้า-ออก แล้วสัญจรผ่านภายในพื้นที่ออกไปจากนอกพื้นที่อีกด้านหนึ่งของประตูทางเข้า-ออก โดยอาศัยเป็นทางผ่าน

3) รูปแบบจุดหมายปลายทางที่มีการทับซ้อนของพื้นที่ เป็นลักษณะผู้ที่เข้ามาใช้บริการภายในพื้นที่สัญจรมายังบริเวณเดียวกัน เช่น ในช่วงเวลาที่ 4.30-8.30 ได้แก่ ลานทางเข้าบริเวณทางหลังพระบรมรูป ร.6 ศูนย์อาหารสวนลุมพินี บริเวณโดยรอบของอาคาร ลุมพินีสถาน เกาะลอย ในช่วงเวลาที่ 8.30-16.30 ได้แก่ ห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี พื้นที่โดยรอบสระน้ำภายในพื้นที่ ในช่วงเวลาที่ 16.30-18.30 ได้แก่ อาคารลุมพินีสถาน ลานตะวันยิ้ม พื้นที่ทางเข้าหลัก ห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี บริเวณโดยรอบของสวนปาล์ม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6.4 การใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี

จากการแจกแบบสอบถามและการบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินีสามารถวิเคราะห์ลักษณะรูปแบบการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินีโดยแบ่งออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

1) ระยะเวลาและช่วงเวลาในการใช้พื้นที่ การบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่พบว่า ระยะเวลาในการเข้ามาใช้บริการภายในพื้นที่สวนลุมพินีของบุคคลจะเฉลี่ยอยู่ที่ 1-2 ชั่วโมงมากที่สุดต่อการเข้ามากิจกรรม และนอกจากนี้ยังพบการเข้ามาใช้บริการเกือบตลอดวันของกลุ่มผู้สูงอายุ (การจับจองพื้นที่ที่มีการถูกใช้งานตลอดเวลา) และช่วงเวลาเข้ามาใช้มากที่สุดคือ ช่วงเวลา 5.30-8.30 น. ในช่วงเช้า และช่วงเวลา 16.30-18.30 น. ในช่วงเย็น ทั้งสองช่วงเวลาเป็นช่วงเวลาที่มีความหนาแน่นของผู้คนที่เข้ามาใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินีมากที่สุด จึงกล่าวได้ว่า ช่วงเวลาที่ความคึกคักมากที่สุดซึ่งมีความโดดเด่นในช่วงเวลา 5.30-8.30 น. และ 16.30-18.30 น. ทั้งวันธรรมดา และวันหยุดสุดสัปดาห์

2) กิจกรรมที่เกิดขึ้น การบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่พบว่ารูปแบบกิจกรรมในการเข้ามาใช้บริการภายในพื้นที่สวนลุมพินีจะถูกจับจองในการใช้พื้นที่กระจายอยู่ทั่วบริเวณต่างๆ ภายในสวนลุมพินี ไม่ว่าจะเป็น ถนนและทางเดิน สนามหญ้า อาคารบริการต่าง สนามกีฬา สนามเด็กเล่น และรวมถึงสระน้ำ ที่ประกอบด้วยกิจกรรมนันทนาการ ทั้งการพักผ่อนหย่อนใจ และการออกกำลังกายในรูปแบบต่างๆ

3) กลุ่มผู้ใช้ การบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่พบว่า กลุ่มผู้ใช้ภายในสวนลุมพินีจะมีทุกเพศทุกวัย ที่เข้ามาใช้บริการภายในพื้นที่สวนลุมพินี ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุจะเข้ามาใช้ในช่วงเวลาเช้ามากที่สุด และรองลงมากลุ่มวัยทำงานจะเข้ามาใช้ในช่วงเวลาเช้าและเย็น และถ้าเป็นวันหยุดสุดสัปดาห์จะมีกลุ่มวัยเด็กเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวความคิดของการสร้างพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดี (สุภาดา ศรีมหาสาคราม, 2550 สรุปแนวความคิดของการสร้างพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดี) ในหัวข้อคุณสมบัติด้านกายภาพของพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดี ด้านพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดีใน.nyะของประเภทผู้ใช้ กิจกรรม และช่วงเวลาที่ใช้ ที่ต้องประกอบด้วย มีความหลากหลายของกลุ่มผู้ใช้ มีความหลากหลายของกิจกรรมเกิดขึ้น มีการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในช่วงเวลาที่หลากหลายของวันหรือ กล่าวได้ว่าในพื้นที่ว่างสาธารณะจะถูกจับจอง เกือบตลอดเวลาของวันและทุกวันที่หมดที่ได้กล่าวมาพบว่าสวนลุมพินีมีความคึกคักของรูปแบบการใช้พื้นที่มากที่สุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์ความคุ้มค่าและพัฒนาพื้นที่สวนลุมพินี

จากการศึกษาข้อมูลของการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ การบันทึกรูปแบบ อัตราการสัญจรผ่านและรูปแบบการสัญจรผ่านของผู้เดินทางเข้ามาใช้บริการภายในพื้นที่สวน ลุมพินีในบทที่ 6 รวมถึงผลวิเคราะห์ข้อมูลการจากแบบสอบถามในเรื่องพฤติกรรมการใช้ พื้นที่สวนลุมพินีในบทที่ 5 โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาทำการสังเคราะห์ผลกับบทต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงบทบาทและตระหนักถึงความคุณค่าของสวนลุมพินี โดยที่เป็นสวนสาธารณะที่มี ขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองของกรุงเทพมหานคร ว่ามีคุณค่าที่สำคัญๆ ด้านบทบาทต่างๆ อย่างไรพร้อมกับเสนอแนวทางการพัฒนาพื้นที่เพื่อเพิ่มศักยภาพให้แก่สวนลุมพินี โดยสามารถ แบ่งประเด็นที่สำคัญออกได้ดังนี้

7.1 การวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการใช้พื้นที่สวนลุมพินี

7.2 การพัฒนาพื้นที่เพิ่มศักยภาพแก่สวนลุมพินี

7.1 การวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการใช้พื้นที่สวนลุมพินี

การวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการใช้พื้นที่สวนลุมพินี เป็นวิเคราะห์ให้เห็นถึงบทบาทที่มี ความสำคัญของสวนลุมพินี โดยสามารถ

7.1.1 สอนองตามพระราชประสงค์ พระสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6

สวนลุมพินีนับได้ว่าเป็นสวนสาธารณะแห่งแรกของประเทศไทยที่มี ประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน โดยรวมเวลาอดีตมาถึงปัจจุบันนับได้ 84 ปีด้วยกัน (พ.ศ.2486 – พ.ศ. 2552) ซึ่งได้เริ่มก่อตั้งในรัชสมัยพระสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ซึ่งทรงได้ พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทยสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้สวนลุมพินีเป็นสวนสาธารณะ แห่งเดียวที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ คุณค่าทางด้านจิตใจของชนชาติไทยทุกหมู่เหล่า

เพราะฉะนั้นเพื่อเป็นการรับสนองตามพระราชประสงค์ พระสมเด็จพระมงกุฎ เกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 สวนลุมพินีจึงเกิดความคุ้มค่าทางด้านประวัติศาสตร์ที่สำคัญในหน้า หนึ่งของประเทศไทย จึงทำให้สวนลุมพินีจะต้องดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

¹ ดูในหัวข้อ 4.1.1 ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพื้นที่

7.1.2 ข้อได้เปรียบด้านที่ตั้งของสวนลุมพินี

ในปัจจุบันพื้นที่ที่ตั้งของสวนลุมพินี เป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ใจกลางเมือง² ทำให้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งเสริมต่อการเดินทางเข้ามาใช้บริการ เพื่อทำกิจกรรมนันทนาการและ กิจกรรมการออกกำลังกายของประชาชนซึ่งประกอบด้วยปัจจัยทางด้านกายภาพที่สำคัญต่างๆ ดังนี้

1) รูปทรงของพื้นที่ เนื่องจากสวนลุมพินีมีลักษณะรูปทรงเป็นสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกด้านของสวนลุมพินี

2) สภาพแวดล้อมโดยรอบ เนื่องด้วยในการเริ่มต้นในการก่อสร้างใน พ.ศ.2468 พื้นที่สวนลุมพินียังอยู่นอกชานเมือง ต่อมาด้วยการขยายตัวของกรุงเทพมหานครในปัจจุบันทำให้สวนลุมพินีได้ถูกกลืนเป็นเนื้อเมืองในชั้นใจกลางของกรุงเทพมหานคร ทำให้สวนลุมพินีอยู่ในสภาพแวดล้อมด้วยสถานที่ใกล้เคียงกับย่านและอาคารที่สำคัญ ได้แก่ ย่านพาณิชยกรรม ถนนสีลม โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เป็นต้น³ จากสภาพแวดล้อมเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้สวนลุมพินีเป็นแหล่งดึงดูดให้เข้ามาใช้บริการในพื้นที่มากขึ้น เช่น กลุ่มที่ทำงานภายในย่านถนนสีลมเข้ามาใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินีก่อนไปทำงานหรือหลังจากเลิกทำงาน⁴ และญาติของผู้ป่วยที่เข้ามารักษาที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จะเข้ามาพักผ่อนเพื่อรอญาติในการตรวจ เป็นต้น ทำให้เป็นปัจจัยเสริมให้สวนลุมพินีเป็นสวนสาธารณะที่ถูกใช้งานจากสภาพแวดล้อมพื้นที่ทางอ้อม

3) การเดินทางสะดวก ในการเดินทางมาใช้สวนลุมพินี มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางที่ครบครันของระบบขนส่งของการเดินทาง กล่าวคือ มีจุดเชื่อมต่อกับระบบขนส่งในการเดินทางซึ่งการสัญจรอยู่ตลอดเวลา คือ ป้ายจอดรถประจำทางทั้ง 4 ด้าน (ถนนพระราม 4, ถนนวิฑู, ถนนราชดำริ, ถนนสารสิน) นอกจากนี้ยังประกอบด้วยใกล้สถานีทางเข้า-ออก ของรถไฟฟ้าใต้ดิน MRT และรถไฟลอยฟ้า BTS เพื่อสะดวกในการเดินทาง จึงสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีพื้นที่จอดรถภายในสวนลุมพินีสำหรับผู้นำรถยนต์ส่วนตัวและรถจักรยานยนต์ส่วนตัวในการเดินทางมาใช้

4) รัศมีและอิทธิพลการให้บริการ เนื่องด้วยสวนลุมพินีถูกกำหนดให้เป็นสวนสาธารณะระดับเมืองของกรุงเทพมหานคร (City Park) (การจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาสวนสาธารณะกรุงเทพ : 2539) โดยขอบเขตของรัศมีการให้บริการอยู่ที่ 5-10 กิโลเมตร (เดชา บุญค้ำ, 2544) โดยผลของการสำรวจพบว่าผู้ที่ใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินีอยู่ภายในรัศมีขอบการให้บริการ เป็นส่วนมาก ได้แก่ เขตปทุมวัน เขตบางรัก เขตสาทร เขตสัมพันธวงศ์ เขตพญาไท เขตคลองเตย (ร้อยละ 81.5) และมีผู้ที่ใช้พื้นที่นอกเขต

² ดูในหัวข้อ 4.1.2 วิวัฒนาการของพื้นที่เมือง

³ ดูในหัวข้อ 4.2.3 ลักษณะโดยรอบของพื้นที่

⁴ ดูในหัวข้อ 5.2.1 การเดินทางก่อนมาใช้สวนลุมพินี

⁵ ดูในหัวข้อ 4.2.2 ลักษณะการเข้าถึงพื้นที่

รัศมีการให้บริการในบางส่วน เช่น เขตลาดพร้าว เขตดอนเมือง จังหวัดนนทบุรี จังหวัดสมุทรปราการ ร้อยละ 18.8 และรัศมีการให้บริการของสวนลุมพินีปัจจุบัน โดยทำการวิเคราะห์ระยะทางจากรัศมีการให้บริการจริงของสวนลุมพินีในปัจจุบัน พบว่าค่าเฉลี่ยของระยะทางในการเดินทางอยู่ประมาณ 9 กิโลเมตร และรัศมีการให้บริการของสวนลุมพินีในระยะใกล้มากที่สุดอยู่ภายในรัศมีประมาณ 1-2 กิโลเมตร (ร้อยละ 34.3) และรัศมีการให้บริการของสวนลุมพินีในระยะไกลมากที่สุดอยู่ภายในรัศมีประมาณ 11-12 กิโลเมตร⁶

7.1.3 แหล่งศูนย์รวมทางสังคม

จากแบบสอบถามในข้อมูลเรื่องเดินทางมาใช้สวนลุมพินีกับบุคคลใด⁷ และการมีปฏิสัมพันธ์ภายในสวนลุมพินี⁸ พบว่าผู้ที่เดินทางมาใช้บริการสวนลุมพินีกับเพื่อน/คนรัก/ครอบครัว และทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเกิดขึ้นภายในพื้นที่สวนลุมพินี กล่าวคือการเข้ามาใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินีของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่างๆ ย่อมทำให้เกิดเป็นสถานที่พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันภายในสวนลุมพินี ทำให้สวนลุมพินีเป็นแหล่งศูนย์รวมทางสังคมที่ขนาดใหญ่มากที่สุดของกรุงเทพมหานคร ไม่ว่าจะเป็นทุกกลุ่ม ทุกเพศทุกวัย ทุกอาชีพการงาน ทำให้เป็นแหล่งรวมคนหลากหลาย และผู้สูงอายุได้ใช้ประโยชน์⁹

การเป็นแหล่งศูนย์รวมทางสังคมแห่งหนึ่งของสวนลุมพินี ได้สร้างผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม ทำให้สังคมที่มีความเข้มแข็ง มีความรักและมิตรภาพไมตรีที่ดีต่อกันของผู้เข้ามาใช้สวนลุมพินี ทำให้เกิดความคุ้มค่าทางด้านสังคมเป็นอย่างยิ่ง

7.1.4 ศูนย์รวมความหลากหลายของกิจกรรม

สถานที่ที่เป็นศูนย์กลางของความหลากหลายทางกิจกรรมนั้นต้องประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสวนลุมพินีนับได้ว่าเป็นสถานที่ที่เป็นศูนย์กลางที่มีขนาดใหญ่มากที่สุด และเป็นที่เหมาะสมต่อกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลายที่สามารถใช้พื้นที่พื้นที่เดียวไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางด้านนันทนาการ กิจกรรมการออกกำลังกาย ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักของสวนลุมพินี นอกจากนี้สวนลุมพินียังมีกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่างๆ เช่น การจัดการแสดงหรือนิทรรศการต่างๆ,ดนตรีในสวน เป็นต้น ทำให้สวนลุมพินีมีกิจกรรมมีกิจกรรมที่หลากหลายของตลอดเวลาของการเปิดให้บริการ กิจกรรมเหล่านี้เป็นตัวช่วยในการดึงดูดกลุ่มผู้ใช้ที่หลากหลายเข้ามาใช้บริการภายในพื้นที่สวนลุมพินีมากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษา เพราะพื้นที่นันทนาการทุกแห่ง เปรียบได้กับห้องปฏิบัติการธรรมชาติ เปิดโอกาสให้คนทุกระดับเข้าไปศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เป็นธรรมชาติได้ด้วยตนเอง

⁶ ดูในหัวข้อ 5.1.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรัศมีการให้บริการผู้ใช้สวนลุมพินี

⁷ ดูในหัวข้อ 5.3.1 เดินทางมาใช้สวนลุมพินีกับบุคคลใด

⁸ ดูในหัวข้อ 5.3.7 การมีปฏิสัมพันธ์ภายในสวนลุมพินี

⁹ ดูในหัวข้อ 5.1.2 กลุ่มอาชีพตัวอย่างกับช่วงอายุผู้ใช้สวนลุมพินี

เนื่องจากการเป็นศูนย์กลางรวมของความหลากหลายของกิจกรรม จึงสามารถมาใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินีในการทำกิจกรรมนันทนาการและการพักผ่อน หรือการจัดกิจกรรมที่ต้องใช้พื้นที่ ซึ่งพื้นที่ภายในสวนลุมพินีมีความเหมาะสมและเอื้ออำนวย

จากข้อมูลเบื้องต้น จะสอดคล้องกับ แนวความคิดของการสร้างพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดี (สุภาดา ศรีมหาสาคราม, 2550 สรุปแนวความคิดของการสร้างพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดี) ในหัวข้อคุณสมบัติทางกายภาพระดับเมือง โดยที่สวนสาธารณะเป็นประเภทหนึ่งของพื้นที่ว่างสาธารณะ ถ้าเป็นสวนสาธารณะที่ดีต้องประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้เช่น ตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นจุดเชื่อมต่อการสัญจรที่สำคัญ ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับอาคารหรือสถานที่ที่มีความสำคัญในระดับเมือง และเป็นต้น ทำให้สวนลุมพินีเป็นพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดี รวมถึงปัจจัยต่างๆ เช่น การเข้าถึงพื้นที่สวนลุมพินีภายในระยะเดินเท้าได้อย่างง่ายดายของผู้ใช้อาศัยมีความสำคัญต่อประชาชนมากกว่าพื้นที่สวนสาธารณะอื่นๆ และการเข้าถึงรวมถึงจำนวนทางเข้า ความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่ ความง่ายในการเดินทาง และพื้นที่จอดยานพาหนะ และในหัวข้อพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดีในนิยามของประเภทผู้ใช้ กิจกรรม และช่วงเวลาที่ใช้ ต้องประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้เช่น มีความหลากหลายของกลุ่มผู้ใช้ มีความหลากหลายของกิจกรรมเกิดขึ้นในพื้นที่ และมีการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในช่วงเวลาที่หลากหลายของวัน

จากปัจจัยทางด้านกายภาพที่สำคัญต่างๆ ทำให้ข้อได้เปรียบด้านที่ตั้งในปัจจุบันพร้อมกับสภาพแวดล้อมและการเดินทางที่สะดวกที่ช่วยส่งเสริมการนำพาผู้คนเดินทางมาใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี และการเป็นศูนย์กลางรวมความหลากหลายของกิจกรรมนั้นย่อมเกิดจากการการใช้พื้นที่และผู้ที่ใช้พื้นที่ในการประกอบกิจกรรม ดังนั้นสวนลุมพินีเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เกิดความหลากหลายของกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่พื้นที่เดียว ในช่วงเวลาเดียวกัน ทำให้เกิดความคุ้มค่าทางด้านกิจกรรมที่สนองตอบกับประชาชนผู้มาใช้

7.1.5 การใช้พื้นที่ปัจจุบัน

การใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินีเป็นสิ่งที่สามารถรับรู้ได้ทางสายตา การบันทึกรูปแบบอัตราการสัญจรผ่านและรูปแบบการสัญจรผ่านของผู้เดินทางเข้ามาใช้บริการภายในพื้นที่สวนลุมพินี รวมถึงสังเกตการณ์การสามารถอธิบายถึงองค์ประกอบของปัจจัยด้านต่างๆ ทางการใช้พื้นที่ ดังนี้

- 1) สภาพภูมิทัศน์ ลักษณะเด่นชัดของสวนลุมพินี ความร่มรื่นและร่มเงาจากต้นไม้ขนาดใหญ่ภายในพื้นที่ และสิ่งประกอบในพื้นที่ทางภูมิทัศน์ต่างๆ เช่น ลักษณะของสวนพื้นที่เป็นพื้นน้ำ ที่ราบ สนามหญ้า รูปแบบของพืชพรรณ ทางเดิน และความสวยงามของพื้นที่ ก็จะเป็นที่เอื้ออำนวยแก่ผู้พบเห็นจึงทำให้สิ่งเหล่านี้เป็นตัวช่วยในการดึงดูดผู้คนเข้ามาใช้บริการภายในพื้นที่สวนลุมพินี

2) ช่วงเวลาที่เกิดการใช้พื้นที่สูงสุด กล่าวคือช่วงเวลาที่มีความหนาแน่นของผู้ที่เดินทางเข้ามาใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินีมากที่สุด (Peak Hour) คือ ช่วงเวลา 4.30 – 8.30 น. ในตอนเช้า และช่วงเวลา 16.30 – 18.30 น. ในตอนเย็น จะมีการเข้ามาใช้พื้นที่กระจายตามรูปแบบกิจกรรมที่เกิดขึ้น ณ บริเวณต่างๆ¹⁰

จากภาพรวมของการใช้พื้นที่ปัจจุบันพบว่าการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินีจะเกิดความคุ้มค่าในการใช้พื้นที่ปัจจุบัน ก็ต่อเมื่อสภาพสิ่งแวดล้อมภายในสวนมีความร่มรื่นพร้อมกับการเกิดประสิทธิภาพในการเข้ามาใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี โดยเฉพาะจะคุ้มค่ามากที่สุดในช่วงเวลาตอนเช้าและช่วงเวลาตอนเย็นของการเปิดให้บริการภายในบริเวณที่ทั้ง 5 บริเวณรวมถึงพื้นที่ย่อยของแต่ละบริเวณ¹¹

7.1.6 สภาพทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยที่ส่งเสริมในด้านสภาพเศรษฐกิจภายในพื้นที่สวนลุมพินีประกอบด้วยปัจจัยทางตรงและทางอ้อมสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1) เศรษฐกิจทางตรงต่อพื้นที่ เป็นรูปแบบทางเศรษฐกิจที่ส่งผลโดยตรงให้แก่พื้นที่สวนลุมพินี แบ่งออกเป็น

(1) การจับจ่ายใช้สอย เพื่อการแลกเปลี่ยนสินค้า โดยที่ภายในสวนลุมพินีมีศูนย์อาหารสวนลุมพินีเป็นสถานที่ใช้การในจับจ่ายใช้สอยหลักซึ่งมีสินค้าจำพวกอาหารเป็นต้น นอกจากนี้ยังมีซุ้มขายอาหารและเครื่องดื่ม เป็นในรูปแบบการบริการแก่ประชาชนที่เข้ามาพื้นที่ เพื่อซื้อสินค้ามาบริโภคภายในพื้นที่ ทำให้การจับจ่ายใช้สอยสินค้าภายในพื้นที่สวนลุมพินี

(2) การให้บริการ การให้บริการภายในพื้นที่สวนลุมพินี จะมีรูปแบบเป็นการให้เช่าเรือจักรยานน้ำ และเรือพายเพื่อเป็นการทำกิจกรรมของผู้ที่เข้ามาใช้บริการ โดยต้องเสียค่าเช่าในการทำกิจกรรมนั้นในอัตราราคาที่กำหนด

(3) การเช่าพื้นที่เพื่อกิจกรรม เป็นการเช่าพื้นที่ภายในสวนลุมพินีเพื่อทำกิจกรรมทางธุรกิจ เช่น การถ่ายทำภาพยนตร์โฆษณา การจัดกิจกรรมของบริษัทเอกชน

2) เศรษฐกิจทางอ้อมต่อพื้นที่ เป็นรูปแบบทางเศรษฐกิจที่ส่งผลทางอ้อมให้แก่ประชาชนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย แบ่งออกเป็น

(1) อาชีพ เป็นในรูปแบบการจ้างงานภายในสวนลุมพินี ได้แก่ พนักงานในการดูแลรักษาสวนสาธารณะ ลูกจ้างของศูนย์อาหารสวนลุมพินี เป็นต้น ซึ่งช่วยทำให้เกิดการจ้างงาน และกระจายรายได้ไปสู่กลุ่มคนต่างๆ ในสังคม

(2) สุขภาพ สวนสาธารณะเป็นสถานที่ที่ใช้ออกกำลังกายโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น เพื่อแลกกับสุขภาพร่างกายที่ดีและความแข็งแรง ซึ่งช่วยในการประหยัด

¹⁰ดูในหัวข้อ 6.1 การบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่สวนลุมพินี

¹¹ดูในหัวข้อ 6.1.6 พื้นที่ที่ถูกใช้มากที่สุด-น้อยที่สุดในช่วงเวลาที่เกิดการใช้พื้นที่สูงสุดของแต่ละพื้นที่

ค่าใช้จ่ายในรักษาพยาบาล กับทำให้หายจากความเครียด และเหนื่อยหน่ายต่อภารกิจการทำงาน และชีวิตความเป็นอยู่ ด้วยเหตุนี้การได้สัมผัสธรรมชาติและได้ใกล้ชิดธรรมชาติ ช่วยทำให้คนเราเกิดความรู้สึกปลื้มปิติ ผ่อนคลายและมีความสุข ภายในสวนสาธารณะทำให้เพิ่มประสิทธิภาพของในการทำงานของประชาชนมีคุณภาพที่ดี

(3) ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง สำหรับการเดินทางมาใช้บริการสวนลุมพินี ย่อมเกิดค่าใช้จ่ายในการเดินทางทุกรูปแบบ เป็นการกระตุ้นและช่วยเหลือให้เกิดการใช้ระบบขนส่งมวลชนหรือประหยัดค่าใช้จ่ายในเดินทางไปยังสถานที่พักผ่อนนอกเมืองให้มาสถานที่ตั้งอยู่ใจกลางเมือง

ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจดังที่ได้กล่าวทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพื้นที่สวนลุมพินี มีความคุ้มค่าในด้านการบริโภคของประชาชนทั่วไป และการลงทุนเพื่อก่อให้เกิดรายได้ โดยใช้สวนลุมพินีเป็นสถานที่ที่พึ่งพาเพื่อให้เกิดสภาพสภาวะทางเศรษฐกิจ

7.1.7 สรุปความคุ้มค่าการใช้สวนลุมพินี

จากการศึกษาพบว่าของคุ้มค่าของสวนลุมพินีประกอบด้วยวิเคราะห์ 3 ด้านหลักคือ ด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ประกอบเข้าด้วยกันประเมินความคุ้มค่าการใช้สวนลุมพินี โดยเน้นทางด้านกายภาพเป็นหลัก ซึ่งประกอบปัจจัยต่างดังนี้

1) สถานที่ตั้งและการคมนาคมขนส่ง ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเดินทางเข้ามาใช้พื้นที่ซึ่งสวนลุมพินีจะได้เปรียบมากกว่าสวนสาธารณะในระดับเดียวกันที่สุด ทั้งสถานที่ตั้งซึ่งตั้งอยู่ใจกลางเมืองของกรุงเทพมหานคร ล้อมรอบด้วยย่านที่สำคัญต่างๆ และความสะดวกสบายในการเข้าถึงพื้นที่ที่ครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นรถส่วนบุคคล รถโดยประจำทาง รถไฟฟ้าใต้ดิน MRT และรถไฟลอยฟ้า BTS

2) รูปแบบการใช้พื้นที่ กลุ่มผู้ใช้การใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี รูปแบบกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่สวนลุมพินี ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเพื่อการพักผ่อน กิจกรรมออกกำลังกาย ออกกำลังกายมาก กิจกรรมออกกำลังกายออกแรงน้อย ซึ่งอยู่ในระหว่างช่วงในเวลาในการเข้ามาใช้พื้นที่อยู่ในช่วงเวลา 04.30-08.30 น. กับช่วงเวลา 16.30-18.30 น. ซึ่งมีปริมาณการเข้ามาพื้นที่ภายในสวนลุมพินีหนาแน่นมากที่สุด

สรุปได้ว่า ภาพรวมของรูปแบบการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี มีการใช้พื้นที่ที่จะมีการกระจายอยู่ทั่วบริเวณภายในพื้นที่สวนลุมพินีตามบริเวณที่พื้นที่ต่างๆ ตามลักษณะทางกายภาพ โดยมีการเข้ามาใช้ทุกเพศทุกวัย และมีระยะเวลาในการใช้สอยพื้นที่ที่มีความคุ้มค่า มีกิจกรรมที่หลากหลายและการเคลื่อนไหวของคนเข้ามาใช้พื้นที่อยู่ตลอดเวลาในช่วงที่เปิดให้บริการ และมีเงื่อนไขที่สำคัญในเรื่องของเวลา คือการเข้ามาใช้พื้นที่ในวันธรรมดา วันจันทร์-ศุกร์ และวันหยุดสุดสัปดาห์ วันเสาร์-วันอาทิตย์ ซึ่งมีความแตกต่างกัน โดยความแตกต่างของช่วงเวลาเหล่านี้ จะทำให้เกิดรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายในการเข้ามาใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี และรวมไปถึงกลุ่มคนที่เข้ามาใช้พื้นที่ จึงเป็นที่สะท้อนถึงปรากฏการณ์พฤติกรรม

รูปแบบการใช้พื้นที่ ในลักษณะของสวนสาธารณะขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองของกรุงเทพมหานคร

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่ส่งเสริมความคุ้มค่าการใช้สวนลุมพินี คือด้านเศรษฐกิจ สวนลุมพินีเป็นแหล่งสร้างรายได้ เช่น การช่วยทำให้เกิดการจ้างงาน และกระจายรายได้ไปสู่กลุ่มคนต่างๆ ในสังคม และนั่นทันทนาการยังเกี่ยวกับธุรกิจด้านต่างๆ อีกมากมาย เช่น การขนส่ง การสื่อสาร อาหารเครื่องดื่ม ของที่ระลึก เป็นต้น ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ส่งผลความคุ้มค่าทางด้านระบบเศรษฐกิจภายใต้พื้นที่สวนลุมพินีทั้งทางตรงและทางอ้อม และอีกด้านหนึ่งคือด้านสังคม ซึ่งเป็นส่งเสริมและสนองความสะดวกให้แก่ประชาชนได้เพียงพอกับความต้องการ ก็จะส่งผลดีต่อประชาชนและสังคมโดยรวม ทุกเพศทุกวัย ได้ใช้เวลาว่างที่มีอยู่ในการประกอบกิจกรรมนันทนาการอย่างเต็มที่ และเป็นสิ่งที่ได้สุขภาพที่ดีโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น

คุณค่าของพื้นที่สวนลุมพินีเป็นสิ่งสำคัญที่จะเป็นตัวกำหนดการสนองประโยชน์ต่อชุมชนเมืองอย่างหลากหลาย คุณค่าจะสูงขึ้นตามจำนวนของการสนองประโยชน์ได้ในหลายวัตถุประสงค์ เมื่อใดก็ตามที่ความเข้มข้นของการใช้สูง และประชาชนส่วนมากใช้ประโยชน์ในเวลาเดียวกัน อาจส่งผลให้เกิดความคุ้มค่าของพื้นที่สวนลุมพินี ถึงจะไม่คุ้มค่าด้านเศรษฐกิจมากนัก แต่สวนลุมพินีจะต้องดำรงต่อไปอย่างยั่งยืนในฐานะบทบาทสวนสาธารณะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของประชาชนกรุงเทพมหานคร ไม่มีการเปลี่ยนพื้นที่ไปทำอย่างอื่นอย่างใด

7.2 การพัฒนาพื้นที่เพิ่มศักยภาพแก่สวนลุมพินี

จากการวิเคราะห์ผลและการประเมินความคุ้มค่าของสวนลุมพินีที่ผ่านมาในบทที่ 5 และบทที่ 6 ทำให้สามารถเกิดข้อค้นพบทางด้านศักยภาพที่เป็นเด่นของพื้นที่ และจุดด้อยของพื้นที่ และนอกจากนี้ยังพบสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น หรือบริเวณภายในพื้นที่ยังขาดการพัฒนาและมีผู้คนเข้าไปใช้ในบริเวณนั้นมีปริมาณที่ยังน้อยอยู่ ดังนั้นเพื่อต้องการเพิ่มศักยภาพของพื้นที่ภายในสวนลุมพินี จึงต้องการวางแผนเพื่อการทำการปรับปรุงพื้นที่ และการเพิ่มศักยภาพและความคุ้มค่าให้แก่สวนลุมพินี โดยที่ผู้วิจัยได้กำหนดกลยุทธ์และแนวทางในการจัดการพื้นที่สวนลุมพินีให้มีประสิทธิภาพและศักยภาพที่ดียิ่งขึ้นประกอบด้วยกลยุทธ์ต่างๆ ดังนี้

7.2.1 กลยุทธ์การส่งเสริมการเข้าถึงพื้นที่

การเข้าถึงและการเดินทางถึงสวนสาธารณะเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการใช้และไม่ใช้สวนสาธารณะ (นิลุล คล่องเวสสะ : 2550) เนื่องจากสวนลุมพินีตั้งอยู่ใจกลางเมือง และมีระบบคมนาคมรูปแบบต่างๆ จึงได้เปรียบมากกว่าสวนสาธารณะที่มีขนาดเดียวที่มีสิ่งเอื้ออำนวยแก่การเดินทางเข้าถึง เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการเข้าถึงและการเดินทางมากยิ่งขึ้น โดยสามารถพิจารณาการพัฒนาในด้านแนวทางการเพิ่มศักยภาพต่างๆ ดังนี้

7.2.1.1 การพัฒนาการเข้าถึงของยานพาหนะ

พื้นที่ของสวนลุมพินีเป็นพื้นที่ที่รูปทรงสี่เหลี่ยมมีถนนสายหลักตัดทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ถนนพระรามที่ 4 ถนนวิฑู ถนนราชดำริ ถนนสารสิน ซึ่งเป็นถนนสายหลักที่มีรูปแบบระบบตารางที่ค่อนข้างชัดเจน นอกจากนี้ทั้งสี่มุมของสวนลุมพินียังมีจุดตัดที่สำคัญ ได้แก่ แยกศาลาแดง แยกวิฑู แยกราชดำริ แยกหลังสวน แยกสารสิน ทำให้พื้นที่โดยรอบของสวนลุมพินีเป็นเส้นทางที่มีการจราจรเคลื่อนอยู่ตลอดเวลา โดยที่การเดินทางมาใช้บริการสวนลุมพินีโดยใช้เส้นทางถนนในการเดินทางเป็นหลัก ประกอบด้วยยานพาหนะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นรถยนต์ส่วนบุคคล รถรับจ้าง แท็กซี่ หรือรถโดยสารประจำทาง ดังนั้นเพื่อการเพิ่มศักยภาพในการเข้าถึงพื้นที่ของสวนพาหนะต่างๆ สามารถแบ่งตามรูปแบบยานพาหนะได้ดังนี้

1) รถยนต์ส่วนบุคคล ในการใช้รถยนต์ส่วนบุคคลในการเดินทางมาถึงสวนลุมพินีจะนิยมเข้ามาจอดรถภายในพื้นที่สวนลุมพินีโดยใช้ประตู 1 (วิฑู) โดยใช้ถนนวิฑูเป็นเส้นทางในการเดินทาง กับใช้ถนนราชดำริในการจอดรถในที่จอดรถของกรุงเทพมหานคร ซึ่งอยู่ภายนอกพื้นที่สวนลุมพินีด้านถนนราชดำริ เพื่อการเพิ่มศักยภาพในการเข้ามาจอดรถในพื้นที่ควรมีปรับปรุงพื้นที่โดยรอบดังนี้

(1) ควรมีป้ายสัญลักษณ์ที่แสดงทางเข้า-ออกและป้ายสัญลักษณ์ลานจอดรถ ณ บริเวณริมถนนทั้งสองเส้นทางคือ ถนนวิฑูและถนนสารสินก่อนทางเข้า-ออก ของพื้นที่จอดรถให้ชัดเจน

(2) ทำการซ่อมบำรุงพื้นผิวถนน เมื่อเกิดการชำรุด

2) รถโดยสารประจำทาง รถรับจ้าง และแท็กซี่ ในการเดินทางมาใช้สวนลุมพินีส่วนมากประชาชนจะเดินทางมาด้วยรถโดยสารประจำทางเป็นหลัก โดยที่ป้ายจอดรถโดยสารประจำทางจะมีอยู่รอบนอกของสวนลุมพินีทั้ง 4 ด้าน เพื่อการเพิ่มศักยภาพของการเดินทางโดยใช้รถโดยสารประจำทาง ควรมีการปรับปรุงต่างๆ ดังนี้

(1) พื้นที่บริเวณโดยรอบป้ายจอดรถโดยสารประจำทางให้มีความสะดวกและคล่องตัว เช่น ไม่มีสิ่งกีดขวาง/ความสะอาดน่าเข้าไปใช้ บริเวณป้ายจอดรถโดยสารประจำทาง

(2) พื้นที่บริเวณโดยรอบป้ายจอดรถโดยสารประจำทางอาจจะใช้เป็นพื้นที่จอดเพื่อรับ-ส่งผู้โดยสารของรถรับจ้างกับรถแท็กซี่ หรือจัดหาบริเวณที่เป็นจุดรับ-ส่งผู้โดยสารให้อยู่บริเวณโดยรอบพื้นที่ภายนอกของสวนลุมพินี เป็นต้น

7.2.1.2 การพัฒนาระบบโครงข่ายการเดินทาง

สวนลุมพินีถูกรายล้อมไปด้วยสถานที่สำคัญต่างๆ ทั้ง 4 ด้าน เช่น ย่านธุรกิจใจกลางที่สำคัญของกรุงเทพมหานครคือย่านสีลม โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สวนลุมไนท์บาร์ชาร์ หรือย่านหลังสวนที่ส่วนร้านอาหาร โรงแรม หรือสำนักงานต่างๆ ด้วยสถานที่สำคัญดังกล่าวเป็นสถานที่ที่ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้คนเดินทางเข้ามาใช้พื้นที่สวนลุมพินีด้วยวิธีการเดิน

เท้าโดยใช้บาทวิถีบนกับทางข้ามทางม้าลายและสะพานลอยข้ามถนน ที่อยู่โดยรอบถนนสายหลัก เป็นตัวช่วยในการสัญจรให้เข้าถึงพื้นที่ ดั้งนั้นเพื่อการส่งเสริมในการเข้าถึงสวนลุมพินีด้วยวิธีการเดินเท้าให้ประสิทธิภาพ สามารถแบ่งรูปแบบการใช้ระบบสัญจรในการเดินเท้าดังนี้

1) บาทวิถี ให้มีการปรับปรุงพื้นผิวให้มีสภาพที่ดีและเกิดความต่อเนื่อง และจัดให้มีร่มเงาจากต้นไม้มากขึ้นโดยรอบตลอดทางเดิน และเพื่อความปลอดภัยในด้านอันตรายจากยานพาหนะ เสนอให้สร้างรั้วเหล็กหรือปลูกต้นไม้เพื่อเห็นเป็นแนวเขตที่ชัดเจน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดจากรยานยนต์วิ่งขึ้นบนทางเข้าได้

2) ทางข้ามทางม้าลาย ให้มีการตีเส้นทางข้ามให้ชัดเจนโดยรอบพื้นที่ และควรสัญญาณไฟการข้ามถนนที่ใช้รถที่สัญจรผ่านให้หยุดเมื่อมีการข้ามถนน กับมีการตีเส้นบนถนนเพื่อชะลอความเร็วของรถ

7.2.1.3 การปรับปรุงที่จอดรถ

สวนลุมพินีได้มีจัดบริการที่จอดรถฟรีสำหรับรถยนต์ส่วนบุคคลซึ่งอยู่ภายในพื้นที่สวนลุมพินี และที่จอดรถรถยนต์ส่วนบุคคลที่เก็บค่าบริการอยู่ด้านถนนราชดำริ ซึ่งทั้งสองพื้นที่มีความเพียงพอในระดับหนึ่ง (จากข้อมูลการใช้พื้นที่จอดรถในการใช้สวนลุมพินีในหัวข้อ 5.2.3) จากผู้ตอบแบบสอบถาม แต่จากการสำรวจภายในพื้นที่พบว่าจะมีปัญหาความหนาแน่นในช่วงเวลาเช้าเท่านั้น แต่ปัญหาที่สำคัญคือสวนลุมพินีคือไม่มีที่จอดรถของจักรยานยนต์ส่วนตัวที่ลานจอดอย่างถาวร โดยปัจจุบันจะผู้ที่นำรถจักรยานยนต์ส่วนตัวนิยมนำมาจอดตามหน้าทางเข้าประตูทางเข้า-ออก เช่น ประตู 4 (พระรูป) และประตู 1 (วิหตุ) จึงทำให้เกิดการกีดขวางทางเข้า-ออก และเกิดความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการที่จอดรถจักรยานยนต์และรถยนต์ส่วนบุคคลส่วนดังนี้

1) ควรมีการจัดพื้นที่ไว้สำหรับการให้บริการที่จอดรถจักรยานยนต์ให้เป็นสัดส่วนและได้ตามเกณฑ์ที่มาตรฐาน จึงได้เสนอบริเวณพื้นที่ว่างดังนี้

(1) พื้นที่สนามหญ้าว่างหน้าทางเข้าประตู 4 (พระรูป) ซึ่งเป็นพื้นที่สนามหญ้า โดยให้มีการปรับพื้นที่เป็นที่จอดรถจักรยานยนต์ และให้คงรักษาด้านไม้ไว้เหมือนเดิม

(2) ให้มีการจัดพื้นที่ของที่จอดรถยนต์ส่วนบุคคลภายในสวนลุมพินี โดยทำการปรับเปลี่ยนให้เป็นพื้นที่จอดรถจักรยานยนต์แทนให้บางส่วนในจำนวนที่เหมาะสม ในบริเวณที่จอดรถหลักทางด้านหลังสวนลุมพินี และเพิ่มการตีเส้นที่จอดรถจักรยานยนต์ให้ชัดเจนและเป็นระเบียบ

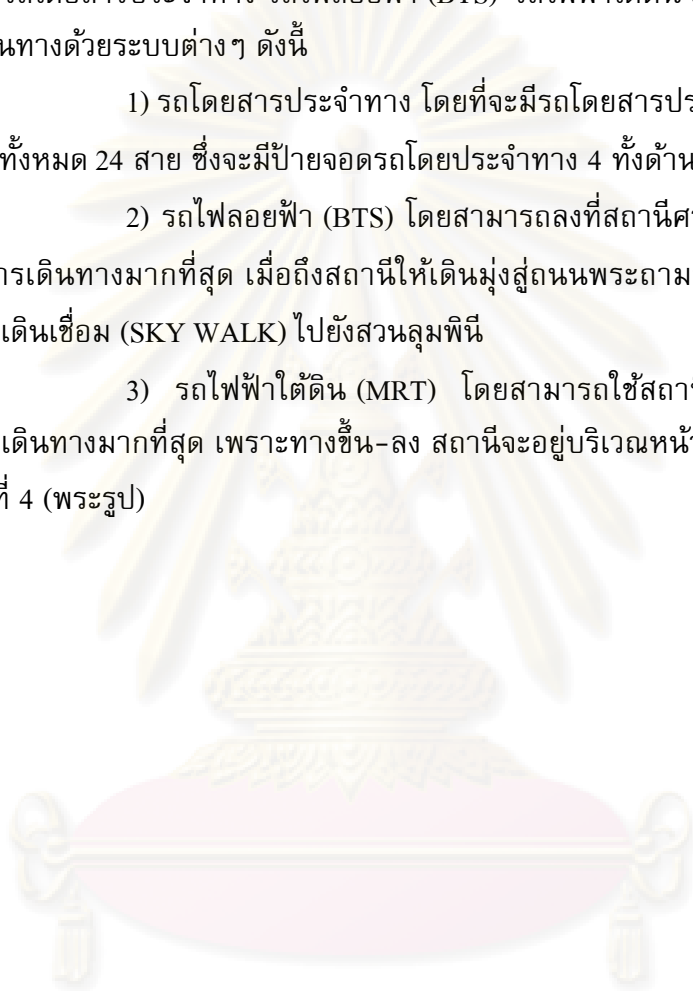
2) เพิ่มการดูแลรักษาและจัดตรวจตาพื้นที่จอดรถจักรยานยนต์และรถยนต์ส่วนบุคคล ให้มีความปลอดภัยจากมัจฉาชีพ

3) เพื่อเป็นการส่งเสริมทางอ้อมในการลดความหนาแน่นของรถส่วนบุคคล ควรเพิ่มช่องรถจักรยานให้ส่งเสริมให้ประชาชนใช้จักรยานในเดินทางมาสวนลุมพินี

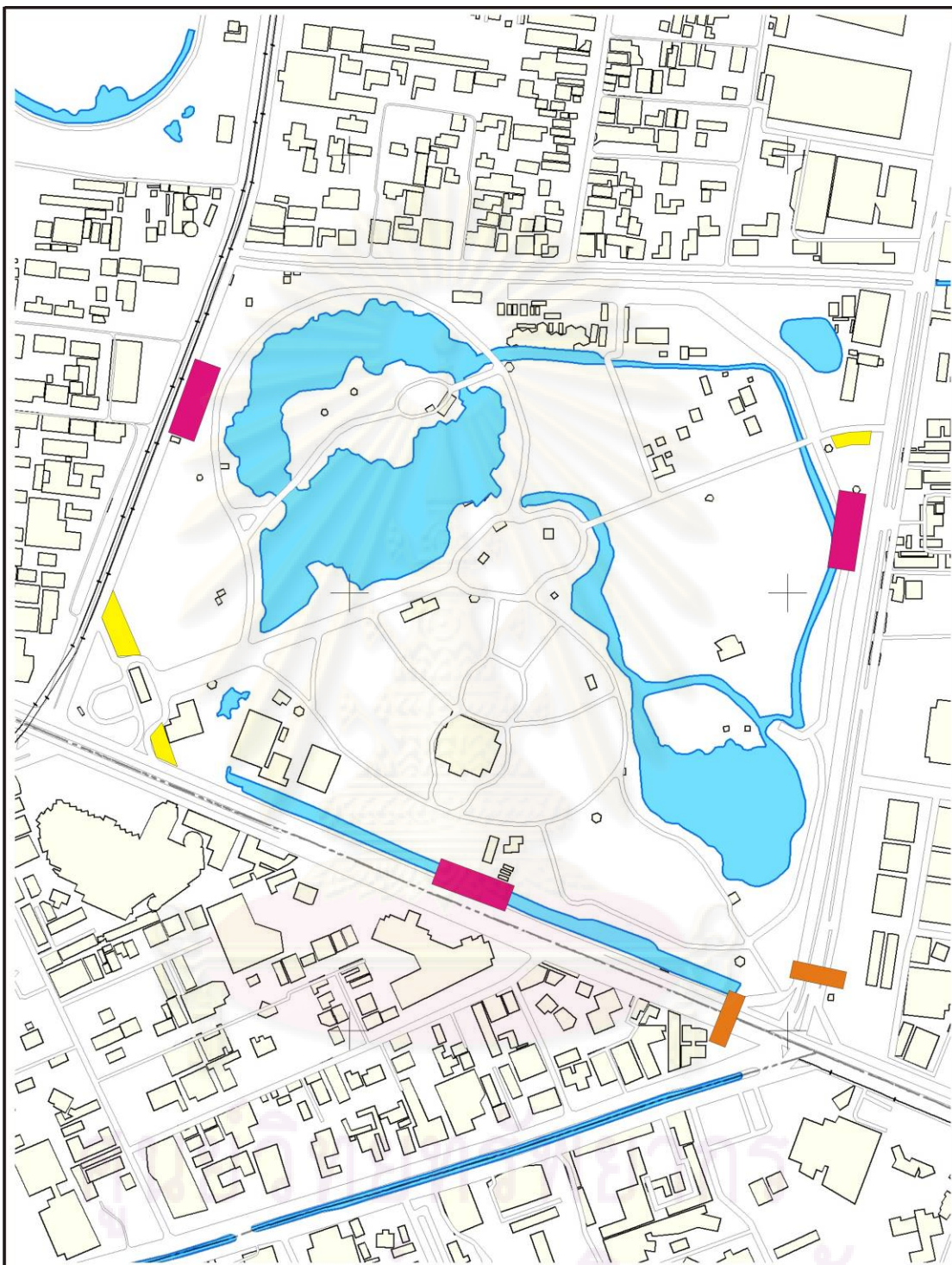
7.2.1.4 การส่งเสริมการใช้ระบบขนส่งมวลชน

ระบบขนส่งมวลชนเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในส่งเสริมให้ประชาชนใช้ในการเดินทางเท้าเข้าถึงพื้นที่สวนลุมพินี ที่มีความสะดวกสบายที่ประหยัดค่าใช้จ่าย ประหยัดค่าเวลาในการเดินทางด้วยรถส่วนบุคคล ระบบขนส่งมวลชนในการเดินทางเข้าถึงสวนลุมพินี ประกอบด้วย รถโดยสารประจำทาง รถไฟลอยฟ้า (BTS) รถไฟฟ้าใต้ดิน (MRT) โดยที่สามารถมีวิธีในการเดินทางด้วยระบบต่างๆ ดังนี้

- 1) รถโดยสารประจำทาง โดยที่จะมีรถโดยสารประจำทางสายผ่านสวนลุมพินีจำนวนทั้งหมด 24 สาย ซึ่งจะมีป้ายจอดรถโดยสารประจำทาง 4 ทั้งด้านของพื้นที่สวนลุมพินี
- 2) รถไฟลอยฟ้า (BTS) โดยสามารถลงที่สถานีศาลาแดง ซึ่งเป็นสถานีที่สะดวกในการเดินทางมากที่สุด เมื่อถึงสถานีให้เดินมุ่งสู่ถนนพระรามที่ 4 (แยกศาลาแดง) โดยที่จะมีทางเดินเชื่อม (SKY WALK) ไปยังสวนลุมพินี
- 3) รถไฟฟ้าใต้ดิน (MRT) โดยสามารถใช้สถานีสีลม ซึ่งเป็นสถานีที่สะดวกในการเดินทางมากที่สุด เพราะทางขึ้น-ลง สถานีจะอยู่บริเวณหน้าทางเข้าหลักของสวนลุมพินี ประตูที่ 4 (พระรูป)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 7.1 การปรับปรุงการส่งเสริมการเข้าถึงพื้นที่

<p>สัญลักษณ์</p>	<p>ที่มา www.wikimapia.org</p>
<p> ตำแหน่งเพิ่มโครงข่ายการเดินเท้า</p>	<p> กิโลเมตร</p>
<p> ตำแหน่งปรับปรุงป้ายจอดรถโดยสารประจำทาง</p>	<p> มาตรฐาน 1:7500</p>
<p> ตำแหน่งปรับปรุงที่จอดรถจักรยานยนต์และจักรยาน</p>	<p> ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>

7.2.2 กลยุทธ์การจัดการกิจกรรมและการค้าบริการ

กิจกรรมและการบริการเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการให้บริการแก่ผู้ที่เข้ามาใช้บริการภายในสวนลุมพินี โดยให้ได้รับประโยชน์สูงสุดและเต็มประสิทธิภาพ โดยที่กิจกรรมนั้นและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้รับความพึงพอใจจากการผู้ที่เข้ามาใช้บริการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการใช้และไม่ใช้สวนสาธารณะ (นิลกุล คล่องเวสสะ, 2551) ต้องประกอบปัจจัยที่สำคัญ เช่น กิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในสวน หรือความไม่รู้ว่ามีอะไรน่าสนใจในสวนสาธารณะนั้น จะทำให้สวนสาธารณะไม่เป็นสนใจ การจัดการกิจกรรมและการค้าบริการสามารถทำให้เกิดเป็นการสร้างความน่าสนใจและความดึงดูดใจของสวนสาธารณะ ดังนั้นจึงต้องเพิ่มศักยภาพในการทำกิจกรรมและการบริการต่าง ๆ ภายในพื้นที่สวนลุมพินี โดยมีแนวทางต่าง ๆ ดังนี้

7.2.2.1 การเพิ่มรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย

จากการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างอาชีพกับข้อมูลด้านความคิดเห็นของการเพิ่มกิจกรรมภายในสวนลุมพินี ว่ามีความคิดเห็นอย่างไร โดยพบว่ากิจกรรมที่ต้องการเพิ่มภายในสวนลุมพินีของผู้ตอบแบบสอบถามจะมีความต้องการเพิ่มกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ (แผนภูมิที่ 7.2)

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการเพิ่มกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่าง ๆ เช่น ดนตรีในสวน, งานแสดงศิลปะ เป็นต้น มากที่สุด รองลงมาคือกิจกรรมด้านการเรียนรู้และ) กิจกรรมแบบสร้างสรรค์ ตามลำดับ โดยสามารถแจกแจงรายละเอียดของการเพิ่มกิจกรรมภายในสวนลุมพินีได้ดังนี้

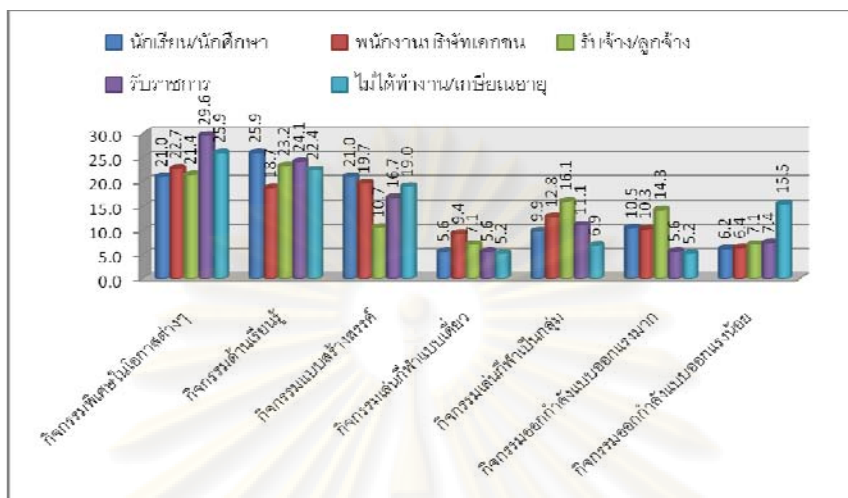
1) กิจกรรมพิเศษในโอกาสต่าง ๆ เช่น ดนตรีในสวน, งานแสดงศิลปะ นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 21.0 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 22.7 อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 21.4 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 29.6 ไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ ร้อยละ 25.9

2) กิจกรรมด้านการเรียนรู้ เช่น ศึกษานิทรรศการ, ดูนก เป็นต้น นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 25.9 อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 23.4 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 24.1 ไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ ร้อยละ 22.4

3) กิจกรรมแบบสร้างสรรค์ เช่น วาดรูป, ถ่ายภาพ เกมหน้าหนาว การต่าง ๆ เป็นต้น นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 21.0 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 19.7 ไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ ร้อยละ 19.0

ซึ่งพบได้ว่าลักษณะของกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่าง ๆ มีความต้องการของผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินีที่จัดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่าง ๆ โดยมีเหตุผลที่ต้องการเพิ่มกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่าง ๆ เช่น ความสนใจเป็นพิเศษ หรือการชื่นชอบส่วนตัว

แผนภูมิที่ 7.1 การเพิ่มกิจกรรมภายในสวนลุมพินี

รูปแบบกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบที่มีปกติคงที่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ ทั้งกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อน เช่น การนั่งเล่น, เดินเล่น กิจกรรมการออกกำลังกายต่างๆ เช่น รำไทเก๊ก, เล่นโยคะ เพื่อให้เกินรูปแบบหลากหลายให้เกิดขึ้นภายในพื้นที่ใหม่ โดยอ้างอิงจากการแจกแบบสอบถามด้านการเพิ่มรูปแบบกิจกรรมภายในพื้นที่สวนลุมพินี พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีความต้องการเพิ่มกิจกรรมในด้านต่างๆ 3 อันดับแรกดังนี้

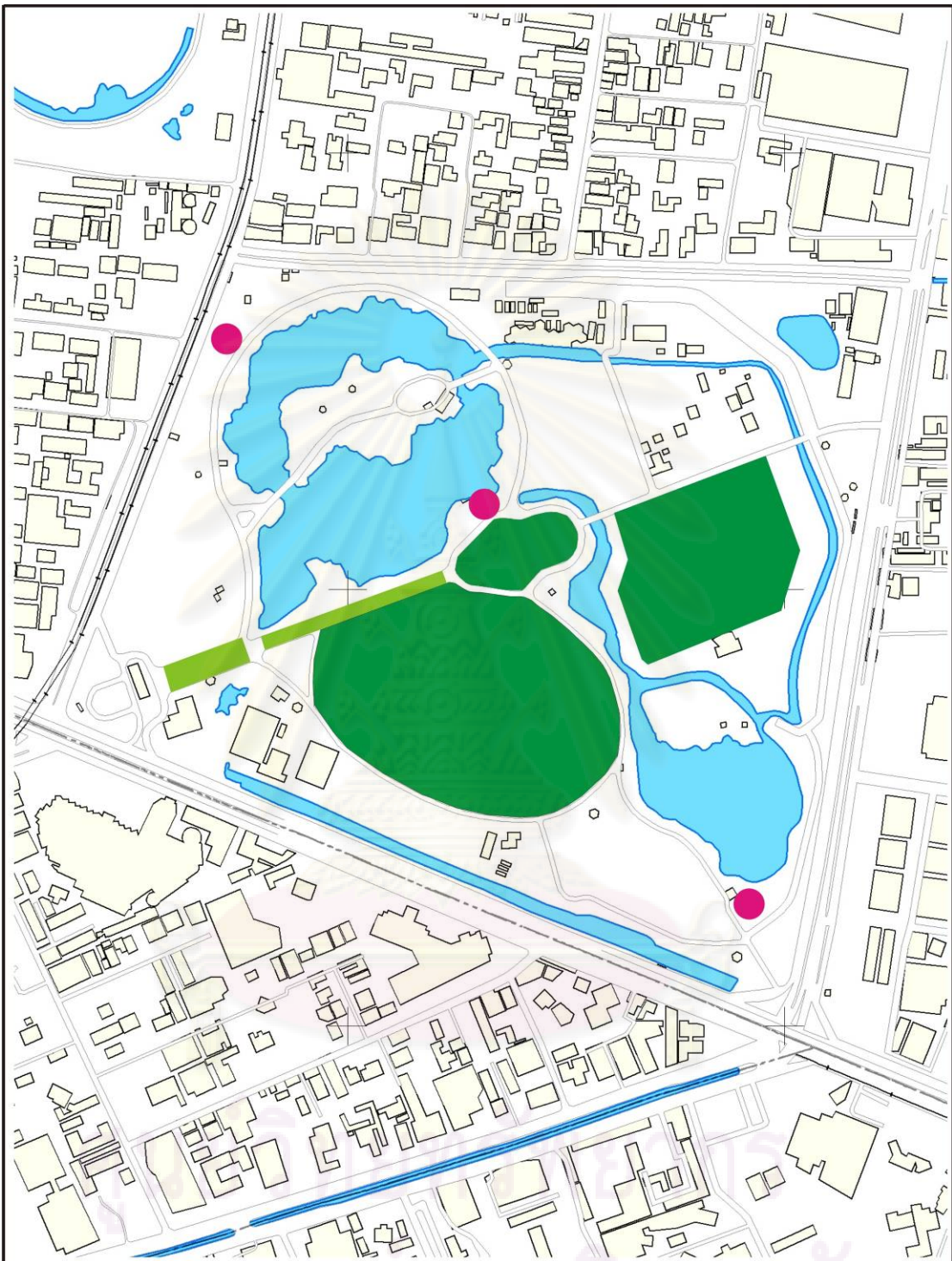
1) กิจกรรมพิเศษในโอกาสต่างๆ เช่น ดนตรีในสวน แสดงศิลปะ การจัดกิจกรรมเพื่อความเหมาะสมควรจัดในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ของทุกๆ เดือนเพื่อดึงดูดให้ประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมได้มากกว่าวันธรรมดา

2) กิจกรรมด้านการเรียนรู้ เช่น ศึกษาศาสตร์, ดูนก กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่สามารถทำได้ตลอดทั้งวัน โดยต้องการเตรียมข้อมูลพื้นฐานในการศึกษา เช่น ประเภทของพันธุ์ไม้ หรือชนิดของสายพันธุ์นกที่สามารถพบเห็นได้ในสวนลุมพินี กิจกรรมเหมาะสมกับวัยเด็กหรือผู้สนใจ

3) กิจกรรมแบบสร้างสรรค์ เช่น วาดรูป, ถ่ายภาพ กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจถ้ามีโครงการจัดการประกวดการวาดรูป หรือการถ่ายภาพ ภายในพื้นที่สวนลุมพินี หรือมีการเรียนการสอนการวาดรูป หรือการถ่ายภาพ เป็นต้น

กิจกรรมทั้งหมดเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่มีต้องการเพิ่มมากที่สุดภายในพื้นที่สวนลุมพินี ซึ่งเป็นรูปแบบลักษณะกิจกรรมที่มีระยะเวลาในการจัดที่ความถี่ที่น้อย จึงควรเพิ่มความถี่ในการจัดงานให้มากยิ่งขึ้น เป็นแรงที่ช่วยให้การดึงดูดคนเข้ามาใช้พื้นที่มากขึ้น สม่่าเสมอ เป็นการเพิ่มศักยภาพภายในพื้นที่ของสวนลุมพินีอีกทางหนึ่ง

แผนที่ 7.2 บริเวณพื้นที่เสนอให้จัดกิจกรรมต่างๆ

สัญลักษณ์	ที่มา www.wikimapia.org
 บริเวณพื้นที่สนามหญ้า	 กิโลเมตร
 บริเวณพื้นที่ทางสัญจร	 มาตรฐาน 1:7500
 จุดตั้งซุ้มขายอาหารและเครื่องตีใหม่	 ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7.2.2.2 การส่งเสริมกิจกรรมที่มีอยู่เดิม

กิจกรรมที่มีอยู่เดิมภายในพื้นที่ ควรมีการสนับสนุนกิจกรรมที่มีอยู่เดิมในพื้นที่เช่น กิจกรรมการเดินแอโรบิก การรำไท่เก๊ก เป็นต้น

7.2.2.3 การส่งเสริมด้านการค้า

การค้าขายในพื้นที่ประกอบด้วยศูนย์อาหารสวนลุมพินี และซุ้มขายอาหารและเครื่องดื่ม จากการแจกสอบถามการในจับจ่ายใช้สอยภายในพื้นที่นั้น มีสัดส่วนที่มากในการใช้บริการการซื้อขายสินค้าในจุดต่างๆ ดังกล่าว จึงมีข้อเสนอให้รูปแบบผลิตภัณฑ์สินค้าที่มากขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกที่หลากหลายของผู้มาซื้อสินค้า และอาจจะเพิ่มซุ้มขายอาหารและเครื่องดื่มเพิ่มขึ้นอีกในพื้นที่ในบริเวณที่เหมาะสม ในบริเวณทางเดินรอบสวนปาล์ม

7.2.2.4 การส่งเสริมด้านการบริการ

การบริการภายในสวนลุมพินีได้แก่ บริเวณที่ให้บริการเข้าจักรยานน้ำ ควรมีการดูแลรักษาเรือที่ให้บริการ นอกจากนี้ การเข้าพื้นที่เพื่อกิจกรรม เป็นการเข้าพื้นที่ภายในสวนลุมพินีเพื่อทำกิจกรรมทางธุรกิจ เช่น การถ่ายทำภาพยนตร์โฆษณา การจัดกิจกรรมของบริษัทเอกชน ให้เกิดกิจกรรมภายในสวนลุมพินีมากขึ้น

7.2.3 กลยุทธ์การปรับปรุงและการพัฒนาพื้นที่ย่อยบริเวณต่าง ๆ

การปรับปรุงและการพัฒนาพื้นที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถดึงเอาศักยภาพในลักษณะและหน้าที่ของสวนสาธารณะที่ดี (นิลบล คล่องเวสสะ, 2551) กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในสวนลุมพินีเป็นกิจกรรมทางด้านนันทนาการเป็นหลัก ทั้งกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ กิจกรรมการออกกำลังกายต่างๆ ย่อมใช้พื้นที่ในการประกอบกิจกรรม จากผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมนั้นต้องมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริง ทั้งกลุ่มผู้ใช้ บริเวณที่ใช้ระยะเวลาและช่วงเวลาที่ใช้เข้ามาใช้ เพื่อตอบสนองอย่างคุ้มค่านั้น ดังนั้นจึงต้องเพิ่มศักยภาพในการทำกิจกรรมภายในพื้นที่สวนลุมพินี โดยมีแนวทางเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่พื้นที่ต่างๆ ดังนี้

7.2.3.1 การปรับปรุงพื้นที่โดยรวม

ด้านการปรับปรุงอำนวยความสะดวกพื้นที่ภายในสวนลุมพินี ในภาพรวมของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า มีความต้องการให้ปรับปรุงในด้านอื่นๆ ในพื้นที่ต่างๆ 5 อันดับแรกดังนี้ คือ ความปลอดภัยภายในพื้นที่ อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก การดูรักษา/ไม่รกรก/ไม่มีน้ำขัง อาคารนำใช้ไม่ทรุดโทรม พื้นที่พักผ่อน/พื้นที่ร่มเงา ตามลำดับเป็นอันดับที่ผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่ที่ต้องการที่จะปรับปรุงมากที่สุด โดยมีแนวทางในการเสนอในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้ดังนี้

1) ความปลอดภัยภายในพื้นที่ ในการด้านความปลอดภัยจากการสำรวจภาคสนามพบว่าภายในพื้นที่สวนลุมพินีโดยมีป้อมยามรักษาการณ์ ณ บริเวณต่างๆ อยู่ตลอดเวลาและมีการออกเวรในการตรวจตาพื้นที่โดยการใช้อุปกรณ์เป็นยานพาหนะตามเส้นทางสัญจรต่างๆ ภายในพื้นที่ จึงมีข้อเสนอให้มีการตรวจตาโดยการเพิ่มความถี่ให้มากขึ้น เพิ่มความรู้สึกปลอดภัยของผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่ เพื่อเพิ่มความปลอดภัยให้มากยิ่งขึ้น ควรมีการ

ติดตั้งกล้องวงจรปิดในบริเวณที่เหมาะสม เพื่อช่วยสอดส่องดูแลความปลอดภัยของผู้ที่เข้ามาใช้สวนลุมพินีและปัจจัยในความปลอดภัยอีกด้านหนึ่ง คือ แสงสว่างภายในพื้นที่ในเวลาค่ำ จากการสำรวจแบบเจาะลึกจากหัวหน้าสวนลุมพินี ได้มีการปรับปรุงเสาไฟแสงสว่างโดยการปรับลดระดับให้ต่ำลงเพื่อหลบเงาของต้นไม้ให้แสงสว่างครอบคลุมทุกพื้นที่ จากการสำรวจสนามพบว่ายังมีบางจุดที่ยังคงมีความมืดในตอนค่ำ จึงมีข้อเสนอให้มีการเพิ่มของแสงสว่างในบริเวณที่ยังคงมีความมืดเพื่อความปลอดภัยของผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่

2) ด้านของสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวนลุมพินี ไม่ว่าจะ ถึงขยะ ม้านั่ง ห้องน้ำ อื่นๆ มีการจัดวางตามพื้นที่บริเวณต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้ามาใช้พื้นที่ที่ดี จึงมีข้อเสนอในการซ่อมบำรุงให้สามารถใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ

3) การดูแลรักษาในที่นี้หมายถึง การตัดสนามหญ้า ตัดแต่งกิ่งไม้ การดูแลรักษาแปลงไม้ดอกไม้ประดับ จากการสำรวจพื้นที่พบที่มีการดูรักษาภายในพื้นที่สวนลุมพินีเป็นอย่างดี และจากการสำรวจแบบเจาะลึกจากหัวหน้าสวนลุมพินี มีการแบ่งพื้นที่ในการดูแลรักษาภายในพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วนด้วยกัน เพื่อการดูแลรักษาอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีข้อเสนอให้มีการจัดดูแลรักษาอย่างมีระบบ เช่นการตัดหญ้าควรตัดทุกๆ 7-14 วัน ตามความเหมาะสมของความยาวของหญ้า

4) อาคารนำใช้ไม่ทรุดโทรม สภาพอาคารบริการต่างๆ ควรที่จะได้รับการดูแลรักษาเป็นอย่างดี เช่น การปรับปรุงโดยการทาสีใหม่ หรือตกแต่งภายในและภายนอกอาคารเพื่อความน่าเข้าไปใช้อาคาร

5) พื้นที่พักผ่อน/พื้นที่ร่มเงา การเพิ่มพื้นที่พักผ่อนและพื้นที่ร่มเงาอาจจะเพิ่มม้านั่งหรือการปลูกต้นไม้เพิ่มภายในพื้นที่เพื่อได้ร่มเงาและความร่มรื่นจากต้นไม้ต้นไม้มากที่สุดที่เหมาะสมสำหรับปลูกให้ร่มเงา ได้แก่ มะยมป่า มะม่วงหินพานต์ ทองกวาว ชัยพฤกษ์ ชีเหล็ก หางนกยูงฝรั่ง พะยูง ก้ามปู ยางอินเดีย ตะแบก อินทนิล นนทรี มะขามเทศ ประดู่ป่า แคนแสด มะฮอกกานี เป็นต้น

7.2.3.2 การปรับปรุงพื้นที่เฉพาะบริเวณ

การปรับปรุงพื้นที่เฉพาะบริเวณ จะทำการปรับปรุงเพื่อเพิ่มศักยภาพภายในบริเวณพื้นที่สวนลุมพินี โดยอ้างอิงจากพื้นที่ที่ถูกใช้มากที่สุด-น้อยที่สุดในช่วงเวลาที่เกิดการใช้พื้นที่สูงสุดของแต่ละพื้นที่ในหัวข้อ 6.1.6 ซึ่งแต่ละบริเวณจะมีความแตกต่างกันออกโดยจะเน้นในเรื่องการรับรองการเข้าไปพื้นที่ดังบริเวณต่างๆ ต่อไปนี้

ตารางที่ 7.1 การปรับปรุงพื้นที่เฉพาะบริเวณภายในสวนลุมพินี

บริเวณที่ 1	
พื้นที่ย่อยที่ถูกใช้มากที่สุด	การปรับปรุงพื้นที่
1.บริเวณลานหลังพระบรมรูปรัชกาลที่ 6	-จัดระเบียบของระยะห่างของการเดินแอร์โบริกและจัดช่องทางเดินพิเศษสำหรับผู้ที่มีสัญจรผ่านไม่ให้เกิดความแออัดและกันพร้อมไม่มีสิ่งกีดขวางใดๆ บริเวณพื้นที่ดังกล่าว
2.บริเวณที่ตั้งเครื่องออกกำลังกาย	-ขนาดพื้นที่บริเวณที่ตั้งเครื่องออกกำลังกายเพื่อไม่เกิดความแออัดและปิดล้อมบริเวณพื้นที่ให้เห็นชัดเจน
3.บริเวณศูนย์อาหารสวนลุมพินี	-จัดระเบียบร้านค้าและบริเวณโดยรอบให้มีความสะอาด และเพิ่มจำนวนโต๊ะ เก้าอี้ ในการนั่งรับประทานอาหาร
พื้นที่ย่อยที่ถูกใช้น้อย	การปรับปรุงพื้นที่
1.อาคารฝึกซ้อมกีฬาศูนย์เยาวชนลานกลางแจ้ง	-เปิดพื้นที่ให้สามารถมองเห็นอาคารและลานกีฬาได้ชัดเจนเพื่อดึงดูดและเปิดโอกาสกลุ่มบุคคลเข้าไปใช้พื้นที่ได้
2.สนามเทนนิสเฉลิมพระเกียรติ กรุงเทพ 1	-เปิดพื้นที่ให้สามารถมองเห็นอาคารและลานกีฬาได้ชัดเจนเพื่อดึงดูดและเปิดโอกาสกลุ่มบุคคลเข้าไปใช้พื้นที่ได้
บริเวณที่ 2	
พื้นที่ย่อยที่ถูกใช้มากที่สุด	การปรับปรุงพื้นที่
1.บริเวณสนามหญ้าโดยรอบอาคารลุมพินีสถาน	-มีการดูแลรักษาสนามหญ้า โดยไม่ปล่อยให้รกและมีตัดหญ้าสม่ำเสมอ
2.บริเวณทางเข้าหลัก	-ควรมีการจัดบริเวณให้ชัดเจนไม่กีดขวางเส้นทางของผู้ที่มีสัญจรผ่าน
พื้นที่ย่อยที่ถูกใช้น้อย	การปรับปรุงพื้นที่
1.ห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี (หน้าอาคาร)	-
บริเวณที่ 3	
พื้นที่ย่อยที่ถูกใช้มากที่สุด	การปรับปรุงพื้นที่
1.บริเวณเกาะลอย	-สร้างความร่มรื่นและความปลอดภัยในพื้นที่เป็นพิเศษ
พื้นที่ย่อยที่ถูกใช้น้อย	การปรับปรุงพื้นที่
1.พื้นที่โดยรอบบริเวณที่3	-พื้นที่จุดกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่และเพิ่มร่มเงาความร่มรื่นให้กับพื้นที่โดยต้นไม้ขนาดใหญ่
บริเวณที่ 4	
พื้นที่ย่อยที่ถูกใช้มากที่สุด	การปรับปรุงพื้นที่
1.บริเวณลานเอนกประสงค์	-จัดระเบียบของระยะห่างของการรำไท่เก๊กและจัดช่องทางเดินพิเศษสำหรับผู้ที่มีสัญจรผ่านไม่ให้เกิดความแออัดและกันพร้อมไม่มีสิ่งกีดขวางใดๆ บริเวณพื้นที่ดังกล่าว
2.บริเวณลานตะวันยิ้ม	-ดูแลรักษาอุปกรณ์เครื่องเล่นต่างๆ ให้มีความปลอดภัยและพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

3.บริเวณโดยรอบสวนปาล์ม	-จัดระเบียบของระยะห่างของการรื้อไม้เก่าและจัดช่องทางเดินพิเศษสำหรับผู้สัญจรผ่านไม่ให้เกิดขว้างขว้างซึ่งกันและกัน พร้อมไม่มีสิ่งกีดขวางใดๆ บริเวณพื้นที่ดังกล่าว
พื้นที่ย่อยที่ถูกใช้น้อย	การปรับปรุงพื้นที่
1สวนปาล์ม/ศาลาเปลี่ยนเหลี่ยม	-เพิ่มความร่มรื่นให้แก่พื้นที่ โดยการปลูกต้นไม้ขนาดใหญ่
บริเวณที่ 5	
พื้นที่ย่อยที่ถูกใช้มากที่สุด	การปรับปรุงพื้นที่
1.บริเวณโดยรอบหอนาฬิกา	-มีการดูแลรักษาสนามหญ้า โดยไม่ปล่อยให้รกและมีตัดหญ้าสม่ำเสมอ
พื้นที่ย่อยที่ถูกใช้น้อย	การปรับปรุงพื้นที่
1.พื้นที่โดยรอบบริเวณที่ 5	-พื้นที่จุดกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่และเพิ่มร่มเงาความร่มรื่นให้กับพื้นที่โดยต้นไม้ขนาดใหญ่

7.2.4 กลยุทธ์การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์พื้นที่

กลยุทธ์ในการสร้างแรงดึงดูดประชาชนเข้ามาใช้พื้นที่สวนลุมพินีมากยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพของการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี โดยเสนอวิธีการต่างๆ ดังนี้

- 1) การจัดกิจกรรมนันทนาการในพื้นที่สวนลุมพินีให้มากขึ้น เช่น กิจกรรมเดิน แรลลี่ กิจกรรมดูนก และกิจกรรมดูต้นไม้ เป็นต้น
- 2) การส่งเสริมให้มีการพัฒนาพื้นที่สวนลุมพินีในรูปของโครงการประกวดต่างๆ เช่น การประกวดภาพถ่าย การประกวดวาดรูป เป็นต้น
- 3) เปิดโอกาสให้มีการสนับสนุนและ**การ**ยกย่องผู้ที่พัฒนาพื้นที่สวนลุมพินี โดยมอบโล่ประกาศเกียรติคุณ หรือการประกาศเกียรติคุณต่อผู้ที่สนับสนุน เป็นต้น
- 4) การผลิตข้อความโฆษณาสั้นๆ ตามสื่อประเภทต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เสียงตามสายท้องถิ่น และแผ่นพับ เป็นต้น

7.2.5 กลยุทธ์การสร้างจิตสำนึกและการพัฒนาคุณภาพชีวิต

การเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างอาชีพกับข้อมูลด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของสวนลุมพินี ซึ่งถ้ากล่าวถึงสวนลุมพินีนั้นผู้ตอบแบบสอบถามจะนึกถึงเอกลักษณ์ด้านใด โดยพบว่าเมื่อกล่าวถึงสวนลุมพินีผู้ตอบแบบสอบถามจะนึกถึงด้านต่างๆ ดังนี้ (แผนภูมิที่ 7.2)

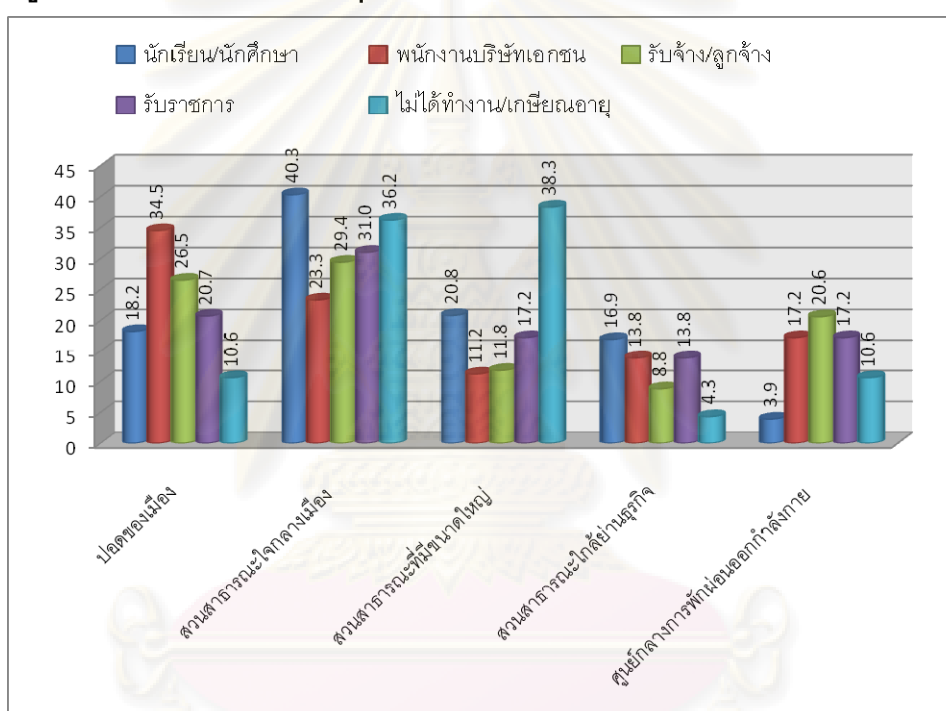
ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะนึกถึงเอกลักษณ์ของสวนลุมพินีเป็นสวนสาธารณะใจกลางเมืองมากที่สุด รองลงมาคือเป็นปอดของเมือง และเป็นสวนสาธารณะที่มีขนาดใหญ่ ตามลำดับ โดยสามารถแจกแจงรายละเอียดของเอกลักษณ์ของสวนลุมพินีได้ดังนี้

1) สวนสาธารณะใจกลางเมือง นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 40.3 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 23.3 อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 29.4 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 31.0 ไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ ร้อยละ 36.2 ตามลำดับ

2) เป็นปอดของเมือง อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 34.5 อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 26.5 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 20.7 ตามลำดับ

3) เป็นสวนสาธารณะที่มีขนาดใหญ่ นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 20.8 ไม่ได้ทำงาน/เกษียณอายุ ร้อยละ 38.3 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 7.2 เอกลักษณะของสวนลุมพินี

เพื่อให้กลยุทธ์ในการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สวนลุมพินี โดยใช้ข้อมูลจากการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างอาชีพกับข้อมูลด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของสวนลุมพินี เพื่อความร่วมมือจากประชาชน ซึ่งอาจส่งผลต่อความยั่งยืนของสวนลุมพินีได้ในอนาคต โดยที่สวนลุมพินีเป็นสวนสาธารณะใจกลางเมือง, เป็นปอดของเมืองที่สำคัญต่อกรุงเทพมหานคร ดังนั้น ควรพิจารณามาตรการเสริมอื่นๆ ที่สามารถดำเนินการควบคุมในระยะยาว โดยสามารถพิจารณาการพัฒนาในด้านการสร้างจิตสำนึกและการพัฒนาคุณภาพชีวิต ออกมาเป็นแนวทางการเพิ่มศักยภาพต่างๆ ดังนี้

1) การสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องสวนสาธารณะ โดยการสอดแทรกเรื่องพื้นที่สวนสาธารณะไว้ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ เพื่อปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องในการอนุรักษ์สวนสาธารณะ รวมทั้งการจัดหลักสูตรฝึกอบรมในระยะสั้นเพื่อให้เข้าใจถึงบทบาทและคุณค่าของพื้นที่สวนลุมพินีให้แก่บุคคลต่างๆ เช่น นักเรียน ผู้นำชุมชน และประชาชน

2) การสร้างจิตสำนึกให้เห็นความสำคัญของสวนสาธารณะ ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ อาทิ ส่งเสริมให้เด็กนักเรียน จัดสร้างพื้นที่สีเขียวในเขตโรงเรียน ด้วยการปลูก ตกแต่ง และดูแลรักษาต้นไม้ สร้างความผูกพันระหว่างนักเรียนกับต้นไม้ตลอดเวลาที่อยู่ในสถานศึกษา

3) การให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และกำหนดแนวทางปฏิบัติ เช่น การเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาสวนลุมพินี เช่น กำหนดรูปแบบ กำหนดชนิดพรรณไม้ รวมทั้งการสนับสนุนให้ชุมชนจัดตั้งกองทุนในการพัฒนาสวนลุมพินี เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบและประเมินผลให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามมาตรการต่างๆ ทั้งด้านผังเมือง กฎหมาย และเศรษฐศาสตร์ การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมจะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกผูกพันและหวงแหนพื้นที่สวนลุมพินี อันจะทำให้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการดูแลจัดการพื้นที่สวนลุมพินี เพิ่มมากขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 8

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาบทบาทและการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การศึกษาบทบาทของสวนลุมพินี และรูปแบบการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี ตลอดจนปัญหา พฤติกรรมการใช้ของผู้ที่เข้ามาใช้บริการ เพื่อใช้ในการเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สวนลุมพินี ให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อเสริมสร้างความคุ้มค่าทางกายภาพ จึงสามารถสรุปในภาพรวมของสวนลุมพินีได้ดังนี้

- 8.1 สรุปบทบาทของสวนลุมพินี
- 8.2 สรุปรูปแบบการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี
- 8.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษา

8.1 สรุปบทบาทของสวนลุมพินี

พื้นที่สวนสาธารณะสวนลุมพินีเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในระดับเมือง ที่มีความสะดวกในการเดินทางเข้ามาใช้ และมีรัศมีของเขตอิทธิพลการให้บริการที่กว้าง เพื่อตอบสนองผู้ที่เข้ามาใช้บริการภายในพื้นที่สวนลุมพินี ของผู้คนที่หลากหลายพื้นที่ไม่ว่าเป็นพื้นที่ใกล้เคียงและพื้นที่อื่น เพื่อรองรับกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมนันทนาการที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครันให้บริการแก่ทุกเพศทุกวัย และเป็นพื้นที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยใช้เป็นสถานที่ในการสร้างรายได้ให้กับประชาชนบางกลุ่ม เป็นที่จับจ่ายใช้สอยในการแลกเปลี่ยนสินค้า และเป็นสถานที่ที่ใช้ในการสร้างประโยชน์แก่ภาคเอกชนในทางอ้อม นอกจากนี้เป็นแหล่งศูนย์กลางของกิจกรรมทางสังคม โดยเป็นพื้นที่ที่รองรับในการสื่อสาร ให้มีการเกิดปฏิสัมพันธ์ในการพบปะของผู้คนเพื่อแลกเปลี่ยนของความคิดเห็นทางสังคม และยังมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องทางสังคม กิจกรรมทางดนตรี กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมทางการเมือง เป็นต้น โดยเข้ามาใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี และพื้นที่สวนลุมพินียังเป็นพื้นที่ที่เอกลักษณ์ที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ รวมถึงเป็นปอดของคนกรุงเทพมหานครเพื่อสุขภาพที่ดีและจิตใจที่ผ่อนคลาย

นอกจากนี้สวนลุมพินีเป็นสวนสาธารณะเป็นพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์ที่สำคัญของประเทศไทยที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ที่ได้ทรงพระราชทานให้แก่ประชาชนชาวไทย จึงทำให้มีความสำคัญทางด้านจิตใจ และด้วยสภาพพื้นที่ในอดีตจะตั้งอยู่ในเขตชานเมือง แต่ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของพื้นที่โดยตั้งอยู่ใจกลางเมืองที่อยู่ในเขตชั้นในของกรุงเทพมหานครตามการเจริญเติบโตของเมือง โดยมีผู้เข้ามาใช้พื้นที่สวนลุมพินีอยู่ตลอดทั้งวันของการเปิดบริการและมีกิจกรรมที่หลากหลาย

8.2 สรุปรูปแบบการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี

จากการศึกษาลักษณะทางด้านกายภาพของสวนลุมพินี ของรูปแบบการใช้พื้นที่ต่างๆ และการทบทวนแนวความคิดของคุณลักษณะทางด้านกายภาพของพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดี ลักษณะและหน้าที่ของสวนสาธารณะที่ดี และปัจจัยที่มีผลต่อการใช้และไม่ใช้สวนสาธารณะ โดยนำมาเปรียบเทียบข้อมูลระหว่าง ผลของการแจกแบบสอบถามและการบันทึกรูปแบบกิจกรรม สามารถแบ่งประเด็นได้ดังนี้

ผลการศึกษาทางด้านกายภาพของพื้นที่สวนลุมพินี ของรูปแบบการใช้พื้นที่พบว่ามีความสอดคล้องต่อกันระหว่างผลของการแจกแบบสอบถามและการบันทึกรูปแบบกิจกรรม โดยมีคุณลักษณะทางด้านกายภาพการใช้พื้นที่ที่มีความหลากหลายที่มีความสำคัญของคุณสมบัติของสวนสาธารณะที่ดี ของสวนลุมพินีได้แก่

1) คุณสมบัตินี้ระดับเมือง

มีตำแหน่งและเส้นทางการสัญจรที่มีจุดเชื่อมต่อ คือ มีเส้นทางหลักของถนนสายหลักที่รอบล้อมทั้งสี่ด้านของสวนลุมพินี และมีระบบขนส่งต่างๆ ที่มารองรับในการเดินทางเข้าถึง ทั้งป้ายจอดรถโดยสารประจำทางทั้งสี่ด้าน ระบบขนส่งระบบรางทั้ง รถไฟฟ้าลอย BTS รถไฟใต้ดิน MRT และมีความสัมพันธ์ของรูปแบบการเดินทางของผู้ที่มาใช้สวนลุมพินี ซึ่งโดยสารมากจะใช้รถโดยสารประจำทางเดินทางมายังสวนลุมพินี รองลงมาคือการใช้รถส่วนบุคคล เพราะมีเส้นทางสัญจรที่เอื้ออำนวยต่อการเดินทางไม่ว่าจะเป็นถนน และระบบขนส่งมวลชนต่างๆ

(1) พื้นที่สวนลุมพินีตั้งอยู่ในบริเวณที่ใกล้เคียงกับอาคารหรือย่านที่มีความสำคัญ เช่น โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สวนลุมไนท์บาซาร์ ซอยหลังสวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งย่านสีลมซึ่งเป็นย่านธุรกิจที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร เป็นย่านที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามาใช้พื้นที่สวนลุมพินีอย่างยิ่ง เพราะจะมีความสัมพันธ์ของข้อมูลก่อนการเดินทางมาใช้สวนลุมพินีพบว่าจะเดินทางมาจากสถานที่ทำงาน ซึ่งอยู่รองมาจากที่พักอาศัย

(2) มีความหนาแน่นของมวลอาคารโดยรอบอย่างเหมาะสมและมีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ โดยที่สวนลุมพินีจะติดกับถนนพระรามที่ 4 ถนนวิฑู ถนนราชดำริ ที่มีสะพานคนข้าม และทางม้าลาย เป็นตัวเชื่อมโยงพื้นที่ในการเข้าถึงพื้นที่ แต่ทางด้านติดกับถนนสารสินยังขาดจุดเชื่อมโยงจึงทำให้ขาดการเชื่อมโยงของการเดินทาง นอกจากนี้ผลการของบันทึกรูปแบบการสัญจรผ่านพบว่ารูปแบบการใช้สวนลุมพินีเป็นทางผ่านของเมือง โดยเดินทางจุดหนึ่งไปยังจุดหมายปลายทางอีกจุดหนึ่ง ทำให้สวนลุมพินีเป็นพื้นที่ที่ถูกกลืนเป็นเนื้อเดียวกับเมือง

(3) มีลักษณะทางด้านกายภาพที่รองรับสิ่งอำนวยความสะดวก ในปัจจุบันสวนลุมพินีมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ประกอบด้วย ตู้โทรศัพท์ ถังขยะ ม้านั่ง อย่างเหมาะสม แต่ถ้ามีการเพิ่มองค์ประกอบเหล่านี้เพิ่มขึ้นอีก จะเป็นการช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพทางด้านบริการของสิ่งอำนวยความสะดวกได้ดีขึ้น

(4) เป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ และรัศมีการให้บริการที่กว้าง สวนลุ่มพินี้เป็นพื้นที่สวนสาธารณะที่มีขนาดใหญ่ถึง 360 ไร่ ที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองของกรุงเทพมหานคร และเป็นสวนสาธารณะระดับเมือง และมีรัศมีการให้บริการที่กว้างขวางครอบคลุมพื้นที่กรุงเทพมหานครถึงเขตปริมณฑล แต่อย่างไรก็ตามผลการแบบสอบถามพบว่า ผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่ภายในสวนลุ่มพินี้ส่วนใหญ่จะอยู่ภายในเขตรัศมี 1 – 2 กิโลเมตรเป็นสัดส่วนที่มากที่สุด แต่ผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่ที่อยู่นอกเขตรัศมีดังกล่าวจะมีอัตราส่วนที่น้อย จึงทำให้รัศมีการให้บริการในปัจจุบันของสวนลุ่มพินี้จะอยู่ในอาณาเขตอยู่วงที่จำกัด

(5) รัศมีการให้บริการอยู่ระยะเดินเท้าและสะดวกในการเดินทางด้วยระบบขนส่ง สวนลุ่มพินี้จะอยู่ในรัศมีของการระยะเดินเท้าที่สะดวกสบายและเข้าถึงได้ง่ายจากบริเวณย่านต่างๆ ที่อยู่ล้อมรอบ และมีระบบขนส่งที่สามารถรองรับผู้ที่เดินทางมาใช้บริการสวนลุ่มพินี้ได้สะดวกโดยไม่ใช้เวลาในการเดินทางที่ยาวนาน

(6) มีสุนทรียภาพเพื่อความสวยงามและประดับประดาเมือง พื้นที่ของสวนลุ่มพินี้เป็นพื้นที่ที่ความเขียวชอุ่มของพืชพันธุ์ ต้นไม้ต่างๆ ซึ่งมีส่วนที่ช่วยดึงดูดให้ผู้คนเข้าไปใช้พื้นที่ และใช้พื้นที่ตกแต่งประดับประดาให้เกิดความสวยงามด้วยเป็นพื้นที่สีเขียวของเมืองและปอดแห่งสำคัญแห่งของคนกรุงเทพมหานคร

2) คุณสมบัติภายในพื้นที่

คุณสมบัติภายในพื้นที่สวนสาธารณะที่ประกอบด้วย

(1) ขนาดพื้นที่และสภาพทางภูมิทัศน์ที่เหมาะสมต่อรูปแบบกิจกรรมกลุ่มผู้ใช้และเวลาที่ใช้

(2) ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่เหมาะสมต่อรูปแบบการใช้กิจกรรม กลุ่มผู้ใช้และเวลาที่ใช้

(3) มีความยืดหยุ่นในการใช้งาน สามารถปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับรูปแบบกิจกรรม กลุ่มผู้ใช้ และเวลาที่ใช้อย่างหลากหลาย

โดยสามารถสรุปรูปแบบการใช้พื้นที่ภายในสวนลุ่มพินี้ ในด้านความสัมพันธ์ในการเชื่อมโยงข้อมูลกันระหว่างแบบสอบถามกับการบันทึกรูปแบบกิจกรรมพบว่าข้อมูลทั้งสองด้านมีความสอดคล้องกันกับรูปแบบการใช้พื้นที่ภายในสวนลุ่มพินี้ ไม่ว่าจะเป็นเส้นทางที่นิยมใช้ในการสัญจรเข้ามาใช้พื้นที่โดยผ่านประตูเข้า-ออก เป็นข้อมูลที่มีความสอดคล้องกันระหว่างแบบสอบถามกับการบันทึกอัตราการสัญจรผ่าน คือ ประตู 3 (ถนนพระรามที่ 4) ประตู 4 (พระบรมรูป ร.6) รูปแบบกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่สวนลุ่มพินี้ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเพื่อการพักผ่อน กิจกรรมออกกำลังกายแบบออกแรงมาก กิจกรรมออกกำลังกายแบบออกแรงน้อย สอดคล้องกันระหว่างแบบสอบถามกับการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ ซึ่งอยู่ในระหว่างช่วงในเวลาในการเข้ามาใช้พื้นที่ กับการจับจองการใช้พื้นที่ อยู่ในช่วงเวลา 04.30-

08.30 น. กับช่วงเวลา 16.30-18.30 น. ซึ่งมีปริมาณการเข้ามาพื้นที่ภายในสวนลุมพินีหนาแน่นมากที่สุด นอกจากนี้สามารถสรุปรูปแบบการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินีในบริเวณต่างๆ ได้ดังนี้

- บริเวณลานหลังพระบรมรูปรัชกาลที่ 6 บริเวณลานหลังพระบรมรูปรัชกาลที่ 6 กลุ่มผู้ใช้เป็นกลุ่มวัยทำงานและกลุ่มวัยผู้สูงอายุ โดยใช้เป็นกิจกรรมการเดิน แอโรบิก ถูกจับจองพื้นที่ที่มีการใช้งานเป็นช่วงเวลา 5.30-6.30 และช่วงเวลา 16.30-18.30 เนื่องจากบริเวณพื้นที่มีลักษณะเป็นลานโล่งกว้างสามารถเป็นพื้นที่ที่รวมในการทำกิจกรรมที่ต้องการขนาดของพื้นที่ขนาดใหญ่และสามารถรองรับการมาใช้ของผู้ที่มาใช้ในจำนวนมากได้

- บริเวณที่ตั้งเครื่องออกกำลังกาย กลุ่มผู้ใช้เป็นกลุ่มวัยทำงาน โดยใช้เป็นกิจกรรมฟิตเนส ถูกจับจองพื้นที่ที่มีการถูกใช้งานตลอดเวลา โดยใช้มากที่สุดในช่วงเวลา 6.30-8.30 และ 16.30-18.30 เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีพื้นที่ร่มเงา พื้นที่จึงเหมาะกับการเข้าไปใช้ทำกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ดังกล่าวและอุปกรณ์ของเครื่องออกกำลังกายที่เพียงพอ

- บริเวณศูนย์อาหารสวนลุมพินี กลุ่มผู้ใช้เป็นกลุ่มวัยทำงานและกลุ่มวัยผู้สูงอายุ โดยใช้เป็นสถานที่จับจ่ายซื้ออาหารมารับประทาน ซึ่งเปิดบริการตั้งแต่ 4.30-10.00 และถูกจับจองพื้นที่ที่มีการใช้งานเป็นช่วงเวลาดังกล่าวคนเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีร่มเงาและมีบริการต่างๆ ทั้งร้านค้าและโต๊ะสำหรับนั่งรับประทานอาหาร และเป็นที่ยอมรับสำหรับผู้ใช้สวนลุมพินีและผู้ที่มาทราบว่าศูนย์อาหารอยู่ในสวนลุมพินีทำให้ผู้คนเข้ามาในบริเวณนี้ในช่วงเวลาเช้า

- บริเวณสนามหญ้าโดยรอบอาคารลุมพินีสถาน กลุ่มผู้ใช้เป็นกลุ่มวัยสูงอายุ โดยใช้ทำกิจกรรมในการรำไทเก๊กและนั่งจิบน้ำชา ถูกจับจองพื้นที่ที่มีการใช้งานเป็นช่วงเวลา 4.30-8.30 เนื่องจากเป็นพื้นที่บริเวณสนามหญ้ามักกว่าบริเวณอื่นๆ พื้นที่จึงเหมาะกับการทำกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ที่เป็นสนามหญ้า

- บริเวณทางเข้าหลัก โดยใช้เป็นกิจกรรมนันทนาการต่างๆ ถูกจับจองพื้นที่ที่มีการใช้งานเป็นช่วงเวลา 16.30-18.30 คนเนื่องจากบริเวณพื้นที่มีลักษณะเป็นลานโล่งกว้างสามารถเป็นพื้นที่ที่รวมในการทำกิจกรรมที่ต้องการขนาดของพื้นที่ขนาดใหญ่และสามารถรองรับการมาใช้ของผู้ที่มาใช้ในจำนวนมากได้

- บริเวณเกาะลอย กลุ่มผู้ใช้เป็นกลุ่มวัยทำงานและกลุ่มวัยชรา โดยใช้ทำกิจกรรมนั่งจิบน้ำชาและนั่ง/นอนพักผ่อน ถูกจับจองพื้นที่ที่มีการถูกใช้งานตลอดเวลา โดยใช้มากที่สุดในช่วงเวลา 6.30-8.30 และ 12.00-16.30 เนื่องจากบริเวณเกาะลอยเป็นพื้นที่มีลักษณะเป็นเกาะที่มีความเงียบสงบและถูกล้อมรอบด้วยสระน้ำ ซึ่งเหมาะกับการพักผ่อนแบบเงียบสงบ

- บริเวณลานเอนกประสงค์ กลุ่มผู้ใช้เป็นกลุ่มวัยสูงอายุ โดยใช้ทำกิจกรรมในการรำไทเก๊ก ถูกจับจองพื้นที่ที่มีการใช้งานเป็นช่วงเวลา 6.30-8.30 เนื่องจากบริเวณนี้มีลักษณะเป็นลานเอนกประสงค์ที่มีลักษณะเป็นพื้นเรียบและมีร่มเงาจากต้นไม้

- บริเวณลานตะวันยิ้ม กลุ่มผู้ใช้เป็นกลุ่มวัยเด็ก โดยใช้เล่นเครื่องเล่นสำหรับเด็ก ถูกจับจองการพื้นที่ที่มีการใช้งานเป็นช่วงเวลา 12.00-18.30 ของวันหยุดสุดสัปดาห์ เนื่องจากบริเวณนี้เป็นตรงกลางของพื้นที่และเป็นจุดที่มีเครื่องเล่นอุปกรณ์เด็กที่มาตรฐานและมีจำนวนที่มากกว่าบริเวณอื่นๆในพื้นที่

- บริเวณโดยรอบสวนปาล์ม กลุ่มผู้ใช้เป็นกลุ่มวัยสูงอายุ โดยใช้ทำกิจกรรมในการรำไทเก๊ก ถูกใช้ในช่วงเวลา 6.30-8.30 และกิจกรรมเต้นแอโรบิก ในช่วงเวลา 16.30-18.30 เนื่องจากบริเวณนี้อยู่ตรงกลางพื้นที่ จึงเป็นจุดรวมกิจกรรมต่างๆ ในการออกกำลังกายออกกำลังออกแรงมากและออกกำลังออกแรงน้อย

- บริเวณโดยรอบหอนาฬิกา และบริเวณพื้นที่โดยรอบริมสระน้ำ บริเวณโดยรอบหอนาฬิกา กลุ่มผู้ใช้เป็นกลุ่มวัยชรา โดยใช้ทำกิจกรรมในการรำไทเก๊ก ถูกจับจองการพื้นที่ที่มีการใช้งานเป็นช่วงเวลา 6.30-8.30 เนื่องจากเป็นพื้นที่สนามหญ้าที่ร่มเงาจากต้นไม้ขนาดใหญ่จำนวนมาก และมีสระน้ำอยู่กลางพื้นที่ที่พื้นที่จึงเหมาะกับการพักผ่อนแบบเงียบสงบ

กล่าวสรุปได้ว่า ภาพรวมของรูปแบบการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี มีการใช้พื้นที่ที่มีการกระจายอยู่ทั่วบริเวณภายในพื้นที่สวนลุมพินีตามบริเวณที่พื้นที่ต่างๆ โดยมีการเข้ามาใช้ในทุกเพศทุกวัย และมีระยะเวลาในการใช้สอยพื้นที่ที่มีความคุ้มค่า ซึ่งมีกิจกรรมที่หลากหลายและมีการเคลื่อนไหวของคนที่เข้ามาใช้พื้นที่ที่อยู่ตลอดเวลาในช่วงที่เปิดให้บริการ และมีเงื่อนไขที่สำคัญในเรื่องของเวลา คือการเข้ามาใช้พื้นที่ในวันธรรมดา วันจันทร์-ศุกร์ และวันหยุดสุดสัปดาห์ วันเสาร์-วันอาทิตย์ ซึ่งมีความแตกต่างกัน โดยความแตกต่างของช่วงเวลาเหล่านี้ จะทำให้เกิดรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายในการเข้ามาใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี และรวมไปถึงกลุ่มคนที่เข้ามาใช้พื้นที่ จึงเป็นที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพและความคุ้มค่า ในลักษณะของ บริเวณพื้นที่ รูปแบบกิจกรรมที่เกิดขึ้น และระยะเวลาในการเข้ามาใช้พื้นที่

3) คุณสมบัติทางด้านเศรษฐกิจ

(1) ใช้เป็นสถานที่เพื่อการซื้อขาย-แลกเปลี่ยนธุรกิจการค้า โดยเป็นการจับจ่ายใช้สอย เพื่อการแลกเปลี่ยนสินค้า โดยที่ภายในสวนลุมพินีมีศูนย์อาหารสวนลุมพินี เป็นสถานที่ใช้การในจับจ่ายใช้สอยหลักซึ่งมีสินค้าจำพวกอาหารเป็นต้น นอกจากนี้ยังมีซุ้มขายอาหารและเครื่องดื่ม เป็นในรูปแบบการบริการแก่ประชาชนที่เข้ามาพื้นที่ เพื่อซื้อสินค้ามาบริโภคภายในพื้นที่ ทำให้การจับจ่ายใช้สอยสินค้าภายในพื้นที่สวนลุมพินี และการให้บริการให้บริการภายในพื้นที่สวนลุมพินี เช่น การให้เช่าเรือจักรยานน้ำ และเรือพายเพื่อเป็นการทำกิจกรรมของผู้ที่เข้ามาใช้บริการ โดยต้องเสียค่าเช่าในการทำกิจกรรมนั้นในอัตราราคาที่กำหนด

(2) การจ้างงานในพื้นที่ ในสวนลุมพินีทำให้เกิดอาชีพต่างๆ โดยเป็นในรูปแบบการจ้างงานภายในสวนลุมพินี ได้แก่ พนักงานในการดูแลรักษาสวนสาธารณะ ลูกจ้างของศูนย์อาหารสวนลุมพินี เป็นต้น ซึ่งช่วยทำให้เกิดการจ้างงาน และกระจายรายได้ไปสู่กลุ่มคนต่างๆ ในสังคม

(3) ประหยัดค่าใช้จ่ายและค่าเดินในการใช้บริการ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง สำหรับการเดินทางมาใช้บริการสวนลุมพินี ย่อมเกิดค่าใช้จ่ายในการเดินทางทุกรูปแบบ เป็นการกระตุ้นและช่วยเหลือให้เกิดการใช้ระบบขนส่งมากขึ้นหรือประหยัดค่าใช้จ่ายและประหยัดเวลาของผู้ทำงานหรือพักอาศัยใกล้เคียงกับสวนลุมพินีในย่านต่างๆ

4) คุณสมบัติทางด้านสังคม

(1) ความหลากหลายของผู้ใช้ สวนลุมพินีเป็นแหล่งศูนย์รวมทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นทุกกลุ่ม ทุกเพศทุกวัย ทุกอาชีพการงาน ทำให้เป็นแหล่งรวมคนหลากหลายวัย ที่สามารถเข้ามาใช้พื้นที่สวนลุมพินีได้เท่าเทียมกัน

(2) ความหลากหลายของกิจกรรม สวนลุมพินีนับได้ว่าเป็นสถานที่ที่เหมาะสมต่อกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลายที่สามารถใช้พื้นที่พื้นที่เดียว ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางด้านนันทนาการ กิจกรรมการออกกำลังกาย ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักของสวนลุมพินี นอกจากนี้สวนลุมพินียังมีกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่างๆ เช่น การจัดการแสดงหรือนิทรรศการต่างๆ,ดนตรีในสวน เป็นต้น ทำให้สวนลุมพินีมีกิจกรรมมีกิจกรรมที่หลากหลาย

(3) ได้รับความปลอดภัยดีและแข็งแรง สวนลุมพินีสถานที่ที่ใช้ออกกำลังกายโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น เพื่อแลกกับสุขภาพร่างกายที่ดีและความแข็งแรง ซึ่งช่วยในการประหยัดค่าใช้จ่ายในรักษาพยาบาล กับทำให้หายจากความเครียด และเหนื่อยหน่ายต่อภารกิจการงานและชีวิตความเป็นอยู่

(3) เป็นสถานที่รองรับการสื่อสาร และพบปะสังสรรค์ให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม สวนลุมพินีถูกใช้เป็นที่ศูนย์รวมทางสังคมแห่งหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามการเป็นสถานที่ที่เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจะเกิดขึ้นเฉพาะคนที่รู้จักกันในพื้นที่สวนลุมพินีเท่านั้น จึงทำให้เกิดมาใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินีของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่แตกต่างกันออกไป

แต่อย่างไรก็ตามยังพบว่าพื้นที่สวนลุมพินียังไม่ครบในเรื่องของพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดีไปบางประเด็น เช่น ทางเข้า-ออก บางส่วนขาดการเชื่อมโยง จึงทำให้ขาดปัจจัยบางประการที่จะช่วยส่งเสริมการใช้พื้นที่แบบเต็มรูปแบบ เพื่อเป็นทบทวนองค์ประกอบที่จะช่วยเสริมควรสังเกตในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการใช้และไม่ใช้สวนสาธารณะ โดยเป็นการพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สวนลุมพินี เพื่อให้ทราบถึงจุดอ่อนจุดแข็ง โดยมีปัจจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ดังนี้

1) ปัจจัยด้านการเดินทางและการเข้าถึงพื้นที่ เป็นจุดแข็งที่สำคัญของสวนลุมพินีจุดหนึ่ง ที่ทำให้สวนลุมพินีได้เปรียบเชิงพื้นที่ในการเดินทางเข้าถึงกว่าสวนสาธารณะอื่นๆ และเป็นพื้นที่ว่างสาธารณะทำหน้าที่เชื่อมต่อเนื้อเมืองในส่วนต่างๆ เข้าด้วยกัน ทำให้คนสามารถสัญจรและเข้าใช้สอยพื้นที่ต่างๆ ได้

2) ความไม่รู้ว่ามีอะไรน่าสนใจในสวนสาธารณะนั้นๆ เป็นสิ่งที่บางคนเท่านั้นหรือผู้ที่ยังไม่เคยเข้าไปในพื้นที่สวนลุมพินี ที่ยังไม่ทราบว่าภายในนั้นมีกิจกรรมอะไรบาง แต่เมื่อ

เดินทางเข้าในครั้งแรกจะมีเกิดรู้สึกที่ประทับใจ ความรุ่มร่ามและความสวยงามของพื้นที่เป็นหลักซึ่งเป็นลักษณะที่โดดเด่นของสวนลุมพินี

3) ด้านความปลอดภัย เป็นจุดแข็งหนึ่งของสวนลุมพินี เพราะมีการตรวจตาฝั่งคูของพนักงานรักษาความปลอดภัยอยู่ตลอดเวลา ทิวทัศน์บริเวณพื้นที่ ทำให้ผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่สวนลุมพินีมีความอบอุ่นและสบายใจเมื่อเข้าใช้บริการ

4) การขาดความตั้งใจ ได้แก่กิจกรรมที่ผู้คนภายนอกยังไม่ทราบ โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่มีการจัดกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่าง ๆ เช่น เทศกาลดนตรีในสวน เทศกาลการจัดนิทรรศการต่าง ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทราบของผู้ที่มีความสนใจเฉพาะเท่านั้นหรือ เข้ามาใช้บริการในช่วงเวลาในการจัดงาน เพิ่มเป็นการเพิ่มจุดแข็งทางด้านนี้ มีการประชาสัมพันธ์ในสื่อที่บุคคลทั่วไปที่สามารถรับรู้และเข้าถึง

5) ปัจจัยด้านขนาดและรูปร่างของสวนสาธารณะ สวนลุมพินีเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมที่สามารถเข้าถึงได้ทุกด้าน จึงเป็นจุดแข็งที่สำคัญของการเข้ามาใช้พื้นที่ได้สะดวก

อย่างไรก็ตามการเพิ่มศักยภาพของสวนลุมพินีควรมีการให้คุณค่าและความสำคัญทางด้านกายภาพเข้าไปเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของพื้นที่ได้ดังนี้

1) การให้สวนลุมพินีเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญในเชิงสัญลักษณ์ของเมือง และสร้างความงดงามให้แก่เมือง

2) การให้สวนลุมพินีกลายเป็นพื้นที่เนื้อเดียวพื้นที่เมือง โดยใช้เป็นพื้นที่เพื่อการพักผ่อนและออกกำลังกาย

3) เป็นพื้นที่ที่ใช้ในการสื่อสารทางกิจกรรมทางสังคม ในนัยยะต่าง ๆ มากขึ้น เช่น การเมือง ศาสนา เป็นต้น

4) การเพิ่มพื้นที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่นการเป็นพื้นที่การซื้อ-ขายและเปลี่ยนสินค้าให้มากขึ้น การเพิ่มจำนวนร้านค้า และการให้บริการต่าง ๆ

5) สร้างเป็นแหล่งศึกษาและเรียนรู้ในแง่มุมต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้ด้านพันธุ์ไม้ การเรียนรู้ระบบนิเวศ เป็นต้น

8.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษา

การศึกษาบทบาทและรูปแบบการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินีด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามและการบันทึกรูปแบบกิจกรรม ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้มาจากผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่ และการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย ซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงบทบาทและรูปแบบการใช้พื้นที่ภายในสวนสาธารณะ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความทับซ้อนของในด้านต่าง ๆ มากมาย ได้แก่ ช่วงเวลาในการใช้ บริเวณพื้นที่ที่ใช้ ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมด้านพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมนันทนาการ และลักษณะของวันธรรมดาและวันหยุดสุดสัปดาห์ โดยเป็นการบันทึกกิจกรรมและสำรวจภาคสนามเป็นช่วงเวลา ซึ่งในแต่ละช่วงเวลามีการแบ่งเวลาที่ไม่เท่ากัน เพื่อความ

สะดวกและเหมาะสมในการเก็บข้อมูล ดังนั้นผลข้อมูลที่ได้ออกมาเป็นผลของช่วง ณ เวลานั้น เช่น 4.30-06.30 / 8.30-12.00 อาจจะไม่ถูกต้องมากที่สุดทำให้ข้อมูลที่ได้มา โดยมีข้อเสนอแนะในการเก็บข้อมูลที่ละเอียดและสมบูรณ์ครบถ้วนดังนี้

- การกำหนดช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล ควรกำหนดให้เป็นช่วงเวลาต่อชั่วโมง ต่อชั่วโมง เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดถึงจำนวนและรูปแบบการเข้ามาทำกิจกรรมภายในพื้นที่

- การกำหนดประเภทของผู้ใช้พื้นที่ ควรแจกแจงประเภทผู้เข้ามาขึ้น ซึ่งในการแจกแบบสอบถามไม่มีข้อมูลของช่วงวัยเด็ก จึงขาดของข้อมูลในส่วนนี้ไป และประเภทของของวัยทำงานนั้นที่แบบออกเป็น 3 ช่วงวัยทำงาน คือแบ่งย่อยให้ทราบถึงรายละเอียดย่อยได้แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ คนในภายในบริเวณพื้นที่ เป็นต้น เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดถึงจำนวนและรูปแบบการเข้ามาทำกิจกรรมภายในพื้นที่

- การกำหนดกิจกรรมของรูปแบบการใช้ภายในพื้นที่ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้แบบออกเป็น 3 ประเภทคือ 1.กิจกรรมเพื่อการพักผ่อน 2.กิจกรรมออกกำลังกายแบบออกแรงมาก 3. กิจกรรมออกกำลังกายแบบออกแรงน้อย โดยมีรูปแบบกิจกรรมย่อยลงไปอีกในระดับ ดังนั้นการบันทึกในรูปแบบการจับจองการใช้พื้นที่จึง มีสัญลักษณ์ที่แสดงอยู่เพียงลักษณะ เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดถึงจำนวนและรูปแบบการเข้ามาทำกิจกรรมภายในพื้นที่ ควรแยกย่อยสัญลักษณ์ให้ละเอียดมากกว่านี้

ในการศึกษาบทบาทและการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี จะเห็นความสัมพันธ์ทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งเป็นผลต่อบทบาทและการใช้พื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์นั้น จึงควรทำการออกแบบสอบถามและการบันทึกข้อมูลซ้ำเพื่อหาค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงมากที่สุด ดังที่ได้กล่าวมาในข้อเสนอแนะในการเก็บข้อมูล ทำให้เกิดภาพรวมที่ปรากฏชัดเจน

นอกจากนี้ในการศึกษาบทบาทและรูปแบบการใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี จาก การสรุปผลในทั้งบทบาท และรูปแบบการใช้ภายในสวนสาธารณะสามารถนำมาใช้เป็นตัวอย่างในการศึกษาสวนสาธารณะต่างๆ และอาจรวมถึงการเลือกที่ตั้งในการสร้างสวนสาธารณะใหม่ในพื้นที่อื่นๆ โดยใช้บทสรุปของบทบาทและการใช้พื้นที่ในการวิเคราะห์ เพื่อหาคุณสมบัติของสวนสาธารณะที่ดีต่อเมือง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- อิติมา กลางจำกัด. สนามทัศน์และรูปแบบการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของชุมชนชานเมือง : กรณีศึกษา ชุมชนท่าทราย นนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย, 2550.
- เดชา บุญค้ำ. สวนสาธารณะหมู่บ้านจัดสรรในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ ภาควิชาเคหการ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- นิธิวดี ทองป้อม. พฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะที่เป็นผลจากสภาพแวดล้อมทางภูมิทัศน์ของ
สวนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ
สถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- นิเวศน์ พูนสุขเจริญ. การจัดหาและพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะในเขตเทศบาลนคร
เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ
เมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- นิลุบล คล่องเวสสะ. การวางแผนและการออกแบบสวนสาธารณะ การวางแผนภูมิ
สถาปัตยกรรมด้านนั้นหนาการ. เอกสารคำสอน ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- มานิต หวังธรรมเกื้อ. สภาพแวดล้อมทางภูมิทัศน์กับพฤติกรรมของผู้ใช้สวนสาธารณะ
ระดับชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- วัชรีย์ น้อยพิทักษ์. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวกการใช้บริการและ
รูปแบบการใช้ประโยชน์ในสวนสาธารณะ : ศึกษากรณีผู้เข้ามาใช้สวนสาธารณะของ
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2536.
- ศิริชัย หงส์วิทยากร. ภูมิสถาปัตยกรรมเบื้องต้น. เชียงใหม่ ภาควิชาภูมิทัศน์และอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม คณะผลิตกรรมการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้, ม.ป.พ.
- ศุภธิดา สว่างแจ้ง. รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า
คุณทหารลาดกระบัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร. การจัดทำผังเมืองรวม กรุงเทพมหานคร : ด้านการพัฒนา
สวนสาธารณะ. กรุงเทพฯ. ม.ป.พ.

สมบูรณ์ มหาผล. แนวทางการวางแผนจัดสร้างสวนสาธารณะในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

สาลินี ภาวชน. ขีดความสามารถทางสังคมของสวนสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร : ศึกษา

กรณี สวนลุมพินี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.

สิริกมล มะลิหอม. การประเมินหลังการใช้น้ำสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระ

ชนมพรรษา(ฝั่งพระนคร). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

สุภาดา ศรีสารคาม. การวางแผนเชิงกายภาพสำหรับการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะระดับชุมชนแขวง

วัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและ

เมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

อาชัญญา รัตนอุบล(และคนอื่นๆ). การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต :

สวนสาธารณะ : รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานมาตรฐานการศึกษา

และพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ , 2548.

เอี่ยมพร วิสมหมาย. สวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพืชสวน

คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2527.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามประกอบการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "บทบาทและการใช้พื้นที่ในสวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร"
โดย นายพงศธร เนตรวิเชียร นิสิตภาควิชาการวางแผนภาคเมืองมหาวิทยาลัย
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในวงเล็บ ( ) และกรอกข้อความลงในคำตอบที่ท่านเลือกลงในช่องว่าง
ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

- เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
- อายุ ( ) 18 - 23 ปี ( ) 24 - 35 ปี ( ) 36 - 45 ปี ( ) 46 - 60 ปี ( ) มากกว่า 60 ปีขึ้นไป
- รายได้ ( ) ต่ำกว่า 5,000 บาท ( ) 5,001 - 10,000 บาท ( ) 10,001 - 15,000 บาท
( ) 15,001 - 20,000 บาท ( ) 20,001 - 30,000 บาท ( ) มากกว่า 30,001 บาท
- การศึกษา ( ) ไม่มีวุฒิการศึกษา ( ) ระดับประถมศึกษา ( ) ระดับมัธยมศึกษา
( ) ระดับอาชีวศึกษา/อนุปริญญา ( ) ระดับปริญญาตรี ( ) ระดับปริญญาโท ( ) ระดับปริญญาเอก
- อาชีพ ( ) นักเรียนนักศึกษา ( ) ค้าขาย ( ) รับราชการ ( ) พนักงานรัฐวิสาหกิจ
( ) พนักงานบริษัทเอกชน ( ) รับจ้าง ( ) แม่บ้าน ( ) ธุรกิจส่วนตัว
( ) ไม่ได้ทำงาน ( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....
- ที่พักอาศัยในปัจจุบัน ( ) ในกรุงเทพมหานคร เขต(โปรดระบุ) .....
( ) ต่างจังหวัด (โปรดระบุ).....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทางไป - กลับ สวนลุมพินี

- โดยปกติท่านเดินทางมาใช้บริการสวนลุมพินีจากสถานที่ใด
( ) ที่พักอาศัย ( ) สถานที่ทำงาน (ย่านใดโปรดระบุ) .....
( ) สถาบันการศึกษา (ที่ใดโปรดระบุ)..... ( ) ตลาด / ร้านค้า (ย่านใดโปรดระบุ) .....
( ) ห้างสรรพสินค้า (ที่ใดโปรดระบุ)..... ( ) ร้านอาหาร / สถานบันเทิง (ย่านใดโปรดระบุ) .....
( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....
- โดยปกติท่านมักใช้วิธีการเดินทางมายังสวนลุมพินีกี่ต่อ ( ) 1 ต่อ ( ) 2 ต่อ

ข้อที่ 1 เดินทางด้วยอะไร	ข้อที่ 2 เดินทางด้วยอะไร
( ) เดินเท้า	( ) เดินเท้า
( ) รถยนต์ส่วนตัว หรือ รถจักรยานยนต์ส่วนตัว	( ) รถยนต์ส่วนตัว หรือ รถจักรยานยนต์ส่วนตัว
( ) รถโดยสารประจำทาง หรือ รถตู้โดยสาร	( ) รถโดยสารประจำทาง หรือ รถตู้โดยสาร
( ) จักรยาน	( ) จักรยาน
( ) รถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง หรือ แท็กซี่	( ) รถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง หรือ แท็กซี่
( ) รถไฟลอยฟ้า BTS หรือ รถไฟใต้ดิน MRT	( ) รถไฟลอยฟ้า BTS หรือ รถไฟใต้ดิน MRT

T.....S.....X..... 1

3.รายละเอียดในการเดินทางของท่าน

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมายังสวนลุมพินี	ระยะเวลาในการเดินทางมายังสวนลุมพินี	ค่าใช้จ่ายในการเดินทางจากกลับ	ระยะเวลาในการเดินทางจากกลับ
( ) ไม่เสียค่าใช้จ่าย	( ) ไม่เกิน 10 นาที	( ) ไม่เสียค่าใช้จ่าย	( ) ไม่เกิน 10 นาที
( ) ไม่เกิน 20 บาท	( ) 10 - 30 นาที	( ) ไม่เกิน 20 บาท	( ) 10 - 30 นาที
( ) 21 - 40 บาท	( ) 30 นาที - 1 ชั่วโมง	( ) 21 - 40 บาท	( ) 30 นาที - 1 ชั่วโมง
( ) 41 - 60 บาท	( ) 1 - 2 ชั่วโมง	( ) 41 - 60 บาท	( ) 1 - 2 ชั่วโมง
( ) มากกว่า 60 บาท	( ) เกินกว่า 2 ชั่วโมง	( ) มากกว่า 60 บาท	( ) เกินกว่า 2 ชั่วโมง

- โดยปกติเมื่อท่านทำกิจกรรมภายในสวนลุมพินีเสร็จ **จากกลับท่านเดินทางต่อไปยังสถานที่ใด**
( ) ที่พักอาศัย ( ) สถานที่ทำงาน (ย่านใดโปรดระบุ) .....
( ) สถาบันการศึกษา (ที่ใดโปรดระบุ)..... ( ) ตลาด / ร้านค้า (ย่านใดโปรดระบุ) .....
( ) ห้างสรรพสินค้า (ที่ใดโปรดระบุ)..... ( ) ร้านอาหาร / สถานบันเทิง (ย่านใดโปรดระบุ) .....
( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....
- โดยปกติท่านใช้วิธีการเดินทาง**จากกลับสวนลุมพินีไปยังสถานที่นั้น**กี่ต่อ ( ) 1 ต่อ ( ) 2 ต่อ

ข้อที่ 1 เดินทางด้วยอะไร	ข้อที่ 2 เดินทางด้วยอะไร
( ) เดินเท้า	( ) เดินเท้า
( ) รถยนต์ส่วนตัว หรือ รถจักรยานยนต์ส่วนตัว	( ) รถยนต์ส่วนตัว หรือ รถจักรยานยนต์ส่วนตัว
( ) รถโดยสารประจำทาง หรือ รถตู้โดยสาร	( ) รถโดยสารประจำทาง หรือ รถตู้โดยสาร
( ) จักรยาน	( ) จักรยาน
( ) รถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง หรือ แท็กซี่	( ) รถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง หรือ แท็กซี่
( ) รถไฟลอยฟ้า BTS หรือ รถไฟใต้ดิน MRT	( ) รถไฟลอยฟ้า BTS หรือ รถไฟใต้ดิน MRT

6 สำหรับท่านที่ใช้รถส่วนตัว (รถยนต์ส่วนตัว,รถจักรยานยนต์ส่วนตัว,จักรยาน)
ท่านจอดรถบริเวณใด
( ) ที่จอดรถภายในสวนลุมพินี ( ) ที่จอดรถข้างโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ถ.ราชดำริ
( ) หลังลานพระบรมรูปรัชกาลที่ 6 ( ) ทางเข้าด้านหลังสวนลุมพินี โรงเรียนสวนลุมพินี
( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

6.1 ท่านคิดว่าที่จอดรถเพียงพอหรือไม่ ( ) เพียงพอ ( ) ไม่เพียงพอ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลการใช้บริการสวนลุมพินี

- โดยปกติ ท่านมาใช้สวนลุมพินีกับใคร
( ) มาคนเดียว ( ) ครอบครัว ( ) เพื่อนคนรัก ( ) อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

2. สถิติความถี่ในการเข้ามามีส่วนร่วมของท่าน

ความถี่ในการเข้าร่วม	วันที่ใดที่มักมาเข้าร่วมมากที่สุด	ช่วงเวลาใดที่มักจะมาเข้าร่วมมากที่สุด	เหตุผลในการเลือกใช้เวลาเข้าร่วม
( ) เป็นประจำทุกวัน	( ) วันจันทร์-ศุกร์	( ) 04.30 – 06.30 น.	( ) มาพร้อมกับครอบครัว
( ) อาทิตย์ละ 4-5 ครั้ง	( ) วันเสาร์-อาทิตย์	( ) 06.30 – 08.30 น.	( ) ชอบบรรยากาศช่วงดังกล่าว
( ) อาทิตย์ละ 2-3 ครั้ง	( ) ไม่แน่นอน	( ) 08.30 – 12.00 น.	( ) เวลาว่างก่อนทำงาน
( ) อาทิตย์ละครั้ง		( ) 12.00 – 16.30 น.	( ) เวลาว่างหลังทำงาน
( ) เดือนละ 1 – 2 ครั้ง		( ) 16.30 – 18.30 น.	( ) มีเวลาว่างในช่วงดังกล่าว
		( ) 18.30 – 21.00 น.	

3. เหตุผลที่ท่านมาเลือกเข้าร่วมสวนชุมชน (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) ใกล้ที่พักอาศัย / ใกล้สถานที่ทำงาน
  - ( ) วัตถุประสงค์เพื่อนฝูง / เป็นสมาชิกกลุ่มชมรมต่างๆ
  - ( ) เดินทางมาได้สะดวก / ทางผ่านระหว่างที่พักอาศัยกับที่ทำงาน
  - ( ) ความเรียบง่ายภายในสวน / ความร่มรื่น
  - ( ) สิ่งอำนวยความสะดวก / ลักษณะของกิจกรรมที่ชื่นชอบ
  - ( ) พบบุตรหลาน, คนชราที่มาใช้สวน
  - ( ) พื้นที่เอื้อต่อกิจกรรมพักผ่อนที่ต้องการ / ที่พักอาศัย, ที่ทำงาน ไม่มีพื้นที่ทำกิจกรรม
  - ( ) ความสะอาด / ความเป็นระเบียบของสวน / ความปลอดภัย / มีการบำรุงดูแลรักษาที่ดี
  - ( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....
4. ท่านมีปฏิสัมพันธ์ หรือมีการพูดคุยกับผู้มาเข้าร่วมสวนชุมชนคนอื่นๆ ที่รู้จักหรือไม่
- ( ) ไม่มี ( ) มี ประมาณ (โปรดระบุ).....คน

5. ท่านเป็นสมาชิกหรือชมรมต่างๆ ภายในสวนชุมชนหรือไม่	( ) เป็น (ให้ตอบข้อ 5.1)	( ) ไม่เป็น (ให้ตอบข้อ 5.2)
5.1 เหตุผลใดที่ท่านเป็นสมาชิก	( ) ชอบทำกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม	5.2 เหตุผลใดที่ท่านไม่เป็นสมาชิก
( ) ถูกชักชวน / แนะนำจากสมาชิกเดิม	( ) ไม่มีความชอบทำกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม	( ) ไม่รู้ว่ามีชมรมต่างๆ
( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....	( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

ส่วนที่ 4 ข้อมูลการใช้พื้นที่ภายในสวนชุมชนทางกายภาพ

1. โดยปกติท่านชอบทำกิจกรรมในพื้นที่ที่มีลักษณะอย่างไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) พื้นที่ที่มีร่มเงา
- ( ) พื้นราบ พื้นที่สนามหญ้า
- ( ) พื้นที่ริมสระน้ำ, ธารน้ำ
- ( ) ทางวิ่ง – ทางเดิน
- ( ) สนามกีฬา
- ( ) มีกิจกรรมที่ตนเองต้องการ
- ( ) ความสวยงามของพื้นที่
- ( ) เงียบสงบ / มีพื้นที่ส่วนตัว
- ( ) ดึกดื่นมีคนจำนวนมาก
- ( ) มีอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก
- ( ) พื้นที่ที่สามารถเห็นบรรยากาศโดยรอบได้ชัดเจน
- ( ) พื้นที่ที่มีการปิดบังมุมมอง
- ( ) เป็นพื้นที่โล่งกว้าง/ลานกิจกรรม
- ( ) อาคารในร่ม / อาคารกลางแจ้ง
- ( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

2. จากแผนที่ด้านล่าง โดยปกติท่านมักใช้ทางเข้า-ออกใด เพื่อเข้ามาใช้พื้นที่ในสวนชุมชน

- ( ) 1 ประตูวิบูลย์ โรงเรียนสวนชุมชน
- ( ) 2 ประตูหน้ากีฬา แยกวิทยุ
- ( ) 3 ประตูถนนพระราม 4 ถ.พระราม 4
- ( ) 4 ประตูพระปฐมราชกาลที่ 6
- ( ) 5 ประตูราชดำริ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
- ( ) 6 ประตูสารสิน
- ( ) 7 ประตูลานจอดรถ
- ( ) 8 ประตูเพาะชำ

2.1 เหตุผลที่ท่านใช้ทางเข้า-ออก บริเวณนั้น

- ( ) ใกล้ระบบขนส่งในการเดินทาง (ป้ายรถเมล์, ทางออกรถไฟฟ้าใต้ดิน)
- ( ) ใกล้ที่ที่ท่านจอดรถ
- ( ) ใกล้กับที่พักอาศัย, ที่ทำงาน
- ( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

3. จากแผนที่การแบ่งพื้นที่ด้านล่างท่านใช้พื้นที่บริเวณใดบ้าง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 บริเวณ)

- ( ) บริเวณที่ 1 ลานหลังพระบรมรูปรัชกาลที่ 6, ศูนย์เยาวชนสวนชุมชน, ศูนย์อาหารสวนชุมชน, สวนสุขภาพ
- ( ) บริเวณที่ 2 บริเวณโดยรอบอาคารสวนชุมชน, ห้องสมุดประชาชนสวนชุมชน, ศาลาการไฟฟ้าสามเสน
- ( ) บริเวณที่ 3 บริเวณเกาะลอย, อาคารเรือนกระจก, ฝั่งติดกับโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
- ( ) บริเวณที่ 4 บริเวณด้านหลังสวนชุมชน, สวนป่าส้ม, ศาลาแปดเหลี่ยม, ลานตะวันยิ้ม, ที่จอดรถ
- ( ) บริเวณที่ 5 บริเวณติดกับถนนวิทยุ, หอนาฬิกา, อาคารบันเทิง, ฝั่งตรงกันข้ามกับสำนักงานสวนชุมชน

- 3.1 บริเวณที่ท่านได้เลือกในข้อ 3 ท่านใช้บริเวณใดมากที่สุด(ให้เลือกเพียง 1 บริเวณ)
 บริเวณที่ 1   บริเวณที่ 2   บริเวณที่ 3   บริเวณที่ 4   บริเวณที่ 5
- 3.2 บริเวณพื้นที่ที่ท่านใช้มากที่สุดโดยปกติท่านทำกิจกรรมอะไรในพื้นที่บ้าง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 นั่งเล่น,นั่งพักผ่อน,จมน้ำ   เดินเล่น, คุยเล่น   นั่งชมผู้อื่นทำกิจกรรม
 อ่านหนังสือ/นิตยสาร   ทานอาหาร,ปิกนิก,จิบน้ำชา   วิ่ง- เดิน ออกกำลังกาย
 บันทึกรายงานน้ำพายเรือ   เพาะกาย,ฟิตเนส,ยกน้ำหนัก   เดินแอโรบิก / ลีลาศ
 บันทึกรายงานสเก็ทบอร์ด/โรลเลอร์เบลด   กีฬาแบบออกกำลังน้อย เช่น จำไทเก๊ก,โยคะ,กายบริหาร
 กีฬาแบบออกแรงมาก เช่น บาสเก็ตบอล,ว่ายน้ำ   กิจกรรมนันทนาการ เช่น วาดรูป ถ่ายรูป เล่นดนตรี
 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

- 4.3 ระยะเวลาในการใช้พื้นที่นั้น
 1-30 นาที   30 นาที - 1 ชม.   1-2 ชม.   2-3 ชม.   3 ชม. ขึ้นไป

- 4.4 ความถี่ในการใช้พื้นที่นั้น
 เป็นประจำทุกวัน   ไม่ใช้ประจำ   อาทิตย์ละ 5-4 ครั้ง   อาทิตย์ละ 2-3 ครั้ง   นานๆ ครั้ง

- 5.ท่านเคยใช้อาคารบริการต่างๆ หรือไม่   ไม่ใช้   ใช้ (ให้ตอบข้อ 5.1)

- 5.1 ถ้าเคยใช้ท่านเคยอาคารใดบ้าง
 ศูนย์กีฬาในร่ม   ศูนย์เยาวชนสวนลุมพินี   อาคารลุมพินีสถาน   ศาลาไทยลานนา
 ศาลาเยาวชน   ศาลาการไฟฟ้าสามเสน   ศาลาแปดเหลี่ยม   อาคารเรียนคณะเกษตร
 อาคารบันเทิง   ศูนย์ผู้สูงอายุ   ศูนย์สร้างโอกาสเด็ก   ห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี
 ศาลาเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ (แก่งจันทน์)   สระว่ายน้ำสวนเยาวชนสวนลุมพินี   ศาลามิตรภาพ ไทย - จีน

6. ท่านเคยซื้ออาหารและเครื่องดื่มภายในสวนลุมพินีหรือไม่ ☐ เคยซื้อ (ให้ตอบข้อ 6.1)	☐ ไม่เคยซื้อ (ให้ตอบข้อ 6.2)
6.1 ท่านเคยซื้อบริเวณใด (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ ศูนย์อาหารสวนลุมพินี ☐ ชุมน้ำดื่มหน้าหลังพระบรมรูป ร.6 ☐ ชุมน้ำดื่มหลังทางโรงเรียนสวนลุมพินี	6.2 เหตุใดท่านไม่ซื้อ ☐ ราคาไม่เหมาะสม ☐ ไม่มีสินค้าที่ตนต้องการ ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

7. ท่านเคยร่วมกิจกรรมพิเศษที่จัดขึ้นภายในสวนลุมพินีหรือไม่ ☐ เคย (ให้ตอบข้อ 7.1 และ 7.2)	☐ ไม่เคย (ให้ตอบข้อ 7.3) หน้าถัดไป
7.1 ท่านเคยร่วมกิจกรรมใดบ้าง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ ดนตรีในสวน ☐ งานแสดงศิลปกรรม ☐ นิทรรศการต่างๆ ☐ งานประเพณีวัฒนธรรม ☐ กิจกรรมทางพุทธศาสนา ☐ กิจกรรมทางการเมือง ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	7.2 เหตุผลใดที่ท่านเข้าร่วมกิจกรรม ☐ มีความสนใจเป็นพิเศษ ☐ เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ ☐ ชื่นชอบส่วนตัว ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

7.3 เหตุใดที่ท่านไม่เข้าร่วม ไม่สนใจ ไม่มีเวลาดำรงในช่วงจัดงาน อื่นๆ (โปรดระบุ).....

- 8.ท่านอยากให้มีการปรับปรุงด้านใดในสวนลุมพินี (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 ไม่ต้องปรับปรุง   ความปลอดภัย   พื้นที่ทำกิจกรรม   แสงสว่างไม่เพียงพอ
 อาคารน้ำใช้ ไม่ทั่วทุกโหนด   การดูแลรักษา ไม่รัก,ไม่เมตตา   พื้นที่พักผ่อนที่เป็นพื้นแอสฟัลต์(ดินไม่)
 อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก(ถังขยะ,ม้านั่งห้องน้ำ)   พื้นที่พักผ่อนที่เป็นพื้นที่โล่ง (ลาน สนามหญ้า)
 ความไม่ชัดเจนในการทำกิจกรรมกับบุคคลอื่นๆใช้พื้นที่

ส่วนที่ 5 ความเห็นเกี่ยวกับสวนลุมพินี (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. กิจกรรมใดบ้างที่ควรเพิ่มในสวนลุมพินี
 กิจกรรมพิเศษในโอกาสต่างๆ เช่น (ดนตรีในสวน, งานแสดงศิลปกรรม)
 กิจกรรมด้านการเรียนรู้ (เช่น ศึกษาศาสตร์, ปลูก, เป็นต้น)
 กิจกรรมแบบสังสรรค์ (เช่น วาดรูป ถ่ายภาพ เกมนันทนาการ เป็นต้น)
 กิจกรรมเล่นกีฬาแบบเดี่ยว (เช่น สเก็ตบอร์ด, ซ้อมกีฬาคนเดียว เป็นต้น)
 กิจกรรมเล่นกีฬาเป็นกลุ่ม (เช่น ตะกร้อ, บาสเกตบอล เป็นต้น)
 กิจกรรมออกกำลังกายแบบออกแรงมาก (เช่น เดินแอโรบิก, ลีลาศ เป็นต้น)
 กิจกรรมออกกำลังกายแบบออกแรงน้อย (เช่น จำไทเก๊ก, โยคะ กายบริหาร เป็นต้น)
 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

2. ถ้าพูดถึงสวนลุมพินี อะไรคือเอกลักษณ์ของสวนลุมพินี
 ปอดของเมือง   สวนสาธารณะใจกลางเมือง   สวนสาธารณะที่มีขนาดใหญ่   สวนสาธารณะใกล้ย่านธุรกิจ
 ศูนย์กลางกิจกรรมการพักผ่อนออกกำลังกาย   อื่นๆ (โปรดระบุ).....

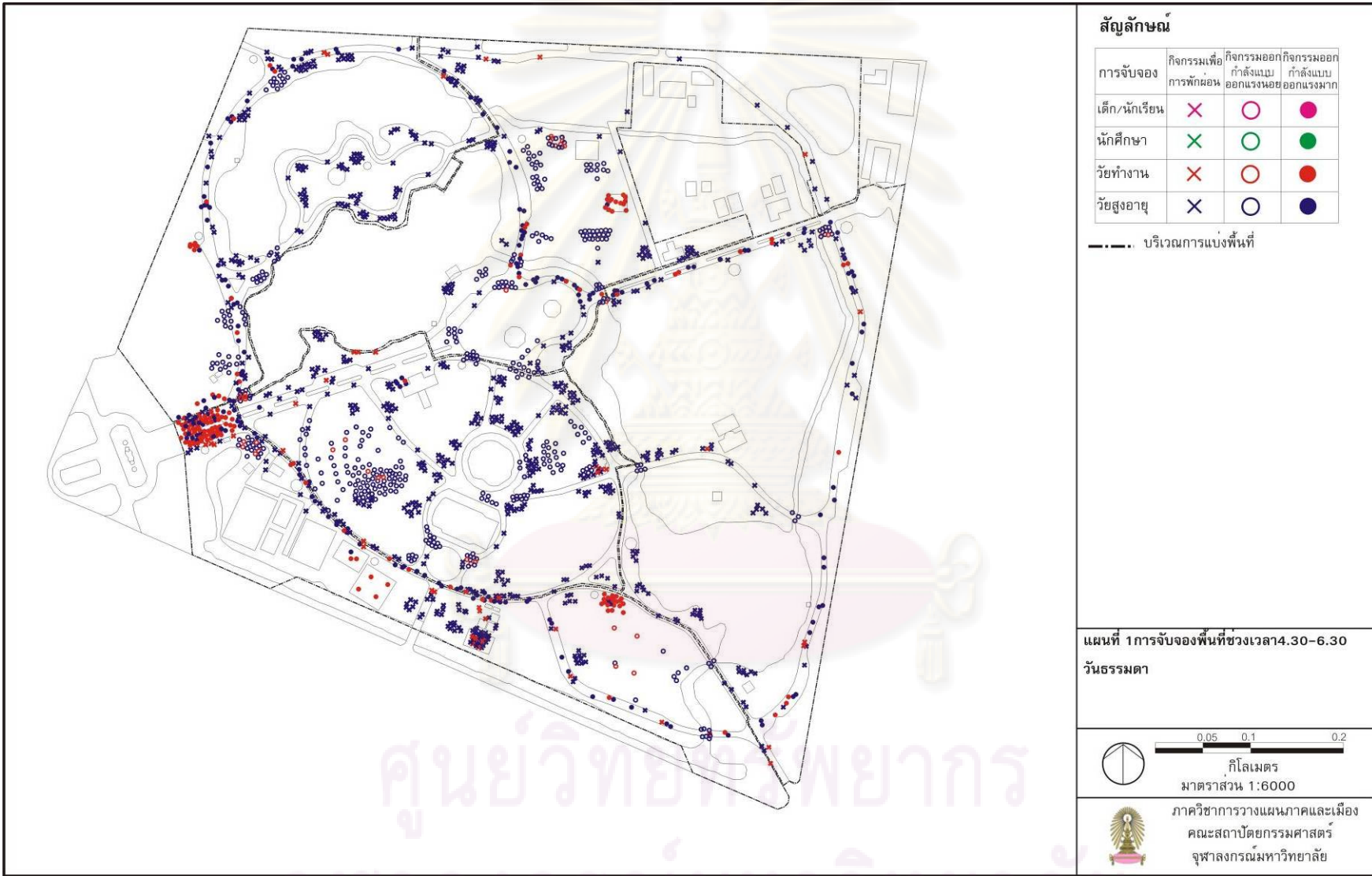
3. ท่านต้องการให้สวนลุมพินีดำรงอยู่ต่อไปหรือไม่ ☐ ดำรงอยู่ (ให้ตอบข้อ 3.1 เท่านั้น)	☐ ไม่ดำรงอยู่ (ให้ตอบข้อ 3.2 และ 3.3 เท่านั้น)
3.1 เหตุใดที่ท่านต้องการดำรงอยู่ ☐ เป็นสวนสาธารณะที่มีความสำคัญ ของกรุงเทพมหานคร ☐ มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน ☐ เป็นพื้นที่สีเขียวของเมืองชั้นใน ☐ เป็นสถานที่เพื่อสุขภาพ ☐ เป็นที่พบปะของผู้คน ☐ เป็นแหล่งที่สร้างรายได้ ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	3.2 เหตุใดที่ท่านต้องการไม่ดำรงอยู่ ☐ มีพื้นที่สวนสาธารณะอื่นที่สามารถใช้ได้ ☐ เปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....
3.3 ถ้าสวนลุมพินีมีการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ท่านต้องการรูปแบบใด ☐ อาคารพาณิชย์ย่านธุรกิจ ☐ ที่พักอาศัย ☐ ห้างสรรพสินค้า ☐ ตลาด / ย่านการค้า	

จบบแบบสอบถาม ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาใช้เวลาตอบแบบสอบถาม

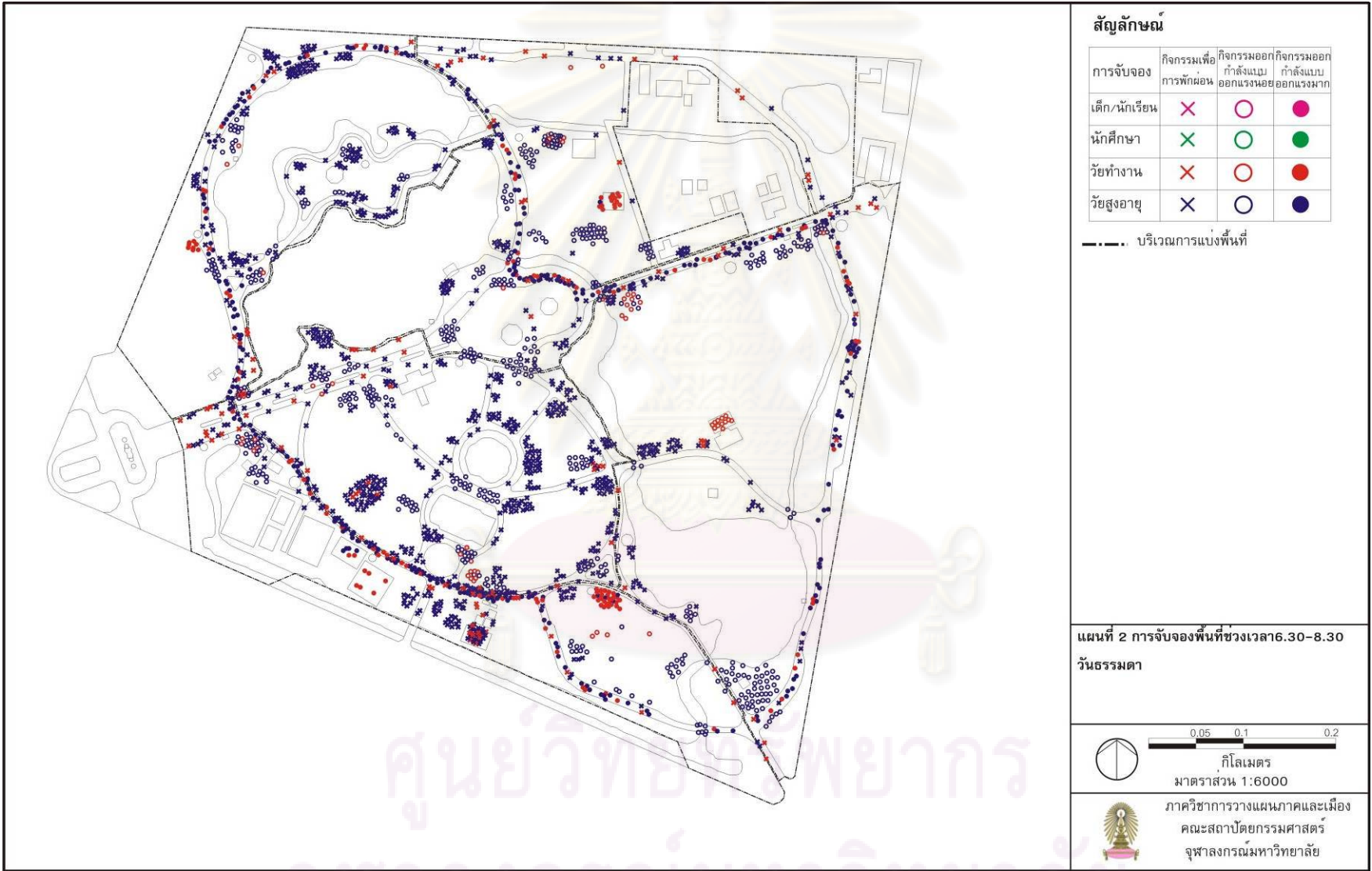

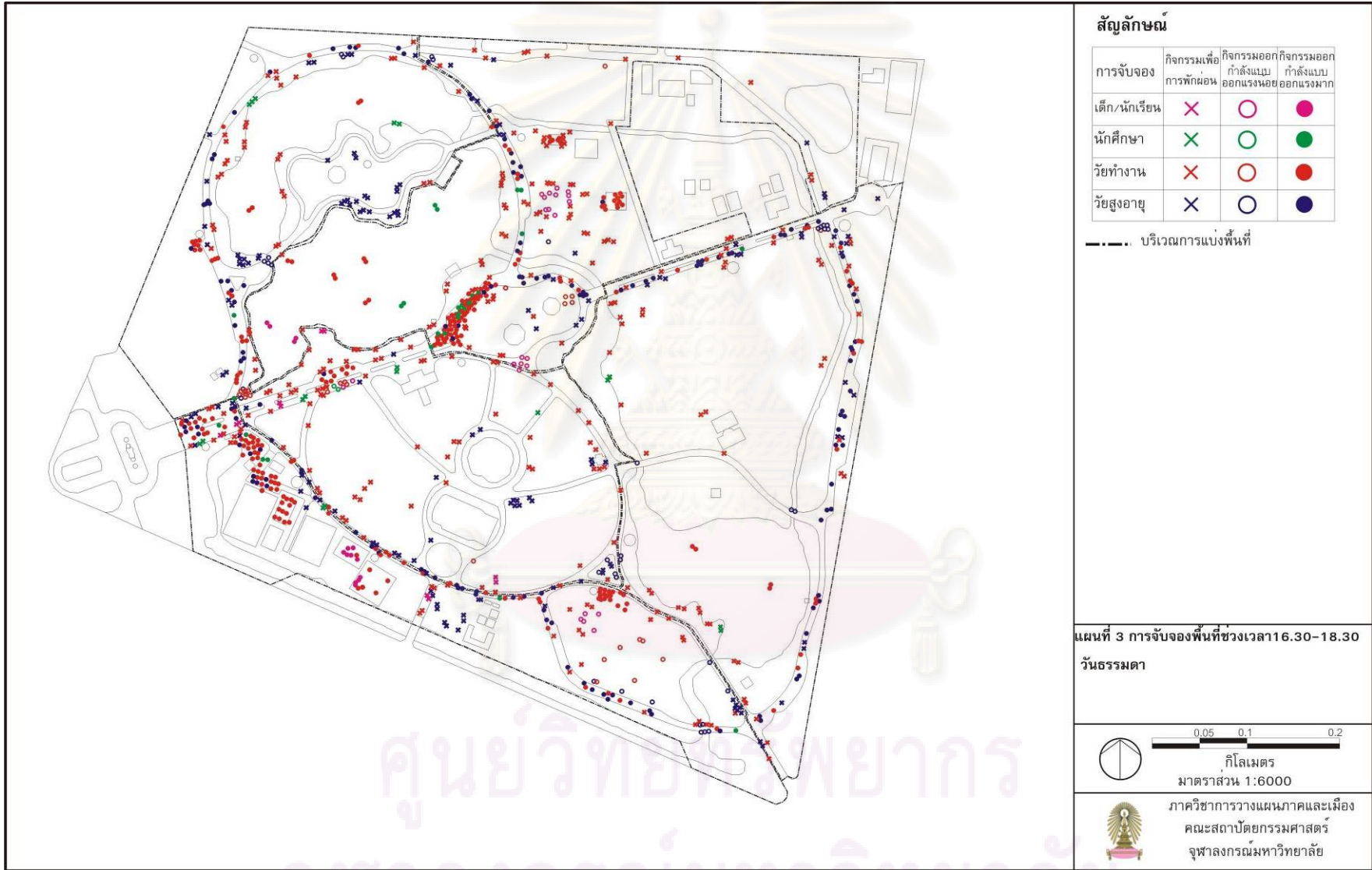
ภาคผนวก ข

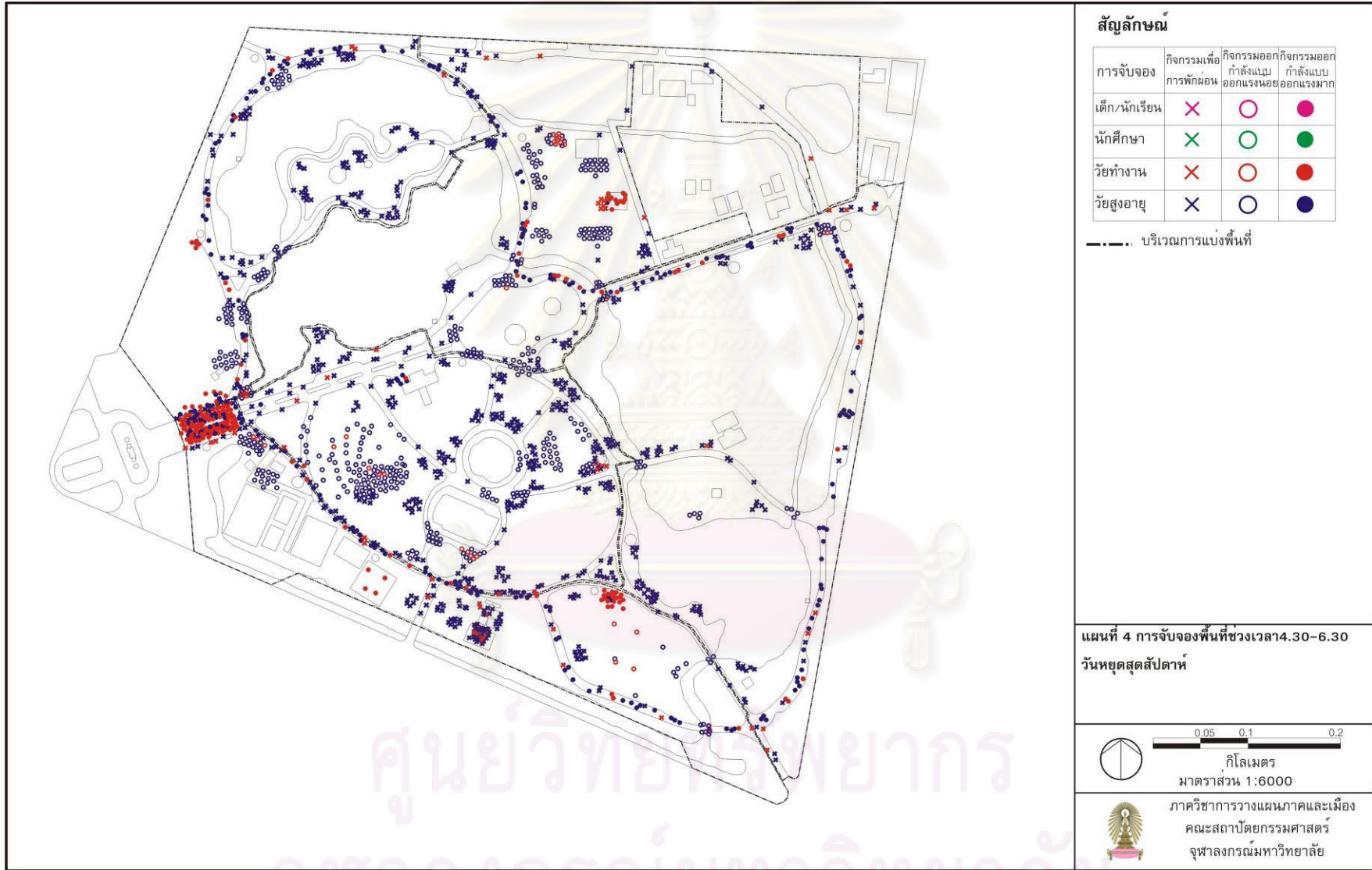
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

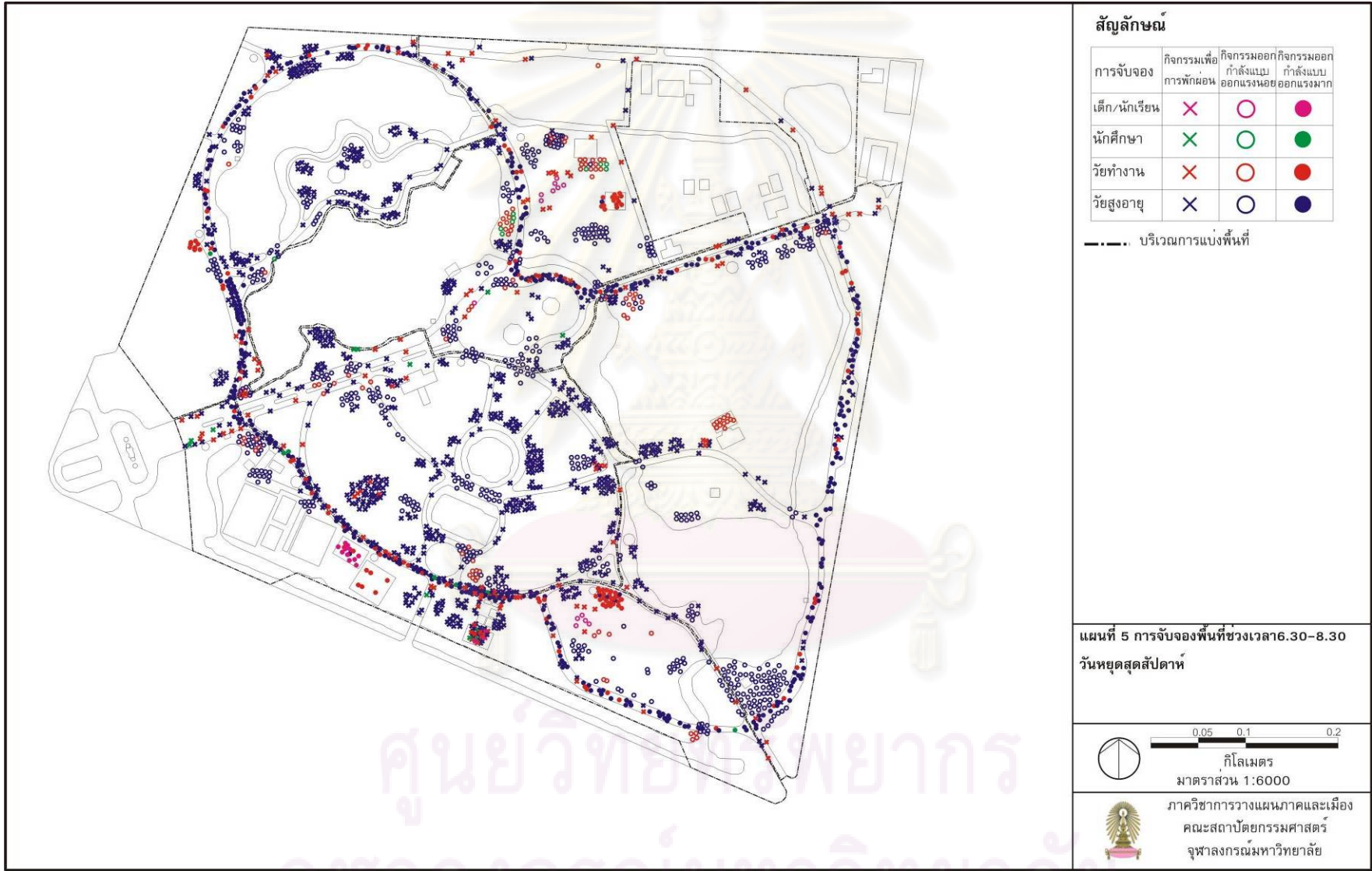

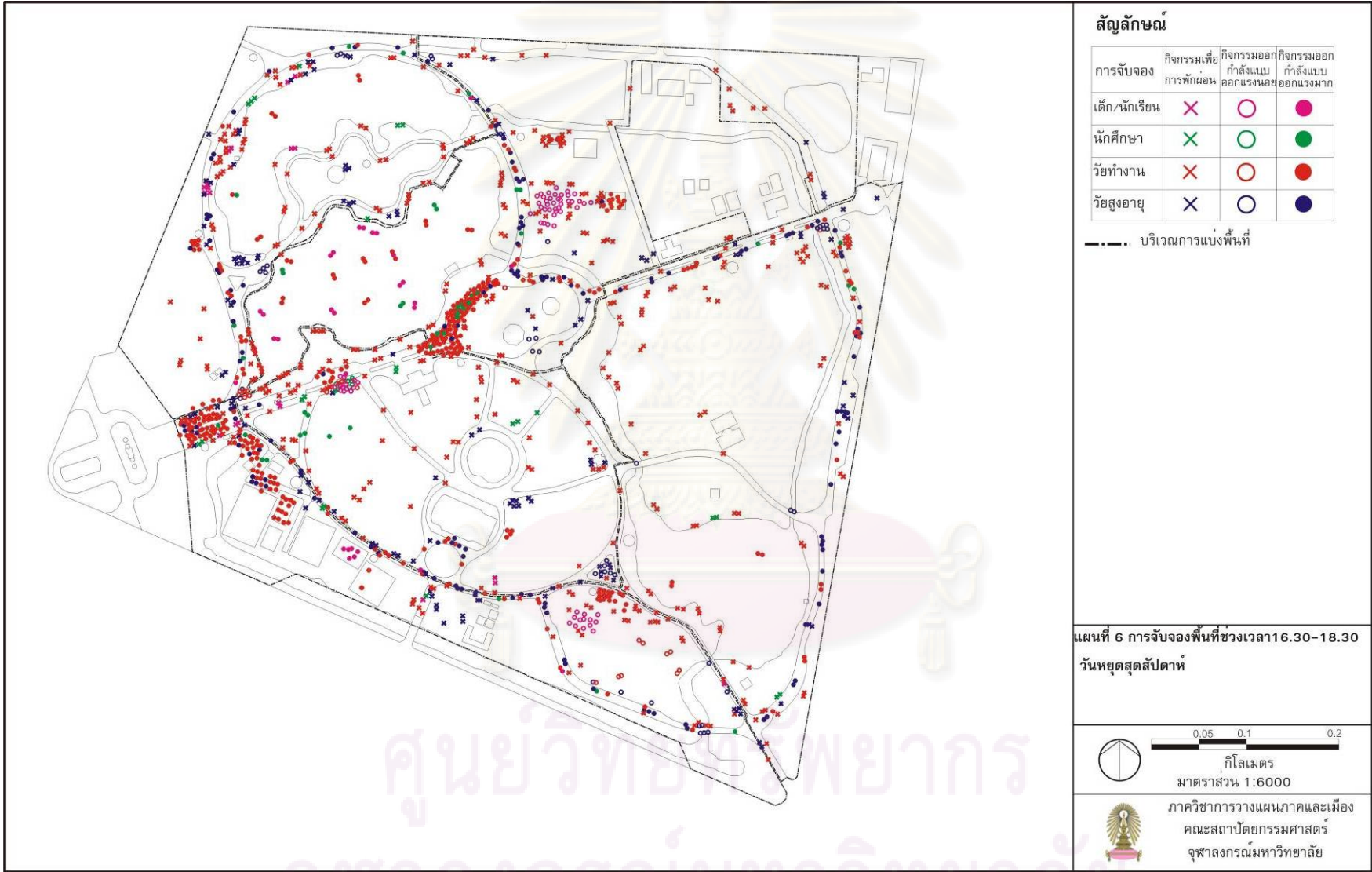

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อผู้เขียนนิพนธ์	นายพงศธรเนตรวิเชียร
ที่อยู่ปัจจุบัน	4/12 ม.6 ถนนโชคชัย4 ซอย30 เขตลาดพร้าว แขวงลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร 199/158 ม.3 ถนนคันคลองชลประทาน ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	-ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาภูมิสถาปัตยกรรม ภาควิชา สถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ -บัณฑิตศึกษา สาขาเทคโนโลยีภูมิทัศน์ ภาควิชาภูมิทัศน์และอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ -ปัจจุบันกำลังศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาการวางผังเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย